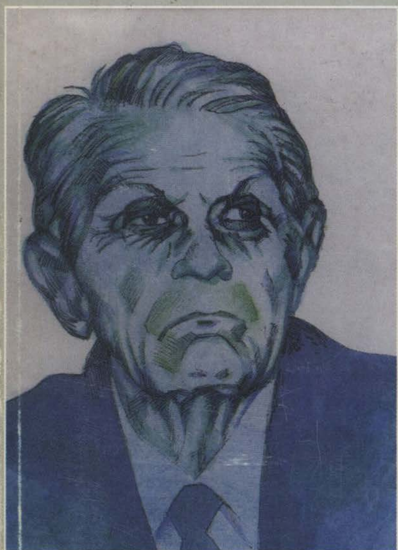
Viața lui CORNELIU COPOSU

In premieră:
documente din arhiva
fostei Securității

TUDOR
CĂLIN
ZAROJANU

Editura Mașina de scris

Tudor Călin Zarojanu

Viața lui Corneliu Coposu

Carte apărută cu sprijinul financiar al
Fundației SOROS pentru o Societate Deschisă

Tudor Călin Zarojanu

Viaţa lui Corneliu Coposu

Editura Maşina de scris
Bucureşti
1996

Coperta de Adrian Socaciu
Redactor: Domniţa Ştefănescu

ISBN 973-97126-7-3

Mărturisire

Motto: Corneliu Coposu se mişcă într-o sferă de mistere.
(Dintr-o notă a Securităţii, nesemnată şi nedatată.)

Cartea de faţă este o încercare – aproape disperată – de a reconstitui cît mai exact momentele semnificative din viaţa celei mai importante personalităţi politice pe care generaţia mea, a celor născuţi în anii '50 , a avut norocul să o vadă aievea. Spun "aproape disperată" din mai multe motive. Întîi, pentru că martorii evenimentelor din prima jumătate a secolului XX se împuţinează la număr pe zi ce trece, iar amintirile lor nu sînt întotdeauna datate. În al doilea rînd, pentru că fondul documentar despre Corneliu Coposu este astăzi foarte sărac şi, nu în puţine locuri, destul de confuz. Arhiva Partidului Naţional Ţărănesc, de care o bună perioadă s-a îngrijit personal, s-a risipit în urma confiscărilor din anii '40-'50. Arhiva Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici din România nu se mai află în posesia acestei organizaţii. În fine, dosarele din arhiva Serviciului Român de Informaţii sînt departe de-a avea rigurozitatea şi completitudinea la care te-ai fi aşteptat din partea fostei Securităţi, iar Fişa individuală aflată la Direcţia Generală a Penitenciarelor nu cuprinde decît cîteva date disparate.

N-am reuşit să găsesc nicăieri, de pildă, succesiunea coerentă şi integrală a perioadelor de detenţie, în numeroasele închisori şi lagăre prin care a trecut, vreme de 15 ani, Corneliu Coposu.

Cu toate acestea, de comun acord cu Editura Maşina de scris – căreia îi mulţumesc din tot sufletul pentru că mi-a oferit prilejul acestei tulburătoare cercetări – am perseverat în ideea de a realiza, nu o colecţie de amintiri despre Corneliu Coposu – aşa cum s-au făcut şi se vor mai face –, ci o biografie aproape tehnică, cu cît mai puţine comentarii. Direct sau indirect, l-am cunoscut cu toţii pe Corneliu Coposu şi, deşi este foarte puternic imboldul de a descrie ce a însemnat pentru fiecare dintre noi – în primul rînd, ca exemplu de moralitate –, nu cred că mai e nevoie să spunem ce fel de om era. În schimb, pentru a-l înţelege cu adevărat – şi nu numai pe el, ci şi perioada în care a trăit –, am pornit de la ideea că ar fi binevenită o recapitulare a

faptelor. Fie şi incomplet datat, acest dramatic destin trebuia consemnat aşa cum s-a consumat el. Acolo unde a fost posibil, am specificat data, iar unde nu – măcar luna sau anul. În măsura în care ne vor fi semnalate alte mărturii sau documente, o ediţie ulterioară a acestei biografii n-ar avea decît de cîştigat.

Mărturisesc că am rezistat cu greu tentaţiei de a comenta mult mai amplu unele dintre episoadele prezente în aceste pagini. Dar nu cred că era nevoie. Sînt convins că tot ceea ce am simţit eu – emoţie, compasiune, admiraţie, indignare – veţi simţi şi dumneavoastră. Nu lipsesc nici secvenţele de comedie amară.

Parcurgînd evenimentele vieţii lui Corneliu Coposu, cel mai şocant este să descoperi că a fost, practic, lipsit de libertate nu 15 sau 17 ani (socotind şi domiciliul obligatoriu), ci 42 de ani, pînă în decembrie 1989.

Cartea de faţă n-ar fi putut să existe fără ajutorul unor oameni cărora îmi face plăcere să le mulţumesc aici. În afara autorilor menţionaţi în bibliografie, este vorba de doamna Rodica Coposu, doamna Flavia Bălescu, domnul Şerban Ghica, domnul Dan Amedeo Lăzărescu, domnul Ioan Huiu, domnul Constantin Ticu Dumitrescu.

Datorez mulţumiri şi Serviciului Român de Informaţii, care mi-a pus la dispoziţie numeroase şi extrem de importante documente. Nu pot să nu remarc receptivitatea şi bunăvoinţa domnului director Virgil Măgureanu, ale domnului Nicolae Ulieriu şi ale doamnei Frusinica Moraru.

Datorită tuturor celor de mai sus am putut să aduc acest modest omagiu unui om care, pentru mine ca şi pentru atîţia alţii, nu are egal.

T.C.Z.

Notă: *În toate documentele citate am păstrat forma originală, nu numai în ceea ce priveşte ortografia, dar şi erorile de dactilografiere sau gramaticale, numele greşite, punctuaţia, majusculele etc.*

20 mai. În comuna Bobota, județul Sălaj (ulterior raion Șimleu, regiunea Oradea), se naște Corneliu Valentin Coposu. Tatăl său, Valentin Coposu, era protopop greco-catolic al Șamșodului, asesor consistorial și arhidiacon, doctor în Teologie, specialist în limba arameică și fruntaș țărănist, președintele Ligii antirevizioniste, prieten și colaborator apropiat al lui Iuliu Maniu. Valentin Coposu era fiul protopopului Grigore Coposu și al Ludovicăi, născută Șuteu, fiică de protopop greco-catolic. Grigore Coposu era prieten și colaborator cu Ilie Măcelariu. Ca urmare a luptei sale pentru drepturile românilor din Transilvania, Valentin Coposu a fost închis, alături de mama și de sora lui Iuliu Maniu, de către autoritățile austro-ungare, la Vaț, Seghedin, Nirekhazo și Budapesta, pentru "înaltă trădare" (eliberat de generalul Traian Moșoiu, o dată cu intrarea trupelor românești în Budapesta, în 1919). Deputat în Marea Adunare din 1918, din partea Cercului Șimleului. Mătușa lui Corneliu Coposu, Elena Bărnuțiu, era verișoară primară cu Iuliu Maniu, a cărui bunică era soră cu Simion Bărnuțiu. Fratele mamei lui Corneliu Coposu (Aurelia – fiica protopopului greco-catolic Iulian Ancean și a Corneliei, născută Vaida pe 3 mai 1893 în comuna Surduc, județul Hunedoara. Cornelia Ancean era fiica protopopului Gavrilă Vaida de Glod și a Terezei, născută Ciuca), dr. Valer Ancean, magistrat și notar public, fusese închis tot pentru "înaltă trădare" față de imperiul austro-ungar. Bunicul, Grigore Coposu, preot, era "corteșul" (agent electoral) al lui Gheorghe Pop de Băsești. În campania electorală din 1905, fusese spitalizat în urma unei bătăi primite și a murit la scurt timp după aceea, la 50 de ani. Celălalt bunic era protopopul Iulian Ancean de Ciolt, paroh în Surduca – Sălaj. Bunicul mamei lui Corneliu Coposu, protopopul Gavril Vaida de Glod, era văr primar cu Alexandru Vaida Voevod, membru de

frunte al Partidului Național Român, organizator a trei ședințe ale Comitetului de conducere a PNR în Bobota. Corneliu Coposu a avut patru surori: Steluța Lucia Rodica – născută pe 26 septembrie 1932, licențiată a Institutului Politehnic București, Cornelia Veturia – născută pe 31 ianuarie 1911, licențiată a Facultății de Chimie din Cluj, Doina Viorica Marioara – născută pe 28 aprilie 1922, licențiată a Facultății de Farmacie din București și Flavia Lucia Terezia (căsătorită Bălescu) – născută pe 6 decembrie 1924, licențiată a Facultății de Științe Economice din București.

Familiile Coposu și Maniu se vizitau adesea, inclusiv la locuința părintească a lui Iuliu Maniu de la Bădăcin, astfel încît Corneliu Coposu s-a aflat în anturajul marelui lider țărănist încă din primii ani de viață. De asemenea, era rudă cu Zaharia și Romulus Boilă.

Cred că am avut o copilărie fericită. Nu-mi aduc aminte decît momente de mare încîntare. Stăteam la țară și aveam un spațiu nelimitat de joacă. (C. Coposu)

1918

18 octombrie. În parlamentul de la Budapesta, Alexandru Vaida Voevod dă citire "Declarației de autodeterminare a românilor din Imperiul Habsburgic".
Decembrie. Ion Mihalache fondează Partidul Țărănesc.

1919

15 septembrie. Fiind cam neastîmpărat, și în comună neexistînd grădiniță, familia îl dă pe Corneliu Coposu la școală la doar 5 ani. Este vorba de școala confesională în limba română, întreținută de biserică.

Noiembrie. Partidul Țărănesc, condus de Ion Mihalache, cîștigă, la alegerile prin vot universal, 61 de mandate.

1923

28 martie. Corneliu Coposu absolvă școala primară. Pentru a putea intra la colegiul "Sf. Vasile" din Blaj (pentru care vîrsta minimă era de 12 ani), face clasa a cincea în particular și obține apoi o dispensă de vîrstă.

1924

Mai. Partidul Naționalist Democrat fuzionează cu gruparea lui C. Argetoianu, desprinsă din Partidul Poporului, rezultînd Partidul Naționalist al Poporului.
17 iunie. Congresele Partidului Național Român și PȚ aprobă în principiu fuziunea celor două partide, care este însă amînată. Adaptînd doctrina "Statele Unite ale Europei", lansată de Aurel C. Popovici, Iuliu Maniu propune o confederație sud-est-europeană, ca un prim pas spre o Europă unită.

1925

Martie. PN fuzionează cu Partidul Naționalist al Poporului. Se păstrează denumirea Partidul Național, programul și statutul acestuia. Președinți: Nicolae Iorga și Iuliu Maniu.

1926

4 ianuarie. Consiliul de Coroană al regelui Ferdinand I decide îndepărtarea de la moștenirea tronului a prințului

Carol. Din exilul de la Neuilly, Carol va negocia cu Iuliu Maniu, prin Aurel Leucuţia, întoarcerea în ţară, acceptînd trei condiţii cerute de liderul PNŢ: o domnie constituţională, anularea divorţului de Elena (mama viitorului rege Mihai) şi îndepărtarea curtezanei Elena Lupescu.
10 octombrie. PN şi PŢ fuzionează în Partidul Naţional Ţărănesc. Ostili unificării, Nicolae Iorga şi Constantin Argetoianu se vor retrage din partid.

1927

20 iulie. Regele Ferdinand se stinge din viaţă. Intră în vigoare regenţa lui Mihai I.

1928

8 noiembrie. Iuliu Maniu e însărcinat cu formarea primului guvern al PNŢ. Sub deviza *să nu devenim, din asupriţi – asupritori*, el decide ca şi foştii funcţionari maghiari, care au refuzat să depună jurămîntul faţă de Statul Român, să aibă dreptul la pensie.
12 şi 15-19 decembrie. PNŢ cîştigă alegerile anticipate cu 77,76% din voturi.

1930

7 iunie. La numai o zi după întoarcerea în ţară, Carol îi transmite lui Maniu că îşi retrage promisiunea asupra celor trei condiţii. Liderul PNŢ, recunoscînd că s-a înşelat în demersurile sale pentru întoarcerea lui Carol, demisionează din funcţia de Preşedinte al Consiliului de Miniştri. În 1934, el va începe o campanie susţinută împotriva "camarilei" din jurul Elenei Lupescu.

8 iunie. Parlamentul îl proclamă rege pe Carol al-II-lea.
13 iunie. Primind noi asigurări de corectitudine din partea regelui, Iuliu Maniu acceptă să redevină şef al guvernului.
8 octombrie. Întrucît Carol al-II-lea nu-şi respectă angajamentele, Maniu demisionează din nou. Se constituie un guvern PNŢ condus de Gh. Gh. Mironescu.

La numai 16 ani, Corneliu Coposu intră la Facultatea de Drept şi Ştiinţe de Stat din Cluj. După absolvire (1934), se înscrie la doctorat, pe care îl va obţine peste 3 ani. În această perioadă, devine şi campion de haltere la Clubul Sportiv Universitar.

1931

1 iunie. PNŢ ocupă locul al doilea în alegeri, cu 14,99% din voturi, după PNL (47,49%).

1932

6 iunie. Alexandru Vaida Voevod formează un guvern de coloratură naţional-ţărănistă.
17 şi 20-26 iulie. La alegerile generale, PNŢ obţine 40,3% din voturi.
20 octombrie. Cedînd încă o dată insistenţelor şi promisiunilor lui Carol al-II-lea, Iuliu Maniu acceptă să formeze un nou guvern.

1933

Corneliu Coposu organizează filiala Cluj a PNŢ.
12 ianuarie. Maniu prezintă demisia guvernului, în semn de solidaritate cu Ion Mihalache, ministru de interne, aflat în dizgraţia anturajului regal.

20 ianuarie. Iuliu Maniu demisionează din funcţia de preşedinte al PNŢ.
6 mai. Comitetul Central Executiv al PNŢ îl numeşte preşedinte pe Alexandru Vaida Voevod.
21 noiembrie. Alexandru Vaida Voevod demisionează. Preşedinte al PNŢ este ales Ion Mihalache.
Decembrie. PNL cîştigă alegerile (50,99%), în care PNŢ obţine 13,92% din voturi.

1935

Corneliu Coposu este ales preşedinte al Uniunii Studenţilor Democraţi din Universitatea Cluj şi preşedinte al Tineretului Naţional Ţărănesc. Ca preşedinte al USD reuşeşte să impună controlul democraţilor asupra Centrului "Petru Maior", pînă atunci dominat de extrema dreaptă.

1937

La Cluj se desfăşoară "procesul Skoda". Romulus Boilă a fost acuzat că a luat un comision de 2,7 milioane lei în urma contractului de armament cu această firmă, în timpul primei guvernări ţărăniste. Corneliu Coposu a fost acuzat pentru posesia unor documente; după declaraţiile sale ulterioare, acestea dovedeau că regele Carol al-II-lea a solicitat în mod expres ca în proces să fie implicat şi Maniu, drept răzbunare pentru campania dusă de acesta împotriva "camarilei". Corneliu Coposu a fost condamnat la trei luni şi o zi închisoare (pînă în 3 luni pedepsele erau cu suspendare!) pentru "lezmajestate". Şi-a ispăşit pedeapsa în condiţii speciale: aşternut personal, îşi cumpăra mîncare de la restaurant, era servit de un chelner în frac, uşa celulei nu era încuiată etc. Aici a cunoscut-o pe Ana Pauker (închisă ca ilegalistă a PCR), care avea şi

ea de toate; totuşi i-a dus portocale şi prăjituri şi au stat mult de vorbă.

Păstrez despre ea amintirea unei persoane foarte inteligente, foarte instruite, cu o cultură livrescă impresionantă, care suporta dialogul cu multă uşurinţă şi avea la îndemînă argumente pe care ştia să le valideze cu multă pricepere. (C. Coposu)

În 1945 aveau să se revadă în cadrul unei recepţii de la Palat. Ana Pauker i-a spus: *Atunci eraţi condamnat pentru lezmajestate, acum vă văd în anturajul suveranului. Să înţeleg că v-aţi schimbat convingerile?* Corneliu Coposu a răspuns: *Nu, mi-am schimbat regele...*

17 noiembrie. Este reformat medical, în evidenţa regimentului 33 Artilerie, pentru *obezitate cu tulburări funcţionale*. La o înălţime de 1,87 m, avea 130 kg, perimetrul toracic 118 cm şi cel abdominal de 132 cm. I se eliberează certificatul medical nr. 582/937 al Corpului 6 de armată şi ordinul de zi nr. 323/937 de *ştergere din controale*.

23 noiembrie. La propunerea lui Ion Mihalache, Iuliu Maniu redevine preşedinte al PNŢ. Pe fondul pregătirii dictaturii regale, în campania electorală PNŢ semnează un pact de neagresiune cu Mişcarea Legionară.

20 decembrie. În alegerile parlamentare, PNL obţine 35,9% din voturi, PNŢ – 20,4%, iar Totul pentru ţară, partidul legionar condus de Corneliu Zelea Codreanu – 15,58%. În mod surprinzător, Carol al-II-lea îl însărcinează cu formarea guvernului pe Octavian Goga, al cărui Partid Naţional Creştin obţinuse doar 9,15% dintre voturi.

Din 1937 pînă în 1940, Corneliu Coposu este secretar personal al lui Iuliu Maniu, cu un salariu iniţial de 5000 de lei. În 1944 cîştigul său lunar avea să fie de 20.000 lei, iar în 1947 ultimul salariu de la Clubul PNŢ a fost de 7 milioane. Conform unui raport ulterior al Securităţii, ar fi fost însărcinat şi cu securitatea personală a liderului ţărănist, *datorită forţei fizice pe care o are*.

1938

10 februarie. Demisia guvernului de uniune naţională al lui Octavian Goga. Carol al-II-lea impune un guvern condus de patriarhul Miron Cristea, din care fac parte 7 foşti premieri (nu şi Iuliu Maniu, care refuză).
11 februarie. Se decretează starea de asediu şi se instaurează oficial cenzura. Începutul dictaturii regale.
27 februarie. Este promulgată noua Constituţie.
30 martie. Regele dizolvă toate partidele.
29-30 noiembrie. Conflictul Legiunii cu regele Carol al II-lea duce la lichidarea cîtorva sute de legionari, inclusiv a Căpitanului – Corneliu Zelea Codreanu.
16 decembrie. Prin decret regal, se înfiinţează Frontul Renaşterii Naţionale, ca partid unic.

1939

Lui Corneliu Coposu i se fixează domiciliu forţat în Bobota, pentru propagandă contra Frontului Renaşterii Naţionale şi a străjeriei (acest episod, ca şi faptul că, după reprimarea rebeliunii legionare, ar fi fost arestat în două rînduri de către Siguranţă – întîmplări relatate în declaraţiile ulterioare către organele de anchetă şi în motivările cererilor de recurs – nu au putut fi confirmate din alte surse, inclusiv familia Coposu).

La rugămintea lui Nicolae Titulescu şi cu agrementul lui Iuliu Maniu, Virgil Madgearu întocmeşte o lucrare economică în care acuză tendinţa de subordonare a României faţă de interesele germane.
3-4 februarie, ora 2.30. La încheierea şedinţei de judecată în cazul atentatului asupra rectorului Universităţii din Cluj, Ştefănescu Goangă, avocatul stagiar Ioan Ciobanu primeşte de la acuzatul Ion Pop cîteva pagini cu note scrise de acesta în timpul procesului. Ca ziarist, Corneliu

Coposu este curios să vadă aceste însemnări, care se vor găsi asupra sa, la percheziţie.
5 februarie. Percheziţia din str. Ciordaş nr. 17 descoperă, pe lângă notele lui Ion Pop, şi un exemplar tipărit din "Memorandumul românilor din Transilvania", prezentat de Carol al-II-lea, pe 15 decembrie 1938. Deşi Corneliu Coposu precizează că nu a arătat nimănui notele şi nu le-a multiplicat, el va fi considerat vinovat.

Conform unei declaraţii ulterioare a lui Corneliu Coposu, cu acel prilej la domiciliul său au fost găsite şi *un memoriu al domnului Maniu, privitor la restauraţie, răspîndit pe acea vreme dar prohibit de cenzură, un pamflet împotriva Camarilei lui Carol II şi părţi cenzurate din dezbaterile procesului Skoda, – pentru deţinerea cărora este condamnat la 2 luni închisoare (...) Condamnarea stinsă prin reabilitarea legiferată de d. Pătrăşcanu.*
7 februarie. Este eliberat, pe numele lui Corneliu Coposu, mandatul de arestare nr. 1684, pentru *păstrare de scrieri primejdioase pentru siguranţa statului*, prevăzută şi pedepsită de Art. I, pt.12, şi Art.IV din Ordonanţa 2/938.
9 februarie. Referatul nr. 1684 al Parchetului Tribunalului Militar C.G.A. propune trimiterea direct în judecată a lui Corneliu Coposu şi Ioan Ciobanu. În mod suspect, ordinul nr. 6976 de trimitere în judecată, emis de Comandamentul Corpului 6 de Armată, e datat 7 februarie.
16 februarie. După o amînare în 13 februarie şi o audiere în 16, Tribunalul Militar pronunţă sentinţa. Corneliu Coposu este condamnat la 2 luni închisoare. Amîndoi acuzaţii vor declara recurs, pe care însă îl vor recuza ulterior, pentru că – pînă să se ia o decizie în această privinţă – îşi ispăşiseră pedeapsa.
7 martie. Urmare a decesului lui Miron Cristea, conducerea guvernului e preluată de Armand Călinescu (exclus din PNŢ pentru că acceptase să facă parte din guvernul Goga).
21 martie. În România se decretează mobilizarea generală.

23 martie. Pentru a neutraliza presiunile germane, premierul Armand Călinescu semnează un tratat economic cu Germania: *Dau petrol şi grîu, ca să nu dau sînge şi pămînt.*
1 septembrie. Germania invadează Polonia. Începutul celui de-al doilea război mondial.
21 septembrie. Armand Călinescu este asasinat de legionari.

1940

Corneliu Coposu devine secretar politic al lui Iuliu Maniu şi se mută la Bucureşti.

În timpul războiului, Corneliu Coposu va asigura – în numele lui Iuliu Maniu – relaţiile clandestine cu guvernul englez de la Liverpool, cu misiunea opoziţiei de la Cairo (prinţul Ştirbei, Constantin Vişoianu), cu trimişii români la Stockholm şi cu comandamentul militar aliat de la Poggia.
22 iunie. În locul Frontului Renaşterii Naţionale se înfiinţează Partidul Naţiunii.
26 iunie. Franţa capitulează în faţa invaziei germane.
26-28 iunie. URSS ocupă Basarabia şi Bucovina de Nord.
28 iunie. Horia Sima, noul conducător legionar, este cooptat în guvernul Gheorghe Tătărescu.
30 august. Dictatul de la Viena: România pierde nord-vestul Transilvaniei (43.492 km^2) şi 2,667 milioane de locuitori). Iuliu Maniu îi sugerează lui Carol să abdice.
2 septembrie. Corneliu Coposu participă la întîlnirea secretă dintre Iuliu Maniu şi Ion Antonescu, prin care cel de-al doilea îşi ia angajamentul de onoare că va cere abdicarea lui Carol al-II-lea şi nu va accepta nici un mandat din partea acestuia. Opinia lui Corneliu Coposu: *Antonescu era un mare patriot şi (...) împrejurarea că se bucura de o stimă deosebită din partea lui Hitler a ferit România de foarte multe necazuri.*

4 septembrie. Generalul Ion Antonescu este numit prim-ministru.
5 septembrie. Constituţia din 1938 este suspendată. Începutul dictaturii antonesciene. Carol al II-lea abdică în favoarea fiului său, Mihai I.
7 septembrie. România cedează Bulgariei sudul Dobrogei.
14 septembrie. Prin decret regal, România este declarată stat naţional-legionar.
Octombrie. Wehrmacht-ul se instalează în România sub forma unei misiuni militare.
26-27 noiembrie. Legionarii îi asasinează pe Nicolae Iorga, Virgil Madgearu şi – la Jilava – lichidează peste 60 de foşti demnitari.
27 noiembrie. Corneliu Coposu notează în jurnalul său: *Str. Vodă Caragea, 27. Telefon de la Dna Madgearu, care, disperată, îmi spune că legionarii l-au ridicat pe Virgil, înainte cu cinci minute. Este ora 14,10. Informez imediat pe Maniu, care – alarmat şi îngrijorat se îmbracă, instantaneu, şi însoţit de mine, pleacă grăbit spre locuinţa lui Madgearu din str. Vasile Conta nr. 5. Găsim în casa profesorului, într-o explicabilă consternare îngrozită, pe D-na Madgearu şi pe D-şoara Tuduri. D-na Madgearu ne relatează că în jurul orei 14, au sunat la uşă trei tineri, îmbrăcaţi în cămăşi verzi, cu diagonale şi pistoale, care au spus că fac parte din poliţia legionară şi l-au invitat pe profesor să-i însoţească la Prefectura Poliţiei Capitalei, pentru a da o declaraţie. D-na Madgearu, prezentă şi ea, a intervenit, întrebând de rostul invitaţiei şi cerând intruşilor să se legitimeze. Unul dintre legionari a arătat un carnet de student, altul o carte de identitate, emisă de "Poliţia Legionară", pe care D-na Madgearu a văzut-o în mâna soţului ei şi a reţinut numele de Datcu sau ceva asemănător. Madgearu i-a întrebat dacă a adus vre-o citaţie sau vre-un mandat de înfăţişare, pentru dânsul; unul din echipă a răspuns senin că nu e nevoie de aceste forme, pentru o*

simplă declarație de rutină; că ei sunt veniți cu mașina și că tot cu mașina îl vor readuce acasă pe profesor într-o jumătate de oră. La protestele îngrijorate ale D-nei Madgearu, soțul ei a liniștit-o, cerându-i să nu se alarmeze, s-a îmbrăcat și a plecat, însoțit de cei trei legionari. În fața intrării, aștepta un automobil cu număr de București, în care se afla șoferul, îmbrăcat și el în cămașă verde. În timp ce Madgearu se urca în mașină, a apărut în colțul străzii, D-șoara Tuduri, care a văzut scena și a reținut numărul automobilului: B. 6211.

Biroul lui Madgearu, în care am intrat, este așa cum îl părăsise profesorul, cu puțin timp înainte. Pe masa lui de lucru, lângă stilou sînt câteva file scrise, cu grafia mult înclinată și cu direcție descendentă, care așa cum am constatat imediat, aruncându-mi ochii peste ele fac parte dintr-un studiu, în curs de elaborare, cu subiect economic și cu caracter polemic, în care se combate, cu argumente științifice teza hitleristă de organizare economică a sud-estului european. Îngrijorarea, de abia mascată a lui Maniu, mi se transmite pe nesimțite. După înregistrarea amănuntelor precizate de D-na Madgearu și D-șoara Tuduri, Maniu pune mâna pe telefon și cheamă Prefectura Poliției Capitalei, declinându-și identitatea și dorința de a vorbi cu Prefectul Poliției, Colonel Zăvoianu sau cu ajutorul lui. La telefonul Prefecturii răspunde un așa zis "ajutor de comandant de poliție legionară", care refuză să-și spună numele. Întrebat de Maniu despre invitația făcută fostului ministru Virgil Madgearu, de către Prefectură, respectivul răspunde că Prefectura nu a lăsat nici o invitație de acest fel și că nu știe nimic de echipa de poliție legionară sosită la Madgearu. Maniu cheamă de la același telefon, Ministerul de Interne și cere să vorbească cu secretarul general, Colonel Rioșianu. Acesta la rândul lui, răspunde că nu știe nimic despre caz, bănuiește că e vorba de un abuz sau un exces de zel necontrolat și roagă pe Maniu să trimită la dânsul pe cineva, care să-i relateze împrejurările și amă-

nuntele incidentului. Promite ferm că va da imediat dispozițiile de rigoare și va lua măsuri. Maniu mă trimite la Ministerul de Interne, după ce îl previne pe Rioșianu că în zece minute se va prezenta, cu toate informațiile, secretarul său.

Sunt primit imediat de Rioșianu, care dăduse dispoziții la poartă. Îngrijorarea manifestată de Rioșianu nu e de bun augur. Reproduc întocmai, informațiile culese de la D-na Madgearu și D-șoara Tuduri, comunic semnalmentele și numărul automobilului cu care a fost luat Madgearu, transmit rugămintea insistentă a lui Maniu de a se lua măsuri. Rioșianu se pune în legătură cu biroul evidenței autovehiculelor și în câteva minute află că automobilul vizat aparține Institutului Național al Cooperației. La ordinul lui, pe care-l transmite pe loc, prin șeful de cabinet, birourile sesizate din Ministerul de Interne, Siguranța Statului și Prefectura Poliției Capitalei raportează, în prezența mea, că nici o dispoziție sau invitație referitoare la Madgearu, nu a fost lansată de către autorități. De la inspectoratul Jandarmeriei, întrebat în continuare, sosește același răspuns. Rioșianu ordonă telefonic, printr-o dispoziție circulară, adresată Poliției, Siguranței, Serviciului Secret și Jandarmeriei să fie urmărită și reținută mașina cu nr. B. 6211, iar ocupanții ei arestați și înaintați sub pază la Minister, și să se raporteze direct la Cabinetul lui orice informație în legătură cu aceasta. Cheamă apoi un căpitan din subordine și-i dă, cu ton scăzut, o dispoziție pe care nu o înțeleg, invitându-mă apoi, să mai zăbovesc în cabinetul lui câteva minute. Ofițerul respectiv revine peste puțin timp, cu două revolvere noi de buzunar, de tip "Browning" și cu două permise speciale de port-armă, semnate și ștampilate în alb. Îmi predă revolverele și autorizațiile, cu indicația să completez numele titularilor, specificând că unul este pentru Domnul Maniu sau un apropiat al lui, iar celălalt pentru mine. Căpitanul îmi înmânează o cutie cu cartușe. Rioșianu mă roagă să comunic Domnului Maniu

că va face personal toate diligențele pentru găsirea și recuperarea lui Madgearu și ne va ține la curent cu toate informațiile recepționate. Adaugă, cu vădită indignare că "dobitocii au început să-și facă de cap", că trebuie să fim foarte atenți, să nu-l lăsăm nici o clipă pe Maniu singur, nici noaptea, deoarece ne putem aștepta la orice. În continuare îmi spune că în cazul când ar apare, la Maniu sau la alți fruntași național-țărăniști, legionari agresivi, sub orice titlu sau cu orice pretext "trageți în ei, ca în câini, pe răspunderea mea!". Îmi dă un număr de telefon direct, la care răspunde dânsul, în permanență, sfătuindu-mă să dau alarma imediat ce vom sesiza vre-o mișcare anormală sau vre-o amenințare de orice fel. Sugerează să fie pus în gardă Ion Mihalache, Doctorul Lupu și ceilalți fruntași politici din prima linie, asupra pericolului pe care-l prezintă pentru viața și securitatea lor personală "debandada legionară".

Mă întorc în strada Vodă Caragea, la locuința lui Maniu, plină de obicei de prieteni politici și comunic spusele Colonelului Rioșianu. Aflu că între timp, Maniu a încercat, fără rezultat, prin repetate apeluri telefonice, să vorbească cu Ghica la Siguranță și cu Uniunea, la Prefectură, pentru a lămuri ridicarea lui Madgearu. Se face ora 16. Maniu telefonează la Președinția Consiliului și cere să vorbească cu Horia Sima sau cu unul din adjuncții săi. După o lungă așteptare, reușește să-l prindă la telefon pe "Comandantul Mișcării Legionare", căruia îi cere, pe ton ferm, să primească imediat pe secretarul lui, care îi va aduce la cunoștință un caz de o gravitate excepțională și îi va solicita o intervenție de extremă urgență. Sima încuviințează fără să mai ceară explicații asupra obiectivului audienței.

Ajung cu mașina, în câteva minute, la Palatul Cantacuzino. Suportând o dublă percheziție corporală riguroasă, pătrund în cabinet. Din fericire lăsasem cele două revolvere, date de Rioșianu, în sertarul biroului meu de la

locuința lui Maniu. Sunt condus, printr-un cordon de legionari înarmați, în biroul lui Sima (fostul cabinet al lui Tilea, de pe vremea guvernării național-țărăniste). Sima mă primește în picioare, flancat de trei legionari, în "ținută oficială" (El însuși e îmbrăcat în haine civile).

Relatez pe scurt, stând în picioare, că Profesorul Virgil Madgearu, fost ministru, secretar general al partidului național-țărănesc, a fost ridicat, înainte cu trei ore, de către legionari care pretindeau că reprezintă poliția legionară și transportat cu automobilul nr. B. 6211, din dotația Institutului Național al Cooperației, în loc necunoscut. Nici Ministerul de Interne, nici Prefectura Poliției Capitalei, cu care am luat legătura, nu au cunoștință de acest caz. Președintele Iuliu Maniu profund îngrijorat de soarta prietenului său și consternat de manierele abuzive și anarhice care s-au pus în practică, protestează și cere să se ia măsuri pentru respectarea legalității și curmarea abuzurilor, iar în concret solicită eliberarea imediată a lui Madgearu. În timpul acestei relatări, îl surprind pe Sima, în mod repetat potrivindu-și părul în "alură revoluționară" în oglinda fixată în peretele din față. Constat, fără să vreau, că Sima nu aude bine, deoarece deși își apropie urechea stângă de mine, îmi cere în două rânduri să repet cele spuse, cu voce destul de înaltă.

Sima, permanent încruntat, se arată surprins de cele ce-i comunic. Schimbă priviri care mi se par interogative, cu legionarii din birou. La sfârșit îmi spune că nu știe să se fi dispus vre-o măsură referitoare la Madgearu, că se va informa despre ce este vorba și va aviza. Mi se pare că maschează o oarecare enervare, scutură din cap și-mi dă să înțeleg că audiența s-a terminat. Rămân cu impresia, poate falsă, că Sima este într-adevăr surprins de relatarea făcută, poate pentru că era devansată vre-o intenție, poate pentru că "echipele" n-apucaseră să raporteze isprăvile lor? În cazul cînd impresia mea nu acoperă realitatea, de bună seamă că Sima joacă teatru cu talent apreciabil. Mă

întorc la locuința lui Maniu și povestesc despre întrevedere. La ora 17 recepționăm o primă informație, de la Interne. Automobilul incriminat a fost reperat, în jurul orei 15, pe șoseaua București-Ploiești, în drum spre Potigrafu. Chestorul (de carieră) din Ploiești avertizat de Rioșianu, a raportat că automobilul respectiv nu a intrat în Ploiești.

În jurul orei 18 aflăm, de la Ministerul de Interne, despre asasinarea lui Madgearu, lângă lacul Snagov, pe liziera pădurii, la punctul zis "coada lungă", din raza Ocolului Silvic Țigănești. Șeful postului fix de jandarmi de la kilometrul 33, a fost alarmat de paznicul pădurii Snagov, pe nume Chirilă, că între orele 15 și 16 acesta a auzit împușcături în pădure, din direcția punctului arătat. Suspectând prezența unor braconieri care vânează păsări cântătoare, numitul a lansat strigăte de avertisment, alergând spre locul cu pricina; a reușit să observe o mașină de culoare albă, care se îndepărta grăbită de marginea lacului, spre drumul de pădure; apropiindu-se de lac, a găsit un cadavru încă sîngerînd și s-a repezit în fugă la postul fix de jandarmi, pentru raportare. Patrula de jandarmi de la postul fix, însoțind paznicul de la locul crimei, după constatarea decesului victimei, a identificat cadavrul, după actele găsite asupra lui. Șeful postului, avertizat în prealabil prin ordinul circular al Ministerului, a raportat imediat descoperirea.

30 noiembrie. În locul lui Virgil Madgearu, Ghiță Pop este numit secretar general al PNȚ.

1 decembrie. Iuliu Maniu dezvăluie că, avînd informații despre pericolul ce plana asupra lui Virgil Madgearu, i-a propus acestuia să se pună la adăpost. Inițial acesta a refuzat, spunînd că n-are ce să-și reproșeze, dar, la insistențele lui Maniu, a acceptat să profite de o călătorie de studii în Bulgaria, prevăzută pentru începutul lunii decembrie. Nu este exclus ca această intenție să-i fi grăbit sfîrșitul.

1941

Împreună cu tatăl său, Valentin Coposu, cu Simion Bărnuţiu şi Constantin Măleanu, Corneliu Coposu ia în arendă, de la M.A.T., fabrica de spirt "Glück" din comuna Oarda de Jos – Alba Iulia. Arenda va expira în 1944 şi ulterior va deveni cap de acuzare, pe motiv că fostul proprietar al fabricii, evreu, fusese expropriat de guvernul Antonescu, într-o acţiune care urmărea să consolideze administraţia română a unor întreprinderi din Transilvania.

14 ianuarie. La Berlin, Ion Antonescu primeşte aprobarea lui Adolf Hitler pentru înlăturarea legionarilor din guvern.

21-23 ianuarie. Urmare a acţiunii lui Antonescu, are loc rebeliunea legionară, soldată cu numeroase victime, incendieri şi distrugeri.

22 iunie. Începutul războiului de reîntregire: alături de germani, România intră în război cu Uniunea Sovietică şi armata română va trece Prutul. Ulterior, trecerea Nistrului va provoca protestele principalilor lideri politici şi distanţarea acestora faţă de Antonescu (căruia campania în est îi aduce gradul de mareşal).

28 iulie. Se stinge din viaţă Valentin Coposu.

La Constanţa, însoţindu-l pe Iuliu Maniu, Corneliu Coposu o cunoaşte pe Arlette Marcovici, fiica generalului Marcovici, fost membru al cabinetului Maniu, în prima guvernare a acestuia, şi a lui Jeanne Husser.

1942

24 ianuarie. La Palat, Iuliu Maniu îi spune regelui Mihai că România trebuie să părăsească axa Roma-Berlin. Vor urma întîlniri conspirative pe această temă, păcălind vigilenţa Siguranţei, fidelă mareşalului Antonescu.

Corneliu Coposu participă la realizarea culegerii *Cîntece de pe frontul rusesc*. Deşi numele său nu apare pe copertă, acţiunea va deveni ulterior cap de acuzare, ca *propagandă antisovietică*.
24 octombrie. Corneliu Coposu se căsătoreşte cu Arlette Marcovici, dactilografă la Comisia pentru Aplicarea tratatului Româno-Bulgar, demisionată din motive de sănătate, cu care va apuca să stea doar cinci ani înainte de arestarea lui. Născută la Constanţa, la 1 mai 1915, catolică.

1943

Ianuarie. Premierul Churchill îi transmite lui Maniu temerea că România va ajunge la discreţia URSS.
14-24 ianuarie. La Casablanca, aliaţii decid că nu vor accepta decît capitulări necondiţionate.
5 iulie. Corneliu Coposu îi trimite lui Valer Popp o scrisoare deschisă prin care îl acuză de trădare pentru că a sfătuit Regele şi guvernul să accepte "arbitrajul" de la Viena, în 1940. Scrisoarea succede acţiunii judiciare prin care Popp îl acuza pe Iuliu Maniu de calomnie şi injurie.
Noiembrie. La Moscova, miniştrii de externe ai forţelor aliate stabilesc ca orice tratative de pace să fie duse cu asentimentul tuturor – este preludiul împărţirii lumii în zone de influenţă. După acordul de la Moscova, Iuliu Maniu a avut întîlniri secrete cu Harriman (SUA) şi cu sir Archibald Clark Kerr (Marea Britanie), ultimul negînd orice aranjament cu sovieticii în dauna României.

Lucreţiu Pătrăşcanu se întîlneşte, în casa lui Corneliu Coposu, cu Iuliu Maniu, pentru a discuta un eventual armistiţiu cu aliaţii.
20 decembrie. Corneliu Coposu îl vizitează la închisoarea Malmaison pe Petru Groza, deţinut împreună cu grupul lui Vişan şi cu spionii sovietici. *Are regim bun. Masă excelentă, tratament condescendent, vizite, conversaţie, chiar ieşiri clandestine în oraş şi şampanie* (C. Coposu). Îi promite că Maniu va interveni pe lîngă Antonescu pentru eliberarea lui.

Decembrie 1943. Grigore Niculescu Buzeşti îi transmite lui Maniu ştirea senzaţională că ruşii ar fi dispuşi să negocieze armistiţiul cu mareşalul Antonescu, iar Fred Nanu – că are promisiuni sovietice de înlesniri faţă de varianta capitulării necondiţionate.

1944

Corneliu Coposu devine Preşedinte al filialei Sălaj a Partidului Naţional Ţărănesc.
12 ianuarie. Însoţit de Corneliu Coposu, Iuliu Maniu îi cere lui Antonescu să-l pună în libertate pe Petru Groza, considerînd că *atitudinea lui Groza este benignă*. Mareşalul promite că va lua măsurile necesare.
12 aprilie. Guvernul sovietic cere oficial capitularea necondiţionată a României. Mareşalul Antonescu refuză.
20 iunie. Iuliu Maniu, C.I.C. Brătianu, Titel Petrescu (Partidul Social-Democrat) şi Lucreţiu Pătrăşcanu (PCR) semnează platforma Blocului Naţional Democrat, în vederea armistiţiului cu aliaţii. Discuţiile din cadrul PNŢ au loc la locuinţa lui Maniu din str. Sfinţilor nr. 10 (Corneliu Coposu este prezent).

După înfiinţarea BND, Corneliu Coposu, alături de Aurel Leucuţia şi Cezar Spineanu, este însărcinat să preia, să depoziteze şi să distribuie – la momentul potrivit – 2000 de pistoale primite de la colonelul Cristea, în vederea eventualei răsturnări prin forţă a lui Antonescu. Armamentul este depozitat la Cezar Simionescu.
20 august. La consfătuirea BND, Lucreţiu Pătrăşcanu propune un guvern prezidat de Iuliu Maniu.

Regele Mihai se interesează dacă în PNŢ şi PNL există tineri care ar fi dispuşi să asigure paza lui Antonescu, după arestarea sa (se pare că nu avea încredere nici în Siguranţă, nici în Armată). Cele două partide refuză această sarcină, care va reveni comuniştilor, prin Emil Bodnăraş. Mareşalul avea să fie reţinut în strada Sighi-

şoara, din cartierul Vatra Luminoasă, şi ulterior predat sovieticilor.

23 august. La Palat, Ion Antonescu este demis şi arestat, după ce a refuzat încă o dată întoarcerea armelor. Regele Mihai îi cere baronului Manfred von Killinger retragerea imediată a trupelor germane din România, fără vărsare de sînge. Este instalat guvernul Sănătescu. Proclamaţia către ţară a regelui este transmisă la radio.

Corneliu Coposu este numit director de cabinet la preşedinţia Consiliului de Miniştri – biroul lui Iuliu Maniu (va demisiona pe 11 noiembrie). Îşi petrece zilele de 23 şi 24 în Palatul Regal, alături de Iuliu Maniu (în amintirile lui Corneliu Coposu, funcţia era de secretar general al Consiliului de Miniştri, calitate în care se ocupa – prin colonelul Finoghenov – de aprovizionarea cu alimente a soldaţilor sovietici din România).

23 august. Corneliu Coposu notează în jurnalul său: *Înainte de ora 7, Maniu se bărbiereşte. Apar, îmbrăcaţi în civil, Generalul Sănătescu şi colonelul Dămăceanu, intraţi prin str. Basarab şi curtea de lumină. Îi reţin cîteva minute în hol. Sănătescu este nervos şi agitat. Dămăceanu este sobru şi calm. Maniu îi pofteşte în dormitor. Sănătescu, dinainte pregătit, începe un nou asediu, pentru a-l convinge pe Maniu să accepte şefia guvernului, subliniind că aseară tîrziu, Regele, care este foarte contrariat, i-a cerut să mai facă o încercare.*

[...] *Maniu, foarte calm, îi răspunde: – "Domnule General,* [...] *formula politică cea mai potrivită va fi, aşa cum am avut cinstea să propun azi-noapte, în prezenţa Dvoastre, M.S. Regelui, un guvern Sănătescu compus exclusiv din generali, pe care cei patru reprezentanţi ai opiniei publice îl vor garanta politiceşte, pentru ţară şi străinătate, prin prezenţa lor în guvern ca miniştri de Stat.*

Dacă ultimile demersuri pe lîngă Domnul Mareşal vor eşua, în mod fatal va trebui să acţionăm la îndepărtarea şi eventual arestarea lui Antonescu şi a principalilor săi colaboratori.

În locul vacant rămas prin demiterea d-lui Antonescu vom constitui un guvern tranzitoriu de armistițiu.

Armistițiul este un act militar, deci guvernul care-l va încheia va fi în mod logic un guvern de militari.

Pentru ca opinia publică din țară și din străinătate să aibă certitudinea că ieșirea României din războiul declarat contra aliaților, armistițiul și abandonarea dictaturii sînt făcute cu acordul întregii noastre națiuni, partidele politice care reprezintă azi aproape unanimitatea națiunii vor garanta politicește guvernul de armistițiu condus de Dvoastră, prin prezența reprezentanților lor, alături de Dv., ca ministru de Stat în Guvern.

De altfel, Domnule General, repet că în urma refuzului categoric al Moscovei de a accepta ca bază de discuție frontierele de la 1938 și în urma comunicării exprese a negociatorilor Sovietici de la Stockolm și Cairo, că acceptarea frontierei de la 1940, pe Prut, este o condiție "sine qua non" a armistițiului, – în calitatea mea de om politic mi-ar fi imposibil să prezidez un guvern, care, prin forța împrejurărilor, și pentru salvarea țării, este constrîns să accepte această clauză, chiar și provizoriu. Aceasta cu atît mai mult cu cît eu (Maniu) am fost acela care am inițiat, cu ocazia ultimatum-ului sovietic, cel mai energic protest împotriva cedării Basarabiei și Bucovinei de Nord și în toată activitatea mea politică am susținut, cu vigoare și constanță, drepturile noastre asupra acestor provincii românești. Dvoastră, ca general, încheiați un act cu caracter militar și nu aveți răspundere politică pentru consecințele lui."

Sănătescu, deconcertat, pleacă cu Dămăceanu, tot prin curtea interioară care duce în str. Basarab. Între timp, pe coridorul care duce la garsonieră se adunase obișnuita "clientelă politică": șefi de sector, secție, circumscripție, care aduceau știri sau veneau după informații, provocînd o forfotă cu care eram obișnuiți.

În jur de ora 10 plecăm (Maniu însoțit de mine) la Dinu Brătianu în Calea Dorobanți nr. 16. Mașina siguranței nelipsită, după noi, parchează în fața casei.

Ne aşteaptă Vîlsănescu. În birou, Dinu Brătianu. Vîlsănescu capătă consemnul să nu primească alți vizitatori, în afară de George Brătianu, Titel Petrescu și Pătrășcanu. Între 10.1/2-11 sosește Titel Petrescu.

Titel Petrescu, comentînd absența sau întîrzierea lui Pătrășcanu, crede că s-ar putea datora orei nepotrivite, ori locului nepotrivit (prea expus), care a fost stabilit pentru întîlnire, dată fiind obligația lui de a nu se expune prea mult. "Dealtfel – subliniază Titel Petrescu, – nici eu nu agreez acest mod de a risca. Nu este exclus ca Pătrășcanu să ne aștepte la Mănuilă, așa cum era programarea, înainte de a interveni încercarea cu George Brătianu. În orice caz după orele 11 ne vom regăsi."

După un oarecare timp de așteptare încep convorbirile în trei. Eu stau în hol. În jurul orei 11 sosește cu mașina, radios, George Brătianu, venind de la Snagov. George Brătianu, plin de entuziasm, relatează, cu voce puternică, pătrunsă de importanța celor raportate, că după un lung dialog, chibzuit și calm, Antonescu i-a confirmat convingerea lui că Nemții au pierdut războiul, a recunoscut că generalii lui Hitler au abandonat Moldova, călcîndu-și angajamentul militar și a admis că țara noastră trebuie să iasă din război. I-a spus, în continuare (lui George Brătianu) că are intenția să discute, cu exponenții militari și diplomatici germani, cavalerește, situația disperată a României și să-i convingă cu argumente peremptorii, că țara noastră trebuie să se retragă din război și că ei trebuie să fie de acord cu aceasta. El (Antonescu) va aprecia cînd și cum trebuie să procedeze. George Brătianu relatează în continuare că a trebuit să-i transmită, cu foarte multe menajamente, cererea ultimativă a opoziției. Antonescu s-a enervat la început, a calificat cu termeni duri amestecul "așa-zisei opoziții", dar în cele din urmă, calmat, a tăcut – încredințîndu-l pe George Brătianu să transmită celor care l-au trimis – următoarea contrapropunere: 1) Partidele de opoziție ori măcar Maniu și Brătianu să îi înmîneze un

memorandum prin care să-şi asume, în mod expres, răspunderea istorică şi politică a armistiţiului; 2) Să i se dea mînă liberă, pentru a alege el (Antonescu) momentul cel mai favorabil şi mai oportun, pentru tratarea armistiţiului, în orice caz după restabilirea frontului şi oprirea ofensivei sovietice; 3) Să i se dea posibilitatea de a obţine în prealabil asentimentul Nemţilor, pentru ieşirea României din războiu. – Antonescu crede că cei de la conducerea armatei sovietice, care au avut ocazia de a verifica eroismul armatei române, sînt conştienţi de dificultăţile pe care le-ar ridica ruperea unui front la Focşani–Nămoloasa–Galaţi şi escaladarea Carpaţilor, în luptă cu armata română; că în consecinţă sînt în măsură să aprecieze avantajul urias pe care l-ar oferi retragerea din război a României care va antrena prăbuşirea frontului german din Balcani, că în consecinţă, ispitiţi de această perspectivă, vor oferi condiţii bune, care în schimb le vor asigura o înaintare spectaculoasă, fără pierderi, de 3000 km.

Antonescu îi confirmă lui Brătianu că Nemţii au retras în Polonia flota a 6-a aeriană, precum şi divizia blindată afectată pentru apărarea Nistrului. Antonescu crede că, discutînd cu Nemţii de la militar la militar, va obţine acordul lor pentru ieşirea României din războI.

Maniu, Brătianu şi Titel Petrescu discută contrapropunerea. Sînt de acord să semneze un memorandum în sensul solicitării lui Antonescu. Nu sînt de acord cu punctele 2 şi 3. Îl roagă pe George Brătianu să se înapoieze imediat la Snagov şi să-i comunice lui Antonescu că partidele politice sînt de acord să-şi asume răspunderea istorică şi politică a armistiţiului; că i se va înmîna memorandumul de acoperire, în limita de timp necesară elaborării acestuia. În continuare să i se comunice că armistiţiul trebuie încheiat imediat, fără nici o aşteptare şi că Nemţii nu trebuie să fie, în nici un caz, preveniţi de acţiunea ce se pregăteşte. I se cere lui George Brătianu să aducă imediat răspunsul lui Antonescu.

Este ora 12. Plecăm, Maniu cu mine într-o maşină, Titel cu alta.

Plecăm în Schitu Măgureanu, unde aşteaptă, probabil, Pătrăşcanu. Urcăm la etajul 5. Eu mă opresc la etajul 4 (apartamentul lui Mănuilă), intru prin spate şi găsesc în birou pe Lucreţiu Pătrăşcanu însoţit de C. Agiu. Ne urcăm un etaj, prin scara de serviciu. În dormitorul lui Maniu începe o convorbire între Maniu, Pătrăşcanu şi C. Agiu, Titel Petrescu asistă. Se discută pe marginea rezultatelor înregistrate de ultimele demersuri făcute, pe lîngă Antonescu, de George Brătianu. Este aşteptat al doilea demers şi întoarcerea lui Mihalache. [...] Pătrăşcanu şi Agiu, precum şi Titel Petrescu, insistă la Maniu să-şi asume preşedinţia. Maniu repetă argumentele deja prezentate Regelui şi lui Sănătescu, care îl împiedică de a primi preşedinţia. Afirmă că guvernul format din militari trebuie să fie prezidat de un militar.

Agiu crede că ar fi bine să fie un guvern civil, cu participarea celor patru partide, şi cere ca partidul comunist să participe la guvern măcar cu trei miniştri. Maniu crede că nu trebuie să se imprime coloratură politică unui guvern de armistiţiu, urmînd ca, după perfectarea armistiţiului, guvernul provizoriu de militari să fie înlocuit. Comuniştii cer să se stabilească din timp proporţia participării la guvern a partidelor din B.N.D. Maniu răspunde că nu e cazul şi că de altfel nu se poate lua o hotărîre concretă fără prezenţa lui Dinu Brătianu. Avînd în vedere demersurile care sînt în curs şi al căror rezultat va fi cunoscut în scurtă vreme, propune ca discuţiile să fie reluate la ora 20 în acelaşi loc. Cei prezenţi sînt de acord. Pătrăşcanu şi Agiu urmează să aştepte acolo sau să se strecoare neobservaţi mai tîrziu, după plecarea agenţilor de siguranţă.

***Ora 13.** Soseşte Mihalache, deprimat. Conversaţie dură cu Antonescu, fixat pe o poziţie de megalomanie. "El ştie ce trebuie să facă, să nu fie învăţat. Nimeni nu e mai*

bun român decît el!" Nu tăgăduieşte că Nemţii au pierdut partida. Dar revine cu argumentul că armistiţiul se încheie cu arma la picior, de pe poziţii de forţă. Nu e tot una să capitulezi, înghiţind condiţiile umilitoare ale învingătorului, sau să-i smulgi clauze avantajoase, atunci cînd mai poţi să-l controlezi. Îşi rezervă (Antonescu) libertatea şi dreptul de a aprecia, singur, cel mai favorabil moment şi nu se arată dispus să primească sfaturi de la oameni care nu cunosc tactica militară şi harta frontului. Mihalache se întoarce la casa lui Nistor Badea.

***Ora 14.** Dinu Brătianu la telefon. Supărat, anunţă că George Brătianu s-a întors de la Snagov, repezit de Antonescu, care între timp şi-a revizuit atitudinea înţelegătoare manifestată în cursul dimineţii. Enervat de insistenţele interlocutorilor (Brătianu şi Mihalache) şi de cererea lor fermă de a accepta punctul lor de vedere, s-a înfuriat, ne mai fiind dispus să mai tolereze nici un amestec în treburile pe care le consideră de exclusiva lui competinţă. Între timp a renunţat şi la audienţa la Rege, pe care o anunţase şi vrea să plece pe front sau în Ardeal. Dinu anunţă că pleacă imediat spre Piteşti şi lasă om de legătură pe C. (Bebe) Brătianu.*

***Ora 14.30.** Plecăm (Maniu, Leucuţia, eu) la Palatul Ştirbey, unde ne aşteaptă Niculescu-Buzeşti.*

Maniu îl informează pe Buzeşti despre cele întîmplate în ultimele patru ore: şedinţa de la Dinu Brătianu, convorbirile lui George Brătianu cu Mareşalul (ultima înregistrată de cîteva minute prin telefon), întîlnirea dintre Mihalache şi Antonescu şi discuţiile cu Pătrăşcanu, Agiu şi Titel Petrescu. În concluzie îşi manifestă nemulţumirea pentru eşecul tentativelor făcute pe lîngă Antonescu şi îngrijorarea pentru eventualele gafe ce le-ar putea face Antonescu, periclitînd toată naţiunea. [...] *Socoteşte că este imperios necesar să fie împiedicat Antonescu să ia contact cu Nemţii, deoarece în momentul cînd Nemţii vor avea confirmarea acţiunii ce se urmăreşte, vor preveni prin măsuri brutale realizarea ei. Probabil că Antonescu*

nu-şi dă seama că a trata cu Nemţii ideea armistiţiului, înseamnează o adevărată sinucidere. Buzeşti este de acord, că pentru a se asigura reuşita acţiunii, trebuie să se acţioneze prompt şi fără amînări.

Buzeşti îl întreabă pe Maniu dacă îşi menţine refuzul de a prezida guvernul şi Maniu confirmă. [...]

Buzeşti îi cere lui Maniu deslegare pentru aplicarea soluţiei a II-a, în cazul cînd nu ar interveni, în ultimul moment o revenire a lui Antonescu. Maniu îi răspunde că aşa cum s-a convenit, în cazul cînd soluţia I eşuează definitiv în mod automat şi conform acordului în prealabil stabilit, se va pune în aplicare soluţia a II-a.

Buzeşti transmite lui Maniu cererea Regelui şi a apropiaţilor lui de la Palat, ca Maniu să fie de acord cu întrebuinţarea, în locuri de răspundere a foştilor ofiţeri "carlişti", General Mihail, General Dombrowski, care fuseseră îndepărtaţi din armată de Antonescu. Maniu răspunde că Regele şi Sănătescu au din partea sa mînă liberă în alegerea oamenilor socotiţi utili.

Se stabileşte ca loc de comunicare şi corespondenţă, Splaiul Unirii Nr. 4, la locuinţa Dr. Romul Popp. Buzeşti raportează că a transmis la Cairo telegrama încredinţată lui, prin care se cere deslegare pentru declanşarea acţiunii. Apoi pleacă grăbit la Palat.

Ne întoarcem în Splaiu Unirii, la orele 15.00.

Găsim acolo pe Nerva Elekeş, Victor Anca şi Camil Mănuilă. După un sfert de ceas soseşte Romul Boilă.

***Ora 17.** Vine, de la Palat, trimis de Sănătescu şi Buzeşti, prefectul Palatului, Iorgu Ghica. Este palid şi emoţionat. Anunţă că Antoneştii (Ion şi Mihai) au fost arestaţi înainte cu o jumătate de oră şi gărzile care îi însoţeau au fost dezarmate şi imobilizate. Comunică, în grabă, demersurile făcute pentru neutralizarea, la Palat, a lui Piky Vasiliu, Pantazi, Tobescu şI Elefterescu.*

Buzeşti a dat prin Papadache dispoziţii de întreruperea legăturilor telefonice şi a cablurilor germane, precum şi a legăturilor jandarmeriei, Siguranţa Statului şi S.S.I.

Consemnul general: dispersarea şi adăpostirea pînă la limpezirea situaţiei. Grupul de la Palat pregăteşte documentele şi guvernul nou, după "reţeta" Maniu. [...]

24 august. Blocul în care se afla apartamentul său din str. Dr. Marcovici nr. 9 este bombardat şi distrus de incendiu.

27 august. Începînd cu acestă dată, guvernul României lucrează vreme de o săptămînă în subsolul Băncii Naţionale, pregătind plecarea comisiei de armistiţiu.

15 septembrie. Corneliu Coposu participă la o şedinţă a Consiliului de Miniştri înaintea căreia Lucreţiu Pătrăşcanu, vizibil afectat, îi relatează că, la Moscova, Jdanov i-a dezvăluit că PCR va fi practic condus de Ana Pauker şi Vasile Luca.

Pătrăşcanu avea o doză de sentiment patriotic şi de onestitate faţă de ceilalţi (comunişti – n.n.), *care însă nu îl achită de vinovăţie (...) El a participat la desfiinţarea partidelor politice, la detronarea regelui, la claustrarea tuturor şefilor opoziţiei şi la înfeudarea României sovieticilor.* (C. Coposu)

22 septembrie. Corneliu Coposu susţine, la Sala Dalles, conferinţa cu tema "Ţara Sălajului", care va fi publicată în broşură şi care va fi citită şi la radio.

10 octombrie. Publică articolul polemic "Şi MADOSZ-ul vrea să intre în guvern?" – viitor cap de acuzare (considerat şovin de către comunişti, articolul nu făcea decît să observe că MADOSZ nu era un partid politic, doctrinar).

11 octombrie. Ziarul "Dreptatea" publică o cuvîntare a lui Corneliu Coposu despre 23 august 1944, ţinută în cadrul întrunirii organizaţiilor muncitoreşti PNŢ din Capitală.

12 octombrie. Se constituie Frontul Naţional Democrat, grupînd partidele din jurul PCR.

2 noiembrie. În articolul "Ce-i trebuie României?", Corneliu Coposu afirmă, ca o sumbră premoniţie: *Îşi zic*

patrioți și se intitulează democrați, dar ceea ce vor să facă cu patria și cu democrația românească e preferabil să nu aflăm niciodată...

2 decembrie. Iuliu Maniu refuză postul de prim-ministru, care va fi ocupat de generalul Nicolae Rădescu. Comuniștii, se pare, au acceptat un guvern de coloratură burgheză, în care șefii de partide erau miniștri de stat, pentru a-i compromite; în perioada care a urmat, din Transilvania au fost deportați 70% dintre germani și sași, în bazinul minier Donbas, unde mulți și-au găsit sfîrșitul.

12 decembrie. Corneliu Coposu este ales secretar al Delegației Permanente a PNȚ, organul de conducere a partidului.

1945

Corneliu Coposu este ales secretar general adjunct al Partidului Național Țărănesc. De asemenea, face parte din "Organizația M", creată pentru a-l susține pe Iuliu Maniu și pentru a încerca izolarea, în cadrul partidului, a lui Anton Alexandrescu, de orientare comunistă (care va forma o disidență aliată cu PCR).

11 februarie. F.D. Roosevelt, Winston Churchill și I.V. Stalin semnează Acordul de la Yalta, împărțindu-și sferele de influență. România trece conform acestui tratat în sfera de influență sovietică.

Martie. Alături de alte publicații, ziarul "Dreptatea" este interzis. El va reapărea pentru scurt timp, în ianuarie 1946.

Petru Groza negociază cu PNȚ eventuala lor prezență în guvern. Prezent la discuții, Corneliu Coposu îl va descrie astfel: *Era un om simpatic, aproape neserios (...) Era departe de-a avea idei comuniste, convingerile lui erau fluide, nu avea linie de conduită și era capabil de orice compromis.*

5 martie. Demisionează din funcția de director de cabinet la Ministerul Economiei Naționale (condus de Aurel Leucuția), în al doilea guvern Sănătescu.
6 martie. Andrei Vîșinski, prim-locțiitor al Comisarului Poporului pentru afacerile externe al URSS, sub presiunea Armatei Roșii, impune instalarea guvernului dr. Petru Groza, primul guvern comunist din Europa de est.

Corneliu Coposu ajunge la Palat la cîteva minute după plecarea lui Vîșinski și i se arată, deasupra unei uși, crăpătura provocată de ieșirea violentă a acestuia.

La instalarea guvernului Petru Groza a apărut o problemă de protocol: Lucrețiu Pătrășcanu i-a explicat mareșalului curții regale, Negel, că miniștrii nu pot jura – ca pînă atunci – pe cruce și pe Evanghelie, unii dintre ei fiind liber-cugetători.
22 aprilie. Regele Mihai adresează Occidentului un apel în care atrage atenția asupra perspectivelor nefaste ale României, semnalînd faptul că a refuzat să semneze unele hotărîri ale guvernului Groza – care vizau desființarea partidelor tradiționale și judecarea membrilor acestora. Suveranul sesizează că este pus sub semnul întrebării viitorul monarhiei în România.
9 mai. Capitularea Germaniei și sfîrșitul celui de-al doilea război mondial.
4 iunie. Sentințele procesului pentru *lotul ziariștilor* (început la 30 mai) ajung pînă la detenție pe viață și chiar condamnare la moarte (Pamfil Șeicaru), pentru *crime de război*. În general, pedepsirea "vinovaților" avea să se facă după un plan riguros: foștii demnitari la Sighetul Marmației, "periculoșii" (inclusiv Corneliu Coposu) la Rîmnicu Sărat, muncitorii la Gherla, o parte dintre intelectuali la Ocnele Mari, iar ceilalți, împreună cu studenții, la Pitești, unde aveau să fie cobaii unui experiment de "spălare a creierului". În total, au existat 30 de loturi de arestați, din care 272.000 numai membri PNȚ (care, în 1947, avea 2.125.000 membri). Se estimează că în

închisorile comuniste din România au murit circa 300.000 de deţinuţi politici.

21 august. Regele Mihai cere demisia guvernului. Petru Groza refuză. Drept ultimă soluţie, Mihai I intră în grevă regală, refuzînd să mai contrasemneze decretele-legi.

8 noiembrie. Marea manifestaţie promonarhistă şi anticomunistă (circa 50.000 persoane) din Piaţa Palatului. Guvernul Groza trimite camioane cu muncitori pentru o contra-manifestaţie. Rezultă grave incidente, soldate cu morţi, răniţi şi sute de arestaţi şi cu incendierea cîtorva camioane (de remarcat şocanta asemănare a acestui scenariu cu 29 ianuarie şi 13-15 iunie 1990). După miting (în cursul căruia a apărut în balcon, împreună cu regina Elena, pentru a primi ovaţiile mulţimii), regele Mihai e sfătuit să plece la Sinaia, pentru a se evita alte incidente. Dosarul "Afacerea 8 noiembrie" (nr. 44608) are 68 de pagini de opis, mii de file şi menţionează 413 arestaţi.

Corneliu Coposu se numără printre cei reţinuţi de poliţie. Din declaraţia sa ulterioară rezultă că:

– pentu ziua de naştere a regelui Mihai, pe 26 octombrie, nu se organizase nimic, degeaba au fost arestaţi pe 25 şefii organizaţiilor PNŢ de sectoare. Cu sarcasm, Corneliu Coposu notează: *Informaţia probabil s-a datorat unui agent rău informat.*

– pentru 8 noiembrie, PNŢ l-a refuzat pe ministrul de interne, Teohari Georgescu, care le-a oferit săli pentru adunări (este evidentă tentativa autorităţilor comuniste de a preveni ieşirea în stradă a populaţiei);

– n-a existat nici o şedinţă a conducerii PNŢ dedicată zilei de 8 noiembrie, nu s-a dat nici un comunicat, nu s-au făcut apeluri etc. (au existat totuşi nişte "fluturaşi", rod al iniţiativei personale a cîtorva membri ai partidului);

– în ziua respectivă, Corneliu Coposu se afla la Iuliu Maniu acasă, pe Bd. Schitu Măgureanu nr. 9, etaj V, de unde a plecat în Piaţa Palatului după ce a auzit împuşcături şi a văzut fumul care se ridica;

Am oprit lîngă coaforul Ionică, de unde am văzut că ardeau două camioane, lîngă statuia Regelui Carol. Din timp în timp se mai trăgeau rafale de arme. În acest timp, muzica gărzii de la Palat trecea spre Calea Victoriei în sus. Lumea a aclamat-o și a început să danseze hora. De asemenea am văzut ofițeri sovietici, englezi și americani aclamați. La întoarcere, am văzut un cetățean, cu mîna însîngerată, care țipa: "Am fost împușcat pentru că am strigat Trăiască Regele!" (Ceea ce rezumă destul de bine evenimentele din acea zi – n.n.);

– după ora 14 a luat masa la Capșa, unde *au fost discuțiuni – sau mai bine zis causerie – despre manifestația de la Palat*, cei prezenți manifestîndu-și *indignarea pentru apariția și încercarea de zădărnicire a manifestației de simpatie pentru Majestatea Sa Regală, de către camioanele cu muncitori trimise în piața Palatului.*

22 Noiembrie. La cererea procurorului de anchetă, Corneliu Coposu compune o sinteză a evenimentelor:

Pentru a putea trage o concluzie obiectivă privitoare la vinovățiile ce se desprind din incidentele de la 8 Noemvrie 1945, trebuie să stabilim mai întâi antecedentele acestor incidente:

Ziua de 8 Noemvrie a anului 1944 și a anilor premergători a fost sărbătoare legală și cu acele ocazii cetățenii capitalei au ovaționat cu entuziasm și în ordine perfectă, în piața Palatului, pe Suveran. În această zi, pe lângă ziua numelui M.S. se sărbătorește și ziua lui de naștere. La această sărbătoare în anul trecut 1944 au luat parte și școlile, venite in corpore, în piața Palatului.

Nici un motiv serios nu a existat pentru a determina interzicerea acestei manifestări omagiale. Nici unul din partidele de la guvern nu s'au declarat antimonarhice sau republicane, nici nu au luat atitudine oficială împotriva omagierii Suveranului.

Desigur că guvernul este în drept să ia măsuri preventive de pază a ordinei publice, atunci cînd ea este

amenințată. În speță, nici un indiciu serios nu a existat pentru a face să se creadă în iminența unor tulburări. Astfel, manifestările publice ale partidelor politice constituite în FND au decurs în ordine și fără incidente; sărbătorirea revoluției Marei noastre vecine aliate U.R.S.S., din preziua onomasticei Suveranului, de asemenea a decurs în ordine și neconturbată. Dacă prin absurd am admite că anumite cercuri politice ar fi avut interesul de a provoca incidente, acestea puteau fi realizate de către partidele de opoziție la una din întrunirile convocate de adversarii politici ai acestora, ceea ce nu s'a întâmplat.

Partidele politice populare ale țării: Național Țărănesc și Liberal au renunțat să utilizeze ziua M.S., pentru a o folosi ca prilej de desfășurare a forțelor lor politice. În ziua de 3 Noemvrie 1945 D-l Iuliu Maniu a declarat la Clubul Partidului Național Țărănesc că de ziua Regelui nu se poate face nici o manifestație de partid, dar că membrii partidului în calitatea lor de cetățeni cu dragoste față de Rege pot să ia parte și sunt chiar îndemnați să o facă, la omagierea Suveranului. Atât secretarul general al P.N.Ț., D-l N. Penescu, cât și secretarul general P.N.L., D-l. C. Brătianu, au comunicat D-lui Ministru al Internelor în audiența separată dela 4 Noemvrie 1945 că partidele respective nu au convocat de ziua Regelui adunări politice. Domnul N. Penescu a refuzat oferta D-lui Ministru de Interne, ca P.N.Ț. să țină în ziua de 8 Noemvrie adunări politice, în sălile pe care D-l. Ministru le-a pus la dispoziție, pentru a nu imprima unei sărbători naționale, un caracter de partid.

Prin urmare, adunarea de la Palat, care conform tradiției se știa că va avea loc, nu putea să producă îngrijorare sau perspective de ciocniri. Căci dacă cetățenii urmau să se adune pentru a omagia pe Regele țării, între ei era exclusă iscarea oricărui incident. Nu se puteau presupune incidente, decât între grupurile ce ar fi venit să manifesteze pentru Suveran și grupurile care ar fi avut intenția

să zădărnicească această manifestație. Întrucât se putea presupune, și pe drept, că nu există cetățean român care să aibă un interes, de orice natură să zădărnicească o manifestație pentru Rege, și întrucât nici guvernul nu a interzis manifestațiile pentru Rege și nici nu a avut motive pentru a le dezaproba, – nimeni nu putea să creadă în seriozitatea svonurilor care prevesteau incidentele.

Cu toate acestea:

1/. Guvernul a arestat în noaptea de 24 spre 25 Octomvrie 1945 pe șefii de sectoare ai P.N.Ț. și P.N.L. din Capitală și i-a reținut la Prefectura Poliției Capitalei, până în seara zilei următoare, pentru ca prin reținerea lor să zădărnicească o eventuală manifestație de ziua M.S. Regelui cu toate că după cum s'a dovedit nici nu a fost vorba de pregătirea unei asemenea manifestații.

2/. Guvernul, – după ce în ajunul lui 25 Octomvrie 1945, hotărâse că ziua nașterii Regelui va fi sărbătorită odată cu ziua numelui la 8 Noemvrie, – a hotărât de astă dată ca și ziua de 8 Noemvrie să fie zi de lucru. Prin urmare, școlărimea, funcționarii, muncitorii au fost obligați prin dispoziția oficială, să-și vadă de rosturile lor obișnuite. Prin această măsură desigur că o parte însemnată din cetățenii Capitalei au fost împiedicați să ia parte la manifestație.

3/. Militarii au fost consemnați în cazărmi iar ofițerii au primit ordin să nu ia parte la manifestația pentru Suveran.

4/. Pe de altă parte Uniunea Patrioților prin Ordin Circular (Nr.3279 din 6 Novembrie 1945) semnat de D-nii Sebastian Ionescu și E. Mărculescu a ordonat ca forțe puternice de muncitori să fie postate în Piața Palatului, "care să împiedice o eventuală manifestație a reacțiunii, pentru M.S. Regele". Totodată aceeași manifestație a dat cuvânt de ordine acestor forțe, pentru "a nu face nici un fel de manifestație pentru Rege".

5/. Ziarul independent "Ardealul", care din inițiativă proprie a publicat o chemare adresată bucureștenilor, să ia parte la omagierea Regelui, în ziua de 8 Noemvrie, a fost tipărit a doua zi fără învoirea directorului, de către reprezentanți ai guvernului (D-l. Ministru Ralea și D-l. director general Preoteasa) cu un anunț care revoca chemarea apărută în ajun. Aceasta după ce în prealabil directorul Ziarului refuzase să publice anunțul de revocare.

6/. Domnul Ministru de Interne Teohari Georgescu a avertizat mai întâi pe D-l. A. I. Mureșanu, Directorul ziarului "Ardealul", apoi pe D-l. secretar general N. Penescu și C. Brătianu, că vor trebui să răspundă pentru eventualele incidente care vor avea loc în ziua de 8 Noemvrie.

Din toate acestea rezultă că Guvernul, probabil socotind manifestația ca o expresie a lipsei sale de popularitate, avea interes ca manifestația să fie zădărnicită. Mai rezultă că în timp ce cetățenii Capitalei nu bănuiau nici măcar posibilitatea unor tulburări, organele oficiale le prevedeau cu certitudine, iar anumite formațiuni politice, indiscutabil afiliate guvernului, le pregăteau în mod sistematic.

După expunerea antecedentelor zilei de 8 Noemvrie trebuie să înregistrăm faptele concrete dinainte de incidente.

Astfel este bine stabilit că:

1/. Batalionul "Ordine și Pază", Compania specială de la Ministerul de Interne și detașamente din Diviziile Tudor Vladimirescu precum și numeroși agenți de poliție și gardieni publici au primit însărcinarea de a menține ordine;

2/. că s'au instalat cordoane de soldați cu consemnul de a împiedica accesul cetățenilor în Piața Palatului;

3/. că peste opreliștea de fapt, un număr mare de cetățeni s'au adunat în Piața Palatului și au început să dea expresiune dragostei lor pentru Regele Țării;

4/. că acești cetățeni care manifestau, nu au dat adunării nici un caracter politic (În afară de portretele M.M.L.L. Regelui și al Reginei și de inscripțiile "Trăiască Regele" nu s'a văzut nici un alt portret și nici o altă pancartă);

5/. că nu s'a manifestat și nu s'a strigat nici o lozincă cu caracter de partid politic, nici o lozincă antisemită, nici o lozincă cu caracter anti-aliat;

6/. că nu s'a manifestat în contra Guvernului sau a membrilor lui nici în contra F.N.D.-lui sau a fruntașilor lui;

7/. că în afară de ovațiuni adresate Suveranului, singura lozincă ce s'a strigat, a fost: "Libertate", iar după începerea incidentelor: "Jos teroarea";

8/. că ofițerii Aliați: Sovietici, Americani și Englezi, care se găseau în Piața Palatului, au fost ovaționați de mulțime;

9/. că mulțimea din Piața Palatului era compusă din: funcționari, muncitori, liber profesioniști, militari, studenți, elevi și un număr mare de ofițeri și femei; deci nu avea un caracter de partid;

10/. că nici un incident nu s'a înregistrat până la apariția camioanelor în jurul orei 10.

Odată stabilite aceste circumstanțe premergătoare incidentelor se ajunge la punctul critic de începere a incidentelor.

Acest moment coincide cu apariția camioanelor încărcate cu echipe de șoc comuniste.

În legătură cu aceste camioane trebuie semnalat că:

a). ele aparţineau Statului (C.F.R., P.T.T.) ori Instituţiilor ("Distribuţia");

b). erau încărcate cu agenţi provocatori aparţinând politiceşte Partidului Comunist ori grupărilor politice afiliate;

c). s'au concentrat în Str. Wilson la Sediul Confederaţiei Muncii, de unde erau îndrumate, cu instrucţiuni, în Piaţa Palatului;

d). că agenţii din camioane nu au mers în Piaţa Palatului ca să manifesteze pentru Suveran întrucât pe tot parcursul circular al vehiculelor, printre masele de manifestanţi, ei strigau: "Petru Groza";

e). că muncitorii disciplinaţi, ascultând de ordinele Guvernului (care decretase ziua de 8 Noemvrie ca zi de lucru), trebuiau să fie la ora aceea în fabrici şi că nu aveau ce să caute masaţi în camioane, în Piaţa Palatului (după ce s'a văzut că nu aveau intenţia de a manifesta pentru Rege);

f). că evoluţia camioanelor prin mulţime era aşa fel dirijată ca să împrăştie grupurile de manifestanţi;

g). că persoanele din camioane au început să apostrofeze pe manifestanţi, fapt care a dat loc la altercaţii, degenerate în încăerări. Agenţii din camioane au început să înjure şi să scuipe pe manifestanţi şi apoi să lovească pe cei din apropiere, cu ţevi de fier ascunse în mânecele hainelor şi cu piese de maşină (manivele, crick-uri, chei etc.). Manifestanţii indignaţi au replicat răsturnând două camioane şi dându-le foc. Probabil cu această ocazie s'a iscat şi încăerarea de pe urma căreia câţiva din ocupanţii camioanelor au fost bătuţi de mulţimea provocată.

Rămâne stabilit că incidentele au fost provocate de apariţia camioanelor încărcate cu echipe de şoc care aveau menirea concretă şi evidentă de a împrăştia pe manifestanţii paşnici din Piaţa Palatului.

Prin urmare, răspunderea primelor incidente o poartă cei care au ordonat intervenţia camioanelor încăr-

cate cu agenţi, în mijlocul manifestanţilor paşnici care ovaţionau pe suveran în Piaţa Palatului.

Faptele după deschiderea incidentelor, cu toată oroarea lor, interesează cercetările numai din punctul de vedere al identificării asasinilor.

Astfel: în timpul manifestaţiei a apărut o motocicletă, având numărul (de Bucureşti) acoperit, ocupată de doi tineri îmbrăcaţi în haine civile din care unul trăgea focuri de revolver la întâmplare. Câteva persoane au fost împuşcate.

– Dinspre Ministerul de Interne au început să tragă focuri de armă cu repetiţie. La început rafalele s'au tras în aer, mai târziu s'a tras şi în mulţime. Din nou au căzut morţi şi răniţi.

– Un grup de manifestanţi din apropierea clădirii noi a Ministerului de Interne a fost înconjurat de agenţi de poliţie şi agenţi politici şi împinşi cu forţa în curtea Ministerului de Interne. Acolo cei sechestraţi au fost crunt bătuţi şi reţinuţi. Publicul care a încercat să-i despresoare a fost primit cu focuri de arme.

– Manifestaţia a continuat şi în după amiaza zilei în grupuri izolate, pe străzile din preajma Palatului, împiedicată însă de detaşamente din Divizia Tudor Vladimirescu, care au tras focuri de arme.

– Numărul mare al morţilor şi răniţilor se datoreşte în cea mai mare parte gloanţelor.

Or în rândurile manifestanţilor nu erau oameni înarmaţi. Prin urmare cea mai mare parte a morţilor şi răniţilor au fost împuşcaţi de echipele de şoc înarmate aduse pentru a zădărnici manifestaţia şi de unităţile poliţieneşti şi militare cărora li s'a ordonat să deschidă focul.

Pentru ca instrucţia tulburărilor de la 8 Noemvrie 1945 să fie completă, nu este suficient să fie audiaţi fruntaşii încadraţi în P.N.Ţ. şi P.N.L., bănuiţi fără temei de a fi organizat o manifestaţie politică de partid.

S'a dovedit, nu numai din cercetările întreprinse dar şi din fotografiile luate la faţa locului, care arată componenţa publicului la manifestaţie, că elementul predominant al adunării au fost muncitorimea, militarii, femeile şi şcolarii. Or nu aşa se prezintă o manifestaţie politică de partid.

Dar, chiar admiţând prin absurd că adunarea de la Palat ar fi fost o manifestaţie de partid camuflată, ceea ce nu e cazul, ce vină ar avea partidul respectiv şi conducătorii lui pentru: camioanele cu agenţi provocatori aduse în Piaţă, pentru focurile de armă trase de unităţi înarmate, care unităţi, fie civile, fie militare nu au putut să acţioneze decât cu ştirea şi din ordinul Guvernului?

Elementele de căpetenie pe care trebuie să le vizeze cercetările sunt:

A – Numărul şi numele morţilor şi al răniţilor.

B – Stabilirea exactă a identităţii celor care au ordonat asaltul echipelor de camioane.

C – Stabilirea identităţii celor care au ordonat deschiderea nemotivată a focului asupra manifestanţilor, fără prealabilă somaţiune legală.

D – Identificarea agenţilor politici comunişti şi a celor din poliţie care au tras în mulţime fără nici un temei.

E – Identificarea conducătorilor şi membrilor din echipele încărcate în camioane.

F – Identificarea celor care au bătut şi maltratat pe manifestanţi.

G – Arestarea celor dovediţi vinovaţi.

Desigur că pentru a realiza o documentaţie în această materie este neapărat necesar să fie audiaţi:

1. Invalizii care au început manifestaţia pentru Rege.

2. Cavalerii Ordinului Mihai Viteazul prezenţi la manifestaţie.

3. Răniţii care se află la spitale sau au trecut prin spitale, care sunt cei mai în măsură să dea relaţii asupra agresorilor.

4. Ofiţerii, subofiţerii şi trupa Batalionului "Ordine şi Pază" şi a companiei speciale de la Ministerul de Interne (între care Maior Dr. Wolski, Cpt. Bosiceanu, Lt. Târlea, Lt. Tomovici, Lt. Spineanu, Lt. Popa Marius, Slt. Păunescu, plutonier Grama).

5. Medicii de serviciu şi chirurgii de la spitale care au operat victimele.

6. Conducătorii Confederaţiei Generale a Muncii prezenţi la sediu în ziua de 8 Noemvrie.

7. Semnatarii circularei Nr. 3279/1945 a Uniunii Patrioţilor, şefii şi subalternii lor.

8. Jandarmii din Compania 4-a a Batalionului "Ordine şi Pază" (Sergentul Stan şi alţii).

9. Şefii echipelor de şoc aduse cu camioane (în frunte cu Ilie Popa secretarul sindicatului, maestrul Ştefan Buzescu de la B.C., mecanicul Morărescu, Simionescu etc.).

10. Gazetarii Americani şi Englezi care au văzut, au fotografiat şi filmat toate incidentele (Sam Brewer, Frank O'Brien, Mary Thayer, Fodor, Mrkham, Rossing, Harrisson, Sally Brown) care să fie rugaţi să pună la dispoziţia justiţiei materialul adunat cu prilejul incidentelor.

Ianuarie. Ambasadorii Harriman și Kerr, sosiți în România pentru a pune în aplicare Acordul de la Moscova, îl asigură pe Maniu că vor fi respectate libertățile fundamentale și libertatea alegerilor. Peste ani, Kerr va mărturisi în memoriile sale: *Cu multă strîngere de inimă a trebuit să-l mint în față pe acest om curajos și iubitor de țară.*
6 februarie. SUA și Marea Britanie recunosc oficial guvernul Petru Groza, după cooptarea (formală), ca miniștri fără portofoliu, a lui Emil Hațieganu (PNȚ) și Mihail Romniceanu (PNL).
13 martie. Corneliu Coposu primește mandatul nr. 597 de înfățișare în instanță pentru procesul lui 8 noiembrie 1945. Pe tabelul de martori citați, întocmit de către procurorul de instrucție al Cabinetului 6 de pe lîngă Curtea Marțială, figurează ultimul, la poziția 55.
21 martie. Publică articolul "Libertatea pe care o așteptăm", polemic la adresa lui Tătărescu, Călinescu *și alți amatori de regimuri tari, care au vîndut drepturile națiunii*, la adresa legionarilor, a lui Antonescu și a FND (creat de către comuniști ca o replică la BND, pe care simțeau că nu-l mai pot domina).
19 aprilie. Publică articolul "Datoria Guvernului este să fixeze fără amînare data alegerilor".

4 Maiu 1946 — **Corpul detectivilor**
Nr.1127 din 4.V.946

Notă

Luni 6 Maiu 1946 orele 17 va avea loc în sala Dalles o conferință ținută de către CORNELIU COPOSU.

Subiectul conferinței va fi următorul:

"Lupta Ardealului pentru libertate și Democrație".

Studenții N.T. au fost convocați în număr cât mai mare la această conferință, rugați fiind să vină cât mai devreme ca să ocupe locuri în sală.

De asemeni vor lua parte la conferință și fruntași ai organizației Capitalei.

Sursă serioasă.

Ilfov

12 mai. În Referatul introductiv al Curții Marțiale a Corpului II Armată se precizează: *În afară de cei 188, a căror cercetare a fost clasată din lipsă de probe, au mai fost reținuți sau numai cercetați și învinuiții de mai jos.* Urmează o listă de 371 nume, în care Corneliu Coposu figurează la nr. 224, cu specificarea *Nu i s-a stabilit o participare efectivă. A luat parte la manifestație, dar nu se stabilește a se fi dedat la acte de violență.* Concluzia referatului: *este cazul a se clasa cercetarea și pentru acest lot de învinuiți.*

29 mai. Publică articolul polemic "Omul zilei: «democratul» fenedist", viitor cap de acuzare împotriva sa. Într-un alt articol, "De vorbă cu un comunist", apare următorul dialog între reporter și interlocutor: – *Toți vă detestă. Nu veți realiza nici cinci procente. – Recunosc că suntem detestați (...) Dar vom realiza majoritatea electorală.*

1 iunie. Execuția mareșalului Ion Antonescu, a lui Mihai Antonescu, a generalului Constantin Vasiliu și a lui Gheorghe Alexianu, după procesul din 7-18 mai, desfășurat sub presiunea sovieticilor. În ajunul depoziției sale ca martor, Iuliu Maniu l-a trimis pe Șerban (Bani) Ghica la președintele completului de judecată, Voitinovici, pentru a obține zece invitații. N-au primit decît două, pentru care Maniu i-a desemnat pe Corneliu Coposu și Ilie Lazăr. În sală a intrat însă și Șerban Ghica, sub motivul că îl sprijină pe Maniu, care șchiopăta puțin. În depoziția sa, care a durat peste șase ore, președintele PNȚ l-a caracterizat pe Antonescu drept bun patriot, reproșîndu-i doar că nu a ținut cont de opinia liderilor politici atunci cînd s-a decis să treacă Nistrul. Cînd Maniu a precizat că, la sfatul său,

mareşalul a evitat deportarea evreilor din România, o parte din public a reacţionat vehement, acuzîndu-l că minte. La sfîrşitul depoziţiei, după ora 14, Iuliu Maniu s-a îndreptat spre boxa acuzaţilor şi i-a strîns mîna mareşalului.
29 iulie–15 octombrie. Conferinţa de pace de la Paris.

15 Noembrie 1946 **D.G.P.**

Corpul Detectivilor

Nr. 8225 din 21.09.1946

Notă

Suntem informaţi că acum câtva timp CORNELIU COPOSU a anunţat la redacţia ziarului DREPTATEA, că cu câteva zile înainte de alegeri, ministerele de externe Britanic şi American vor înainta noi note de protest Ministerului de Externe Român.

Prin aceste note nu numai că se va respinge argumentările Dlui. TĂTĂRESCU din ultimul său răspuns, dar se vor da o serie de fapte noi prin care vor dovedi că aceste guverne sunt perfect informate despre culisele manevrelor politice în ajunul alegerilor din România.

Cu această ocazie a lăsat să se înţeleagă că notele anglo-americane ce se primesc la ministerul de externe sunt redactate la Bucureşti, în oficiile celor două partide de opoziţie (P.N.Ţ. şi P.N.L.) care se predau apoi misiunilor anglo-americane.

Sursă serioasă

Bucur 4

19 noiembrie. Alegerile pentru Camera Deputaţilor aduc – prin fraude – 78,46% coaliţiei dintre PCR, PNL-Tătărescu, PSD şi PNŢ-Alexandrescu. Cifrele reale erau de circa 70% pentru PNŢ şi 10% pentru PNL. Singurul procent respectat a fost cel obţinut de MADOSZ (9%).

Corneliu Coposu candidează, al treilea pe lista PNŢ, în circumscripţia Sălaj, fără a fi ales.

22 Noembrie 1946

Corpul Detectivilor
Nr. 8756 din 3 dec.1946

Notă

COPOSU a afirmat că ruşii sunt foarte nemulţumiţi de modul cum comuniştii au condus operaţiunile alegerilor.

Ei reproşează acestora că au făcut abuzurile prea pe faţă.

Sursă serioasă
Bucur 3.

26 Noembrie 1946

Corpul Detectivilor
Nr. 8618 din 29 noem.1946

Notă

Coposu sosit dela Sălaj, după ce a raportat întreaga situaţie de acolo, arătând că s'au furat ţărăniştilor 50.000 – voturi, a spus că atât şeful liberalilor din Sălaj cât şi a P.N.Ţ., au fost terorizaţi de un colonel de jandarmi şi forţaţi să dea o declaraţie publică că au demisionat din partidele lor. – De aceia Ionel Pop cât şi şeful liberalilor şi-au înaintat demisia şi au promis că nu vor mai face politică nici odată.

Sursă serioasă
Bucur 3.

16 Decembrie 1946

Corpul Detectivilor
Nr. 9085 din 16 dec.1946

Notă

După cum declară Corneliu Coposu se degajează un val de optimism în tabăra naţional–ţărănistă în urma expozeului făcut de către Iuliu Maniu corespondenţilor presei străine, care se bazează pe o serie de asigurări din partea anglo–americanilor.

Iuliu Maniu îndeamnă la răbdare căci în primăvară situaţia partidelor din opoziţie se va schimba, aceasta datorită încheierii păcii precum şi noilor alegeri parlamentare care se vor ţine, spune Coposu. Maniu este informat că Ruşii sunt dispuşi la concesiuni şi în Sud–Estul European.

Ei vor trebui să retragă până în Aprilie armatele şi vor fi menţinuţi numai 5.000 soldaţi în România ca şi Ungaria pentru paza liniei ferate până în Austria.

În urma retragerii grosului armatei ruseşti evaluată la 1.000.000 oameni se va creia în România o altă situaţie economică şi politică. Există o strânsă legătură între acţiunea lui Maniu şi acţiunea anglo–americană pe plan internaţional încheia Coposu.

Sursă serioasă

Bucur 4.

1947

2 Ianuarie 1947

Corpul Detectivilor
Nr. 9467 din 3 ian.1947

Notă

Corneliu Coposu a declarat la redacţia ziarului "Dreptatea" *că Maniu este foarte afectat de atacurile din* "Graiul Nou" *şi surprins prin faptul că cu toate declaraţiile reprezentanţilor oficiali ai U.R.S.S. că nu se vor amesteca în politica internă tonul şi atitudinea acestui ziar le dezminte.*

El a sugerat reprezentanţilor presei misiunei engleze şi americane anumite întrebări pentru a fi desbătute de guvernele respective referitor la rolul şi amestecul ziarului "Graiul Nou" *în politica internă a României.*

Sursă serioasă.

Bucur 4.

3 Ianuarie 1947 Corpul Detectivilor
Nr.9057 din 7 ian.1947

Notă

Corneliu Coposu, într'o convorbire de presă la ziarul "Dreptatea" *fiind întrebat dacă se confirmă că până la 15 februarie va trebui să se alcătuiască la noi un guvern reprezentativ al României, cu participarea reprezentanţilor egali ai tuturor partidelor şi din opoziţia care să semneze tratatul de pace, a răspuns astfel:*

Maniu nu-şi va da adeziunea la semnarea tratatului de pace în forma acceptată de actualul Ministru de Externe GH. TĂTĂRESCU la Paris, care impune atâtea obligaţii financiare, economice catastrofale pentru România, toate în favoarea Rusiei.

Marii aliaţi dacă voesc un guvern reprezentativ în România, care să semneze tratatul de pace implicit trebuie să ia în considerare că acest tratat de pace nefiind făcut cu asentimentul partidelor de opoziţie, nu li se pot cere să pună iscălitura pe un tratat aprobat numai de un guvern slugarnic faţă de Rusia.- Numai dacă tratatul acesta va fi revăzut şi refăcut, îl vor semna şi delegaţii partidelor de opoziţie.

Sursă serioasă
Bucur 3.

EXTRAS
din dosarele aflate la C.D. şi din care reiese activitatea lui COPOSU CORNELIU.

(...) Din Dosarul 262, Vol.I, Notă B.630 din 20 Iulie 1945, semnalat că C. Coposu a declarat într'un cerc de prieteni că P.N.Ţ. intenţionează achiziţionarea unei tipografii în capitală, care să fie încadrată cu elemente de încredere şi care să poată fi utilizată pentru tipărirea materialelor de propagandă naţional–ţărănistă.

Idem, Notă B. 815 din 27 iulie 1945, semnalat că C. Coposu a arătat că reprezentanţilor presei străine li s'au

împărțit de către P.N.Ț. o serie de memorii, prin care sunt solicitați să denunțe opiniei publice din țările lor, procedeele antidemocratice ale actualului Guvern.

Idem, Notă B. 931 din 2 August 1945, semnalat că C. Coposu strânge material documentar împotriva D-lui Ministru ANTON ALEXANDRESCU și a colaboratorilor săi politici.

Idem, Notă B. 4147 din 29 Ianuarie 1946, semnalat că C. Coposu a arătat că în cercurile conducătoare P.N.Ț. crește indignarea din cauza faptului că până acum Guvernul nu a dat nici o autorizație de reapariție pentru ziarele românești din Transilvania.

Idem, Notă J. 11.800 din 24 Februarie 1946, semnalat că C. Coposu a afirmat că P.N.Ț. a rămas foarte nemulțumit de declarațiile făcute ziariștilor de către Dl. Ministru L. PĂTRĂȘCANU, cu privire la inamovibilitatea magistraților.

(...) Idem, Notă B. 4835 din 19 Martie 1946, semnalat că C. Coposu și Bocșa Mălin ar avea informații după care, la viitoarea Conferință a Păcii, o parte din Ardealul de Nord va fi cedată Ungariei și că P.N.Ț. vrea să exploateze această informație în propaganda electorală ce proectează s'o facă în Ardeal.

Idem, Notă J. 12923 din 26.III. 1946, semnalat că Coposu aflându-se la o masă la Capșa, în ziua de 22 Martie 1946, împreună cu alți gazetari și politicieni simpatizanți ai lui Maniu, și-a exprimat îngrijorarea că alegerile nu vor mai avea rezultatul scontat de P.N.Ț., deoarece Dl. Prim Ministru PETRE GROZA, a apelat la ajutorul U.R.S.S., sub motivarea de forțe noui pentru muncile agricole din România și că aceste forțe în realitate vor servi la zădărnicirea liberei exprimări a alegătorilor, deci falsificarea rezultatului voturilor.

Din Dosarul 262, Vol. II, Nota B. 5373 din 29 Aprilie 1946, semnalat că apariția ziarului "Tribuna Transilvaniei" *se bucură de sprijinul lui Coposu, Domocoș și M. Popovici.*

Idem, Notă B. 5498 din 8 Maiu 1946, semnalat că în urma informației dată de I. Pop, în sensul că în câteva zile Guvernul intenționează să facă unele arestări printre membrii P.N.Ț., printre alți fruntași ai Partidului, Coposu a plecat la Sibiu.

Idem, Notă B. 5717 din 25 Maiu 1946, semnalat că C. Coposu s'a prezentat, în cadrul unei delegații de "tineri" P.N.Ț., la Maniu, cerând șefului partidului să procedeze de urgență la o primenire de cadre în favoarea tineretului, care nu poate promova din cauza mentalității instaurate în jurul conducerii.

Idem, Notă B. 5759 din 29 Mai 1946, semnalat că C. Coposu a afirmat că național–țărăniștii și liberalii vor începe o acțiune comună de protestare împotriva acțiunii Guvernului în legătură cu ultimele arestări efectuate printre membrii marcanți ai partidului.

Idem, Notă B. 6485 din 17 Iulie 1946, semnalat că C. Coposu răspândește versiunea după care G-ralul RĂDESCU a fost delegat să creeze un prim nucleu prin formarea unui guvern provizoriu român la Londra, din care ar urma să facă parte deocamdată TILEA și CARANFIL.

Din Dosarul 262, Vol. IV, Notă B. 6903 din 20 August 1946 semnalat că P.N.Ț. a dat o circulară în care se atacă modul cum înțelege Guvernul să colecteze grâul de la țărani, circulară semnată de Maniu și Corneliu Coposu.

Idem, Notă B.din 19 Septembrie 1946, semnalat că Corneliu Coposu a declarat că o prietenie sinceră cu U.R.S.S. nu poate să aibă loc atâta timp cât această MARE PUTERE înțelege să abuzeze de suveranitatea țării, căutând în toate ocaziile dăunătoare imixtiuni în viața politică internă.

Totodată, C. Coposu a cerut ca partidele istorice să redacteze chiar un protest către Comisia Aliată de Control, prin care să ceară a se pune capăt acestei situații, pe care el o consideră incalificabilă și profund dăunătoare viitoarelor relații dintre România și U.R.S.S..

Din Dosarul 262, Vol. VII., Notă B. 7807 din 12 Noembrie 1946, semnalat că la Şedinţa Biroului Politic P.N.Ţ. care a avut loc la domiciliul lui M. Popovici, în ziua de 11 Noembrie 1946, în cadrul unor discuţiuni în care se aduceau oarecari învinuiri lui Maniu în legătură cu modul cum s'au întocmit colaborările electorale pe ţară şi în special în Ardeal, Coposu a căutat să scuze atitudinea lui Maniu prin anumite necesităţi care s'au ivit şi mai ales prin promisiunile ulterior neînfăptuite ale Misiunilor străine.

(...) Din Dosarul 262 Vol. V, Notă J 4602 din 17 August 1946, semnalat că C. Coposu a comunicat prietenilor săi că Maniu a primit informaţii din izvor sigur că GAFENCU, fost Ministru de Externe, din propria lui iniţiativă şi pe propria-i răspundere a înaintat Conferinţei de la Paris un memoriu prin care cere ca Plenul Conferinţei să hotărască retrocedarea Basarabiei şi Bucovinei. Deasemenea că un al doilea memoriu a fost înaintat de TAŞCA PUCAREA semnat de 150.000 macedoneni din Dobrogea, prin care cere retrocedarea Cadrilaterului.

(...) Din Dosarul 262, Vol. VI., Notă J. 5328 din 5 Sept. 1946, semnalat că COPOSU a prezentat lui PENESCU , un memoriu adresat anglo-americanilor, prin care se protestează asupra existenţii ziarului "GRAIUL NOU", ziar care trebuia să apară numai în timp de războiu, ca oficios al trupelor sovietice şi a cărui apariţie trebuia să înceteze odată cu încetarea ostilităţilor. Ceva mai mult, se menţionează în acel memoriu că acest ziar se amestecă în politica internă a ţării, făcând o politică făţişe şi pătimaşe de grupare politică, în favoarea P.C.R.-ului., de instigare şi intrigărie.

Idem, Notă J. 5608 din 13 Sept. 1946, semnalat că COPOSU a afirmat că MARIA ANTONESCU, soţia Ex-mareşalului ANTONESCU, nu a decedat după cum se spune, la Spitalul Colentina, ci trăieşte cu domiciliul schimbat şi anume în Str. Arhiducesa Ileana Nr. 14, unde

poate fi vizitată de oricine, nefiind pusă sub pază. Se mai arată că susnumita este vizitată chiar de COPOSU, din lumea politică, iar ca prieten personal, o îngrijeşte Dr. NESTIANU, pentru o afecţiune de ochi.

Idem, Notă J. 6315 din 3 Octombrie 1946, semnalat că COPOSU a fost delegat de către Maniu cu organizarea unui serviciu de poliţie interioară în cadrul partidului, pentru a se constata cine face actele de delaţiune a tuturor ce se întâmplă în interiorul partidului.

Idem, Notă J. 6788 din 15 Oct. 1946, semnalat că COPOSU a declarat că a primit o ştire din Ardeal, după care ungurii care nu sunt înscrişi în MADOSZ, nu vor da concursul sub nici o formă, la vot, B.P.D. sau P.C.R., ci sunt gata să dea votul P.N.Ţ., deoarece vechii unguri îşi dau seama că Ardealul rămâne definitiv românilor.

Din Dosarul 304, Notă J. 8016 din Noembrie 1946, semnalat că COPOSU a scris un articol pentru "DREPTATEA", articol plin de ironie la adresa D-lui TĂTĂRĂSCU, cu privire la răspunsurile date de D-sa notelor britanice şi americane.

În acest articol, COPOSU întreabă pe Dl. TĂTĂRĂSCU, că dacă nu admite imixtiunea în treburile interne ale României din partea Angliei şi Americei, de ce permite atunci o permanentă imixtiune directă în afacerile României, din partea U.R.S.S.

Idem, Notă J. 9274 din 24 Decembrie 1946, semnalat că, în legătură cu oprirea de la apariţie a Ziarului Dreptatea cu data de 17 Decembrie 1946, care publica manifestul intitulat "Către Naţiune" *şi care trecuse pe la cenzură, se arată că acest fapt se datoreşte lui C. COPOSU, care după cenzurare a mai strecurat câteva pasagii în manifest, pasagii în care se aduceau critici actualului Guvern.*

(...) Din Dosarul 187, Vol.II, Notă B.842 din 30 Iulie 1945, semnalat că COPOSU este văzut regulat la dl. MENEMENCIOGLU, unde ia masa şi se pune la cale toate svonurile cu caracter de diversiune.

Martie. Se înfiinţează *Comitetul de asistenţă* al PNŢ pentru membrii arestaţi. Se strîng fonduri, se trimit alimente, se asigură asistenţă juridică. Din comitet face parte şi Corneliu Coposu.

20 Martie 1947

Corpul Detectivilor
Nr. 11569 din 22 Mart.1947

Notă

CORNELIU COPOSU unul din intimii lui IULIU MANIU, pretinde că democraţia americană ar fi sugerat atât lui Maniu cât şi lui Gh. Tătărăscu necesitatea unei noui orientări politice, – în senzul că partidul liberal de sub preşedinţia dlui. Gh. Tătărăscu, să facă tot posibilul pentru împăcarea cu ramura Brătienistă ; că el să nu mai rămână în actuala echipă guvernamentală decât în luna Martie, luna Aprilie fiind aceia care va aduce schimbări hotărâtoare în situaţia internaţională.-

Aceeaşi diplomaţie americană, i-ar fi sugerat lui Iuliu Maniu, să se abţină încă o lună de orice manifestări politice, întrucât numai luna Aprilie poate aduce schimbări radicale în situaţia internaţională.

Sursă serioasă.
Bucur 4.

Aprilie. I.V. Stalin blochează intrarea României în Planul Marshall.

Mai. Împreună cu Maniu, Corneliu Coposu pleacă la Dobreşti, unde liderul PNŢ îl convinge pe Ion Mihalache că trebuie să se salveze, plecînd din ţară. La întoarcerea în Bucureşti, aceeaşi muncă de lămurire va fi dusă cu Nicolae Penescu. Din nefericire, acţiunea de evacuare a liderilor ţărănişti – ale cărei detalii Corneliu Coposu nu le-a cunoscut – a fost rapid infiltrată de un agent al Siguranţei care s-a prezentat drept nepot al lui Grigore Gafencu. Atît comandorul de aviaţie Anton cît şi comandorul de marină Mocanu l-au avertizat pe Penescu asupra riscurilor

operaţiei. La un moment dat, în combinaţie se afla şi un pilot al lui Bodnăraş, Chifulescu. Cînd Maniu a încercat să ia legătura cu el, acesta a fost arestat. Corneliu Coposu, care se afla într-un turneu prin Cluj, Timişoara, Oraviţa, Craiova, Oradea şi Satu Mare, pentru pregătirea unei şedinţe a Comitetului Central PNŢ, pe 24 iulie, a susţinut mai tîrziu că, dacă ar fi fost în Bucureşti, l-ar fi convins pe Iuliu Maniu să renunţe la o acţiune atît de riscantă.

27 Maiu 1947

Corpul Detectivilor
Nr. 1598 din 30 Mai 1947

Notă

CORNELIU COPOSU avea fixată o întâlnire în ziua de 18 Maiu a.c. la orele 10 – în faţa Bisericii Albe din Calea Victoriei cu o persoană anume Paul.

Această persoană trebuia să-i aducă la cunoştinţă unele amănunte în legătură cu o chestiune discutată de ei cu o zi înainte.

Sursă serioasă
X.

29 mai. Ziarul "Liberalul", ultima publicaţie necontrolată de comunişti, îşi încetează apariţia din proprie iniţiativă; deşi continuase să existe, era cenzurat (de pildă, n-a avut voie să publice nimic despre procesele intentate ţărăniştilor).
Iunie. Chinuit, probabil, de remuşcări, pentru alianţa cu PCR, Gh. Tătărescu alcătuieşte un cuprinzător "Memoriu" (40 de pagini) despre atrocităţile săvîrşite de comunişti în România. Citindu-l, Petru Groza ar fi exclamat: *Oltene, ţi-ai semnat sentinţa la moarte!*
3 iulie. Corneliu Coposu participă la ultima şedinţă a conducerii PNŢ, în casa lui Vasile Serdici.
6 iulie. La această dată, Corneliu Coposu, împreună cu Şerban Ghica şi Iuliu Maniu, urmau să plece la Sibiu, unde preşedintele PNŢ făcea şedinţe de fizioterapie cu

prof. Marius Sturza şi doctorul Manta. Plecarea a fost amînată de mai multe ori, fără ca Maniu să le spună că era ocupat cu organizarea plecării din ţară a cîtorva din liderii ţărănişti. Pînă la urmă, pe 12 iulie, la Sibiu a plecat doar Şerban Ghica, împreună cu soţia sa.
11 iulie. Corneliu Coposu participă la şedinţa biroului şi consiliului de administraţie ale ziarului "Dreptatea", acasă la Romulus Boilă.
13 iulie. Descindere a armatei şi a poliţiei la Clubul PNŢ din str. Clemenceau nr. 9 (în unele documente din dosarul 16388 – referitor la Constantin Hagea, Ion Domocoş şi Corneliu Coposu – apare numele "Clemansa" – ulterior, str. Gabriel Péri). Corneliu Coposu îl vizitează pe Iuliu Maniu la sanatoriul doctorului Jovin.
14 iulie. Corneliu Coposu este arestat *pentru fapte ce interesează Siguranţa* (conform mandatului de deţinere nr. 18111/15 iulie, pentru 30 de zile). Din acest moment, va fi deţinut vreme de 8 ani fără nici un proces (iar după proces, încă 7 ani). Trebuie precizat că România adoptase sistemul juridic sovietic, care permitea pedepse "administrative", fără proces, de pînă la 60 de luni. Acest termen a fost oricum depăşit în cazul Corneliu Coposu şi al altor arestaţi, care – pe de altă parte – figurau totuşi în unele acte ca deţinuţi politici. Corneliu Coposu apucase să telefoneze în strada Heleşteu, unde locuiau mama şi surorile sale, spunîndu-le: *Sînt la sediu, dacă termin, trec pe la voi* (trecea aproape zilnic, oricît de tîrziu). După aceea, sediul a fost înconjurat de jandarmi şi agenţi ai Securităţii. Dus în subsolul Ministerului de Interne (de unde avea să fie mutat la Malmaison, pe Calea Plevnei, vizavi de Spitalul Militar Central), a fost introdus în "garsoniera" nr. 12, în condiţii care – faţă de ceea ce avea să urmeze – erau aproape acceptabile: pat de beton, două scaune de beton, duş şi closet. Un perete era din sticlă dublat de sîrmă ghimpată, iar pe cel opus era uşa dublă: una din fontă şi cea exterioară din gratii. Printre primii anchetatori s-au

numărat Avram Bunaciu, secretar general al preşedinţiei Consiliului de Miniştri, generalul Nicolski, colonelul Dulgheru, Mişa Solomon, colonelul Enoiu, Mircea Lepădetescu (doctor în Drept la Paris, fost preşedinte al PNŢ – Dolj), Pantiuşa Botnarcenko, Serghei Mironov, colonelul Sepeanu (al cărui tată fusese membru al PNŢ şi ajutor de primar în sectorul Negru) şi, mai ales, căpitanul Brînzaru, circa 150 kg., oligofren, care era chemat cînd ceilalţi oboseau şi care era în stare să bată timp de 12 ore la rînd. Se utiliza bătaia la tălpi, bătaia cu capul în zid, atîrnarea cu capul în jos, electrocutarea (inclusiv obligînd anchetatul să stea dezbrăcat într-o celulă inundată şi trimiţînd şocuri electrice prin apă), bătaia cu cearceaful ud şi cu săculeţul de nisip, “manejul” (dezbrăcat, deţinutul era gonit în cerc, cu biciul). La Jilava, fost fort, în subteran se aflau “Celularul” (12 celule) şi “Rotonda” (30 celule), în care, pe priciuri late de 30 cm., suprapuse cîte trei, se înghesuiau pînă la 80-100 de oameni într-o celulă, unii dormind direct pe ciment.

Traseul complet urmat de Corneliu Coposu din 1947 a fost următorul: Ministerul de Interne, Malmaison, Văcăreşti, Snagov, Piteşti (din fericire, înainte de macabrul “experiment”), MI, Craiova, Uranus, MI, Jilava, Malmaison, Midia, Ghencea, Bragadiru, Popeşti-Leordeni, MI, Uranus, Jilava, Gherla, Sighet, Aiud, Rîmnicu Sărat, MI, Rubla (domiciliu obligatoriu).

În fiecare puşcărie stăteam în funcţie de intenţia guvernului de a mă implica în diverse procese care se succedau într-un ritm alert. Ori de cîte ori intra în cercetări şi numele meu, eram din nou adus la Ministerul de Interne şi anchetat. O foarte severă anchetă s-a făcut în legătură cu Pătrăşcanu. Cînd s-a hotărît eliminarea şi condamnarea lui la moarte, s-a organizat o înscenare verosimilă pentru care era nevoie de mărturii (...) După refuzul meu categoric de a mă preta la acest joc (...) am fost chinuit în mod oribil,

cu tot felul de mijloace torţionare (...) Printr-un singur sistem de torţionare n-am trecut, cel despre care am auzit de la ceilalţi deţinuţi: tentativă de electrocutare. (C. Coposu)

14 iulie. La Tămădău sînt arestaţi Ion Mihalache, Nicolae Penescu, Nicolae Carandino şi Ilie Lazăr care – la sfatul lui Iuliu Maniu – încercau să plece din ţară cu un avion.
17 iulie. Iuliu Maniu este arestat, împreună cu alţi fruntaşi ţărănişti.
19 iulie. Adunarea Deputaţilor ridică imunitatea parlamentară a tuturor membrilor PNŢ.

23 Iulie 1947

RAPORT
asupra supraveghierii din arest

Schimbul I. 7 – 15.

CELULA Nr. 15. COPOSU CORNELIU. S'a sculat la orele 9.30 când s'a bărbierit şi a început să facă gimnastică. A cerut să i se cumpere ţigări. Este foarte liniştit şi vrea să citească cărţi pentru a-şi omorî timpul.

Schimbul II. 15 – 23.

CELULA Nr. 15. COPOSU CORNELIU. Foarte calm, foarte bine dispus. I-a spus agentului de serviciu că schimbul din seara zilei de 22.VII.1947, de la orele 23 la orele 7 dim., a adonnit pe scaun şi a căzut jos, lucru ce nu se cade în exerciţiul funcţiunii. A mai spus agentului că la cercetări un domn i-a pus întrebări în legătură cu doctrina marxistă şi i-a propus să treacă şi el la marxism, însă i-a răspuns că în România nu se poate aplica această doctrină, fiind o ţară agricolă cu peste 82%.

24–25 Iulie 1947 Schimbul III. 23 – 7.

CELULA Nr. 15. (Agent Roşu P.) COPOSU CORNELIU. Tot timpul a dormit, până la eşirea sa din post.

Schimbul I. 7 – 15.

CELULA Nr. 15. *(Agent Dincă Marin) COPOSU CORNELIU.*

S'a sculat la ora 10,30 şi a stat tot timpul în pat. E liniştit şi cere ţigări.

Schimbul II. 15 – 23.

CELULA Nr. 15. *(Agent Almăşeanu D.). COPOSU CORNELIU.*

Arestatul a dormit până la orele 20. A fost apoi vizitat de medic. După ce a luat masa s'a plimbat prin celulă.

25 Iulie 1947 Schimbul I. 7 – 15.

CELULA Nr. 15. *(Agent Dragomir C-tin.) COPOSU CORNELIU.*

Ia cerut agentului un creion spre a face un inventar de rufele ce le dă la spălat. Dar acesta ia spus că nu are.

Schimbul II. 15 – 23.

CELULA Nr. 15. *(Comisar aj. Patriciu A.) COPOSU CORNELIU.*

Vorbind despre doctrina marxistă, arată că la noi nu se poate aplica. A afirmat că în una din nopţi un coleg poliţist s'a exprimat faţă de el cu cuvintele: unde vă este poporul ca să vă scoată de aici? dacă noi am fi închişi masele ne-ar elibera. De acum vă ţinem aici şi vă vom executa ca pe nişte duşmani ai poporului.

Schimbul III. 23 – 7.

CELULA Nr. 15. *(Agent Stanciu) COPOSU CORNELIU.*

S'a întreţinut în discuţiuni cu agentul asupra sportului povestindu-i excursiuni făcute de el în ţară şi în străinătate. I-a spus apoi că în timpul lui Antonescu a fost internat în lagărul de la Tg.-Jiu. La orele 3 noaptea s'a culcat şi a dormit până dimineaţa.

26 Iulie 1947 Schimbul I. 7 – 15.

CELULA Nr. 15. *(Agent Strănutu F.) COPOSU CORNELIU.*

A dormit până la orele 11. Sculându-se a început să-i vorbească despre sport. La ora 14,30 a luat masa şi după 10 minute a fost scos la cercetări.

Schimbul II. 15 – 23.

***CELULA Nr. 15.** (Agent Telescu P.) COPOSU CORNELIU.*

De la orele 15 la 18,30 a fost la cercetări. Înapoindu-se era liniştit.

27 Iulie 1947 Schimbul III. 23 – 7.

***CELULA Nr. 15.** (Agent Simion V.) COPOSU CORNELIU.*

Arestatul s'a plimbat prin celulă. La orle 24 şi la orele 1 s'au făcut inspecţii de către comisar şef Niculescu şi comisar şef Rădescu. După inspecţii arestatul s'a plimbat nervos prin celulă şi după o oră s'a culcat, dormind tot restul timpului.

Schimbul I. 7 – 15.

***CELULA Nr. 15.** (Agent Croitoru Ghe.) COPOSU CORNELIU.*

La orele 10 a venit frizerul după care s'a culcat din nou după orele 13,10. A luat apoi masa. Venind sanitarul, a spus că este bolnav. A întrebat între timp pe agent dacă a făcut de serviciu la CARANDINO neprimind însă răspuns din partea acestuia.

Schimbul II. 15 – 23.

***CELULA Nr. 15.** (Agent Vlăşceanu Şt.) COPOSU CORNELIU.*

Tot timpul nu a vorbit nimic, a afirmat numai că a fost luat de la sediul partidului, el neavând nimic comun cu plecarea.

28 Iulie 1947 Schimbul III. 23 – 7.

***CELULA Nr. 15.** (Comis aj. Iţescu Max.) COPOSU CORNELIU.*

Tot timpul a fost liniştit. S'a culcat după orele 1 noaptea.

29 iulie. Consiliul de Miniştri dizolvă PNŢ-Maniu.
15 august. Este eliberat un nou mandat de deţinere (fără număr), pentru încă 30 de zile, pentru *uneltire întru distrugerea statului*.
18 august. Prima dare de seamă asupra anchetării lui Corneliu Coposu se întemeiază pe 17 declaraţii şi 3 expuneri scrise. Ancheta a fost iniţiată de comisarul şef Ştefan Niculescu şi continuată de directorii Petrescu şi Separu, de inspectorul general Mazuru, referentul Diaconescu şi comisarul şef Rădescu. Din declaraţii a rezultat despre Corneliu Coposu că:

- n-a ştiut nimic de grupul de la Tămădău;
- în vara lui 1946, la Sinaia, Iuliu Maniu i-a dictat "Instrucţiuni pentru străinătate", cu două capitole: Probleme interne şi Probleme externe (recuperarea Basarabiei, obţinerea clauzei naţiunii celei mai favorizate din partea SUA, retragerea trupelor sovietice din România etc.);
- a depus în apartamentul colonelului Wilcox, de la Misiunea americană, care îi era vecin de imobil, o geantă cu acte ale PNŢ, pe care ulterior a recuperat-o şi i-a înmînat-o lui Nicolae Penescu, secretarul general al partidului;
- ştia că Iuliu Maniu l-a refuzat pe Dinu Brătianu, care propusese ca toată opoziţia să ceară ajutor SUA, pe motiv că s-ar expune inutil unui probabil refuz.

7 septembrie

DECLARAŢIE

Subsemnatul Corneliu Coposu, – în continuarea declaraţiei mele de la 6 sept. 1947, privind rolul meu de secretar particular al dlui Maniu şi mai cu seamă secretar-adjunct (începând din toamna anului 1946), – declar următoarele:

Am avut numeroase ocaziuni de a scrie, fie în casa dlui Iuliu Maniu, fie ocazional cu prilejul anumitor deplasări din Capitală, anumite lucrări din corespondenţa dlui Iuliu Maniu, după dictarea dsale.

Astfel, îmi amintesc că pe timpul ocupației germane, mi s'au dictat o parte din numeroasele memorii pe care d. Maniu le trimitea lui Antonescu și prin care, la diverse epoce, protesta împotriva măsurilor politice, militare și economice ale fostului dictator. Deasemenia știu că mi-a dictat toată corespondența schimbată cu d. Valer Pop și unele din scrisorile care formează corespondența sau mai bine zis polemica cu d. Gh.Tătărescu, efectuată prin intermediul dlui Cancicov, căruia atât d. Maniu cât și d. Tătărescu adresau scrisorile respective. Menționez că erau anumite lucrări pe care în acel timp d. Maniu nu le făcea la biroul dsale, și nici prin intermediul meu sau al celorlalți funcționari, – fără ca aceste lucrări să aibe vreun caracter confidențial, cum îmi amintesc că au fost: Replica dată unei scrisori a lui Antonescu, prin care replică (însemnând vre-o 50 pag.) d. Maniu făcea rechizitorul guvernării acestuia și dovedea cu documente și date statistice că țara se află, din punct de vedere militar, politic și economic, complect înfeudată Nemților. Capitolul privind problemele economice era foarte vast și strâns documentat, cuprinzând date, planșe și tablouri. Tot așa nu s'au lucrat în biroul dlui Maniu memoriile pe care Dsa le-a înaintat lui Hitler și Mussolini, prin care protesta împotriva sfâșierii Ardealului, prin dictatul dela Viena, pe temeiu istoric, politic, social, geografic și economic. – Aceste lucrări au fost apoi multiplicate și difuzate și am luat în scurt timp cunoștință de ele.

În ce privește acțiunea întreprinsă de d. Maniu mai târziu, dar sub acelaș regim, pentru realizarea condițiunilor preliminare de armistițiu, cu toată scripturistica acestei acțiuni (scrisori, telegrame, răspunsuri), aceasta nu s'a lucrat la biroul dlui Maniu, nici nu am avut vre-o cunoștiință despre ea, nici eu și cred că nici ceilalți secretari. Despre aceste am aflat ulterior.

Deasemenia nu am avut cunoștință, – nefiindu-mi comunicate, – de audiențele dlui Maniu la Palat sau de

convorbirile dintre d. Maniu și Antonescu, precum nici de rostul și amănuntele legate de activitatea grupului Rică Georgescu. Despre aceste m'am documentat cu diferite ocazii, după 23 aug. 1944. Nu mi s'a spus nici de cuprinsul întrevederilor pe care d. Maniu le avea, în preajma loviturii de stat – cu dnii Niculescu-Buzești, Lucrețiu Pătrășcanu, Pârvulescu, Dinu Brătianu, Titel Petrescu.

După eliberarea țării de sub Nemți, d. Maniu a continuat să aibe lucrări de corespondență, – pe care parte le lucra în biroul Dsale. În această perioadă de timp încadrată între 23 august 1944 și arestarea mea, am lipsit mai multe epoci, timp mai îndelungat, din preajma dlui Iuliu Maniu și anume: dintre 23 august 1944 și demisia primului guvern Sănătescu, eu am lucrat la Președinția Consiliului, ca șef de cabinet – mergând numai rar pe la d. Maniu, care la rândul său venea la Președinție numai cu ocazia Consiliilor de Miniștri.

Începând cu al doilea guvern Sănătescu, de colaborare între partide, și până la 6 Martie 1945, am deținut funcția de director de cabinet la Ministerul Economiei Naționale, pe lângă d. Ministru Aurel Leucuția, în care interval de timp vedeam foarte rar pe d. Maniu și nu mă puteam ocupa de biroul Dsale.

În iarna anului 1946, după anul nou, am lipsit o lună de zile, fiind plecat la Predeal, într'un concediu.

În toamna aceluiaș an, îmbolnăvindu-mă de septicemie, am lipsit mai mult de o lună – în sept-oct. fiind reținut la pat.

În luna Noemvrie a aceluiaș an am fost plecat în jud. Sălaj, unde eram candidat al treilea pe lista P.N.Ț.

Deasemenia, cu prilejul sărbătorilor (Crăciun, Paște) și a vacanței de vară, aveam concedii de 1-2 săptămâni, pentru a le petrece în sânul familiei.

În afară de aceste absențe, am mai lipsit din Capitală în mai multe rânduri, pentru a pleca la Sinaia și Sibiu – de data aceasta însoțind pe d. Iuliu Maniu în deplasările

Dsale. Uneori, d. Maniu era însoţit de dnii Aurel Leucuţia, ori Liviu Venetu Gatterbusg, ori Emil Ghilezan. Când absenţa dlui Maniu se prelungea, întovărăşirea lui (în special la Sibiu la Sanatoriu) o făceam cu schimbul: 10-15 zile eu, tot pe atâta Ing. Şerban Ghica.

În intervalul de timp dela 23 august încoace, d. Iuliu Maniu mi-a dictat mai multă corespondenţă. În afară de scrisorile obişnuite: de mulţumiri, de scuză pentru absenţe, telegrame de condoleanţe, de felicitări, bilete, mulţumiri pentru trimiteri de cărţi sau atenţii etc. Dsa mi-a dictat corespondenţă în legătură cu viaţa de partid. Astfel îmi amintesc, la întâmplare, că Dsa mi-a dictat: petiţiile mai recente, către Ministerul Justiţiei şi al Afacerilor interne, relative la arestările membrilor P.N.Ţ. – în trei rânduri (adrese diferite); o adresă înaintată aceloraşi ministere, prin care se preciza că P.N.Ţ. nu a redactat nici un fel de manifest, – şi dacă astfel de manifest s'ar pune în circulaţie, este apocrif; o telegramă de protest, adresată M.S.Regelui, referitoare la arestările masive de naţional-ţărănişti; două telegrame lungi (de câte 1-2 pag.) adresate M.S.Regelui, la Săvârşin, înainte de alegeri, prin care protesta impotriva agresiunilor care se săvârşiseră contra mai multor fruntaşi naţional-ţărănişti, în diferite locuri din ţară:(N. Penescu – Piteşti, D.Căpăţâneanu – Slatina, Cezar Spineanu – Târgovişte, Ioan Pop – Alba Iulia, Ionel Pop – Tuzla); un proect de rezoluţie a Deleg. Permanente, privitor la deblocările şi epurările de funcţionari publici; un comunicat scurt, referitor la funcţionarii publici din magistratură şi Puterea Executivă, care din exces de zel se dedau la abuzuri contra opoziţiei, o scrisoare de răspuns dlui Dinu Brătianu, referitoare la ajutorul american (Sibiu); două adrese inaintate în timpul procesului lui Antonescu Tribunalului Poporului, prin care se făceau precizări şi se dădeau explicaţiuni referitoare la depoziţia dlui Maniu în proces; o altă adresă, privind precizarea rolului lui Rică Georgescu, către acelaş for; o scrisoare lungă prin

care se respingea demisia din demnitatea de preşedinte al org. Alba, înaintată de d. Ioan Pop; o adresă către Ambasada Sovietică, privind atitudinea ziarului "Grai Nou"; *instrucţiuni pentru românii din străinătate (Sinaia); memoriu către guvern, privind suspendarea libertăţilor şi a presei partidului; declaraţiile apărute în* "Dreptatea" *în primele zile ale lui Martie 1945, privind situaţia internă; interview dat presei străine, în legătură cu declaraţiile dlui ministru Molotov, privind România; interview dat agenţiei Associated Press (mi se pare), privitor la doctrina Truman; adresă de protest trimisă dlui Prim-ministru, referitoare la furtul de acte, operat la locuinţa dlui Maniu; comunicat relativ la comprimările de funcţionari.*

În afară de aceste corespondenţe, cu prilejul şedinţelor Delegaţiei Permanente, se întocmeau rezoluţiuni ori comunicate ale acestui for. Proectele de rezoluţiuni ori comunicate, în prima lor formă, le redacta fie d. Penescu, fie d. Veniamin, fie eu – când mi se dădea această încredinţare. Ele cuprindeau rezumatul desbaterilor şi hotărârile aduse.

C. Coposu

8 septembrie

DECLARAŢIE

Subsemnatul Corneliu Coposu declar în continuare următoarele:

Referitor la nota informativă confidenţială, dată de d. Tiberiu Oprea Vornic la 30 Mai şi referitor la declaraţia ulterioară, făcută de d. Tiberiu Oprea Vornic şi de un anume domn Maldin, cu totul necunoscut mie, precizez:

Pe d. Tiberiu Oprea Vornic îl cunosc de mai multă vreme. Pe d. Maldin nu-mi amintesc să-l fi văzut decît la anchetă, săptămîna trecută.

Cu d. Vornic m-am întâlnit în câteva rânduri, de obiceiu în mod trecător şi am schimbat uneori câteva fraze. Convorbiri mai lungi, de felul celei pe care dsa o

relatează în notă și declarație, nu am avut. Întâlnirile ocazionale le aveam cu d. Vornic. Dsa era cel care vorbea tot timpul, eu mărginindu-mă să ascult. Dsa este un om foarte talentat, cu mult spirit și cu multă vervă, un consilier admirabil, a cărui societate face o reală plăcere – și pe care nu l-am evitat, cu tot avertismentul ce-mi era dat de prietenii mei care îl cunoșteau. Știu că a făcut pe vremuri politică național–țărănistă, și în urmă politica regimului respectiv, de la guvern. Este o persoană foarte simpatică și după câte îl cunosc om cu inimă bună cu toate că după cum însuși declară este lipsit de scrupule.

În privința pretinsei convorbiri ce dsa afirmă că ar fi avut cu mine, declar că: atât cuprinsul notei informative, cât și lămuririle din declarația dlui Vornic, în ceea ce privește relatarea "spuselor" subsemnatului, sunt de domeniul fanteziei. Nici odată în viața mea nu mi-a trecut prin gând să cred, să bănuiesc sau să afirm ceea ce relatează dsa. Dealtfel chiar în cuprinsul declarației dsale, sunt o serie de contradicții, ca și de altfel între nota inițială și declarația ulterioară. Cuprinsul acestora , în partea care se ocupă de afirmativele "declarații" ale mele este cu totul străin, nu numai de realitate dar și de probabilitate.

Nu cred că d. Vornic să fi redactat nota ca o răzbunare contra mea, deoarece eram în termeni cât se poate de buni. Mai curând cred că pe vremea când acestor note nu li se dădea importanță, ci erau trecute la arhivă a redactat-o și dsa, spre a-și justifica activitatea, așa cum se întâmplă de obiceiu, departe fiind de intențiunea de a-mi face vreun rău. Ulterior, însă, presat să o confirme, în loc să recunoască netemeinicia ei, a încercat să o prezinte în aparență de adevărată, instruindu-și și un martor, în acest sens, pe numitul Maldin.

Pentru acest fapt nu port nici o supărare dlui. T. Vornic, deoarece știu că viața dsale este foarte complicată – lucru dealtfel cunoscut și de notorietate.

În ce-l privește individul Maldin, care a venit de pe stradă să depună mărturie împotriva subsemnatului, invenții și minciuni, cred că vom avea ocazia și prilejul să dovedesc, fără posibilitate de îndoială, că acesta este sperjur iar declarația făcută este pe de-a întregul plăsmuită.

Aceasta îmi este declarația pe care o susțin și semnez.

C. Coposu

12 septembrie. Concluziile celui de-al doilea referat asupra anchetei, bazat pe 26 declarații, plus expuneri scrise și memorii, sînt următoarele:

Nu reiese decît foarte puține și cu totul neînsemnate chestiuni în sarcina anchetatului. Nu reiese decît foarte puține lucruri și numai prin deducție cu privire la legăturile PNȚ cu organizații subversive; nu reiese nimic cu privire la adevăratul scop al organizației militare a PNȚ; reies neînsemnate acuzațiuni ce se pot aduce conducerii PNȚ cu privire la legăturile cu străinătatea (...) S-a ajuns la concluzia că anchetatul se menține într-o atitudine studiată, de negare a tuturor chestiunilor importante, pe care fără îndoială le cunoaște, în legătură cu activitatea subversivă a PNȚ. ***Propunem ca ancheta să continue cu noi metode și cu aplicarea unor măsuri de înăsprire a regimului actual la care este supus anchetatul (s. n.).***

15 septembrie. Arestarea este prelungită cu încă o lună, prin mandatul nr. 3024, pentru *uneltire împotriva ordinii și siguranței naționale* (de remarcat că acuzația era alta de fiecare dată – n.n.).

18 septembrie

DECLARAȚIE

Subsemnatul Corneliu Coposu, declar în continuare următoarele:

În legătură cu activitatea P.N.Ț., ca partid de opoziție, știu că această activitate se desfășura în cadru legal

şi nu am nici o cunoştinţă să fi existat tendinţa sau intenţia de răsturnare a guvernului pe cale violentă.

Ştiu că în însăşi activitatea obişnuită a partidului, acesta era împiedicat să se manifeste prin adunări, propagandă sau presă şi că, cadrele ierarhice ale partidului, în afară de conducerea centrală, erau deficiente, iar aderenţii mai cu seamă cei din provincie, erau speriaţi de măsurile politice luate de guvern.

Cred că, în condiţiunile actuale ale vieţii politice româneşti, activitatea P.N.Ţ. aşa cum era îngrădită de dispoziţiunile sau măsurile în vigoare, nu putea avea şansă de a reuşi să ajungă la guvernare, fără să se asigure noui alegeri.

P.N.Ţ. şi conducerea lui, după cea mai bună cunoştinţă a mea nu s'a gândit să uzeze de mijloace ilegale, teroriste sau violente, în activitatea sa politică.

Secţia profesională militară din partidul naţional–ţărănesc, după ştiinţa mea, era o secţie de susţinere a intereselor forţelor militare. Nu am nici o cunoştinţă ca această secţie să se fi ocupat cu planuri de răsturnare a guvernului sau organizări teroriste. Am avut impresiunea că vizitele anumitor domni pensionari militari, la dl. Maniu, nu îi făceau dlui. Maniu prea multă plăcere şi când avea posibilitatea amâna acest fel de audienţe.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o semnez.

C. Coposu

Octombrie/noiembrie. La Malmaison, Corneliu Coposu, plasat în celula nr. 3, află de la un gardian mai milos că Iuliu Maniu era alături, la nr. 2. Mai mult, într-o noapte, gardianul îi permite să meargă cîteva minute la Maniu, care îi spune cu limbă de moarte două lucruri: să nu lase partidul să moară şi să ducă el la bun sfîrşit promisiunea pe care Maniu i-o făcuse lui Nicolae Titulescu, aceea ca – după moartea acestuia – osemintele să-i fie aduse în ţară, la Braşov. În 1995, Doina Alexandru de la "Europa Li-

beră" observă: *V-ați îndeplinit misiunea*, la care Corneliu Coposu răspunde doar atît: *Am încercat.*
6 noiembrie. Reprezentanții PNL-Tătărescu din guvern sînt siliți să demisioneze.
29 decembrie. Corneliu Coposu este vizitat de soția sa, la Pitești. Îl găsește extrem de slăbit.
30 decembrie. Regele Mihai e silit să abdice și să părăsească țara. Este proclamată Republica Populară Română.

1948

4 februarie. Brigada mobilă a Ministerului Afacerilor Interne cere Penitenciarului din Pitești să-l pună pe Corneliu Coposu, "internat" (acesta e termenul folosit în toate documentele oficiale) cu nr. 50.000/47, la dispoziția Inspectoratului de Siguranță, pentru cercetări.
20 martie. Adresa Internelor către Penitenciarul Văcărești utilizează formula *Să ne fie restituit pentru cercetări.*
21 iulie. Notă informativă: *Soția lui Corneliu Coposu îl vizitează adesea pe Anthony Kendell, consulul general englez, avînd la vînzare către acesta veselă și argintărie, ca și sora sa, France Marcovici. (Sursa: Informator)* (Kendell le fusese vecin și prieten. Soția lui era bulgăroaică și, după intrarea Armatei Roșii în Bulgaria, în ciuda sfaturilor lui Corneliu Coposu, soții Kendell insistaseră să meargă la Sofia. Acolo au descoperit că toată familia doamnei Kendell fusese exterminată.)
30 august. În locul Siguranței Statului se înființează Direcția Generală a Securității Poporului, condusă de Teohari Georgescu.
11 septembrie. Corneliu Coposu este transferat la Penitenciarul din Craiova, cu ordinul de internare nr. 41656. Aici va avea fișa de încadrare nr. 1080, *reținut politic la SECRET* (deși, formal, era condamnat administrativ). La

Craiova, lui Corneliu Coposu îi este zidită uşa de la celulă vreme de 8 luni, ca urmare a interpretării greşite a ordinului de izolare totală! În acest timp, reuşeşte să sape o gaură în perete pînă la celula profesorului Hudiţă, care se afla în aceeaşi situaţie, orificiu prin care puteau sta de vorbă. După mărturisirea lui Corneliu Coposu, des-zidirea a fost, paradoxal, o dezamăgire, pentru că astfel a fost descoperită şi astupată calea de comunicaţie.

1949

4 februarie. Penitenciarul Jilava cere transferul lui Corneliu Coposu de la Craiova, pentru Direcţia Generală a Securităţii Poporului.
5 februarie. Corneliu Coposu solicită obiectele personale rămase la Craiova. Răspunsul – negativ (nu s-a găsit nimic) – va veni peste 5 ani.

1950

Arlette Coposu şi sora sa, France, sînt arestate şi întemniţate. Arlette Coposu este condamnată de TMB, Secţia II, prin sentinţa nr. 201/6 februarie 1951, la 20 de ani muncă silnică, 10 ani degradare civilă şi 500 lei cheltuieli de judecată.
14 noiembrie. Se emite transferul lui Corneliu Coposu la "Unitatea de Muncă nr. 1 Cap Midia" (la canalul Dunăre-Marea Neagră), în Detaşamentul nr. 14, cu o pedeapsă administrativă de 2 ani, conform Decretului MAI 170/950. Fişa personală specifică, între altele:

- limbi străine cunoscute: maghiară;
- călătorii în străinătate: Ungaria şi Cehoslovacia;
- prieteni: Aurel Leucuţia, avocat; Virgil Solomon, medic;
- vizita medicală: tahicardie – *inapt pentru muncă grea* (s. n.).

6 decembrie. De la Craiova (unde revenise după ancheta Securităţii la Jilava), Corneliu Coposu este dus, împreună cu Iulică Iliescu, Radu Câmpeanu şi alţii, la Cap Midia, într-un transport care aducea de la Ocnele Mari alţi circa 60 de deţinuţi (Şerban Ghica, Relu Mărdărescu, Jenică Dumitrescu, Tache Fundea şi alţii).
8 decembrie. Sosirea în colonia de muncă. Noii veniţi sînt repartizaţi în 16 barăci, în interiorul unui ţarc de sîrmă ghimpată, fără drept de a primi pachete cu alimente, bani sau vizite la vorbitor. Ceilalţi din lagăr – circa 5.000 de persoane – sînt pedepsiţi dacă stau de vorbă cu "sîrmiştii". Corneliu Coposu face parte din detaşamentul condus de deţinutul Bucur, din Focşani.
9 decembrie. Sînt repartizaţi pe puncte de muncă. Corneliu Coposu va lucra la acelaşi vagonet cu Şerban Ghica, îndeplinindu-şi norma lui şi ajutîndu-şi şi prietenul (se cunoşteau din 1942, de la intrarea lui Ghica în PNŢ). La punctul de lucru sînt transportaţi în vagoane de marfă, după care sapă şi încarcă pămîntul timp de zece ore pe zi, cu o pauză de masă de jumătate de oră – într-un frig de pînă la –25 °C, cu mîinile goale. Corneliu Coposu va povesti mai tîrziu:

Munca era foarte grea fiindcă norma reprezenta o cantitate dublată faţă de normele oficiale ale Ministerului de Construcţii. (...) Deţinuţii înnebuniţi de foame recurgeau la cele mai năstruşnice metode de supraalimentare, şi anume: mîncau iarbă, mîncau cîini, pisici vînate de pe cuprinsul canalului sau din comuna învecinată, Năvodari. S-au mîncat şi larve de cărăbuşi şi tot felul de plante şi vietăţi care erau socotite nutritive pentru salvarea vieţii sau pentru prelungirea agoniei. La Capul Midia, unde lagărul era condus de un comandant cu numele Borcea, cam 70 de oameni au paralizat datorită supraefortului pe care îl reclamau torţionarii ce stăteau cu biciul la spatele nostru, obligîndu-ne să muncim cu mult peste puterile pe care le aveam. Aproximativ 700 de deţinuţi şi-au lăsat oasele numai la Midia.

Corneliu Coposu va fi pedepsit, sub diferite pretexte (erau selectaţi cu precădere cei care jucaseră un rol deosebit în partidele istorice), la carceră. Deşi aceasta era prevăzută pentru o singură persoană (aproximativ 60x80 cm), el este închis împreună cu Şerban Ghica, astfel încît n-aveau loc nici să se aşeze. În carceră, mîncarea însemna 100 g pîine pe zi şi apă. Cea mai lungă pedeapsă, în aceste condiţii, a fost de 15 zile. Majoritatea pedepselor erau provocate de brigadierul Linte, care – fost prizonier şi deţinut în lagăr, în URSS – încerca, prin exces de zel, să-şi scurteze propria internare.

1951

Martie. Prin inginerul Ionescu Călineşti, prieten din tinereţe, Şerban Ghica, Radu Câmpeanu şi Corneliu Coposu primesc bani şi scrisori de acasă (sub diferite pretexte, ei erau calificaţi mereu drept "codaşi", motiv de a nu primi cei 100 de lei pe lună care, oficial, reprezentau 2% din valoarea muncii prestate). Prin intermediul altor deţinuţi, reuşesc să-şi cumpere, de la punctul alimentar din colonie, cîte un kilogram de marmeladă (5 lei), zahăr şi ţigări. Reţeaua de informatori aduce această faptă la cunoştinţa conducerii lagărului şi urma să se declanşeze o anchetă pe tema: de unde au avut bani, cine i-a ajutat etc., respectivii urmînd să fie trecuţi şi ei "în sîrmă". În aceeaşi zi, însă, la intervenţia lui Ionescu Călineşti, Corneliu Coposu şi Şerban Ghica sînt scoşi de sub malul excavat (14 m înălţime, fără taluz), unde lucrau sub ameninţarea unei surpări. Reg – şeful informatorilor – se oferă să-i înlocuiască el şi oamenii lui (7), căci *Canalul Dunăre-Marea Neagră trebuie făcut* ! Peste cîteva minute, malul se prăbuşeşte şi îi îngroapă de vii pe informatorii-voluntari. Din cauza acestui accident, conducerea lagărului renunţă la proiectata anchetă.

25 decembrie. Notă informativă: Internaţii *au început să cînte diferite cîntece (colinde), cu scopul de a ridica moralul legionarilor* (Sursa: Viorel).

1952

2 ianuarie. Informatorul "Busuioc" raportează despre Corneliu Coposu: *M-a felicitat de Anul Nou şi mi-a urat urgentă libertate*, susţinînd că *1952 este anul în care se va hotărî soarta omenirii pe 1000 de ani.*
3 ianuarie. MAI, DGP, Serviciul Informativ solicită Coloniei Cap Midia să-l încadreze informativ pe Corneliu Coposu, obţinînd date despre *comportament, anturaj, ajutoare din afară (legale sau nu), evidenţa clară a pachetelor şi scrisorilor* etc. Notele informative (delaţiunile) trebuie redactate în trei exemplare.
14 ianuarie. Conducerea coloniei alcătuieşte un "Plan de acţiune" pentru încadrarea informativă a lui Corneliu Coposu, urmărind să cunoască – între altele şi *moralul său.*
22 ianuarie. Într-o declaraţie olografă, Copilu Cheatră Vasile susţine că şi pe el Corneliu Coposu l-a ameninţat că o să-l bage în închisoare. (Cunoscîndu-şi delatorii, probabil că făcea haz de necaz cu asemenea ameninţări. Nici după eliberarea sa, în 1962, nici după 1989, Corneliu Coposu n-a schiţat cel mai mic gest de răzbunare, deşi s-a întîlnit cu unii dintre foştii săi torţionari. Nici măcar nu a încercat să-şi consulte dosarul de la Securitate. Mai mult, în diferite ocazii, a preferat să nu facă publice numele celor de pe urma cărora a suferit.)
4 februarie. O notă informativă a lui "Frunză" susţine că se organizează întîlniri secrete ale arestaţilor dimineaţa, la 4.30, la colţul cabanei 14.
23 februarie. Ioan Pop, din zona coloniei, dă o declaraţie despre felul în care arestaţii solicită ajutorul localnicilor pentru a primi pachete pe adresele acestora.

24 februarie. Notă informativă: *O serie de colonişti sunt alimentaţi de către chiaburi, foşti membri ai PNŢ. În ziua de 22, Ghica mînca cozonac. La percheziţie, lui Coposu i s-a găsit 16 ţigări. Coposu are ţigări mereu, chiar alimentează şi pe alţii* (Sursa: Voinea).
2 martie. Nesesizînd, probabil, ironia situaţiei, "Busuioc" raportează: *A stat de trei ori la carceră şi nu ştie pentru ce motiv. Crede că a dat note despre el vreun codoş.*

Colonia U.M. Nr.1 Capul Midia Nr. 75 din **5 Martie 1952**
Biroul Inspecţii

Către,
D.G.P. Serviciul Inspecţii BUCUREŞTI

Ca urmare raportului sinteză înaintat de noi cu Nr. 32 din 30 Ianuarie 1952, referitor la modul cum se desfăşoară acţiunea informativă asupra internatului Coposu Corneliu, căruia i s'a deschis dosar de acţiune informativă conf. Ord. Dvs. Nr. 648/952, vă raportăm următoarele:

Din materialul obţinut în cursul lunei Februarie a.c. de la informatorii care încadrează informativ pe susnumitul internat reese următoarele:

Internatul Coposu Corneliu a continuat a avea mai departe o comportare indisciplinară faţă de Administraţia Coloniei.

Deşi susnumitul internat în munca de şantier dă rezultate oarecum mulţumitoare, totuşi pentru a sabota de şantier îndeamnă pe alţi internaţi prin diferite cuvinte ca să nu muncească, căutând prin aceasta ca el să fie văzut bine de conducerea coloniei pentru munca ce o depune socotind căci chiar în cazul că el munceşte totuşi poate sabota pe cale indirectă (adică prin internaţi pe care îi îndeamnă să nu lucreze atât cât li se cere).

În privinţa primirii de ajutoare pe cale legală şi ilegală, menţionăm că în cursul lunei februarie a.c. a primit un pachet de alimente pe adresa internatului Berindeanu Mihai, pachet care era expediat de Elena Bărnuţiu din

București Strada Heleșteului Nr. 19 Raionul Stalin , care este verișoară cu susnumitul internat, pe adresa internatului Pop Ioan, un pachet de alimente, expediate din București Strada Heleșteului Nr. 19 de o persoană oarecare cu numele de Angela Haltner care nume după constatările noastre a fost pus numai de formă ca expeditor, în schimb fiind tot de la Elena Bărnuțiu sau de la mama sa care locuiește tot la aceeași adresă, cu numele de Aurelia Coposu.

Aceste pachete nu au fost predate susnumitului de către internați pe adresa cărora au venit, deoarece au fost descoperite de noi și trimise retur.

În interiorul coloniei internatul Coposu Corneliu mai primește ajutoare prin internații: Hristea Radu și Cioroiu Mircea; care îl ajută cu diferite alimente din dreptul lor, bani sau țigări.

Toate aceste legături cu internați din detașamentele de chiaburi arătați mai sus caută să nu le aibă direct el în persoană ci prin internați Ghica Șerban, Câmpeanu Radu, Pavlov Ioan și Surugiu Mihai, care se află în acelaș detașament cu internatul Coposu Corneliu, și care sunt în anturajul susnumitului internat, care au fost semnalați de noi și în raportul din ianuarie a.c..

În acest sens înaintăm alăturat materialul obținut pe cale informativă în cursul lunei Februarie a.c..

Șeful Biroului Inspecții
Slt. Ioan D. Marin

19 martie. Notă informativă: *Dl. Comandant a spus că dintre toți numai Coposu muncește. Ce gîndește el nu mă interesează, sunt alții pentru acest lucru, sunt mulțumit însă că muncește.* Ulterior, Corneliu Coposu a comentat astfel spusele comandantului: *Ce gîndesc eu, știu ei. Dacă am fost secretarul lui Maniu, nu pot gîndi decît ce gîndeam și atunci.* **Vom vedea mai tîrziu ce va mai fi** (s. n.).
23 martie. "Busuioc" susține că *El vede în roz de tot situația internațională; nu se poate, tot trebuie să se întîmple ceva cît de curînd.*

28 martie. Într-o notă informativă, "Roşculeţ" îl vede pe Corneliu Coposu *conducînd din umbră toată această acţiune de sabotaj.*

Colonia U.M. Nr.1 Capul Midia Nr. 124 din **4 Aprilie 1952**
Biroul Inspecţii

Către,
D.G.P. Serviciul Inspecţii BUCUREŞTI

Ca urmare raportului nostru sinteză, înaintat la data de 5 Martie a.c. cu Nr. 75, referitor cum se desfăşoară acţiunea informativă asupra internatului criminal politic Coposu Corneliu căruia i s'a deschis dosar de acţiune informativă conf. Ord. Dvs. cu nr. 648/952, raportăm următoarele:

Din materialul obţinut în cursul lunei Martie, de la informatorii, care încadrează informativ pe susnumitul internat reese următoarele:

Internatul Coposu Corneliu a continuat a avea mai departe manifestări duşmănoase la adresa regimului actual, precum şi la unele măsuri pe care le-a luat administraţia coloniei noastre în ceea ce priveşte munca de şantier, în tot timpul deşi este destul de solid şi de puternic ca fizic nu depune nici un interes în muncă şi în acelaşi timp caută să ducă propaganda sa pentru sabotarea producţiei.

În afară de persoanele care au fost arătate de noi cu raportul nostru Nr. 75, internatul Coposu Corneliu şi-a mai grupat în jurul lui o serie de reacţionari, iar el fiind acela care îi dirijează întreaga muncă reacţionară din colonia noastră. Aceşti internaţi sunt: Dumitrescu Gheorghe şi Maldărăscu Aurel, persoane care au avut funcţiuni în aparatul de stat burghez, toate aceste persoane semnalate şi în luna februarie cât şi în luna ianuarie îl ajuta cu alimente şi ţigări din pachetele lor pe care le primesc de acasă, iar referitor la mâncarea pe care o dă colonia spune că aceasta nu este mâncare ci pur şi simplu este pentru

exterminarea oamenilor, fapt care a produs în detașamentul său din care face parte să provoace o stare de spirit agitată în rândurile internaților și producția să scadă.

În privința primirii de ajutoare pe cale ilegală până în prezent nu am putut stabili prin cine ar primi ajutoare din afară, iar pe cale legală nu primește făcând parte din loturile speciale de legionari care aceștia nu au dreptul la scrisori, pachete și vorbitor.

În concluzie internatul Coposu Corneliu este un element recalcitrant, toate acțiunile pe care le conduce, le conduce din umbră, prin elementele lui pe care le are de încredere, iar el este fruntașul tuturor acțiunilor de uneltire din unitatea noastră, fapt pentru care am cerut în sinteza de stare de spirit din luna Martie ca împreună cu celelalte elemente de teapa lui să fie transferați într-un penitenciar de executarea pedepsei cu un regim sever celular.

Anexăm în copie materialul obținut pe linie informativă în legătură cu activitatea susnumitului.

Șeful Biroului Inspecții
Slt. Ioan D. Marin

28 aprilie. "Stejarul" raportează că Ghica și Coposu lansează zvonuri de eliberare. (Despre Corneliu Coposu au mai scris delațiuni "Oiță", "Jan", "Leu" și alții. Conținutul acestora este uneori complet nesemnificativ – de genul *au stat de vorbă* sau *erau agitați* –, iar aprecierea lor de către cei cărora le erau destinate variază de la *Sursa: nesigură. Valoare: neverificată* pînă la *Sursă: sigură/serioasă. Valoare: verificată.*)

Colonia U.M. Nr.1 Capul Midia **Nr. 166 din 9 Mai 1952**
Biroul Inspecții

Către,
D.G.P. C.U.M. Serviciul Inspecții BUCUREȘTI

În conf. cu Ord. Dvs. Nr. 648/952 și ca urmare a raportului nostru Nr. 124 din 4 Aprilie 1952, referitor la

felul cum se desfăşoară acţiunea informativă asupra internatului criminal politic Coposu Corneliu vă raportăm următoarele:

Din materialul obţinut în cursul lunei Aprilie a.c. de la informatorii ce încadrează informativ pe susnumitul internat, reese:

Internatul criminal politic Coposu Corneliu a continuat a avea mai departe manifestări duşmănoase, conducând din umbră o serie întreagă de internaţi pentru a sabota munca pe şantiere şi în special la punctul de lucru "Luminiţa", unde susnumitul a lucrat în ultimul timp.

Grupând în jurul său o serie de internaţi care au fost arătaţi de noi în rapoartele anterioare a căutat în mod vădit să saboteze munca prin lăsarea linii de cale ferată neburată (traversele) acoperindu-le cu piatra cu scopul de a se produce o deraiere a trenului ce urma să treacă pe această linie nou construită cu ocazia zilei de 1 Mai.

Având în permanenţă diferite întrevederi şi consfătuiri cu o serie de internaţi fruntaşi ţărănişti şi legionari din această colonie, acest fapt ne-a determinat să propunem în diferite rânduri transferarea acestor vârfuri într-un penitenciar de executarea pedepsei cu regim celular sever. Neprimind un răspuns pozitiv şi cum situaţia se agrava prin scăderea producţiei pe şantierele de lucru pusă la cale de internatul Coposu Corneliu prin internaţi: Câmpeanu Radu, Ghica Şerban, Surugiu Mihai, Pavlov Ioan şi alţii care au fost semnalaţi de noi şi în urma aprobări Centrului de Coordonare Constanţa de a construi o serie de celule tip Penitenciar în această colonie, la propunerea noastră făcută Tovarăşului Comandant al Coloniei aceşti internaţi în frunte cu Coposu Corneliu a fost izolaţi în celulele construite în acest scop, fapt care a fost raportat de noi atât în sinteza de stare de spirit pe luna Aprilie cât şi prin raportul nostru Nr. 160 din 3 Mai a.c., astfel reuşind a mai îmbunătăţi oarecum starea de spirit în această colonie şi în special în rândurile internaţilor din loturile speciale de legionari.

Pentru a cunoaşte mai amănunţit toate manifestările duşmănoase şi activitatea dusă de internatul criminal politic Coposu Corneliu în această colonie anexăm un număr de 9 (nouă) note obţinute de la informatorii noştri ce încadrează pe susnumitul internat cât şi de la unii informatori care nu-l încadrează dar care sesizează activitatea sa duşmănoasă.

În concluzie internatul criminal politic Coposu Corneliu continuă a se menţine pe vechea sa poziţie reacţionară ducând în continuare o activitate duşmănoasă faţă de regimul nostru, afirmând chiar că ei vor suporta orice regim cât de aspru s'ar aplica pentru că nu mai este mult şi vor scăpa de aceste suferinţe fiindcă în curând armatele O.N.U. îi vor elibera.

Având în vedere faptul că o serie de internaţi din Det. de legionari se manifestă că ar prefera să fie alături de internaţi Coposu Corneliu şi celelalte vârfuri reacţionare izolaţi la celulă, propunem ca totuşi aceşti internaţi vârfuri legionare şi ţărăniste care au fost semnalate de noi în nenumărate rânduri să fie transferaţi la un Penitenciar cu regim celular sever.

Faţă de cele de mai sus arătate vă rugăm să binevoiţi a dispune.

Şeful Biroului Inspecţii
Slt. Ioan D. Marin

8 iunie. Calificaţi drept "instigatori" (pentru că i-ar fi îndemnat pe ceilalţi să nu-şi îndeplinească normele), Corneliu Coposu, Şerban Ghica şi alţii sunt aduşi în lagărul de triere din Ghencea, de unde – peste circa trei săptămîni – sînt trimişi la ferma Bragadiru, la cules de roşii.

10 iunie. Este emis transferul la Unitatea Militară nr. 4, Ocnele Mari, conform ordinului DGP, Direcţia Pază şi Regim, nr. 11.776S/24.05.52, pentru *izolare şi regim celular* (fie că datarea unora dintre documente este dubioasă, fie că existau neconcordanţe între actele de transfer şi transferul propriu-zis).

11 iunie. Biroul de Inspecţii al coloniei Cap Midia transmite către DGPCUM, Serviciul Inspecţii, Bucureşti, adresa nr. 198, în care se spune:

Urmare a raportului de sinteză 166/9.05.52, din acţiunea informativă asupra internatului criminal politic Corneliu Coposu au reieşit aceleaşi manifestări duşmănoase, căutînd indirect prin diferite persoane de teapa lui să saboteze munca pe şantierul unde a fost repartizat (...) În permanenţă caută să-şi îndeplinească norma ca să-şi ascundă întreaga sa activitate duşmănoasă. Propunem a fi urmărit în permanenţă.

14 noiembrie. Colonia Cap Midia semnalează că a expirat condamnarea, dar *la dosar nu apare pînă în prezent nici o majorare.*

1953

Februarie. Corneliu Coposu se află în colonia de muncă Popeşti Leordeni.

5 februarie. Puţin după miezul nopţii, în penitenciarul din Sighet se stinge din viaţă, grav bolnav, Iuliu Maniu.

1 martie. Corneliu Coposu este transferat în închisoarea Rahova 3.

20 martie. Direcţia Generală a Securităţii Statului emite o notă de căutare a lui Corneliu Coposu – care era închis de 6 ani.

9 aprilie. Croneliu Coposu este transferat în penitenciarul Văcăreşti. (Transferurile la închisorile din Bucureşti aveau loc, în majoritatea cazurilor, pentru scurt timp. Deţinutul era anchetat în diverse procese, după care se întorcea în închisoarea de unde venise.)

6 August

DECLARAŢIE

Subsemnatul Coposu V. Corneliu, născut în 20 Mai 1914 în comuna Bobota (fostă jud. Sălaj) regiunea

Oradea, fiu al lui Valentin (decedat) şi Aurelia, în prezent internat în Penitenciarul 3 Rahova, ultimul domiciliu Bucureşti, şos. Jianu 72.

Arestat la 14 Iulie 1947, de către Dir. Gen. a Siguranţei, Bucureşti, cercetat şi trimis în lagăr de internare la Piteşti şi Craiova până la 6 Nov. 1950; internat administrativ pe timp de 2 ani cu condamnare administrativă executată la U.M.1. Midia până în Iunie 1952, apoi la coloniile de muncă Bragadiru şi Popeşti Leordeni;

De profesiune fost avocat şi ziarist; Politică am făcut în cadrul Partidului Naţional-Ţărănesc (Nu am fost înscris şi nu am activat în nici o altă formaţiune de partid). Şcoala primară am urmat-o în com. Bobota (Sălaj), Liceul teoretic la Blaj, Universitatea la Cluj (Facultatea de Drept şi Ştiinţe de Stat) terminând frecvenţa în anul 1934.

Aparţin prin tradiţie P.N.Ţ. în care a activat şi tatăl meu, încă înainte de unirea Ardealului (P. Naţional Român din Ungaria) şi bunicul meu. Oficial am aderat la Organizaţia tineretului din P.N.Ţ. în anul 1935 şi am fost membru al P.N.Ţ. până la arestarea mea (14.VII.1947). Am făcut parte din Comitetul Democratic Studenţesc din Cluj, de la înscrierea mea la Universitate (1930) până în 1935.

Am activat în presă, colaborând la ziarele democratice şi apoi la ziarele de partid. Am scris articole în ziarele democratice şi apoi la ziarele de partid. Am scris articole în ziarele şi revistele: "Adevărul", "Dimineaţa", "Stânga", "Cuvântul Liber", "Democratul Român", "Lumea Românească", "Zorile" – *şi:* "Patria", "România Nouă", "Dreptatea", "Curierul", "Ţărănismul", "Pământul Strămoşesc".

În cadrul P.N.Ţ. am făcut parte din Organizaţia Tineretului Universitar Cluj 1935 – 37 şi Org. Jud. Sălaj.

De la 1940 am activat la Bucureşti ca secretar al Preşedintelui (1940 – 1946) şi ca secretar adjunct la Clubul Partidului (1946 – 1947). Am candidat la alegerile din 1946 în Jud. Sălaj, însă nu am fost proclamat reuşit.

Am fost cercetat de către organele Siguranței Generale în Iulie – Noembrie 1947, în legătură cu activitatea P.N.Ț. Nu am avut nici un fel de activitate clandestină sau interzisă, fiind arestat în timpul funcționării legale a P.N.Ț. (care a fost dizolvat după arestarea mea). După cercetările făcute de către organele siguranței, neexistând nici un motiv de urmărire pentru vreun fapt penal, – am fost trimis în lagăr la Penitenciarul Pitești. Readus la Siguranță în 1948 pentru o cercetare suplimentară, care s'a soldat cu constatarea lipsei mele de culpabilitate am fost trimis în continuare în lagărul de la Penitenciarul Craiova de unde, în anul 1950 am plecat la muncă, la Canal (Punctul Capul Midia).

În cadrul administrației de stat nu am ocupat nici o funcțiune publică.

În cadrul presei de partid, am fost redactor la ziarele ce susțineau politica P.N.Ț.

În cursul activității politice, am făcut parte din organizația Național Țărănistă din Jud. Sălaj și am îndeplinit funcțiuni administrative pe lângă Clubul P.N.Ț. din Str. Clemenceanu.

Avere nu am, nici mobilă, nici imobilă și nu am avut niciodată. Din ultima mea locuință (București, str. Jianu 72) pe care o dețineam cu chirie, am fost evacuat în August 1947 după arestarea mea.

Rudenii și prieteni personali plecați în străinătate nu am. În țară am cunoștințe în cercurile național-țărăniste democratice, în care am activat. Cunosc membrii din conducerea P.N.Ț. și Comitetul Central Executiv al Partidului precum și din organizațiile regionale și județene (până la 1947).

Nu am desfășurat nici o activitate interzisă sau îndreptată împotriva siguranței statului.

În raporturile cu Partidul Comunist, până la 1945 am militat și activat în cadrul unei politici de colaborare, având obiective comune și adversități comune. Între 1945 și 1947 am desfășurat o activitate pe linia programatică a

P.N.Ţ., în controversă ideologică cu guvernul F.N.D. manifestată în presă.

În timpul ocupaţiei hitleriste atitudinea mea antifascistă am manifestat-o în scris. Am colaborat şi cu modesta mea contribuţie personală la efortul partidelor democratice, pentru realizarea actului de la 23 August 1944.

Pe linia credinţelor mele ideologice, am militat în totul activităţii mele pentru democraţie şi dreptate socială şi împotriva fascismului, huliganismului şi antisemitismului, susţinând în regimurile de dictatură de la 1938 – 1944 victoria forţelor democratice şi colaborarea armonioasă cu naţionalităţile conlocuitoare.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o susţin şi semnez.

Bucureşti
Corneliu Coposu

1954

8 ianuarie. O notă a Biroului din Penitenciarul Văcăreşti, în "Problema PNŢ" susţine că arestaţii au pregătit un proiect de guvern în care prim-ministru ar urma să fie Gheorghe Zane, iar Corneliu Coposu – ministru de interne. Nota se bazează pe delaţiunea semnată Alexandru I. Bică.
14 aprilie. Penitenciarul Văcăreşti trimite către MAI un material în care se afirmă că *internatul Corneliu Coposu s-a manifestat duşmănos.*
15 iulie. Penitenciarul Craiova comunică: nu s-a găsit nici unul din obiectele personale solicitate de Corneliu Coposu (care rămăseseră acolo) la începutul lui 1949.
7 decembrie. Este trecut în arestul "A". Procesul verbal de predare-primire a obiectelor personale menţionează, între altele, *două cecuri, maşină de ras, perie de dinţi şi 100 ţigări mărăşeşti.*
21 decembrie. Unul din primele interogatorii luate de locotenentul Gheorghe Blidaru, în cadrul anchetei care va

duce – după 8 ani de detenție – la proces. Interogatoriile vor dura pînă la 9 ore și se vor succeda pînă la 4 pe zi. De remarcat că un interogatoriu de 5-6 ore se regăsește într-un text de 3-4 pagini.

Republica Populară Română
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
DIRECȚIUNEA GENERALĂ A SECURITĂȚII STATULUI
PROCES-VERBAL DE INTEROGATOR

21 Decembrie 1954 **Orașul București**

Interogatoriul a început la ora 9 și 15 minute.
Interogatoriul s'a terminat la ora 13 și 10 minute.

(...) Întrebare: *Ce probleme ai desbătut dumneata în cadrul acelor articole publicate în ziarul național-țărănist* "Dreptatea"?

Răspuns: *În cadrul acelor articole eu desbăteam probleme legate de ordinea zilei. Deasemeni prin acele articole am atacat regimul Democrat-popular, instaurat la 6 Martie 1945 și combăteam diferite articole care apăreau în* "Scânteia", "România Liberă", *precum și diferite acțiuni pe care le întreprindea regimul democrat popular.*

Întrebare: *Cu ce scop ai scris acele articole?*

Răspuns: *Eu fiind membru P.N.Ț. Maniu am scris asemenea articole pentru a apăra punctul de vedere și doctrina susținută de partidul din care făceam parte, ducînd luptă împotriva adversarului politic de atunci, adică împotriva guvernului. (...)*

Corneliu Coposu

24 decembrie. Căpitanul Gheorghe Alexandru, procuror, prevalîndu-se de articolul 200, punctul 9 și articolul 193 Cod Penal, emite mandatul de arestare nr. 85, prin care se cere *să rețină și să conducă la* Penitenciarul Jilava, pentru perioada 23 decembrie 1954 – 22 ianuarie 1955, pe Corneliu Coposu (care era deținut din 1947).

14 ianuarie. Interogatoriu de la 12.15 la 13.30 despre arenda fabricii "Glück". Mandatul de arestare e prelungit pe perioada 22 ianuarie – 22 februarie.
19 ianuarie. Corneliu Coposu este trecut în celula nr. 29/1.
21 ianuarie. Interogatoriu de la 16.30 la 19.30, despre activitatea de ziarist.

PROCES-VERBAL DE INTEROGATOR

Învinuit Coposu Cornel, născut la 20 Mai 1914, în com. Bobota, Sălaj, fiul lui Valentin şi Aurelia, de profesie avocat şi ziarist cu ultimul domiciliu în Bucureşti, Şoseaua Jianu Nr. 72.

21 Ianuarie 1955 **Localitatea Bucureşti**

Interogatoriul a început la ora 16 şi 30 min.
s'a terminat la ora 19 şi 20 min.

Întrebare: *Într-un proces verbal de interogatoriu anterior ai arătat că în calitate de ziarist ai scris la mai multe ziare. Arată dumneata la ce ziare ai scris după 23 aug. 1944?*

Răspuns: *După 23 august 1944, eu am scris la următoarele ziare:* "Dreptatea" *oficios al P.N.Ţ. Maniu şi la ziarul* "Curierul". *Este posibil să mai fi colaborat cu articole şi la alte ziare însă nu-mi mai amintesc de acest lucru.*

Întrebare: *Ce probleme ai tratat dumneata în articolele pe care le-ai scris la ziarul naţional-ţărănist* "Dreptatea"?

Răspuns: *Imediat după 23 august 1944, începând să apară din nou ziarul* "Dreptatea" *eu am colaborat cu o serie de articole, prin care atacam guvernul Antonescu pentru situaţia dezastruoasă în care adusese ţara. Aceasta până în martie 1945, când ziarul* "Dreptatea" *a fost interzis nemaiapărând până în ianuarie 1946.*

În perioada ianuarie 1946 – iulie 1947, respectiv până când am fost arestat, eu am colaborat la ziarul "Dreptatea", *cu o serie de articole în care tratam probleme legate de evenimentele zilnice, care aveau loc în perioada respectivă.*

Întrebare: *Ce probleme anume ai desbătut dumneata în cadrul acelor articole?*

Răspuns: *În cadrul acelor articole, eu am protestat împotriva diferitelor măsuri luate de guvernul democrat-popular susţinând punctul de vedere al P.N.Ţ. Maniu, în special cu ocazia alegerilor din anul 1946.*

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu, cuvânt cu cuvânt şi am constatat ca el corespunde întru totul cu cele declarate de mine, îl susţin şi semnez.

Anchetator
Ghe. Blidaru *C. Coposu*

31 ianuarie. Interogatoriu de la 11.00 la 14.30, despre Aurel Leucuţia.

11 februarie. Mandatul de arestare este prelungit pînă în 21 martie.

16 februarie. Interogatoriu de la 8.30 la 14.00, despre activitatea de publicist şi conferinţele susţinute. Corneliu Coposu a debutat ca ziarist în "Ardealul" lui Zaharia Boilă, la Cluj (organul refugiaţilor români din Ardealul de Nord) şi a publicat (uneori sub pseudonimul C. Sălăjeanu) articole în "Dreptatea", "România Nouă" – unde a fost redactor între 1935 şi 1938, "Dimineaţa", "ABC", "Zorile", "Cuvîntul Liber", "Viaţa satelor", "Ţărănismul", "Stînga", "Patria" (organ oficial al PNŢ) şi altele. În afara articolelor din presă, Corneliu Coposu este autorul cărţilor *Ţara Transilvaniei, Ungaria ne cere pămîntul, Istoria unui tribun (Iuliu Maniu), Actualitatea lui Simion Bărnuţiu, Armistiţiul de la 23 August şi implicaţiile lui* (apărută în

SUA în 1978), *Retrospective asupra istoriei contemporane* (1991), *Politica răsăriteană a României*, şi a colaborat la volumele *Iuliu Maniu în faţa istoriei* (1992), *Ion Mihalache în faţa istoriei* (1993), *Din gîndirea creştin-democrată românească* (1995).

17 februarie. Interogatoriu de la 12.30 la 14.30 despre activitatea sa în cadrul PNŢ (s-a ocupat, între altele, cu salarizarea funcţionarilor clubului, controlul economatului, verificarea gestiunii ziarului "Dreptatea", comunicarea cu organizaţiile locale, pregătirea şedinţelor, corespondenţa şi întîlnirile lui Maniu cu diverse personalităţi, comunicate).

21 februarie. Interogatoriu de la 8.15 la 13.00, despre Comitetul de Asistenţă pentru arestaţii PNŢ.

22 februarie. Interogatoriu de la 10.30 la 13.25, despre întîlnirile lui Iuliu Maniu.

Serviciul Inchisori semnalează Direcţiei a VIII-a că lui Corneliu Coposu i-a expirat termenul de deţinere şi cere să se ia măsuri de prelungire.

2 martie. Interogatoriu de la 12.00 la 14.30, despre broşura *Cîntece de pe frontul rusesc*. Deşi numele său nu apare în culegere, Corneliu Coposu precizează că a colaborat la elaborarea ei.

15 martie. Referatul de încheiere a cercetărilor solicită trimiterea direct în judecată. Corneliu Coposu este acuzat de *crimă împotriva păcii şi activitate intensă împotriva clasei muncitoare*, în cadrul dosarului nr. 16388, împreună cu Constantin Hagea şi Ion Domocoş, în principal pentru o serie de articole şi alte materiale considerate antisovietice, anticomuniste şi antidemocratice. Articolul "Pe cărarea întregirii" e considerat instigare la război cu sovieticii, iar "Şi MADOSZ-ul vrea să intre în guvern?" e văzut ca o dovadă de învrăjbire interetnică. Drept martori sînt citaţi Constantin Hagea, Nicolae Penescu, Nicolae Carandino şi Elena Serdici. Ca ultim domiciliu înainte de arestare este menţionată adresa Şoseaua Jianu nr. 72 (ulterior şoseaua Generalissimul Stalin).

17 martie. Este transferat din arestul "A" în arestul "C", celula 48/I.
24 martie. Este emisă ordonanţa de sechestru pentru cei trei acuzaţi din dosarul 16388.
28 aprilie. Secţiunea Financiară a Raionului I. V. Stalin, Inspectoratul de impozite, comunică Unităţii Militare 0123/E: *Corneliu Coposu nu figurează înscris cu nici un fel de venit impozabil.*
26 aprilie. La Tribunalul Municipiului Bucureşti are loc şedinţa pregătitoare pentru trimiterea în judecată.
7 mai. Aurelia Coposu, mama lui Corneliu Coposu, dă o declaraţie referitoare la faptul că nu posedă avere.
12 mai. Unitatea Militară 0123/E a MAI comunică Procuraturii Municipiului Bucureşti că n-a avut ce să sechestreze.
19 mai. Procuratura Militară Teritorială Bucureşti înştiinţează Tribunalul Militar Teritorial Bucureşti că *din motive ce interesează securitatea statului* cei trei inculpaţi nu pot fi *depuşi* la penitenciarul Jilava, ci vor rămîne în arestul MAI pînă la judecarea cauzei. Pe lista martorilor solicitaţi de Corneliu Coposu figurează Mihai Beniuc, Zaharia Stancu şi Tudor Teodorescu-Branişte, care ar fi trebuit să depună mărturie despre activitatea sa ca ziarist.
8 iunie. Tribunalul respinge probatoriul cu martori şi cauza este amînată.
1 iulie. În urma unor dezbateri secrete, cauza este amînată din nou.
16 iulie. Prin sentinţa nr. 876, Tribunalul Militar Teritorial Bucureşti îl condamnă pe Corneliu Coposu la *15 ani detenţie grea, confiscarea totală a averii şi 200 lei cheltuieli de judecată,* pentru *crima de activitate intensă contra clasei muncitoare*, conform Art. 1931/1, alineatul 3, Cod Penal. Constantin Hagea e condamnat la 25 ani de muncă silnică şi 10 degradare civilă, iar Ion Domocoş la 9 ani închisoare corecţională.
25 iulie. Este emis mandatul de deţinere preventivă (în prelungire) nr. 24412.

28 iulie. Corneliu Coposu este mutat în camera nr. 13.
30 iulie. Cei trei inculpaţi din dosarul 16388 declară recurs.
12 octombrie. În recursul său, Corneliu Coposu solicită ca sentinţa să fie casată sau măcar redusă. Avocatul său este Nicolae Ionescu.
13 octombrie. Tribunalul Militar pentru unităţile MAI admite recursul lui Ion Domocoş, casează sentinţa, stinge infracţiunile prin amnistie, dispune încetarea urmăririi penale şi eliberarea inculpatului (nu este un gest de generozitate – pur şi simplu îşi îndeplinise deja aproape integral condamnarea).
11 noiembrie. Corneliu Coposu este mutat în camera nr. 48.
15 noiembrie. Prin Deciziunea 2185 sînt respinse recursurile lui Corneliu Coposu şi Constantin Hagea şi se impun cheltuieli judiciare de cîte 100 lei, invocîndu-se *lipsa de utilitate a aducerii în instanţă a martorilor lipsă.* Corneliu Coposu va solicita revizuirea dosarului.

1956

France Marcovici, sora soţiei lui Corneliu Coposu, se stinge din viaţă în închisoarea Jilava.
12 ianuarie. La Jilava, Corneliu Coposu este luat în anchetă de către sublocotenentul Vasile Ivan şi locotenentul Năstase Tudorancea.
17 ianuarie. Executorul judecătoresc de pe lîngă tribunalul Capitalei comunică printr-un referat că nu i-a găsit pe soţii Coposu la adresa indicată (!) în vederea confiscării averii.
28 ianuarie. Este anchetat de Vasile Ivan şi Alex Ungureanu.
24 martie. Este anchetat de locotenentul major Gheorghe Puşcoci.

5 mai. Tribunalul Municipal Bucureşti admite *excepţia de necompetenţă* invocată de procurorul militar şi îşi declină competenţa asupra revizuirii dosarului în favoarea Tribunalului Militar al Regiunii a II-a Militare.
18 iunie. După o amînare pe 8 iunie, cererea de revizuire este respinsă, pe motiv că nu există probe noi.
22 iunie. Corneliu Coposu declară recurs la decizia de respingere a revizuirii. Se stabileşte apărarea din oficiu – avocat Dumitru Ghiţescu. (De remarcat că, judecat în sfîrşit, după 8 ani de detenţie fără nici un temei legal – fie el şi inventat –, Corneliu Coposu a apelat – fără succes – la toate formele posibile de atacare a sentinţei).

22 Iunie 1956 **Jilava**

Domnule Preşedinte,

Subsemnatul Coposu Corneliu, deţinut în penitenciarul Jilava, condamnat prin sentinţa Nr. 876 din 16 Iulie 1955 a Trib. Militar M.A.I., rămasă definitivă, la 15 ani detenţiune grea, pentru fapta prev. şi penală de art. 193 ind. 1 al. 3 C.P. prin prezenta cu onoare înaintez

recurs

împotriva sentinţei Onor. Tribunal Militar al Regiunii a II a nr. 6800 din 18 Iunie 1956 de la Dos. Nr. 1110 – 1955 prin care se respinge cererea de revizuire înaintată de subsemnatul şi judecată de Onor. Completul de Fond al Trib. Teritorial, la 18 Iunie 1956. Recursul se sprijineşte pe următoarele

motive:

1. Onorata instanţă a respins cererea mea de revizuire înainte de a examina probele noui, depuse pentru înaintare la acest penitenciar în urma împrejurării că fila a II-a a cererii mele de revizuire, cuprinzând enumerarea acestor probe nu s'a găsit la dosar.

2. Onorata instanţă a binevoit a aprecia că întrucât la dosar există probe necontestate de mine, pe care se întemeiază sentinţa instanţei de fond – probele noui care erau

de natură a scoate din uz o parte din materialul reținut de sentința de condamnare nu ar fi în măsură de a schimba soluția sentinței. Subsemnatul socot că prin înlăturarea unora din piesele de la dosar, pe care se sprijinește condamnarea, revizuirea poate fi solicitată, întrucât materialul incriminat ce îmi aparține nu este suficient pentru a justifica încadrarea faptei și severitatea pedepsei.

3. Onorata instanță a înlăturat, fără motivare, probele noui invocate de către subsemnatul și care erau de natură a determina o altă soluționare a procesului.

Într-adevăr, după condamnarea mea am luat cunoștință de probe noui, fundamentale, care justificau cererea de revizuire, probe necunoscute la desbaterea în fond și neexaminate de onorata Instanță și anume:

a). Inexistența unui element constitutiv al infracțiunii prev. și penală de art. 193/1/al 3 C.P. și anume a obligativității prevăzută de lege de a face parte la data comiterii infracțiunii (activitate intensă contra clasei muncitoare) dintr-un partid politic reacționar. La acea dată partidul (Național-Țărănesc) din care făceam parte nu era socotit reacționar nici înăuntrul nici în afara țării

b). Elementele constitutive ale suszisei infracțiuni, indispensabile încadrării în textul de lege (activitate intensă contra clasei muncitoare, funcțiune de răspundere și partid reacționar) nu sunt întrunite concomitent în cazul din speță.

c). Articolele incriminate scrise de mine s'au publicat după 6 Martie 1945, deci după data la care clasa muncitoare a preluat conducerea statului (între 1945 – 1946). Or în conformitate cu textul și economia legii penale și cu jurisprudența sovietică activitatea contra clasei muncitoare se socotește a fi desfășurată în scopul de a împiedica preluarea puterii de stat de către clasa muncitoare.

d). Prin îndepărtarea (ca străine de mine și necunoscute) a unor piese incriminate, aflate la dosar, cade parțial motivarea sentinței de fond care reține în sarcina

mea "activitate antisovietică" și "instigare la război antisovietic" justificată de texte care nu-mi aparțin.

e). Administrarea unor probe dovedind împrejurarea că materialul incriminat a fost autorizat la apariția lui de către onorata cenzură a Comisiei Aliate de Control (Sovietice) este de natură a schimba încadrarea faptului incriminat.

f). Prin noile probe propuse dovedesc că o parte din materialul pe care se sprijinește sentința de condamnare, aflat la Dosarul meu (Nr. 1110/1955, vol.II filele 66 și următoarele), aparține altor autori.

g). Broșura reținută ca termen de condamnațiune cu titlul "Calendarul Ardealului" pe 1943, nu a fost răspândită, întrucât autoritățile cenzurii au impus publicarea de material care a determinat pe editori (între care subsemnatul) să retragă publicațiunea, așa cum pot să probez cu nouile probe anunțate.

h). Piesele acuzatoare de la dosar sunt reproduse în foto-copii parțiale și trunchiate. Sensul adevărat al articolelor și publicațiunilor ar rezulta din aprecierea întregului cuprins al originalelor.

i). Parte din afirmațiunile socotite calomnioase pot fi demonstrate și explicate prin probe, ceea ce determină o reexaminare a sentinței.

j). Prin activitatea mea de presă, favorabilă clasei muncitoare și reformelor sociale, pe care o pot dovedi ca atare, cu material autentic, martori și chiar cu o sentință de condamnare a mea pentru activitate antifascistă în 1938, se pot înlătura concluziile privind încadrarea mea în prevederile art. 193/ind.1 al.3.

Vă rog să binevoiți a admite recursul și cererea de revizuire, în principiu înaintată de subsemnatul.

Corneliu Coposu

6 august. Recursul (judecat prin dosarul nr. 268/56) este respins prin decizia nr. 267. Numele inculpatului este trecut greșit – Caposul.

6 iunie. Unitatea Militară 0123 solicită Direcţiei Penitenciarelor să comunice urgent unde se află Corneliu Coposu şi dacă a fost eliberat (!).
15 septembrie. Corneliu Coposu face o nouă cerere de revizuire, invocînd trei noi martori: Ion Hudiţă, Mihai Popovici şi Gheorghe Zane. Aceştia vor declara în scris că acuzatul nu a ocupat funcţii-cheie în Partidul Naţional Ţărănesc.
9 octombrie. Tribunalul Militar al Regiunii a II-a Militare respinge cererea de revizuire.
12 octombrie. Corneliu Coposu înaintează recurs împotriva respingerii revizuirii. Avocaţii săi sînt Vasile Grigore Camenița, Ion Ionescu şi Elena Trandafir.
20 octombrie. Este transferat de la Jilava la Gherla.
27 noiembrie. Prin decizia nr.452, Tribunalul Suprem al Republicii Populare Române, Colegiul Militar, admite recursul şi casează "Încheerea" din 9 octombrie (dosar nr. 465/956). Aceasta nu înseamnă decît că se acceptă audierea martorilor solicitaţi de acuzat şi administrarea altor probe. Mai multe amînări sînt provocate de imposibilitatea de a obţine un exemplar din statutul PNŢ; MAI informează că nu are aşa ceva, iar Biblioteca Academiei – că nu poate să-l scoată din arhivă. În final recursul este respins din nou.
14, 15 şi 28 decembrie. UM 0123 se interesează insistent dacă lui Corneliu Coposu i s-a confiscat averea şi recomandă executorului judecătoresc să le caute, în acest scop, pe soţia şi mama deţinutului, domiciliate pe Calea Dudeşti nr. 86.

1957

5 ianuarie, ora 10. Executorul judecătoresc comunică încă o dată că nu are ce confisca de la "Ceposu Cornel". Asemenea erori sînt frecvente în documentele aflate în dosar. Într-un referat din 21 mai 1948, comisarul care

semnează se referă la "Ceposu Cercei", iar comuna natală, Bobota, apare în variantele Dobota, Bibota, Balota şi "călătoreşte" din Sălaj în judeţul Dolj sau Regiunea Craiova.
8 mai. Corneliu Coposu solicită recurs în supraveghere.
24 mai. Fişa medicală de la Spitalul penitenciarului Văcăreşti menţionează pentru Corneliu Coposu (celula 14, număr matricol 11):

Antecedente:
- *reumatism cronic de la 20 de ani*
- *gastrită hiperacidă de la 18 ani*
- *apendicectomie la 10 ani*
- *amigdaloctomie la 33 ani*
- *spasm cerebral pe 17 februarie 1952*

Concluzii:
- *maladie hipertonică în fază neurogenă*
- *anemie*
- *apt pentru munci uşoare.*

(Printre numeroasele analize şi reţete prezente în dosare se menţionează şi stări de leşin.)
17 iulie. Tribunalul Suprem al RPR, Colegiul Militar, refuză recursul în supraveghere.
7 august. Se emite ordinul prin care Corneliu Coposu este transferat de la Gherla, Formaţiunea 0606, la Rîmnicu Sărat, unde va ajunge pe 10 august după un scurt tranzit la Aiud.
23 august. Face cerere pentru cîteva haine mai groase şi "pat permanent" (dreptul de a se aşeza pe pat în timpul după-amiezii). Cererea e înaintată la DGPCM.
8 octombrie. Prin Decizia nr. 545, un nou recurs (Dosar 406/957) este respins, după amînări succesive pe 12 august, 11 septembrie şi 4 octombrie, cu obligarea acuzatului la 25 lei cheltuieli de judecată.

1958

9 ianuarie. Un referat medical semnalează că n-a mai ieşit la aer de trei luni.

14 ianuarie. Una din numeroasele solicitări ale medicului: odihnă şi regim alimentar special de 60 de zile, plus tratament cu calciu gluconic şi polivitamine. Se aprobă doar 15 zile.

1959

10 septembrie. Corneliu Coposu este predat MAI-UM 0123/H, conform adeverinţei nr. 149347/9.IX.59, pentru cercetări.
11 septembrie. Este transferat de la Rîmnicu Sărat la Bucureşti, la UM 0123/H conform ordinului DGPCM nr. 149347/9 sept. 59.
26 noiembrie. Este trimis înapoi la Rîmnicu Sărat.

1960

2 februarie. În penitenciarul Rîmnicu Sărat se stinge din viaţă Constantin Hagea, prin colaps cardio-vascular. Fişa sa medicală menţionează:

- *crize frecvente de epilepsie*
- *aortită cronică*
- *sclero-emfizem pulmonar*
- *rahi-pleurită*
- *reumatism cronic*
- *spondiloză cervicală şi lombară*
- *tulburări funcţionale cardiace*
- *anemie.*

(Cu aceste afecţiuni trăise vreme de 13 ani în închisoare. Merită făcută o comparaţie cu unele persoane eliberate după 1989 pe caz de boală.)

După opinia lui Corneliu Coposu, Rîmnicu Sărat a fost cea mai dură dintre închisori. Aici au murit peste 90% dintre deţinuţii politici. Mîncarea nu depăşea 5-600 calorii pe zi (supe de orz fiert, fără nici un adaos), ceea ce, în

afară de inaniţie, provoca frecvente avitaminoze (în momentul arestării Corneliu Coposu cîntărea 114 kg, iar la eliberare – 51). Personalul era asiatic (n-a putut identifica limba), cu aspect lombrosian, nu ştia cine sînt deţinuţii şi nu avea voie să vorbească deloc cu aceştia, astfel încît, cît timp s-a aflat aici, Corneliu Coposu a fost izolat într-o tăcere absolută, la ieşire manifestînd dificultăţi de a vorbi, şi pe de altă parte, leşinînd dacă trebuia să stea mai mult de zece minute în picioare. În general Corneliu Coposu şi-a petrecut trei sferturi din cei 15 ani de detenţie singur în celulă. Paradoxal această situaţie putea fi privită şi ca un avantaj, pentru că alteori avea drept colegi de celulă nebuni sau bolnavi de sifilis (ca să nu mai vorbim de informatori). La Rîmnicu Sărat deţinuţii reuşeau să comunice între ei prin Morse (Ion Mihalache îl învăţase acolo, în închisoare), utilizat prin bătăi în ziduri sau prin tuse. Prin acest sistem, un deţinut i-a comunicat lui Corneliu Coposu că i-a lăsat un mesaj în drum spre "baie" (un şopron în curte, unde se mergea în pielea goală, inclusiv iarna). Mesajul – un fir de aţă de vreo doi metri, însemnat cu cărbune în Morse – era următorul: *Generalul Jienescu solicită înscrierea în PNŢ.*

Jienescu avea să se prăpădească în închisoare, iar Corneliu Coposu va povesti:

De altfel, dacă nu mă înşel, am rămas doar vreo patru supravieţuitori. Ajunseserăm, după doi-trei ani, să identificăm celula care se deschide după scîrţîitul specific. Aşa puteam să ne dăm seama care dintre deţinuţi este bolnav, care a murit. Era un ritual specific cînd murea cîte unul. Era transportat pe un fel de targă în curtea interioară, de unde era dus cu o căruţă şi aruncat într-o groapă de la periferia cimitirului. Morţii erau îngropaţi în pielea goală, fiindcă îmbrăcămintea de pe ei se afla în inventarul puşcăriei. Bineînţeles, nu le făcea nimeni sicriu, îngroparea se făcea noaptea, iar groapa era săpată superficial. Noi am încercat după Revoluţie să găsim rămăşiţele lui Ion Mihalache, dar nu am reuşit.

În lungile perioade de izolare totală, pentru a-şi păstra mintea în activitate, Corneliu Coposu a "scris" mii de poezii, inventa şi rezolva mental probleme de matematică, făcea traduceri literare (una dintre ele, "If", de Rudyard Kipling, a reuşit după aceea să şi-o amintească) – atingînd acea stare (staza) în care suferinţele trupului prilejuiesc, paradoxal, o deosebită uşurinţă de gîndire. Iar atunci cînd nu era singur în celulă, proceda la o adevărată acţiune de alfabetizare a deţinuţilor de drept comun, utilizînd tot felul de improvizaţii (de pildă, scriind cu praf de DTT pe fundul unei gamele unse cu săpun). Aşa cum se ştie, mulţi deţinuţi intelectuali au recurs la aceste metode pentru a-şi salva mintea.

1962

6 aprilie. Raport de indisciplină (şi-a permis să cheme gardianul), soldat cu 5 zile de carceră.
27 aprilie. Miliţia Regiunii Ploieşti (?!) raportează Serviciului "C" că nu posedă decît o fişă personală şi o singură notă informativă despre activitatea de pînă la arestare a lui Corneliu Coposu. *Alte materiale compromiţătoare nu mai posedăm.*
12 iunie. Referatul nr. 14/774404 al Serviciului "C" susţine că *În timpul detenţiei nu a fost semnalat informativ* (!!) Semnatarul, căpitan Ciumel, propune ca, după eliberare, lui Corneliu Coposu să nu i se permită stabilirea în Bucureşti, dar nici să nu i se fixeze domiciliu obligatoriu.
15 iunie. Este prins *destrămînd aţă din faţa de pernă,* fapt care îi aduce alte 5 zile de carceră. În închisorile comuniste era interzis, între altele, ca deţinuţii să posede ac şi aţă, hîrtie şi unelte de scris. În rarele ocazii în care erau scoşi la plimbare în curte – o dată pe lună sau mai rar – era o mare bucurie dacă găseau o bucăţică de tablă ori de sîrmă din care – prin ascuţirea pe cimentul celulei – îşi improvizau peniţe şi – dizolvînd în apă un medicament

colorat – puteau să scrie, pe mici bucăţi de pînză, pe care apoi le ascundeau în saltele. În felul acesta s-au învăţat limbi străine, s-au scris poezii şi chiar s-au rezolvat probleme de matematică. Deşi era interzis, preoţii întemniţaţi ţineau slujbe zilnice, în surdină, şi – în general – exista o strădanie permanentă de a menţine o minimă viaţă spirituală. Aceste "infracţiuni" erau pedepsite fie cu perioade de izolare (ceea ce însemna mîncare o dată la patru zile), fie cu alte măsuri – de exemplu, legarea strînsă a mîinilor de glezne, situaţie care, în afară de poziţia chinuitoare, transforma actul de a mînca într-un calvar grotesc.

27 iunie. Prin decizia E/16450 a MAI, semnată de ministrul de interne Vasile Negrea, lui Corneliu Coposu i se stabileşte domiciliul obligatoriu pentru 24 de luni în comuna Rubla, raionul Brăila.

9 iulie. Corneliu Coposu este eliberat din penitenciarul Rîmnicu Sărat, efectuînd integral anii de condamnare.

În primele trei luni de domiciliu obligatoriu, din cauza epuizării, nu a putut munci. Ulterior a făcut parte dintr-o grupă cu rezultate atît de bune, încît a primit aprobarea să lucreze şi în afara localităţii, la Viziru şi Însurăţei (construcţii). Satul Valea Călmăţui, comuna Rubla, se afla la 3 km de şoseaua care leagă Viziru de Însurăţei. Dispărut astăzi, satul era construit de către bănăţenii dislocaţi în Bărăgan la începutul anilor '50, cu case ridicate din stîlpi de lemn (era o pădure de salcîmi în apropiere), între care se făcuseră împletituri din crăci, "consolidate" cu pămînt bătătorit pe ambele părţi. Acoperişurile erau din paie, gardurile – acolo unde existau – din tulpini de floarea-soarelui, iar uşile – cadre de lemn plus două rînduri de carton asfaltat. Au locuit acolo cîteva sute de foşti deţinuţi politici, la care se adăugau trei-patru familii de foşti dislocaţi, care preferaseră să nu se mai întoarcă în Banat, alţi sărmani care îşi găsiseră acolo un acoperiş şi cîteva familii de ţigani pripăşiţi în zonă. După declaraţiile celor care au trăit acolo, viaţa în Valea Călmăţui era de o naturaleţe desăvîrşită, nimeni nu se ferea de nimeni şi – în condiţiile în

care nu exista nici un lacăt – nu se fura nici un băț de chibrit. Corneliu Coposu a locuit vizavi de casa în care (spre sfîrșitul anului) s-au mutat Ion Diaconescu și Ioan Huiu, la început singur, apoi cu mama sa și, ocazional, cu surorile sale (care își "petreceau" concediile acolo). Aprovizionarea se făcea de la familiile din sat, din "gospodăriile" proprii, de la un Gostat aflat lîngă șosea și – atunci cînd era posibil – din Viziru și Însurăței, la care se adăugau pachetele primite de acasă. Cei aflați în domiciliu obligatoriu nu aveau buletin de identitate, singurul lor act fiind foaia de eliberare, și nu aveau voie să plece din sat decît cu aprobări speciale, care se dădeau rar (de pildă, nici măcar pentru o înmormîntare în familie). Supravegherea lor era asigurată de milițienii locali, peste care domnea un locotenent-major de Securitate. Focul în sobe se făcea cu coceni de porumb cumpărați de la Gostat, iar apa se aducea de la cîteva fîntîni.

Despre perioada domiciliului obligatoriu, Corneliu Coposu povestește:

Pentru mine și pentru alți deținuți a fost o binefacere, pentru că, dacă am fi trecut de la regimul dur al pușcăriei direct la o viață normală, probabil că ar fi fost un șoc greu de suportat. Acolo restricția ne impunea să nu părăsim comuna și să ne prezentăm la apelul de la Securitate, dar aveam dreptul să primim membrii familiei în vizită, pachete, și să lucrăm. Am lucrat în agricultură, o muncă sănătoasă, în aer liber, la porumb, la graminee. Puteai să lucrezi și în construcții. Mă gîndesc cu foarte multă nostalgie la perioada petrecută în domiciliu obligatoriu, deși Rubla era expusă la toate intemperiile în timpul iernii. Erau zăpezi îngrozitoare, care blocau circulația (...), eram ca în romanul "Satul uitat": o categorie de oameni fără contact cu civilizația comunistă, cu o mentalitate diferită, care mai păstrau însemnele civilizației și ale bonton-ului dinainte. Erau condiții cu totul deosebite, pe care le sesizau chiar membrii familiei, care, porniți din lumea comunistă, ajungeau acolo într-o altă lume.

Fiecare din cei aflaţi în domiciliu obligatoriu trebuia să semneze un contract pentru exploatarea unui hectar de porumb. Gostat-ul asigura însămînţarea, transportul de la cîmp şi – la sfîrşit – al ştiuleţilor, iar lucrătorii – manual – restul operaţiunilor, de la prăşit pînă la depănuşat, pentru care primeau o modestă plată în bani. Prin iulie 1963, Ioan Huiu şi Ion Diaconescu, după ce lucraseră la instalarea reţelei electrice a unui fost conac boieresc aflat acum în proprietatea Gostat-ului, au reuşit ca, angajîndu-se în construcţii, să obţină rezilierea contractelor agricole, atît pentru ei cît şi pentru Corneliu Coposu. În cadrul echipei astfel formate, acesta îndeplinea muncile cele mai grele (amestecatul mortarului, căratul materialelor), dar şi întocmirea actelor contabile şi administrative – care se făcea chenzinal. Cu toţii au fost siliţi să se "specializeze la locul de muncă" – de pildă, Ioan Huiu a devenit expert în ridicarea sobelor de teracotă. Deplasarea spre Însurăţei sau Viziru şi înapoi se făcea cu bicicletele, fiecare avînd permanent asupra sa două camere de rezervă, căci ciulinii Bărăganului provocau frecvent pene de cauciuc.

Personalul Gostat-ului, cu care foştii deţinuţi politici se aflau în relaţii de serviciu, avea faţă de ei o atitudine condescendentă, chiar respectuoasă – cu unele excepţii. Miliţienii din comună păstrau o distanţă politicoasă, iar locotenentul-major de Securitate chiar îi evita. Toate acestea păreau să denote o uşoară schimbare de atitudine a oficialităţilor, care anticipa decretul de amnistie din 1964. De altfel, încă înainte de apariţia acestuia, prin aprilie 1964, foştii deţinuţi politici au început să fie chemaţi, discret, cîte unul, şi să fie trimişi la Brăila ca să-şi facă fotografii de buletin. O dată cu înmînarea buletinului de identitate, erau trimişi acasă – cîţiva, însă, au preferat să rămînă în Rubla, unde – de bine, de rău – îşi încropiseră o gospodărie, pînă cînd au fost obligaţi să plece iar satul a fost dezafectat, devenind teren agricol.

Atmosfera senină despre care povestesc cei care au trăit în acei ani la Rubla se materializa şi în ocaziile săr-

bătoreşti, iar centrul acestor întîlniri era casa familiei Coposu, unde – la Crăciunul din 1963 – s-au adunat vreo 20 de prieteni, colindînd şi încercînd să se simtă bine, chiar dacă nu reuşiseră să-şi procure tradiţionalul brad. Pentru toţi aceştia, mama lui Corneliu Coposu – pe care nimeni n-a văzut-o vreodată supărată – era "Mami", le făcea de mîncare şi îi îngrijea ca pe copiii ei.

1963

21 martie. Aurelia Coposu solicită să locuiască zece luni în Valea Călmăţui, alături de fiul ei.
5 aprilie. I se aprobă mamei lui Corneliu Coposu să locuiască împreună cu el pentru 6 luni.
30 aprilie. Sub motiv că desfăşoară *acţiuni duşmănoase*, lui Corneliu Coposu i se deschide dosar individual la Securitate.
18 septembrie. Serviciul "C" întocmeşte referatul de ridicare a domiciliului obligatoriu. După cum se precizează, Corneliu Coposu lucrează la GAS "J. Georgescu", în sectorul de construcţii, *unde are o comportare corectă* şi *este bolnav de distrofie*. Aprobarea ridicării domiciliului obligatoriu va veni peste şase luni.

1964

14 ianuarie. Conform rapoartelor Securităţii, *o serie de elemente (...) urzesc o serie de planuri cu privire la reorganizarea fostului partid naţional-ţărănesc.*
28 ianuarie. Victor Anca şi Virgil Solomon îl vizitează pe Corneliu Coposu în domiciliul obligatoriu, cel de-al doilea exprimîndu-şi părerea că e mai bine că se află acolo: acasă, şi-ar fi expus familia la multe necazuri.
14 martie. Prin decizia nr. 6249, lui Corneliu Coposu i se ridică domiciliul obligatoriu. Va locui în Bucureşti, cu familia, pe Calea Dudeşti, nr. 86.

302/1/BN/30 Martie 1964 Dosar 005043/5069

STRICT SECRET

Ex. nr.1

NOTĂ – SINTEZĂ

În acțiunea inf.ind. nr.2840
privind pe COPOSU CORNEL, cu
D.O. în comuna Rubla.

La 9 iulie 1962, s-a eliberat din penitenciarul Rm. Sărat, COPOSU CORNEL, unde a executat o condamnare de 15 ani detenție grea, după care i s-a fixat D.O. pe timp de 24 luni în comuna Rubla, raionul Brăila. Acesta a fost membru P.N.Ț.- Maniu având funcția de secretar general adjunct și secretar personal al lui Iuliu Maniu.

După desființarea P.N.Ț.-ului a continuat activitatea sa dușmănoasă împotriva regimului, împreună cu mai mulți membrii T.U.N.Ț., redactând și multiplicând manifeste cu conținut contrarevoluționar, iar mijloacele de multiplicare le-au fost puse la dispoziție cu aprobarea lui COPOSU CORNEL.

Datorită funcției avută în P.N.Ț. cît și a relațiilor ce le avea cu elementele de conducere ale fostului P.N.Ț., dintre care unele se află cu D.O. în aceeași comună, la 30 Aprilie 1963, i s-a deschis dosar individual. A fost încadrat informativ cu următorii agenți "Eugen Stănescu", "Avocatul Mihail" și "Preda Viorel".

Venirea lui COPOSU CORNEL în comuna Rubla, în rândul celorlalți D.O.-iști a produs interes, vizitîndu-l la domiciliu punîndu-i diferite întrebări cu privire la executarea pedepsei în detenție, tratamentul la care era supus, cine din naționali-țărăniști se mai află în penitenciarul Rm. Sărat, etc. Pentru început COPOSU CORNEL nu se angrena în discuții cu caracter politic, ci spunea celor care îl vizita că se simte slăbit, vrea să se refacă, să se pună la punct cu toate problemele ce au apărut în cei 15 ani cît a stat în detenție, iar majoritatea timpului și-l petrecea citind diferite cărți de literatură, ziare, reviste, etc.

Mai tîrziu, își schimbă această atitudine și este semnalat că a polarizat în jurul lui atît elemente ce au activat în P.N.Ț. cît și elemente cu activitate dușmănoasă de altă natură.

(...) Din materialele informative furnizate de agentură se desprind următoarele probleme, care consider că trebuiesc menționate. Astfel, agentul "Preda Viorel" în nota din 9 iunie 1963, îl caracterizează pe COPOSU CORNEL că "este un tip inteligent, o fire comunicativă uneori cam comod și cam încăpățînat". Aceeași caracterizare îi face și agentul "Eugen Stănescu".

Dacă în prima perioadă obiectivul adopta atitudine pasivă față de elementele cu D.O., la începutul anului 1963 și ulterior, COPOSU CORNEL povestește celor cu care vine în contact întîmplări și evenimente politice din trecut, descrie persoane de politicieni din fostele partide burghezo-moșierești, căutînd să scoată în evidență personalitatea acestora, îndeosebi a lui Iuliu Maniu, iar evenimentele la ordinea zilei după concepțiile și vederile lui.

Toate aceste discuții sunt ascultate cu interes, datorită faptului că COPOSU CORNEL în relatările lui face și unele glume, ironii, fapt ce atrage atenția celorlalți.

În afară de acestea s-a stabilit că COPOSU CORNEL primind pachete în mod regulat cît și sume de bani, invită acasă la el elementele enumerate mai sus, fapt ce face să fie vizitat și apreciat de cei din comună.

Agentul "Eugen Stănescu" caracterizează aceste stări de lucru astfel: "în casa lui Coposu Cornel este un du-te vino și nici odată nu este singur". Apoi menționează: "COPOSU CORNEL se bucură de apreciere bună în sat, fiind un om serios, este destul de "demn", a suferit mult, are prestigiu încă din penitenciar. Nu se preocupă de bîrfa cronică din sat".

(...) În ce privește atitudinea politică a lui COPOSU CORNEL se poate aprecia că urmărește cu interes evenimentele care se desfășoară și caută să insufle și ce-

lorlalți mult optimism. Astfel agentul "Gică Iordan" în nota din 30 Mai 1963, arată că "Coposu Cornel fiind abonat la revista "Timpuri Noi" *a găsit un articol în care se vorbea de o nouă armă secretă americană foarte puternică. Imediat s-a dus cu acest articol la generalul Barbu Dumitru, cerîndu-i explicații militare și făcînd totodată comentarii defavorabile la adresa lagărului socialist, care, spunea el, nu se poate compara cu americanii".*

Articolul a fost dat să fie citit și de către ceilalți naționali țărăniști.

Referitor la articolele din presă ale unor foști legionari care au recunoscut că ideologia lor este falsă, COPOSU CORNEL în frunte cu ceilalți naționali țărăniști au luat atitudine numindu-l "act de oportunism destul de frecvent în activitatea legionarilor".

În general notele furnizate de agentura folosită în supravegherea lui COPOSU CORNEL, vorbesc despre "grupul Coposu", însă nu s-au luat măsuri să se clarifice dacă această denumire (din note) este o expresie uzuală, legată de faptul că respectivul a avut funcția cea mai mare în partidul P.N.Ț. sau că într-adevăr sînt constituiți într-un grup.

De altfel agentul "Cristescu Nica" în nota din 16 martie a.c. arată printre altele "grupul Coposu, continuă să umble cu capul în nori, mai păstrează interes față de naționali țărăniști făcînd prozelitism și interesîndu-se de apartenența politică a unora și a altora". "În afară de aceasta e cu ochi și cu sprîncene că așa cum se păstrează grupul lor lasă impresia unuia de partid".

Aprilie. Arlette Coposu este eliberată din închisoare. Două săptămîni mai tîrziu, Corneliu Coposu se întoarce din domiciliul obligatoriu și vor locui împreună cu toată familia – opt persoane în două camere. (Succesiunea adreselor lui Corneliu Coposu în București este următoarea: str. Depărățeanu, lîngă Gara de Nord, între 1940 și 1941; garsoniera din str. Dr. Marcovici nr. 9 pînă în 23

august 1944 – distrusă de bombardamentul german; garsonieră dublă în Şoseaua Iancu Jianu nr. 72, de unde Arlette Coposu a fost evacuată la scurt timp după arestarea soţului; mama şi surorile sînt evacuate în două ore, din strada Heleşteu, în 1952, pentru ca în casă să se mute ministrul Aurel Potop; familia sa se mută în Calea Dudeşti nr. 86 şi, din 1975, în str. Mămulari nr. 19. Demolările din anii '80 pentru "centrul civic" s-au oprit exact înainte de acest imobil!
22 aprilie. Conform unei note informative, Corneliu Coposu *discută cu elemente ce au deţinut funcţii în PNŢ şi (...) le duce anumite ştiri pe care le comentează în mod duşmănos.*
12 mai. Este angajat la Intreprinderea de Construcţii Montaj nr. 3 din Şoseaua Giuleşti nr. 103 ca muncitor la Atelierul de Confecţii Metalice (cu 820 de lei pe lună), unde va lucra pînă pe 17 iulie, cînd i se va pune în vedere să-şi găsească un alt loc de muncă – aceasta în ciuda faptului că era bine apreciat, ba chiar, unitatea ieşind fruntaşă în întrecerea socialistă, fusese printre cei 30 nominalizaţi pentru o excursie-recompensă la Sofia (dar fusese exclus ulterior).

15 Mai 1964

M.A.I. UM 0123/y
M 52

12-06-64
Să se completeze în sinteza care se face cu Coposu;
- să cerem şi alte date;
- să fim atenţi cînd i se va da casă.

NOTĂ

CORNEL COPOSU a venit să mă vadă sîmbătă 9 Mai. Convorbirea s-a prelungit de la orele 12 pînă dincolo de ora 15, deoarece a fost reţinut la un aperitiv.

Înfăţişarea sa e surprinzător de bună. Arată "în avantaj". Înainte avea aspectul unui tînăr obez. Astăzi pare un tînăr înalt şi slab, aproape distins. Şi-a păstrat părul şi

dantura. E îmbrăcat curat, cu hainele sale vechi. A stat în diverse închisori 15 ani; "de unde a ieşit pe targă"; doi ani a stat pe Bărăgan; iar în primul an, mama sa l-a întovărăşit dîndu-i toate îngrijirile. Una din surorile sale, care e farmacistă, a fost de asemenea în măsură să-l ajute să-şi refacă sănătatea.

Ultima oară a locuit la R. Sărat, unde a avut prilejul să-l vadă pe Mihalache, care în acel timp trăia. COPOSU a rămas surprins cînd a aflat că a murit, fiindcă – deşi îşi pierduse complet auzul –, părea încă în putere.

MIHALACHE era tot timpul "rebarbativ şi protestator". "S-a purtat admirabil, răscumpărîndu-şi toate greşelile şi păcatele".

COPOSU spune "că e conştient că a avut foarte mari neplăceri din cauza lui BANI GHIKA", care "cît timp a stat închis, iar apoi cînd a fost eliberat prima oară – a spus că sînt un om cu calităţi extraordinare" şi "singurul în stare să-i iau locul lui MANIU".

"Înţelegi, foarte bine, că o asemenea apreciere mi-a făcut rău din două părţi: într-o parte mi s-au exagerat în aşa fel calităţile, încît am devenit foarte primejdios, iar între ai mei am fost privit ca un ambiţios fără simţul măsurii, mulţi fiind convinşi că eu sînt înţeles cu BANI GHIKA care să-mi facă această atmosferă".

(...) "Ştii toate acestea la fel de bine ca şi mine. Vom mai avea ocazia să vorbim despre trecut".

"Acuma doresc să-mi fac un mic rost, dacă astfel exprimat nu e o ironie. Vreau să lucrez". "Dorinţa de a lucra, după 15 ani de pasivitate, hărţuieli, mizerii şi toate celelalte, e explicabilă".

"La canal m-am recalificat. Sunt zugrav şi zidar".

"La nevoie, sînt gata să fac una din aceste meserii. În orice caz nu mai vreau să fiu avocat sau "jure" la întreprinderi, nu vreau să fiu nici funcţionar, în orice caz nu mă bag în nici o funcţie care comportă răspunderi, care mă pot duce la alte buclucuri".

"Sînt obosit și m-am săturat de visuri și pericole".

"E timpul poate să și trăiesc puțintel. Sînt un om care n-am trăit. Am plecat în pușcărie cînd aveam 33 de ani, m-am întors în București la 50 de ani".

"Aflasem că Arlette a murit. Așa se spunea prin pușcării".

"În realitate, murise sora sa, Rose – France, care era o fată admirabilă, dar ea e aceea care a fost "folosită în orb" de un nemernic de la Legația Franței și a atras-o implicit și pe Arlette care nu avea decît vina de a fi soția mea".

(...) "N-am intenția să plec în străinătate. Nu fiindcă n-am la cine trage și cui mă adresa, ci pentru că nu vreau să-mi părăsesc mama, care e bătrînă și a suferit atîta și nici pe surorile mele care s-au purtat atît de bine".

"N-am intenția de a relua politica de cafenea, care s-a făcut la noi întotdeauna".

"Sînt convins că sîntem și vom fi urmăriți, dar deosebit de aceasta, n-are nici un rost. Nu-mi dau încă bine seama ce este cu această destindere, nu înțeleg cum DEJ a ajuns favoritul occidentului, nici ce se petrece azi în lume". "Sînt lucruri foarte curioase pentru mine. Asta nu înseamnă că nu mă voi informa și ține la curent ori că nu voi merge să văd pe toți prietenii noștri. Aceștia sînt în definitiv și cercul meu social. A o ascunde, ar fi o prostie. Cine ar crede-o?" "Am însă înainte de toate de aranjat o serie de chestiuni presante: buletinul, slujba și casa. Locuiesc la ai mei, care stau îngrămădiți unii peste alții, adică 6 persoane (mama, surorile și un cumnat) în două încăperi. Peste ei am venit și eu și Arlette. Sîntem deci 8 persoane. Mi s-a promis că mi se va da locuință, probabil o cameră. Asta e deocamdată lucrul principal".

"Întîlnirea cu Arlette care a sosit de două săptămîni a fost emoționantă. Arată mult mai prost ca mine și e probabil foarte bolnavă. Deocamdată sîntem fericiți că ne-am regăsit".

COPOSU s-a interesat de foarte multe persoane din ţară şi străinătate. Din străinătate, avea informaţii vagi sau eronate.

A doua zi, duminică 10 Mai pe la orele 13, l-am vizitat pe MIHAI POPOVICI. La POPOVICI se aflau în afară de soţia sa şi D.R. Ioaniţescu şi Stan (nu cumnatul lui Madgearu, ci acel Stan al cărui fiu a fost implicat în afacerea tînărului LUGOJANU). După 10 minute a sosit COPOSU, soţia sa şi una din surorile lui COPOSU (farmacista).

Arlette e foarte schimbată. Nu mai păstrează din farmecul ei, e foarte slabă, are obrazul veştejit. E însă tot atît de vioaie. Vrea să lase impresia că e resemnată şi totul e în mîna sorţii. "Prin moartea surorii, a tatălui şi a celorlalţi, ne-am plătit tributul nostru. Acuma vreau să lucrez undeva. Vreau să-l ajut pe PUIU (COPOSU) să-şi refacă viaţa, adică vreau să ne refacem viaţa". Nu-mi fac iluzii, mă mulţumesc cu puţin. Poate e şi vîrsta. PUIU citeşte mult, mai ales literatură, pasiunea lui. Vrea să se pună la curent. Eu citesc mult mai puţin, sînt încă foarte obosită".

Au urmat o serie nesfîrşită de întrebări reciproce între COPOSU şi POPOVICI, în genere despre soarta unuia ori a altuia. Conversaţia a fost stînjenită şi de emoţia continuă a lui POPOVICI care a plîns aproape tot timpul.

După întoarcerea în Bucureşti, un fost subaltern din PNŢ, Grigore Geamănu, acum secretar general al Consiliului de Stat, îl cheamă la Gheorghe Gheorghiu-Dej, care se scuză astfel pentru închisorile politice: *N-am putut face nimic, pentru că ruşii ne-au dirijat tot timpul.* În compensaţie, îi propune să devină jurist-consult al Consiliului de Stat, cu 4800 lei pe lună (un inginer cîştiga cam 800 lei), cu condiţia să semneze o declaraţie. Corneliu Coposu refuză, fără măcar să se uite pe declaraţie. De asemenea, Dej i-a propus reabilitarea sa şi a lui Iuliu Maniu, la care a răspuns: *Maniu ar fi mai indicat să-i reabiliteze pe comunişti.*

În aceeași perioadă, Corneliu Coposu refuză să colaboreze la "Glasul Patriei", publicație pentru străinătate care preamărea "realizările" epocii comuniste.
26 iunie. Abia întors în Capitală, *în cîteva rînduri a fost plimbat cu mașina prin noile cartiere ale Bucureștiului, precum și zone industriale* (pesemne, trebuia convins de "prefaceri"). I.C. Drăgan i-a trimis un bilet de avion ca să conferențieze în Italia, dar a refuzat. *S-a încercat a se discuta problema memoriului făcut din partea lui Vișoianu Constantin, însă nu a relatat nimic. Măsuri: dacă întreabă, să i se spună că s-a aflat de la Alexandru Bratu și Victor Anca: Scontăm prin această discuție la crearea unor suspiciuni de neîncredere și izolare a vîrfurilor PNȚ.* (Dintr-un raport al Securității.)
29 iulie. Prin ultimul decret de amnistie, la Botoșani e eliberat un lot de deținuți politici din care făcea parte, între alții, Dan Amedeo Lăzărescu. Din 3500 de liberali arestați, circa jumătate muriseră în închisori. Amnistiile fuseseră impuse (cam tîrziu!) de către Occident, ca o condiție pentru relațiile economice.
14 octombrie. Raport de contactare: *a fost luat din Piața Sf. Gheorghe și dus cu mașina pe șoseaua București-Ploiești. Susține că s-a acomodat și s-a refăcut fizicește. A cerut și a primit aprobarea să-i viziteze pe Aurel Leucuția și Ghiță Pop, pe care nu i-a văzut din 1947, dar în mod indirect i s-a dat de înțeles că vizite prea multe ar putea să-i dăuneze, careva dintre ei să nu vorbească cine știe ce despre Coposu.*

1965

O scenă antologică: Un prieten îl invită la masă. Întrebînd-o pe fetița acestuia ce-a învățat la școală, ea îi răspunde: "Despre Stalin!". În timpul dejunului, observînd că adulții discută liber despre comunism, fetița izbucnește

în plîns: "Nu mi-ați spus că nenea a de-al nostru și o să creadă că sînt tîmpită!". (Altfel, Corneliu Coposu a numărat 47 de cunoscuți care i-au mărturisit că au fost obligați să dea note informative despre el. Un prieten i-a spus disperat că operația de rinichi, în străinătate, a fetei sale, e condiționată de angajamentul său în acest sens. Corneliu Coposu l-a încurajat să facă tîrgul dar, din nefericire, aprobarea de plecare a venit prea tîrziu și fetița a murit).

9 Feb. 1965

DIRECȚIA III-a — **STRICT SECRET**
302/1/BN/385939 — **Ex. nr. 2**
S.C. 16

M.I. – DIRECȚIA GENERALĂ DE INFORMAȚII

De către noi este urmărit prin dosar individual numitul COPOSU CORNEL, născut în anul 1914, jurist, fost secretar general adjunct al P.N.Ț., condamnat la 15 ani T.G. , după care i s-a fixat D.O. în Valea Călmățui – Brăila, restricții ce i s-au ridicat în luna martie 1964, stabilindu-se cu domiciliul în București, Cal. Dudești 86, raion T. Vladimirescu.

Din surse sigure, rezultă că obiectivul în jurul datei de 15.I. a.c. a fost vizitat la locul de muncă de către două persoane, dintre care una s-a legitimat ca fiind din partea CC-PMR, inspector de propagandă cu numele de ȘERBAN DIONISE.

După unele discuții privind locul unde s-ar putea discuta, au convenit să meargă la restaurantul Ambasador.

COPOSU CORNEL susține că a fost întrebat "ce părere are despre actualul sistem electoral, dacă în cercurile lui, acest sistem nu se interpretează într-un anumit fel". După o introducere făcută de ȘERBAN DIONISE în ce privește politica externă a R.P.R., i s-a pus problema de a face parte dintr-un comitet care să desfășoare propagandă ca "cei care au părăsit țara, conștienți sau inconștienți, să se reîntoarcă în patrie". COPOSU CORNEL a răspuns

că refuză în mod categoric să facă parte din acest comitet, în primul rînd fiind vorba de demnitatea lui politică, în al doilea rînd acest organism este superflu.

Date fiind cele de mai sus, rugăm a ne comunica dacă din partea organelor dvs. s-au întreprins măsuri de contactarea sus-numitului.

LOCT. ŞEF DIRECŢIE	*ŞEFUL SERVICIULUI*
Col. de securitate,	*Lt. Col. de securitate,*
Olimpiu A.	*Toader D-tru*

Corneliu Coposu este angajat pe un şantier de construcţii de pe lîngă Casa Scînteii, în vreme ce soţia sa funcţionează la serviciul de evidenţă a bolnavilor dintr-un spital. Mama lui se confesează, fără să ştie, unei "surse": *Este greu, dar Puiu nu vrea să accepte anumite oferte care i s-au făcut în schimbul unor servicii cerute, căci prea mult a suferit în trecut. Puiu este demn.*

18 martie. Decesul lui Gh. Gheorghiu-Dej. Va fi înlocuit, la preşedinţia Consiliului de Stat, pe 24 martie, de către Chivu Stoica.

22 martie. Plenara CC al PCR alege în funcţia de prim secretar al CC al PCR pe Nicolae Ceauşescu.

Mai. Arlettei Coposu i se diagnostichează un cancer diseminat. La aflarea ştirii, Corneliu Coposu leşină. Soţia sa se va stinge din viaţă la 27 decembrie.

21 august. Republica Populară Română devine Republica Socialistă România.

1967

Walter Roman, director la Editura Politică, îi propune lui Corneliu Coposu să colaboreze la elucidarea evenimentelor din preajma lui 23 August 1944. Acesta acceptă doar o relatare verbală, şi numai după ce obţine o adeverinţă care să-l asigure că nu va avea necazuri ulterioare.

21 februarie. Parastas pentru Arlette Coposu, la care *au fost foarte multe persoane din rîndul celor care au activat*

în PNȚ, indiferent că au cunoscut familia Coposu sau nu. (Aşa cum reiese şi din alte împrejurări similare, înmormîntările, parastasurile şi slujbele religioase erau adevărate mine de aur pentru Securitate, pentru că se adunau multe "obiective" la un loc. Filajul făcea fotografii chiar şi în biserică şi îşi nota nu numai numele participanţilor ci şi numerele maşinilor cu care aceştia veneau, ulterior precizînd adresele, "antecedentele" etc.).
9 decembrie. Nicolae Ceauşescu devine preşedinte al Consiliului de Stat.

1968

21 martie. Notă informativă: *Veniamin George, frate cu Veniamin Virgil din Franța, consideră pe Coposu Cornel ca reprezentant şi exponent autentic al PNȚ, atît la tineret cît şi la bătrîni. Această ideie este vehiculată şi de emigrație. (informatorul "Vladimir")*
30 decembrie. Notă informativă: *Coposu a făcut afirmația că evenimentele din Cehoslovacia este începutul sfîrşitului comunismului în general. Că el este convins că falimentul economic şi ideologic al comunismului este total şi că forțele care îl vor răsturna se vor naşte din mijlocul lui şi nu vor veni de afară. (Inf. "Sultan" fost inf. "Mihăescu")*

1969

23 Mai

CONSILIUL SECURITĂŢII STATULUI — Dosar 50504/00064
D.G.I.I.- DIRECŢIA I-a — 131/BN/23.05.1969
STRICT SECRET — Ex. nr. 1

NOTĂ
privind pe COPOSU CORNEL, fost secretar general-adjunct al PNȚ

COPOSU CORNEL este în etate de 55 ani, de profesie jurist, în prezent normator la Intreprinderea de

Construcţii şi Montaje nr.1 – Atelierele Confecţii metalice, domiciliază în Bucureşti, Cal. Dudeşti, nr. 86, sectorul IV.

(...) În timpul cît a stat cu D.O., COPOSU CORNEL a venit în contact cu persoane ce au deţinut funcţii în P.N.Ţ. şi aveau aceleaşi restricţii şi a fost semnalat pe linie informativă că manifesta multă prudenţă.

Venirea în Bucureşti a lui COPOSU CORNEL a stîrnit interes din partea persoanelor care au activat în P.N.Ţ., vizitîndu-l la domiciliu, invitîndu-l să facă vizite sau să meargă împreună la diferite spectacole şi manifestări sportive.

(...) O altă preocupare a lui COPOSU CORNEL a fost aceea de a ajuta unele persoane bolnave şi internate în spital. Acest ajutor a constat în alimente şi diferite sume de bani, pe care le colecţiona de la foştii membrii ai P.N.Ţ. Medicamentele le procura prin LIVIU VINETU GATERBURG zis Contele, mare om de afaceri, plecat ilegal din ţară în 1947, ce se află în Elveţia. De fapt, acesta după punerea în libertate a lui COPOSU CORNEL şi pînă în prezent, întreţine relaţii prin corespondenţă, îi trimite pachete cu articole de îmbrăcăminte, pentru el şi membrii familiei.

Tot relaţii de corespondenţă, COPOSU CORNEL întreţine şi cu alte persoane din străinătate ca: VIRGIL VENIAMIN, BOILĂ ROMULUS şi STURZA MIHAI – toţi aflaţi la Paris; EMIL GHILEZAN şi AUGUSTIN POPA – la Roma – Vatican; RICĂ GEORGESCU şi VIŞOIANU CONSTANTIN din SUA; SERDICI VASILE din Canada; TILEA VIOREL din Londra şi NILĂ AUGUSTIN din Brazilia – foşti membri P.N.Ţ.

Menţionăm că atît cît a fost cu D.O., cît şi după ridicarea restricţiilor domiciliare, COPOSU CORNEL a fost contactat de către D.G.I.E., şi solicitat în repetate rînduri – ultima dată în anul 1967 luna iulie – să scrie articole la ziarul "Glasul Patriei", *însă a refuzat categoric, afirmînd că ... "mai bine rămîn cu un salariu mic, să*

muncesc, decît să colaborez la acest ziar, nu vreau să arunc cu noroi în foştii conducători şi în partidul din care am făcut parte".

De asemenea în anul 1967 a fost solicitat de către ziarul "Scînteia", *să scrie un articol la suplimentul ce urma să apară cu ocazia zilei de 23 August, dar şi de această dată a refuzat, spunînd că nu vrea să apară semnătura sa în publicaţiile actuale.*

(...) Trebuie menţionat că din materialele informative, cît şi din discuţiile purtate cu COPOSU CORNEL în perioada cînd era în contactarea noastră s-a stabilit că nu are nici o intenţie de a pleca din ţară, deşi are la cine merge, însă nu vrea să facă astfel de lucruri, să-şi părăsească mama şi restul familiei, care a suferit atît de mult de pe urma sa.

Menţionăm că despre relaţiile sale cu organele securităţii, nu a vorbit nimănui.

Fiind urmărit în continuare, nu s-au stabilit probleme deosebite privind atitudinea şi preocupările sale, însă s-au obţinut materiale din care rezultă că diferite persoane ce au deţinut funcţii în P.N.Ţ., îl apreciază ca pe un om integru, considerîndu-l viitor conducător al P.N.Ţ.

Avînd în vedere cele raportate mai sus, cît şi ordinul rezolutiv al conducerii Direcţiei, privind contactarea şi cooperarea cu organele D.G.I.E. în vederea unei eventuale scoateri în afară a lui COPOSU CORNEL,

PROPUNEM:

1). Să luăm legătura cu cel în cauză, cu care ocazie să discutăm pe marginea problemelor personale şi familiale şi care îi este starea morală după decesul soţiei. Aceste probleme să fie discutate la prima contactare.

2). Să discutăm – eventual la a doua contactare – despre persoanele care îl vizitează şi în deosebi pe cele care nu le agreiază. Această discuţie ne-ar ajuta să clarificăm dacă în rîndul acestora se fac afirmaţii de scoaterea sa din ţară pe diferite căi (în nota informativă se vorbeşte despre ŞERBAN GHICA zis BANY, care intenţionează să-l scoată din ţară).

3). În cazul în care se vor verifica cele semnalate privind plecarea sa în străinătate, vom discuta cine i-a propus, scopul şi modalitatea.

Dacă se ajunge la concluzia că este oportună scoaterea sa în afară, atunci considerăm că este cazul să se ia legătura cu D.G.I.E. şi împreună să se întocmească un plan de măsuri comun.

Cpt. de securitate,
Bică N.

1970

Conform rapoartelor Securităţii, Corneliu Coposu a elaborat un program de reorganizare a PNŢ, motiv pentru care a fost avertizat, conform Art. 181 CP, dar *ulterior a continuat să aibe manifestări duşmănoase,* drept care *au fost iniţiate măsuri de neutralizare şi descurajare prin cercetare informativă,* **percheziţii domiciliare sub acoperirea organelor de miliţie** (s. n.) *şi contactare periodică.*

27 februarie. Notă informativă: *Coposu a primit de la C-tin Drăgan bilete pentru a merge în Italia însă a refuzat, iar biletele le-a vîndut cu suma de 3.500, la agenţia Sabena. (Inf. "Lupu Ion")*

1971

14 octombrie. Notă informativă: *Coposu a făcut afirmaţia faţă de sursă că în anul 1947 cu ocazia afacerii Tămădău el se afla împreună cu Maniu în casă la dr. Jovin încercuiţi de organele de stat. Maniu l-a însărcinat să iasă din casă şi să ia legătura cu Leucuţia şi Gigi Solomon, cu ocazia plecării Maniu între patru ochi i-a spus "tu eşti ca şi copilul meu, poate într-o zi şi în locul meu, prin orice vom*

trece să nu te gîndeşti o clipă să-ţi părăseşti ţara. Eu sînt sigur că voi sfîrşi întemniţat la comunişti". Coposu afirmă, legămîntul l-am făcut şi îi voi fi fidel toată viaţa. (Sursa: "Ghioca").

1972

Iulie. Tudor Vornicu şi Alexandru Stark îl vizitează ca să le dea un interviu despre 23 August 1944, spunîndu-i că vin din ordinul lui Cornel Burtică, la recomandarea lui Dumitru Popescu. Corneliu Coposu nu acceptă decît după ce redactorii se întorc cu o declaraţie de la Burtică. Interviul durează o jumătate de oră şi consumă 1700 m de peliculă. El urma să facă parte dintr-un serial documentar dar, după vizionarea lui, secţia de presă a CC al PCR respinge tot serialul, care ajunge în Arhiva Muzeului de Istorie a PCR.

11 iulie — **131/BC/11.07.1972**
STRICT SECRET — **Ex. unic**
Nr. 005043/0032

NOTĂ

Sursa comunică:

M-am întîlnit cu COPOSU CORNEL pe 07.07.1972, la locuinţa lui IONEL POP din Str. Căderea Bastiliei, 19.

În ce priveşte chestiunea organizării, reorganizării sau reactivizării partidului naţional – ţărănesc, respectiv a fostelor cadre ale acestui partid, COPOSU a spus că nu are nici o cunoştinţă că, dintre vechile cadre, cineva s-ar ocupa măcar în gînd – cu atît mai puţin cu obiective practice – cu această problemă. El personal nu ţine legătură, numai incidental, cu anumiţi "foşti".

De altfel, cei cîţiva care mai trăiesc şi care se numărau printre aşi, foşti membri ai delegaţiei permanente a

P.N.Ţ-ului (PAN HALIPA, I. HUDIŢĂ, ILIE LAZĂR, IONEL POP), după cîte ştie el, nu se ocupă cu probleme de organizare şi sînt prea bătrîni ca să activeze. (PAN HALIPA are 90 de ani, ILIE LAZĂR la Cluj, HUDIŢĂ angajat la Academie, IONEL POP are 83 de ani, bolnav).

Venind vorba de organizare, l-am întrebat pe COPOSU ce este adevărat din demonstraţia care a avut loc cu ocazia parastasului Tache Ionescu, angajat de TITI TĂNĂSESCU, COPOSU m-a lămurit următoarele: Am fost la acel parastas, dar în momentul cînd a început să vorbească VASILE NETEA, am părăsit biserica, deoarece îl detest pe Netea, care nu are prestigiul moral să vorbească despre oamenii politici din trecut, de cînd a scris "o lucrare despre Unire", unde nici măcar nu pomeneşte de Iuliu Maniu. După ce am ieşit eu din biserică au ieşit după mine vreo 30 – 40 de persoane, în mod demonstrativ.

29 octombrie

FN/131/BC/29.10.1972 Ex. unic

STRICT SECRET Dos.nr. 005043/0031

NOTĂ

În ziua de 26.10.a.c., sursa a făcut o vizită lui MARIA ACHIM la domiciliul acestuia din Balta Albă.

Cu această ocazie MARIA ACHIM a spus sursei că a botezat copilul la data de 14 oct. a.c., avînd ca naş pe ing. PUIU ION.

Din cauză că familia BĂRBUŞ ION era naş de drept al lui ACHIM MARIA – i-a cununat şi botezat primul copil –, a avut pretenţia să boteze şi pe cel de al doilea, astfel că a refuzat să participe la botez. Nu a fost prezent nici ANCA VICTOR şi nici NELU DIACONESCU.

Au participat mai multe rude din Ardeal, iar dintre foştii fruntaşi ai fostului P.N.Ţ. au participat următorii: CORNEL COPOSU, VELTEANU CORNEL, PUIU ION, MARINACHE ION, COCONET V. şi alţii.

În timpul mesei, cei de mai sus au trecut la un moment dat într-o altă cameră pentru discuții politice ca între bărbați.

ACHIM pretinde că discuțiile au fost foarte interesante, mai ales că s-a discutat foarte mult despre evenimentele politice din activitatea fostului partid.

Cu această ocazie, COPOSU C. a spus multe lucruri interesante, din tot ceea ce a făcut MANIU pînă la arestarea din 1947, relații cu străinii și mai ales un anumit aranjament cu foștii conducători ai partidelor țărănești din Bulgaria, Polonia, Ungaria.

S-au amintit și despre anumite "perspective" de viitor în lumina unor evenimente interne și internaționale, pe care COPOSU le intuiește. S-au trecut în revistă "cadrele" partidului, care mai sînt în viață și locul unde se află aceștia. COPOSU și-a exprimat dorința de a mai vedea pe unii dintre ei, mai ales pe cei din Ardeal. ACHIM pretinde că COPOSU are multe surse de informare.

Sursa nu a putut aprofunda bine problema, din cauză că a venit în vizită un prieten al lui ACHIM să cumpere miere de albine.

31 octombrie

131/BC/31.10.1972 Ex. nr.1
STRICT SECRET Dos.nr. 005043/0030

NOTĂ

În ziua de 30 oct. a.c., sursa a făcut o vizită la serviciu la BĂRBUȘ ION la POLICOLOR.

Referitor la PUIU COPOSU, BĂRBUȘ ION i-a spus că ar fi oarecari tatonări pentru legalizarea unor foste grupări politice. PUIU a discutat chestiunea aceasta cu o persoană de la Ambasada Franței și cred că într-un an de zile s-ar putea să se treacă la realizare.

"Să știi că PUIU COPOSU a rămas un om integru și are multe șanse să ajungă în postura de șef de partid,

dacă acest lucru va fi posibil. Eu am foarte multă încredere în posibilitățile lui intelectuale."

În continuare, BĂRBUȘ ION a menționat: "Cred că în ianuarie va veni cineva de-ai noștri, din apus, în vizită în țară, o figură ștearsă, în fond, din punct de vedere politic; el nu a făcut politică dar ne va aduce vești bune de la cei de pe acolo.

Este un om de cca. 64 ani acum, stă în Anglia, dar circulă peste tot. Cred că are el unele aranjamente de alt ordin."

27 decembrie. Corneliu Coposu îi mărturisește lui Alexandru Bratu (în prezența unei "surse") că *românii din străinătate sunt foarte suspicioși și grijulii de a nu fi tapați, deoarece au o experiență foarte tristă, determinată de faptul că ăștia trimit diverși agenți provocatori care trag de limbă, iar pe de altă parte sunt foarte mulți români muritori de foame, care umblă cu cerșetoria.*

1973

Februarie. Corneliu Coposu este promovat de la gradația 5 la 6, clasa 22 de salarizare, primind 2300 lei pe lună.

20 septembrie. Corneliu Coposu dă o declarație despre: 1. Intenția de a-i face (pe 5 februarie) un parastas de 20 de ani lui Iuliu Maniu; 2. Discuțiile cu prietenii (despre sănătate, teatru, probleme profesionale și alte asemenea); 3. Memoriul adresat de imigrația română lui Richard Nixon (spune că n-a știut nimic), precizînd: *Ilie Lazăr este un om integru, de caracter, loial și îl apreciez ca atare. Dacă dînsul afirmă că cele relatate mai sus eu le-ași cunoaște dintr-o corespondență, probabil face o confuzie* (de unde reiese că strategia Securității de a-i face pe cei urmăriți să se suspecteze reciproc nu dădea roade cu oricine).

12 decembrie. Conform unei note informative, în vizită la Corneliu Coposu, Bratu Alexandru *spune bancuri cu substrat politic.*

1974

28 martie. Nicolae Ceauşescu devine Preşedinte al RSR (funcţie nou instituită).
Aprilie. Corneliu Coposu este anunţat că va conduce un colectiv de producţie industrială şi auxiliară. A doua zi, însă, se schimbă conducerea unităţii şi, în loc să fie promovat, Corneliu Coposu este anunţat să-şi caute de lucru.
29 mai. Filajul lui Corneliu Coposu depune o cerere de decont pentru 84 lei, valoarea consumaţiei la Restaurantul "Dacia" (Casa Oamenilor de Ştiinţă), unde *s-a ascultat şi înregistrat lucrarea prezentată de "COLTAN" (D.U.I. 12515)*".

1975

3 iunie. Conform notei trimise de UM 0672 către UM 0610 (acesta este traseul filajelor şi al notelor informative), Corneliu Coposu, *fiul lui Petre şi Margareta* (?!), nu se vizitează cu vecinii.

1976

15 ianuarie | **MINISTERUL DE INTERNE**
Direcţia I-a
STRICT SECRET | **Ex. 1**
130/00100684 din 15 ian. 1976

N O T Ă

privind unele aspecte rezultate din lucrarea lui COPOSU CORNEL, economist principal la I.C.M.1, fost secretar general adjunct al P.N.Ţ., asupra căruia este începută urmărire penală.

Din măsuri speciale, s-a obţinut un material din care rezultă că în ziua de 4.I.1976, sus-numitul a fost vizitat la domiciliu de către scriitorul IVASIUC ALEXANDRU, fost condamnat, în prezent membru al Uniunii Scriitorilor , de curînd întors dintr-o călătorie făcută în Suedia şi R.F. Germania, lucrat prin dosar de urmărire informativă de Serviciul V, membru P.C.R.

Din discuțiile avute cu COPOSU CORNEL și surorile sale RODICA și DOINA, IVASIUC ALEXANDRU s-a referit la modul cum este apreciată țara noastră, pe plan extern, afirmînd că aici nu trebuie să se creadă nici măcar 1% din ceea ce se spune oficial, deoarece România nu are nici un fel de prestigiu internațional, politica pe care o duce nu interesează pe nimeni, fiind considerată dezorientată.

COPOSU CORNEL emite ideea că, comuniștii, au făcut o mare greșeală că în țara noastră s-a trecut la industrializare forțată, măsură pe care IVASIUC ALEXANDRU o consideră aberație. Tot aberații – a completat IVASIUC sînt și propunerile politice prezentate de delegații români la toate congresele internaționale, unde se spun "minciuni". Din această cauză – afirmă el – în străinătate, românii peste tot sînt considerați ridicoli, nebăgați în seamă, neserioși, pentru că nu-și respectă contractele. Românii fac prietenie cu toți, dar îi și înșeală pe toți.

În comparație cu ungurii, care – după părerea lui – se bucură de mult prestigiu în străinătate și nu se bat cu pumnul în piept – IVASIUC ALEXANDRU este sigur că rușii pot, oricînd, să intervină ca Transilvania, să fie dată ungurilor și știe că opinia publică mondială este pregătită să accepte acest lucru, datorită intensei și abilei propagande făcută în străinătate.

Comentînd politica internă a statului nostru, IVASIUC ALEXANDRU afirmă că în ultima perioadă de timp au fost elaborate un număr mare de hotărîri ale Consiliului de Miniștrii, exprimîndu-și părerea că aceasta demonstrează neputință și instabilitate în conducere. După aceste discuții, a proferat calomnii la adresa politicii partidului și statului nostru.

În total de acord cu cele spuse de IVASIUC ALEXANDRU, COPOSU CORNEL s-a referit la recenta condamnare a lui DEMETRESCU CAMILLE, fost membru P.N.Ț., în procesul căruia a fost martor, zicînd că

sentința dată de instanță, este lipsită de esență juridică. COPOSU CORNEL este de părere că ar trebui să se facă opinie la postul de radio "Europa Liberă", că DEMETRESCU CAMILLE a fost condamnat pentru că a spus adevărul, iar ceea ce a făcut el, nu prezintă pericol social. Măsura luată împotriva lui DEMETRESCU CAMILLE, dovedește că în țară nu se respectă libertatea de gîndire.

COPOSU CORNEL i-a mărturisit apoi lui IVASIUC ALEXANDRU că, în ultimul timp, și el a fost anchetat de organul de securitate, manifestîndu-se deosebit de îngrijorat, în sensul că ar putea fi arestat și condamnat.

COPOSU CORNEL, pretextînd că în ancheta ce i s-a făcut, a fost întrebat și de relațiile pe care le-ar avea cu ambasadorul S.U.A. la București, ca urmare a acestei afirmații, IVASIUC ALEXANDRU recunoaște că se află în relații apropiate cu BARNES, că este "curtat" de unii funcționari ai ambasadelor U.R.S.S. și Poloniei, dar afirmă că nu a avut cu niciunul legături care să contravină intereselor statului.

A rezultat, de asemenea, că IVASIUC ALEXANDRU, împreună cu BREBAN NICOLAE, au fost contactați în R.F. Germania, de fugarul legionar ACRIVU, cu toate că ei au căutat să evite acest contact, dar nu au reușit pentru că ACRIVU i-a așteptat la hotel pînă la orele 2 noaptea.

IVASIUC ALEXANDRU arată că, în scurta notă prezentată la Uniunea Scriitorilor, la înapoierea din călătorie, nu a scris nimic despre acest contact, evident considerîndu-l compromițător.

ȘEFUL SERVICIULUI,
Lt. Colonel,
Derscanu Gheorghe

Într-o declarație ulterioară dată Securității Corneliu Coposu va afirma: *În schimburile de idei pe care le făceam cu Ivasiuc, numitul se situa, întotdeauna, fără*

excepţie şi fără concesii, pe o poziţie strict marxistă – este o mostră a felului în care Corneliu Coposu înţelegea să "colaboreze" cu anchetatorii.

15 februarie. Conform unui raport al Securităţii, *Ca urmare a intensificării măsurilor informativ-operative în rîndul foştilor membri ai partidelor burgheze*, în 1975 au fost condamnaţi Alexandru Bratu şi Camille Demetrescu la 10, respectiv 6 ani închisoare, ceea ce i-a determinat pe unii dintre ceilalţi *să întrerupă legăturile pe care le întreţineau frecvent.* (...) *Considerînd că Demetrescu Camille a fost victima unei înscenări, Corneliu Coposu s-a preocupat de a comunica acest lucru cît mai multor persoane (...) în speranţa că măcar de la una din aceste persoane să se audă la postul de radio Europa Liberă.* Pe 5 februarie, Camille Demetrescu e pus în libertate *din dispoziţii superioare* şi declară că, *cu toate că Corneliu Coposu a fost martor al acuzării* (stratagemă prin care Securitatea urmărea să-l compromită – n.n.), *el continuă să aibă încredere în acesta, spunînd că nu poate crede capabil pe Corneliu Coposu a fi delator.*

20 mai. Despre Leonid Brejnev, Corneliu Coposu le spune anchetatorilor: *N-a turnat singur apă în propriul pahar cu vin.*

16 iulie. Se înfiinţează "Asociaţia de Istorie Comparată a Instituţiilor şi Dreptului din RSR". În 1979, cînd Corneliu Coposu devenise membru al acesteia, taxa de înscriere era de 10 lei şi cotizaţia anuală de 50 lei. Din cei 114 membri, 20 erau foşti PNŢ-işti, 5 foşti PNL-işti şi – conform Securităţii – 15 foşti legionari. Despre conferinţele AICID, Corneliu Coposu îi spunea lui Ion Diaconescu că *sunt prezentate cu "schepsis", iar subiectele se afişează într-o manieră destul de frapantă.*

În consecinţă, Securitatea intră în acţiune: *Printr-o sursă a organizaţiei noastre, cu funcţie de conducere în cadrul asociaţiei, s-au întreprins măsuri să nu mai fie invitaţi numiţii Corneliu Coposu şi alţii.*

21 septembrie

Sursa: HODIŞ LIVIU — STRICT SECRET

21.IX.1976 — Ex. nr. 1

NOTĂ INFORMATIVĂ

Sursa a întîlnit pe CORNELIU COPOSU la Tohanul-vechi judeţul Braşov, în după amiaza unei zile de duminică, din luna august, cînd Corneliu Coposu, care se găsea la Braşov a venit să facă o vizită sursei. În cursul discuţiilor purtate s-a precizat, între altele, următoarele: Corneliu Coposu se găsea la Bran-Poartă împreună cu aceleaşi persoane cu care a petrecut concediul în anul trecut, tot la Bran. Între aceştia sursa îşi aminteşte de familia Carandino. Aici au rămas 10–14 zile în raport de bani şi vreme. Au făcut plimbări prin împrejurimi şi Braşov. C.C. se găsea în concediu care şi l-a luat pentru acoperirea restanţelor din anii trecuţi şi va rămînea pînă la data intrării în pensie. C.C. a cerut unele aspecte dela înmormîntarea lui Zaharia Boilă precum şi persoanele care au participat. Conchizionînd după înşiruirea numelor că: au fost numai oameni bătrîni puţini care mai sînt în viaţă. Sursa i-a descris cîteva aspecte. C.C. a precizat că familia Boilă a aşteptat ca şi el să fie prezent, dar nu a putut să obţină o permisiune în acest timp. Dealtfel, pe lîngă tristeţea aceea crede că nu-i făcea o plăcere să întîlnească oameni care voiau sau aşteptau să le spui lucruri care le-ar conveni şi despre care el nu vrea să vorbească pentru că nici nu e bine şi apoi nici nu prea ştie multe. Sursa l-a întrebat dacă ştie ceva de Ionel Pop. Răspunsul a fost că este bine încă dar nu se ştie încă cîtă vreme.

Sursa a avut impresia că C.C. sau era obosit sau se găsea într-o stare de apatie. Nu era vioi şi nici dispus spre vorbă. Aştepta şi asculta mereu cele spuse de cei din jur.

HODIŞ

N.O. Cel semnalat este lucrat de Dir.I-a Bucureşti unde se va înainta o copie.

Inf. a plecat la Bucureşti pe data de 22.IX.1976 şi a fost instruit să-i facă o vizită cu care ocazie să stabilească cu cine a fost la Bran în perioada concediului precum şi modul în care acesta interpretează evoluţia evenimentelor politice externe.

22 septembrie. Corneliu Coposu îi avertizează pe anchetatori: *Se face o mare greşeală cu Ilie Lazăr că nu i se asigură o pensie de stat de 1000-1500 lei.* Pentru amatorii de coincidenţe stranii – unul dintre anchetatori era căpitanul Soare.
1 octombrie. Un anchetator face cerere de decont în valoare de 76 lei întrucît l-a tratat pe *Corneliu Coposu cu un cognac, cafea şi ţigări, urmărind al cointeresa la realizarea întîlnirilor ce le stabilim şi continua lui apropiere de organele noastre.*

În legătură cu atitudinea lui Corneliu Coposu faţă de Securitate, după 1964, cităm opinia lui Constantin Ticu Dumitrescu: *Coposu, cu structura lui de ardelean, cînd îl oprea pe stradă un securist, zicea: "No, domnule, ce-i? – Ce-aţi făcut ieri? – Păi, nu ştiţi, nu m-aţi urmărit? – Puteţi să scrieţi ce-aţi făcut? – Păi, de ce să nu scriu?" Şi scria: "În ziua cutare m-am plimbat pe strada cutare şi m-am întîlnit cu cutare, cu care am vorbit despre medicamente".*
22 decembrie. Despre vizita lui Brejnev în România Corneliu Coposu afirmă într-un cerc de prieteni că s-a făcut o tocmeală: cîtă lume să iasă întru întîmpinarea lui. *Noi dacă am spus că vor ieşi 80.000 de oameni, el cu siguranţă a răspuns: puţin, vreau minimum 200.000.* Informatorul precizează: *Nu prea m-am lămurit dacă vorbea foarte serios sau glumea, ori era ironic.*

1977

8 martie. Corneliu Coposu participă la înmormîntarea lui Alexandru Ivasiuc (victimă a cutremurului din 4 martie),

cu care avusese, conform Securității, *relații foarte apropiate și discuții de pe poziții dușmănoase orînduirii noastre sociale.*

31 martie-4 aprilie. La Londra are loc "Instruirea românilor liberi" și este editată *Cartea memorandumului.*

23 aprilie. Masă la Gheorghe Mocanu, cu amiralul Horia Măcelaru, Ion Bănică, Tudor Popescu, colonelul Ion Ștefănescu, Dan Manolescu și alții. Cu umor, Nicolae Carandino declară de la început: *După masa de anul trecut am fost chemat la Securitate și mi s-a repetat tot ce se vorbise, așa că acum o să vorbesc numai despre curve.* În consecință, notează sursa, *nu s-a discutat nimic despre politică.*

12 august

MINISTERUL DE INTERNE — STRICT SECRET

Direcția I — 132/DN/00315840 din 12.08.1977

Ex.8

NOTĂ

O sursă sigură a unității noastre, a semnalat recent că CORNEL COPOSU, fost secretar general adjunct al P.N.Ț., urmărit de noi, discutînd cu prof. pensionar BRĂNESCU BUCUR din București, fost condamnat pentru activitate în organizația subversivă "MOMENTUL POTRIVIT", cuprins în evidență la I.M.B., i-a spus următoarele:

"Am început să scriu din memorie, toate momentele politice cruciale, legate de atitudinea lui IULIU MANIU – fost președinte al P.N.Ț., decedat. Capitolul cu 23 August este terminat și acum lucrez la pregătirea perioadei 1940 – 1944, tot ce s-a făcut atunci.

(...) COPOSU CORNEL s-a mai exprimat că, pentru a nu fi surprins de organele de securitate cu o percheziție domiciliară, în timpul redactării acestor momente, în fiecare seară, ceea ce scrie ziua, le trimite de acasă, neprecizînd unde, astfel că – în eventualitatea unei

percheziții – să-i găsească numai ce a scris în ziua respectivă.

(...) La despărțire, COPOSU CORNEL i-a oferit lui BUCUR BRĂNESCU – pentru lecturare – o carte scrisă de GIRAS, precizîndu-i că subiectul cărții este "cel mai teribil rechizitoriu anticomunist, pe care l-a citit vreodată". Tot COPOSU, i-a promis că în perioada următoare îi va oferi o carte tot așa de interesantă, de SOLJENITIN.

Față de această situație, se vor întreprinde următoarele măsuri:

1. Identificarea și verificarea celorlalte persoane ce apar în prezenta notă (VIDRIGHIN, DANILA, IVANUS – fiul lui POPESCU PRUNDENI).

2. Punerea în filaj a lui COPOSU CORNEL, pentru a stabili la cine anume se deplasează și dacă în aceste ocazii lasă sau nu scrierile sale și de la cine anume primește cărți cu conținut dușmănos.

3. Persoanele suspecte ce vor fi contactate de COPOSU CORNEL, vor fi verificate și după caz, se vor iniția măsuri combinative și efectuare de percheziții secrete.

4. Prin I.M.B. – Securitate, se va organiza urmărirea informativ-operativă a lui BRĂNESCU BUCUR, pentru a stabili dacă acesta desfășoară sau nu vreo activitate dușmănoasă, sub influența lui COPOSU CORNEL.

5. În cazul în care vom intra în posesia înscrisurilor sau a altor cărți cu conținut dușmănos, difuzate de COPOSU CORNEL, vom trece de îndată la cercetarea lui, în scopul neutralizării.

1978

28 februarie. Descoperire a unui agent: *Am aflat că pe Coposu îl cheamă pe pronume, Cornel, și că nu este maghiar de origine, ci român.*

19 aprilie

MINISTERUL DE INTERNE — STRICT SECRET

Departamentul Securității Statului — Ex. 1

Direcția I

NOTĂ

Din ultimele date pe care le deținem despre principalele elemente de vîrf din fostele partide burgheze lucrate prin dosare de urmărire informative și cei care au activat în organizațiile de tineret ale acestora, rezultă următoarele concluzii:

– Tot mai frecvent, sub influența și a emisiunilor posturilor de radio străine, persoanele din această categorie sînt preocupate și urmăresc evoluția unor evenimente politice interne și externe, pe marginea cărora fac comentarii la adresa orînduirii comuniste, susținînd existența așa-zisei lipse de drepturi și libertăți în țara noastră.

– De asemenea, unii dintre aceștia continuă să scrie memorii cu caracter P.N.Ț., materiale pe care le au în atenție de a le face cunoscute și emigrației reacționare, cu care mențin legătura în scop de propagandă.

De menționat, anturajul dr. JOVIN ION din București, semnalat că polarizează în jurul său persoane cu sau fără antecedente politice care, cu ocazia unor consultații medicale, poartă discuții dușmănoase, culege date asupra convingerilor politice ce le au față de orînduirea socialistă din țara noastră.

(...) Un alt anturaj, tot din București, este al lui COPOSU CORNEL, format din: HUDIȚĂ ION, RADOCEA CORNEL, PETCU ȘTEFAN, DEMETRESCU CAMILLE, ȘERBAN GHICA, DIACONESCU ION, CERNAVODEANU DAN, HUIU IOAN din Arad, BOILĂ MATEI din Cluj – cunoscuți la rîndul lor – cu poziție dușmănoasă față de politica statului și partidului nostru. Legătura cu aceștia, COPOSU CORNEL o realizează de regulă, individual, în cerc restrîns, cu diferite ocazii, însă cu destulă prudență. În anturajul acestuia s-au făcut aprecieri pozitive asupra curajului și acțiunilor ostile

ale lui PAUL GOMA, dar au regretat faptul că o astfel de activitate nu a fost întreprinsă de o persoană cunoscută cu trecut politic.

Se cunoaşte că şi RADOCEA CORNEL, ajutat de COPOSU, lucrează la întocmirea unei lucrări tot cu caracter P.N.Ţ., pe care vor s-o trimită în străinătate (...).

10 iunie. Cu seninătate, Corneliu Coposu trimite prin poştă o scrisoare către *Excelenţa Voastră D-le Ministru al Afacerilor Externe*, prin care solicită întreprinderea demersurilor necesare pentru aducerea în ţară a osemintelor pămînteşti ale lui Nicolae Titulescu.

5 august. Este vizitat de Ion Beza, discuţiile fiind interceptate *cu mijloace speciale.*

14 august

MINISTERUL DE INTERNE	**STRICT SECRET**
Departamentul Securităţii Statului	**Ex. 2**
Direcţia I	**130/SI/Nr. 00410882 din 14 august 1978**

N O T Ă

Din materialul obţinut prin mijloacele speciale instalate la domiciliul lui CĂLINESCU (numele de cod dat "obiectivului" Corneliu Coposu – n.n.) *din Bucureşti, rezultă că acesta – la data de 5.08.1978 – a fost vizitat de către numitul BEZA ION – fost membru P.N.Ţ. şi condamnat, în prezent stabilit definitiv în Franţa, venit ca turist împreună cu soţia în ţara noastră.*

Raportăm, în urma discuţiilor purtate:

– BEZA ION a relatat lui CĂLINESCU, că el este în relaţii de prietenie cu RAŢIU ION, stabilit la Londra, cu care se vizitează şi colaborează la o revistă ce apare în Anglia.

CĂLINESCU i-a relatat lui BEZA ION că, foştii politicieni – în ţară – sînt veşnic în supravegherea securităţii şi sînt sîcîiţi tot timpul. Că securitatea, din cînd în

cînd, fără nici un fel de justificare, îl cheamă şi îl întreabă cu cine s-a mai văzut.

(...) CĂLINESCU susţine că o propagandă cuminte, se întemeiază pe argumente, pe dovezi şi documente, ce nu pot fi refuzate. Afirmă că emigraţia română a greşit, deoarece a dat apă la moară ungurilor, prin nişte exagerări făcute în trecut, privind secui.

CĂLINESCU îi sugerează lui BEZA ION să transmită emigraţiei române, exact ce i-a spus el, în sensul de a face defalcarea interesului istoric al României de interesele momentane, propagandiste, ale Partidului Comunist.

BEZA ION ştie că 66 de senatori americani au semnat o moţiune în favoarea revindecărilor maghiare asupra Transilvaniei, accentuînd că nici un senator american, nu a semnat vreo moţiune în susţinerea tezei româneşti (...).

10 octombrie. Notă-raport a Direcţiei I despre *planul aprobat de destrămare a anturajului format din unele elemente care au deţinut funcţii în fostul PNŢ.*

1979

Martie. Corneliu Coposu susţine, la Casa Oamenilor de Ştiinţă, două conferinţe, despre Nicolae Titulescu şi Gheorghe Şincai.

8 mai

130/GE/8.V.1979 STRICT SECRET

dos.nr.00454/00251 Ex. 2

NOTĂ

(...) la orele 12,30, pe str. C.A. Rosetti, CORNELIU COPOSU, întîlnit întîmplător a spus că în România, la ora actuală, cam cu nimeni nu se mai poate înjgheba vreo acţiune pentru combaterea sau dărîmarea regimului comunist.

(...) Norocul este că C. Coposu este sigur că acest regim se va dărîma singur, îmbătrînind şi uzîndu-se poate mai repede decît credem, ca de altfel toate regimurile totalitare, bazate pe forţă. Dacă aceasta se va realiza, atunci se va instaura un adevărat regim democratic care este cel ideal pentru guvernarea unei ţări. Deşi acesta, cel puţin la început, va avea multe lipsuri, căci fiind egali pentru toată lumea de a ajunge la conducere, am avea un parlament de o aşa amestecătură, că nu s-ar putea legifera nimic.

(...) N-a mai asistat nimeni la convorbire, iar dînsul s-a dus şi a intrat în Biblioteca Academiei Române din Cal. Victoriei, unde probabil că avea acces special, căci fiind sărbătoare legală, trebuia să fie închisă.

2 august. La una din numeroasele percheziţii, i se confiscă 51 de file de manuscris, volumul *Iuliu Maniu*, un discurs al lui Maniu şi *mai multe poezii dactilografiate de Corneliu Coposu, dintre care unele au un conţinut interpretativ* (aşa consideră Securitatea), *cum sînt fabulele* Vulpea şi corbul, Lutul şi cărămida, Eterna tragedie *şi altele.*

Noiembrie. La Paris, Nicolae Popescu publică în "România democrată", *Testamentul lui Iuliu Maniu* şi *Mesajul de Anul Nou al Regelui Mihai.*

1980

21 mai. Corneliu Coposu se întîlneşte cu Ion Diaconescu şi Dumitru Ionescu, avocat, fost secretar particular al lui Nicolae Penescu. Contactat ulterior de către Securitate, *Dumitru Ionescu se dovedeşte* – apreciază un anchetator – *a fi recalcitrant, sfidător, a refuzat să dea declaraţii, invocînd drepturile omului.* Drept urmare, se propune suspendarea călătoriei pe care acesta urma să o facă în străinătate şi retragerea paşaportului (este un bun exemplu că o colaborare cu Securitatea putea fi ferm refuzată – chiar

dacă, evident, se plătea un preţ pentru aceasta). Tot în luna mai, Corneliu Coposu primeşte de la Dina Câmpeanu procesul-verbal al conferinţei de presă pe tema "Yalta şi consecinţele ei", organizată de Comitetul de legătură al reprezentanţilor organizaţiilor libere ale ţărilor din Europa centrală şi orientală – preşedinte era Arthur Conte –, şi al cărei cuvînt de deschidere fusese rostit de Radu Câmpeanu, preşedintele Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici din România.

3 decembrie. La Casa de cultură "Mihai Eminescu" Corneliu Coposu participă la şedinţa cenaclurilor "Gheorghe Şincai" şi "Vasile Cândea", pe tema *1 decembrie 1918*.

17 decembrie. Participă la o întîlnire cu aromânii din Bucureşti.

1981

21 ianuarie. Partidă de bridge la Tita Eremia. *Corneliu Coposu nu a participat la nici o discuţie, el fiind ca de obicei prins în joc, neinteresîndu-l altceva.* (Comentariu dintr-o notă informativă.)

25 martie. Corneliu Coposu îi expediază lui Dean Milhovan o scrisoare pe tema propagandei iredentiste maghiare în Occident. (În cele 16 volume ale Dosarului 11519 pe care Securitatea i l-a întocmit lui Corneliu Coposu pentru perioada 1962-1989, se găsesc copii după sute de scrisori, cărţi poştale, felicitări, mandate poştale etc. – probabil toate cele primite şi expediate de familia Coposu în acest interval de timp. Fiecare document este însoţit de o *Notă de relaţii* în care se precizează:

Limba folosită: română.

Caracterul legăturii: amical (în majoritatea cazurilor).

Mod de trimitere: direct.

Măsuri specifice: xerox.

Esența: legături cu persoana ...., care se află în atenția organelor de securitate.

Pe verso, *Nota de relații* conține un rezumat al scrisorii, după care urmează copia, despre care se precizează că ulterior *a fost reintrodusă în circuitul poștal*. Pe copie sînt subliniate și uneori adnotate eventualele pasaje "semnificative" (de genul: Ce mai face cutare? – este evident că nimeni nu avea naivitatea să scrie ceva mai grav decît atît). De remarcat că se fotocopiau inclusiv desenele felicitărilor de sărbători. În dosar se află și cîteva ilustrate în original, care n-au mai ajuns la destinație...

25 Martie **București**

Stimate Domnule Milhovan,

Scrisoarea D-tale trimisă (prin avion) la 4 Martie, am primit-o deabia azi (25 Martie) și mă grăbesc să-ți răspund:

1. Nu am primit nici un exemplar din ziarul pe care îmi scrii că mi-l trimiți.

2. Consider că propaganda deșănțată (plină de calomnii și confabulații) pe care o desfășoară în Occident, revizioniștii maghiari, pentru realipirea Transilvaniei la Ungaria, trebuie energic contracarată; toate publicațiile (cărți de istorie, monografii, articole de revistă și ziar, conferințe) cu caracter documentar, istoric sau propagandistic, pe care le elaborează exponenții campaniei revizioniste, pentru refacerea "Ungariei milenare" și pentru denunțarea "persecuțiilor crunte" ale minoritarilor din România, ar trebui să fie urmate de replici prompte, concrete și fără echivoc (sprijinite pe date certe, documente autentice și concluzii științifice oneste). Dreptatea cauzei românești este evidentă și nu este îngăduit să se permită insinuări, care (rămase nespulberate) ar putea stîrni îndoieli între oamenii de bună credință.

3. Socotesc total greșită espectativa acelor români de peste hotare, care se abțin de la polemica cu ungurii, cu

motivarea că propaganda revizionistă ar fi o "diversiune", manevrată prin intermediul unor elemente periferice şi iresponsabile.

4. Dacă aşa-zisul "Comitet Naţional Maghiar", al ungurilor expatriaţi (şi anti-guvernamentali) nu are nici o contingenţă cu organizarea propagandei anti-româneşti din Occident, – pentru care motiv nu procedează la dezavuarea impostorilor? În cazul cînd, printr-o asemenea dezavuare (care nu intervine însă!) s-ar clarifica poziţiile, în acest domeniu, – agitaţiile revizioniste şi propaganda anti-românească s-ar demasca şi s-ar demonstra că este vorba doar de intrigi pendente exclusiv de guvernul de la Budapesta sau de manevrele oculte ale unor terţe puteri duşmănoase românilor.

Cred că toţi românii de bine, din ţară sau din străinătate, indiferent de crezul sau adversităţile lor politice, au obligaţia morală de a acţiona constant şi fără derogare, pentru apărarea drepturilor imprescriptibile ale integrităţii, independenţei şi suveranităţii noastre naţionale şi de a promova, fără reticenţe, permanenţele istorice ale neamului românesc.

Cu cele mai bune urări şi asigurarea consideraţiunii mele,

Corneliu Coposu

25 septembrie. Sărbătorirea zilei de naştere a Rodicăi Coposu face şi ea obiect de notă informativă, cu inventarul complet al celor prezenţi.

18 decembrie. La sediul "Asociaţiei de Drept Internaţional şi Relaţii Internaţionale" are loc prima (şi ultima) discuţie – înainte de decembrie 1989 – despre evenimentele din august 1944 la care sînt invitaţi şi supravieţuitori ai partidelor istorice. Corneliu Coposu relatează cu acest prilej că Maniu credea că îl convinsese pe Antonescu să semneze armistiţiul cu aliaţii. Ca şi Dan Amedeo Lăzărescu, el face cunoscut că liderii partidelor

istorice au primit numeroase asigurări din partea Angliei şi SUA, ai căror reprezentanţi la Bucureşti le cereau să nu producă agitaţii politice, promiţîndu-le că nu vom fi lăsaţi în mîna sovieticilor. Cu aceeaşi ocazie Corneliu Coposu a dezvăluit că Partidul Naţional Ţărănesc dispunea de trei aparate de emisie-recepţie cu cifru (utilizate chiar de el), primite de la englezi, prin care se ţinea legătura cu Cairo, Ankara şi Liverpool. Datorită acestui fapt, el a fost printre primii care au aflat, de pildă, că prinţul Ştirbei, aflat la Cairo cu Constantin Vişoianu, era dezamăgit de poziţia anglo-americanilor, iar cel de-al doilea a transmis că armistiţiul e condiţionat de subordonarea faţă de sovietici.

Simpozionul a fost organizat de directorul ştiinţific Nicolae Fotino şi de secretarul secţiei de teorie Dan Berindei. Au mai fost invitaţi dr. Ion Jovin, dr. Ştefan Milcoveanu, Vasile Netea şi alţii. Între altele, Corneliu Coposu povesteşte cum a fost bătut, în închisoare, cu saci uzi de nisip pentru a declara că Lucreţiu Pătrăşcanu ar fi fost omul PNŢ şi agent anglo-american. Evident, a refuzat o astfel de declaraţie. Aşa cum era de aşteptat, dialogul inedit de la ADIRI a fost urmat de anchete şi interogatorii ale Securităţii, vizînd majoritatea participanţilor.

1982

13 februarie. Participă la şedinţa de comunicări a Asociaţiei istoricilor şi jurnaliştilor, la "Casa Oamenilor de Ştiinţă". Un informator notează: *Învăluindu-şi comentariul într-o atmosferă de mister, Coposul a luat cuvîntul (nu ştiu în ce calitate, dar i s-a dat).*

24 martie. La înmormîntarea profesorului Ioan Hudiţă, la cimitirul "Şerban Vodă", rostesc discursuri funebre cinci foşti elevi ai acestuia, printre care şi Corneliu Coposu.

27 mai. Un alt exemplu despre ce fel de declaraţii dădea Corneliu Coposu Securităţii: despre Gheorghe Mocanu

“dezvăluie” că: *Mi-a relatat programul lui de vizitare a muzeelor şi monumentelor* într-o vizită în străinătate.

27 Mai

Declaraţie

Subsemnatul Corneliu Coposu domiciliat în Bucureşti, Str. Mămulari, nr. 19 sector 3 (tel. 21.53.33) născut la 20.V.1914 în com. Bobota, jud. Sălaj, fiul lui Valentin şi Aurelia declar următoarele:

La întrebarea cu cine din foştii membri ai Partidului Naţional Ţărănesc sau Naţional Liberal, am cunoştinţă şi întreţin relaţii (precum şi cu foşti condamnaţi politici sau membri ai altor formaţiuni), răspund:

Iniţial precizez că nu întreţin raporturi pe criteriul apartenenţei oamenilor la partidele politice din trecut şi că întreţin raporturi bune şi cu oameni care fac politică comunistă şi cu cunoştinţe care în trecut au militat în alte partide. Preocupările mele prezente sînt limitate la lectură, probleme de bridge şi de şah.

Dintre foştii aderenţi ai partidelor politice desfiinţate, cunosc şi mă întîlnesc la bridge sau şah cu următorii: Gheorghe Mocanu (fost comandor de marină, care a făcut politică P.N.Ţ.), Const. Brătianu, care este fiul lui Dinu Brătianu (liberal) dar care după cîte ştiu n-a făcut politică, Bucur Brănescu care a făcut politică cu Goga. Pe aceştia i-am întîlnit în cursul anului curent, la partidele de bridge şi şah. Din P.N.Ţ. mai am relaţii cu Ing. Diaconescu Ion, Ing. Puiu Ion, pe care -i întîlnesc uneori întîmplător. Ing. Ion Diaconescu obişnuieşte să facă 2 – 3 vizite anuale familiei mele pe care o cunoaşte (...).

Corneliu Coposu

1988

23 februarie. Se stinge din viaţă Aurelia Coposu.

1984

4 mai. Notă informativă: *Coposu Corneliu trăieşte singuratic, evită foştii lui prieteni şi colaboratori politici din cauza cercetărilor la care este supus permanent.* (Afirmaţia poate fi corectă cel mult pentru o perioadă – în general, din contră, a dat foarte mult de muncă Securităţii prin nenumăratele vizite pe care le făcea şi le primea – vezi lista filajelor – şi prin sutele de misive pe care le primea şi le expedia).
20 iunie. Corneliu Coposu rosteşte un discurs funebru la înmormîntarea lui Ion V. Popescu Mehedinţi.
12 iulie. Solicită să-i fie înapoiate casetele înregistrate cu texte de interes personal.

1985

6 Aprilie 1985

MINISTERUL DE INTERNE — **STRICT SECRET**
INSPECTORATUL JUDEŢEAN SĂLAJ — **Exemplar unic**
– Securitate – Serv. I.

NOTĂ RAPORT

Sursa "I. C. Drăgan" mi-a relatat că a fost în Bucureşti zilele trecute, ocazie cu care l-a vizitat acasă pe CORNEL COPOSU fost secretar al P.N.Ţ. Acesta l-a primit bine, ca şi de alte ori, împreună cu ceilalţi membri ai familiei. După obişnuitele discuţii în grup sursa împreună cu COPOSU CORNEL au continuat discuţiile singuri, ocazie cu care s-au abordat mai multe probleme şi anume:

1. Alegerile pentru M.A.N. şi consiliile populare au fost apreciate de CORNEL COPOSU ca un simulacru de alegeri, voturile ar fi fost manevrate şi falsificate în majoritatea judeţelor, dar în special la Sălaj unde n-au fost voturi împotriva candidaţilor M.A.N.. În acest context a abordat în sens duşmănos şi alegerea preşedintelui ţării care a fost ales prin vot deschis fără ca preşedintele

M.A.N., Nicolae Giosan să întrebe deputații dacă au obiecțiuni sau sînt împotrivă. A avut cuvinte denigratoare la adresa familiei prezidențiale.

2. CORNEL COPOSU fiind întrebat de sursă cu privire la declararea lui ca lider al P.N.Ț. de către emigrația română și comunicatul făcut pe această temă de către postul de radio "Europa Liberă", a arătat o totală nemulțumire, dar fără să precizeze că este sau nu lider cu adevărat. A spus că acest lucru i-a creat greutăți și că a fost chemat din nou de către securitate, respectiv de către fostul colonel, acum probabil general – maior Angelescu, fiind anchetat detaliat despre această problemă, el negînd că are vreo implicație cu cei ce au difuzat știrea, afirmînd răspicat că în condițiile actuale nu se poate face nici un fel de opoziție în țară și că a încerca să realizeze așa ceva este o iluzie, lucru care, se pare că îi scapă emigrației române, dar și celor de la "Europa Liberă", însă acestora din urmă le convine să difuzeze știri de acest gen.

La întrebarea sursei dacă există în viață persoane care au fost secretari particulari ai lui IULIU MANIU, CORNEL COPOSU a spus că nu sînt, însă în diferite împrejurări unii foști P.N.Ț.-iști au afirmat că ar fi fost secretari ai lui IULIU MANIU, sens în care a citat mai multe nume, fără ca sursa să fi reținut pe cineva. Sursa a întrebat acest lucru în urma discuției purtate cu un prieten de-al său din Zalău, care fiind într-o împrejurare la Arad ar fi contactat întîmplător un pensionar care a afirmat că în 1918 ar fi fost secretarul lui IULIU MANIU, el apărînd nu de mult la televiziune cu un interviu.

CORNEL COPOSU i-a spus sursei că știe că este urmărit permanent, lucru ce i s-a spus și la tov. Angelescu de la securitate. Din ultimul pachet primit din străinătate înaintea sărbătorilor de iarnă i s-au luat mai multe cărți. Pachetul i-a fost expediat de către fostul acreditat al U.P.I. la București în anii 1948-1949 și care a scris cîteva cărți despre perioada stalinistă din România, cărți ce i-au fost reținute la vamă. El a primit lista cărților trimise și a știut care au lipsit.

I-a spus sursei că de circa 3 (trei) săptămîni n-a mai fost chemat la securitate, probabil securiştii aflînd că a fost bolnav.

De la IANCU RAŢIU, a spus că nu avea veşti de mai mult timp. A făcut scurte referiri la disensiunile existente între grupările emigraţiei române şi mai ales între I. C. Drăgan şi Iancu Raţiu liderii acestora.

I-a spus sursei că a fost vizitat de cineva din Sao Paolo – Brazilia, care-i mai aduce cîte o carte.

De asemenea îi mai aduce cărţi din străinătate un oarecare IONESCU, care lucrează la Asociaţia Oamenilor de Ştiinţă şi care periodic se deplasează în străinătate.

CORNEL COPOSU i-a dat sursei pentru lectură trei cărţi scrise de Simone Weil, deputată în Parlamentul European, candidată la preşedinţia Franţei în viitoarele alegeri, de Krafcenko, un rus şi de FÜTÖ o carte despre configuraţia sistemului socialist după moartea lui Stalin.

CORNEL COPOSU şi-a exprimat nedumerirea faţă de tăcerea directorului Filialei Sălaj a Arhivelor Statului, IONEL PENEA în legătură cu preluarea documentelor şi cărţilor de valoare pe care le posedă.

Iulie. La Londra apare "Românul Liber", editat de Uniunea Mondială a Românilor Liberi, condusă de Ion Raţiu. *Rugăm dispuneţi măsuri pentru a preveni intrarea în ţară a acestei publicaţii (...) în conformitate cu sarcinile din planul de acţiuni "UTOPIA", aprobat de conducerea Direcţiei Securităţii Statului.* (Raport al Securităţii.)

13 noiembrie. *Sursa "I.C. DRĂGAN" a fost trimisă cu sarcini informative la obiectivul "CORNEL"* (al doilea nume de cod al lui Corneliu Coposu – n.n.), despre care sursa raportează că *s-a manifestat în mai multe rînduri duşmănos la adresa conducerii superioare de partid şi a membrilor familiei prezidenţiale.* Alte nume de surse care s-au ocupat de Corneliu Coposu sînt: Doina, Prager, Iliescu, Dobrescu, Olteanu, Violeta, Pădure, Pavel A., Cazacu, Crăciun, Sandu, Hodiş Liviu, Poiana, Eugen

Stănescu, Avocatul Mihail, Preda Viorel, Cristescu Dorin, Gică Iorda, Cristescu Nica, Ovidiu, Bucurescu, Mihăescu, Vladimir, Emil, Sulta, Mihai, Hodoş, Lupu Ion, Mihăilescu, Lascu, Giorgica, Ghioca, Grecu, Stelescu, Marian. E posibil ca o parte din aceste nume să fie reale, dar în general se utilizau codificări. În afara notelor informative ale acestora – care erau probabil retribuiţi – există în dosar şi cîteva declaraţii, semnate cu numele adevărat, care îi aduc acuzaţii mai mult sau mai puţin grave "obiectivului". Întrucît nu putem şti în ce condiţii au fost obţinute, am preferat să nu amintim respectivele persoane.

13 noiembrie

MINISTERUL DE INTERNE — **STRICT SECRET**
INSPECTORATUL JUDEŢEAN SĂLAJ — **Exemplar nr.1**
– Securitate – — **Nr.1/I.I./005233/13N 1985**

C Ă T R E
MINISTERUL DE INTERNE
DEPARTAMENTUL SECURITĂŢII STATULUI
Direcţia I – Serviciul III
Bucureşti

Raportăm următoarele:

Sursa "I. C. Drăgan" a fost trimisă cu sarcini informative la obiectivul Dv. "Cornel", ocazie cu care acesta i-a relatat o serie de probleme dintre care mai semnificative sînt cele referitoare la:

1. Excursia pe care a efectuat-o la sfîrşitul lunii iunie şi în luna iulie a.c. în ţară.

Momentul principal ar fi avut loc la Blaj unde a avut loc o "întîlnire colegială" în 29 iunie a.c.. Acolo, ca şi pe întreg traseul, organele de securitate au fost permanent în apropierea lui, respectiv la Cluj-Napoca, unde a vizitat rudenii apropiate, apoi la Dej, Baia Sprie şi Baia Mare.

Organele de securitate ar fi contactat toate persoanele vizitate de către el în fiecare din localităţile menţionate şi chestionate asupra părerilor lui "Cornel" despre actuala etapă pe care o parcurge societatea noastră, despre

grupările politice româneşti din străinătate, situaţia internaţională şi alte probleme pe care le-ar mai fi discutat.

La Baia Mare ar fi fost vizitat personal de către colonelul "Dogaru", iar în urma discuţiilor purtate, acesta i-ar fi sugerat să-şi întrerupă voiajul prin ţară, lucru pe care l-ar fi şi făcut, aşa se explică faptul că n-a mai venit în Sălaj, la Zalău, Şimleul-Silvaniei şi Bobota – localitatea sa de naştere.

Întreruperea voiajului său nu ar fi făcut-o de teama securităţii, ci din dorinţa de a nu crea neplăceri prietenilor şi rudelor sale care, fără excepţie, sînt contactate şi anchetate de securitate după discuţiile cu el.

Aşa se întîmplă şi cu persoanele care-l vizitează la domiciliu în Bucureşti. În context, a sfătuit sursa ca în viitoarele convorbiri telefonice să nu se prezinte cu numele de familie, ci cu prenumele pentru a se feri de contactul cu securitatea.

De la Baia Mare ar fi plecat la Vatra Dornei, Suceava şi Bucureşti.

I-a vorbit sursei despre o nepoată a sa din comuna Bobota, judeţul Sălaj, profesoară în aceeaşi localitate, care ar fi fost contactată în această vară de către un ofiţer de securitate, care i-ar fi solicitat să-i furnizeze date despre "Cornel", aceasta refuzîndu-l. "Cornel" era dezamăgit pentru refuzul nepoatei sale, care ar fi trebuit să accepte colaborarea întrucît ar fi ştiut şi el despre ce probleme se mai interesează securitatea.

I-a relatat sursei despre vizita şi întîlnirile pe care i-ar fi făcut-o în primăvara acestui an scriitorul ROMULUS ZAHARIA pentru a discuta la solicitarea scriitorului, despre perioada anilor 1940–1947 şi despre faptul că "băieţii" (securiştii) l-au interogat după aceea şi pe acesta.

S-a manifestat în mai multe rînduri duşmănos la adresa conducerii superioare de partid şi a membrilor familiei prezidenţiale. Situaţia actuală a economiei româneşti ar fi dezastruoasă, iar "din criza actuală nu se poate

ieşi cu o astfel de cîrmă". "Nu vom ajunge decît la disperare!".

De la IANCU RAŢIU, care călătoreşte foarte mult, primeşte aproape săptămînal ilustrate. RAŢIU i-a scris odată că i-a trimis şi cîteva numere dintr-un buletin pe care-l editează el la Stocholm, însă nu le-a primit, acestea fiind reţinute de securitate. Evident, au un conţinut care deranjează.

A fost de părere că emigraţia română ar aduce mult mai multe servicii ţării dacă n-ar servi interesele înguste şi orgoliul liderilor lor, respectiv I. C. Drăgan – omul guvernului român şi Iancu Raţiu opozantul său şi al regimului nostru socialist, care menţin în rivalitate permanentă românii din emigraţie. În acest fel pierde şi emigraţia, pierde şi ţara.

S-a interesat despre directorul Arhivelor Statului din Zalău, în sensul că acesta n-a mai finalizat acţiunea de a-i prelua o serie de documente pe care le mai păstrează "pe ici pe colo", arătîndu-se în continuare interesat de predarea lor la arhiva din Zalău – Sălaj.

15 noiembrie. Corneliu Coposu le scrie lui John Raţiu şi lui Gabrielle Ionescu, cerîndu-le să facă publică replica sa la o emisiune despre *Celei trei greşeli ale lui Iuliu Maniu*, prezentată la "Europa Liberă" de către Vlad Georgescu.

1986

2 februarie. Întrucît scriitorul Dumitru Savu îi ceruse date despre fosta publicaţie "Ardealul", îi trimite detalii despre aceasta (Corneliu Coposu a fost de multe ori solicitat – inclusiv de către autorităţile comuniste – pentru completarea unor date istorice).

Mai. Insistînd să-l disculpe pe Iuliu Maniu, îi scrie, de data aceasta direct lui Vlad Georgescu la "Europa Liberă". Scrisoarea va fi citită pe post.

30 iunie. Îi trimite lui Florin Constantiniu – care îi solicitase opinia – observaţiile sale la lucrarea "August 1944. Repere istorice". (Inutil să precizăm că în toate aceste intervenţii Corneliu Coposu releva rolul jucat de către regele Mihai, partidele istorice şi, respectiv, P.C.R.).
13 august. Notă-raport a Securităţii (Direcţia I, Serviciul III) despre faptul că Dennis Deletant, profesor de română la Şcoala slavonă din Londra, l-a contactat pe Corneliu Coposu în legătură cu 23 August 1944.
20 octombrie. O criză de lombosciatică îl împiedică să participe la sfinţirea bisericii din Bobota, comuna natală, dar îi trimite profesoarei Valerica Ciocian un material intitulat "Laudă clerului".

Sute de persoane au intrat în atenţia Securităţii în urma faptului că au avut o legătură – fie şi ocazională – cu Corneliu Coposu. Nu numai prietenii, vecinii, foştii colegi de partid – care erau oricum urmăriţi – ci şi colegi de serviciu, străini aflaţi în trecere prin Bucureşti sau un barman de la "Inter" care i-a făcut rost de ţigări. Iată, în continuare, lista – probabil incompletă – a acestora, pe care o prezentăm ca un omagiu adus celor care au avut de suferit, direct sau indirect, din cauza unei adevărate paranoia generalizate. Poate că unii dintre ei, aflaţi în viaţă, sau familiile lor, vor avea abia acum confirmarea unor bănuieli de atunci – este o minimă reparaţie morală la care poate contribui această carte. De precizat că lista cuprinde doar persoanele despre care Securitatea s-a interesat în mod special, alcătuind fişe biografice, nu şi pe cei amintiţi în treacăt – de pildă, dacă "obiectivul" intra într-un imobil necunoscut filajului, în dosar apare lista tuturor locatarilor. De asemenea, nu i-am inclus în listă pe componenţii familiei Coposu despre care nu există note speciale, şi nici "personajele principale", care sînt menţionate oricum, în diverse locuri, în biografia lui Corneliu Coposu. În fine, trebuie spus că – acolo unde apar – numele aflate între ghilimele reprezintă numele de cod date de Securitate).

Jean Ardeleanu, Andrei Albert, Flora Aparu, Vasile Alexandru, Ioan Andrieş, Victor Anca, Călin Alimăneşteanu, Niculae Antohi, Elsa Floranie Valeria Anca ("Nina"), Carmen Maria Ardeleanu, Ionel Anton, Mihai Angheloiu, Dan Alecu, Elena Nina Atanasiu/Anastasiu, Matei Boilă, Georgeta Virginia Băbeanu, Alexandru Bratu, Constantin Borcea, Constantin Bălescu, Ion Bărbuş, Georgeta Bogdan, Dan Bratu, Alexandrina (Emma) Bratu, Sorin-Radu Borconi, Bucur Brănescu, Ecaterina Balaci, George Beza, Mina Bărbuş(i), Radu Budişteanu, Letiţia Bobeş, Alex Barzan Dinescu, Ioan Ovidiu Borcea, Ioan Bâlcoi, Maria Botez, Aglaia Bebe, Odette Graziela Balaban, Dumitru Bivolaru, Ioana Gabriela Basiu, Marin Cârstea, Valeria Ciocianu, Ioan Catargiu, Aftanase Comşulea, Ion Cucu, Dinu Câmpeanu, Mihnea Columbeanu, Constantin Constantinescu, Michel Alexis Catargi, Şerban Cantacuzino, Maria Cazacu, Mircea/Marin Cioroiu, Teodor Creţan, Lucia Ruxandra Ciogolea, Ioan Conţan, Peter Canisius, Gheorghe Cosmescu, Ionel Ciobanu, Valentin Dărăban, Dennis Deletant, Camil(le) Demetrescu, Doina Dan, Constantin Dumitrescu, Natalia Dragomirescu, Alexandru Petrică Dinescu, Anca Duca, Victor Dumitrescu, Silvia-Dana Dumitriu, Nicolae Delibatov, Mircea Dobran, Doina Dobrin, Marin Dumitru, Gheorghe Dumitru, Nicolae Drăgulescu, Maria Lydia (Tita) Eremia, Anca Elsa, Sever Fulep ("Filip"), Licinius Faina, Gheorghe Fulea, Constantin Farmazov, Florica Florescu, Vasile Florescu, Aurel Fleancu, Nicolae Groşan, Livius J. de Gatterburg, Giovanni Gabaldi, Emilia Gheorghiu, Mariana-Viorica Gurău, Lache Gheorghe, Radu Georgescu, Iorgu Grădinaru, Victoria Gheorghiu, Silviu Gherghel, Aurelia Gheorghiu, Axente Gogonea, Marcus Graţian, Victor Gheţie, Mihai Şerban (Bani) Constantin Ghica ("Gore"), Constantin Generalu, Lucian Grigoriu, Ioana-Maria-Elisa Ghica, Rică Georgescu, Larisa Giugea, Ion Grigoroiu, Florica Georgescu, Toutou Georgescu, Marius Ghilezan,

Victoria Gheorghiu, Florian Gupu, Constantin Horezeanu, Io(a)n Hui(u), Augustin Hilă, Eugen Hulea, Rosmaria Hermina Hilă, Romulus Helju, Maria Hill, Ecaterina Ivasiuc, Rodica Iliescu, Tudor Iancu, Constantin Iliescu, Marin Ilie, Alexandru Ivasiuc, Florian Ionescu, Sergiu-Grigore Ionescu, Oprişan Ionescu, Ion Ionescu, Gheorghe Ionescu, Nicolae Ionescu-Galbeni, Cristian Ionescu, Ioan Ivănescu, Margareta Ilie, Cicerone Ioaniţiu, Dumitru Ionescu, Victor Iancu, Ioan Jovin, Ion Lăncrănjan, Teodora Lupu, Nicolae Lică, Ecaterina Livia Munteanu, Nicolae Miulescu, Carola Marcovici, Adela Manea, Ionela Marghescu, Eliza Manea, Eugen-Lucian Mayer, Marian Gastelo Merta, Lucreţiu Mândroiu, Nicoleta Mateescu, Liliana-Sorina Mărculescu, Dean Milhovan, Constantin Mareş, Ana Macaria, Vasile Munteanu, Ştefan Manciulea, Simion Man, Milica Marinescu, Olimpia Matichescu, Anton Ionel Mureşanu, Gheorghe (Gogu) Mocanu, Constantin Mintulescu, C. Ion Mărculescu, Ştefan Mamulea, Constantin Bogdan Murgescu, Gabriela Emilia Murgescu, Constantin Muche, Petre Năstăseanu, Nicolae M. Niţă, Petronela Negoianu, Adrian Naidiu, Tudorache Neagu, Valentin Nedelcu, Stela Nunweiller, Victoria Niculescu, Constantin Oancea, Mihai Oroveanu, Emilia Oprescu, Alexandrina Ortinschi, Ecaterina (Tincuţa) Pop(p), Stelian Popa, Ilie Popescu, Amos Romulus, Zeno Pop ("Popa"), Ecaterina Popescu, Gheorghe Popescu, Ioan Pandea, Vasile Petrovici, Constantin Pavelescu, Ionel Pop, Istrate Papuc ("Păun"), Mihai Papilian, Eugenia-Lucia Pîrvulescu, Nicolae Ştefan, Mihail Papilian, Mihai Puşcaşu, Carmen Unirea Popescu, Ştefan Petre, Anghel Pavelescu, Nae Popa, Nicolae Popescu-Grădiştea, Felicia-Valeria Papaionidis-Olteanu, Maria-Ana Pomârleanu, Ion Puiu ("Pop"), Marinică Rusu, Ion Raţiu, Ica Romanoai, Marieta Radu, Petre Răceanu, Cornel Radocea, Mircea-Virgil Riga, Leonida Romanos, Clara Romanos, Ioan Simu, Virgil Solomon, Ştefan Soare, George(s) Serdici, Nina Stroescu, Ştefan Surtea, Valeriu Sima, Monica Stela

Surtea, Gheorghe Simu, Eugen-Constantin-Ion Suceveanu, Florin Stoicescu, Ioan Spiciu, Graziela-Doina Stoichiță, Emilian Ion Sădeanu ("Savu"), Emil Ștefănescu, Vasile Ștefănescu, Alexandru Șarlea ("Sică"), Flaviana Ștefan, Mihai Tîrțea, Ioan Talpeș, Paulina (Polly) Teodosiu, Maria Teodorescu, Ion Toma, Traian Ursuleanu, Rodica Loreta Ungureanu, Mihail Udrescu, Mihai Vieru, Liviu Voronca, Ana Voicu, Vladimir Vasilescu, Ig(h)or Vîrlan, Duiliu Vinograschi, Adam Gheorghe Visrighin, Vasile Vetișanu, Cecilia Valeriu ("Cici"), Gheorghe Zamfir (nu e vorba de muzician), Ioan Zane, Ștefania Zanfirescu, Gheorghe Zane.

1987

6 februarie. Profitînd de prezența la București a vicepreședintelui Uniunii Europene Creștin-Democrate, Jean Marie Doyer, și reușind să-l întîlnească, Corneliu Coposu solicită aderarea PNȚ-CD (denumit astfel pentru prima dată) la Uniunea Europeană Creștin Democrată cu rugămintea ca aceasta să nu fie făcută publică decît atunci cînd condițiile din România vor fi favorabile – ceea ce s-a și întîmplat pe 1 februarie 1990, la Congresul UECD de la Bruxelles.
20 martie. În tabelul care însoțește dosarul de Securitate al lui Corneliu Coposu apare, la această dată, singura notificare a unei consultări. *Scopul: P61.*

15 iunie

Dragă Puiule,

(...) Îți răspund "deschis" pentru că, după cum vezi, cele ce-ți scriu îți ajung (ceea ce mă surprinde), dar desigur sînt cenzurate de prietenii de la Securitate, așa cum va fi cenzurată și prezenta!... Cartea ta poștală de la 25 Mai crt., mi-a ajuns Sîmbăta trecută, ceea ce este destul de rapid. Vom vedea dacă și cînd îți vor parveni aceste

rînduri!... Scrisoarea mea de la 28 Mai 1986, ți-a ajuns doar la 6 Martie anul acesta, adică după aproape un an!... între timp, "prietenii" au făcut copii pe care le-au distribuit cam peste tot însoțite de un comentariu al lor!

(...) Pentru mine, ce-i important este că, pînă la urmă, totuşi ai primit scrisoarea mea – sper întreagă, şi ştii ceea ce gândesc. Deci, când îți scriu aceste rânduri sunt perfect conştient că "prietenii" o vor intercepta şi ceti, etc. Ştiu că eşti constant subt observația lor şi că nu poți face nimic. Deasemenea, ştiu că prin diferiții lor agenți de pe aceste meleaguri, sunt la curent cu toate cari se petrec pe aceste meleaguri, aşa că nu ezit să-ți scriu "deschis"!

(...) În scrisoarea ta de la 7 Martie crt., ne critici că nu ne ocupăm destul de Ardeal!... eşti greşit!... desigur, nu putem fi peste tot, dar nu-i prilej când unul sau altul dintre noi nu răspunde. Asta este valabil pentru Transilvania, cât şi desigur pentru Basarabia, Bucovina şi Dobrojia de sud!... Nu prea se poate face mai mult, dat fiind că aici, între streini, aceste probleme nu prea interesează şi trebuie aşteptate anumite ocazii când poți sesiza un ziar sau altul. Dar, rămâi asigurat, nu-i ocazie când nu răspundem şi când nu apărăm cauzele prime ale Neamului!

(...) Americanii n'au schimbat nimic şi îşi duc în tihnă mai departe politica lor de diferențiere. Nici măcar nu mă mai obosesc ca să-i scriu lui Ronald Reagan ca să protestez etc.... acum ei, mai ales Reagan, vrea ca negocierile de dezarmare de la Geneva să reuşească. Nici ei şi nici ruşii nu fac nimic ca să strice atmosfera generală. Poate că Papa pe asta s'a bazat?!...

În ceeace îl priveşte pe Gorbacev, ştim că nu-l are la inimă pe Ceauşescu. Dar a făcut "față", probabil ca să nu-i distrugă lui Ceauşescu aşa zisa lui imagine de independent... zilele lui NC sunt însă numărate, şi în fond nu prea are importanță cine va urma!

Pentru noi, orice înțelegere între Americani şi Soviete este o catastrofă!... deşi, nici nouă nu prea ne place să vedem miile de arme nucleare prin Europa, etc.

Cam asta pentru moment!.

Suntem cu toții triști și desperați când avem știri din Țară, dat fiind că sunt tragice... Lumea și în special americanii ar putea poate face ceva, dar, cum ți-am scris deja, cei de la Departamentul de Stat își duc politica lor nefastă de diferențiere, pe care în ciuda tuturor eforturilor, până acum, încă n'am putut-o schimba. Totuși, continui să lupt!

Georges Serdici

31 iulie

Dragă Puiule

Câteva rânduri, pentru ați da un mic semn de viață!

M'am bucurat ca să primesc semnul tău de viață de la 8 Iulie crt., înțelegând că ai primit rândurile mele de la 15 Iunie. După cum vezi, câte odată poștele funcționează și ceace probabil este tot atât de important, "prietenii" nu opresc scrisorile pentru prea lungă vreme! Sper că și aceasta îți va parveni fără prea mare întîrziere!

(...) Aceste zile, Americanii și Sovietele discută la Geneva posibilitățile reducerii numărului de misile de-o parte și de alta, și se pare că până la urmă vor încheia un acord. Aceasta mă îngrijorează, pentru că dacă vor semna un astfel de acord, apoi cred că americanii vor face totul pentru a-l respecta, ceace implicit înseamnă că soarta țării noastre va continua în status-quo-ul prezent pentru încă foarte mulți ani în colo! Americanii deja aplică României o politică (așa zisă de diferențiere) care pentru mine este nefastă și n-am reușit până acum s'o schimbăm. Singurul lucru, neschimbat, este retragerea temporară a clauzei națiunii celei mai favorizate, dar asta au făcut-o doar ca un mic avertisment și nu modifică politica de bază a Departamentului de Stat. Cum gândesc acești domni este greu de înțeles, dar așa-i. Rămâne de văzut dacă administrația unui nou Prezident va aduce vreo modificare sau nu. Până atunci, nu văd ce pot face, deși îl cunosc personal pe Reagan, și-am fost primit de el de vreo trei ori până acum!

Mă bucur că-ți amintești de prietenul tău Vasile!... la epoca procesului, au avut nevoie ca să-l facă ca să se "desolidarizeze", asta fiind conform cadrului sistemului sovietic. Apoi, au lansat o campanie de dezinformare, zicând că-i bețiv, slab etc. Desigur, toate astea erau false și cu dichis. Însă mulți, mai ales mulți din închisori, au luat-o bună și apoi l-au acuzat pe Vasile de trădare etc. Ceace era cu totul nemeritat!...

Georges Serdici

27 noiembrie. Primește vizita lui "Filip" (Sever Fulep), din Reghin, care *a deținut funcții de conducere în fostul partid național-țărănesc și își păstrează concepțiile reacționare* – după cum notează "sursa".

1988

28 ianuarie. Notă informativă: vizitat de Valentin Dărăban, din Zalău, Corneliu Coposu l-a întrebat dacă pe-acolo n-a fost nici o manifestație. Cum răspunsul e negativ, *trage concluzie ironică cu caracter de incitare, în sensul că "în Sălaj viața oamenilor ar fi plină de fericire și îmbelșugată"...*

18 februarie. Corneliu Coposu declară anchetatorilor: *Nu am nici o cunoștință despre banii care ar fi fost trimiși lui Puiu de Rațiu.*

6 martie. Notă de măsuri: *Ca tactică i se vor citi pasaje din T.O. sau alte măsuri ca fiind din declarațiile lui Puiu, din care să rezulte că el a știut de toate acestea.*

8 aprilie. *Din date certe* – deținute de Securitate – *rezultă că în ziua de 8 aprilie 1988 Coposu Corneliu s-a exprimat ironic:* a spus că nu are nevoie să asculte "Europa Liberă", întrucît are un vecin, fost ofițer de Securitate, care o ascultă și dă radioul atît de tare încît se aude și la el. Vecinul respectiv a fost repede identificat ca fiind într-adevăr lt. col (r) de Securitate Bogyo Ladislau, trecut în rezervă pentru că îi fugise un frate în străinătate.

8 Aprilie **Porto Rico – San Juan**

Stimate domnule Coposu

De la noi, veşti f. f. proaste.

Nu mai încape îndoială că "cineva" plăteşte foarte mulţi bani pentru discreditarea României, a politicei şi intereselor ei.

(...) Tragedia este, că de pe urma acestei propagande duşmănoase, revizionismul unguresc cîştigă în mod inexplicabil teren şi reconsiderarea Problemei Transilvaniei pare tot mai inevitabilă.

Însuşi anumite grupuri evreieşti, care pînă acum erau favorabile Preşedintelui Ceauşescu, par aşi fi schimbat atitudinea şi de necrezut, par aşi pregăti omul lor de mîine – Silviu Brucan – fostul delegat la ONU.

L-am cunoscut şi eu în treacăt, la Columbia University unde a ţinut o conferinţă proastă. Impresia mea despre el şi cultura sa, nu a fost deloc bună. Mai ales că la puţin timp după aceea, s-a auzit svonul că a fost asociat la redactarea olografă a "Autobiografiei lui Hruşciov", cu care s-a încercat să se facă vîlvă şi bani. După aceea a dispărut după piaţa americană, deşi noi îl ştiam stabilit la Los Angeles.

Ţi-aş rămîne foarte îndatorat, dacă mi-ai comunica ceva date despre el, fiindcă i se face mare reclamă de patriot român. Din cîte ştiu eu, el a fost unul din protejaţii Anei Pauker şi al perioadei staliniste. Încercarea susţinută de a fi promovat din nou, după părerea mea pare destul de semnificativă.

De curînd a apărut aici cartea d. Nicolae Baciu (Bran), Agonia Romaniei (1944 – 1947) *ce face mare vîlvă prin dezvăluirea unor documente uluitoare, privind vînzarea României. Am rugat ca ea să fie trimisă d-lor Candea, Ştefan Andrei, Antonie şi altora. Ţi-aşi fi trimis-o şi d-tale dar ştiu că nu-ţi va ajunge. Sper totuşi ca unul din ei să ţi-o dea să o citeşti, fiindcă mata îi poţi ajuta mult la înţelegerea ei.*

Ea complectează de minune lucrarea d-tale Armistițiul din 1944 și implicațiile lui.

Încerc și sper, să vin cît mai curînd la București și să discutăm pe larg despre această carte și documentele lui.

Al dumitale cu deosebită stimă
Dean Milhovan-Mitu

15 aprilie. Vizitat de Ion Bărbuș și Lupu, *în discuțiile purtate a adus critici severe emigrației române.* (Notă informativă.)

28 Aprilie

Corneliu Coposu Str. Mămulari Nr.19 sector 3
București. Cod. 70468

Mult Stimate și iubite Domnule Măcărescu,

Scrisoarea D-tale din 6 Aprilie, primită la 27 Aprilie crt. este reconfortantă și mi-a făcut o plăcere deosebită. Preocuparea D-voastră remarcabilă de a contracara, prin replica românească, propaganda revizionistă maghiară și noianul ei de calomnii și exagerări la adresa țării noastre și a istoriei românești, – este lăudabilă, vă onorează și merită prețuirea și gratitudinea românilor de pretutindeni. Vă asigur de aprecierea deosebită a tuturor celor care au luat cunoștință de acțiunea D-Voastră patriotică și vă felicit călduros pentru străduințele Dvs. de a vă face datoria de români. Din păcate, atari preocupări, dedicate intereselor noastre naționale, deși ar trebui să stăruiască în inima tuturor expatriaților noștri din Occident, se ivesc cu o raritate și zgîrcenie demoralizante. (Am salutat bucuros broșura cu unele replici binevenite ale prietenului Emil Ghilezan, la tezele lipsite de temei elaborate, sub egidă oficială, de către un conclav statal de istorici maghiari autorizați, care au publicat, în viziune subiectivă ungurească în anul trecut "Istoria Transilvaniei", la Budapesta).

Eu am recomandat, consecvent, în repetate rînduri, prin corespondenţa întreţinută cu cei din diasporă, o solidarizare a tuturor românilor, fără deosebire de crez şi orientare politică, pe linia unor principii comune tuturor, care să constituie o platformă minimală de acţiune prioritară unanim însuşită şi generatoare a manifestărilor româneşti de combatere a propagandei intense, dezlănţuită de duşmanii ţării. Principiile de bază ale respectivei platforme, după opinia mea ar trebui să fie: independenţa şi suveranitatea deplină a ţării; integritatea frontierelor de la 1938; libertăţile fundamentale şi drepturile omului, pentru toate naţionalităţile conlocuitoare, asigurate de instituţiile democratice. Adeziunea la platforma care ar îngloba aceste postulate, nu ar afecta cu nimic nici facultatea nestingherită de acţiune desfăşurată pe planuri paralele, nici obiectivele sau orientările ideologice şi doctrinare deosebite, nici programul sau statutele diferenţiate ale grupărilor româneşti rivale. Se pare că drumul acestei solidarizări atât de necesare este obstaculat, pe deoparte de interese şi orgolii personale şi de dorinţe arzătoare de afirmare cu orice preţ, iar pe de altă parte de nesocotirea sau subaprecierea primejdiei pe care o reprezintă pentru permanenţele naţionale ale comunităţii româneşti şi pentru istoria noastră, apatia şi discordia care lasă nespulberate calomniile şi falsurile înjghebate de către o propagandă ostilă, inteligent regizată, bine desfăşurată şi perfect realizată. Această propagandă, pe nedrept minimalizată de unii a reuşit să se infiltreze prin abilitate şi persuasiune în opinia publică a ţărilor occidentale, în dauna intereselor româneşti.

În vreme ce vecinii noştrii expatriaţi consideră că în primul rând au obligaţia morală de a se afirma, pe toate căile, ca patrioţi maghiari şi luptători neosteniţi pentru o cauză pe care (fără îndreptăţire) o socotesc salutară pentru ţara lor, – compatrioţii noştri (cu puţine excepţii ale unor patrioţi conştienţi, în rîndul cărora am satisfacţia de a te număra şi pe Domnia ta), – se arată preocupaţi de propriul

lor prestigiu, de dorința de afirmare pe alte planuri și de îmbogățire a etichetei de militanți anticomuniști. Patria românească este eternă și lupta pentru promovarea viitorului ei istoric și pentru onorabila supra-viețuire în lumea de mâine este o datorie primordială, de la care nu pot fi justificate amânări, scutiri sau dispense. Prezența la această permanentă luptă, nu exclude desfășurarea cât de extinsă și viguroasă, a celorlalte obiective. Regimurile politice sunt trecătoare și puțin semnificative în raport cu întinderea seculară a existenței naționale. Confruntările dintre concepții contradictorii și metode diferențiate sânt justificate și utile, după cum sânt întemeiate și străduințele de liberă afirmare a ideologiilor. Ierarhizarea postulatelor politice ale națiunilor nu poate fi inversată, decât în paguba intereselor primare.

Mă întrebi dacă este cazul să-mi trimiți extrase din "Holocaustul uitat", volumul ostil țării noastre, scos recent în Israel, de un fost gazetar expatriat. Aș fi bucuros dacă l-aș primi, pentru a putea combate învinuirile injuste și fără acoperire, aduse (cu ingratitudine) poporului român. Nădăjduiesc să le primesc.

Îmi ceri permisiunea de a utiliza, în activitatea Dtale antirevizionistă articolele și precizările semnate de mine. Ți-o dau, cu dragă inimă, convins fiind că aduc un modest serviciu unei cauze mari. Regret că nu pot face deocamdată să-ți parvină câteva elaborate mai ample și mai documentate privind problemele de bază ale României, pe care le am în manuscris. Într-o corespondență viitoare (mai îndepărtată în timp) aș dori să-ți relatez într-o descriere succintă, activitatea meritorie desfășurată între 1940-1947 de regretatul Dtale părinte, prietenul meu Gică Măcărescu, politicianul nobil, loial și devotat țării, regiunii Neamțului și prietenilor de ideologie.

Deocamdată sunt blocat nu numai de grijile diurne și frecvente, dar și de perspectiva supărătoare a demolării care mă paște și care-mi stânjenește preocupările.

Nu ştiu dacă mai ţii legătura cu prietenul meu de nădejde Costel Marş din Hanau am Main (Karlsbadenstrasse 17)?

Te rog, iubite domnule Măcărescu, să fii încredinţat de consideraţiunea mea deosebită.

Cu multă prietenie,
Corneliu Coposu

5 mai. Securitatea Municipiului Bucureşti comunică Serviciului Independent "D" că *Dean Milhovan îi cere lui Coposu Corneliu date privind pe numitul Silviu Brucan pentru a contracara propaganda favorabilă pe care unele cercuri evreeşti i-ar face-o acestuia din urmă în SUA.*

11 mai. UM 0682 se adresează SMB: Pentru a contracara propaganda iredentistă maghiară *rugăm aprobaţi ca un ofiţer din unitatea noastră să se documenteze asupra cazului Corneliu Coposu, în scopul stabilirii posibilităţilor concrete de care dispune acesta pe linie de influenţă şi dezinformare.*

20 mai. În ziua de naştere a lui Corneliu Coposu se stinge din viaţă sora sa, Cornelia.

23 mai. Corneliu Coposu este filat şi la înmormîntarea surorii sale, Cornelia Veturia Coposu. Prezentăm în continuare lista tuturor filajelor menţionate în dosarul 11519, cu cîteva precizări: se nota absolut totul, inclusiv micile cumpărături; în cazul unei urmăriri cu maşina, nu se nota doar destinaţia, ci tot traseul, stradă cu stradă; cei care executau filajul ştiau foarte puţine despre "obiectiv" – văzîndu-l pe Corneliu Coposu la căpătîiul unei bolnave, au presupus că e soţia lui, care în realitate decedase de mult; e probabil că nu îi cunoşteau nici numele, ci doar codul, întrucît sintezele de filaj, dactilografiate, au spaţii libere pentru nume, completate ulterior de către cei care ştiau ce se ascunde în spatele fiecărui cod; e greu de precizat un număr de persoane, dar socotind echipele de filaj, interceptarea telefoanelor şi a corespondenţei, informatorii plătiţi şi cei ocazionali, anchetatorii, echipele de perche-

ziţie şi ofiţerii care, deasupra tuturor acestora trăgeau concluzii şi stabileau măsuri, reiese că o mică armată s-a ocupat numai de Corneliu Coposu şi a trăit de pe urma lui. În mod evident, Securitatea organiza o asemenea desfăşurare de forţe nu pentru a afla care sînt părerile foştilor deţinuţi politici (pe care le cunoştea oricum), ci pentru a fi permanent la curent care este cercul lor de cunoştinţe, care dintre ei se întîlnesc şi de ce. Întrebîndu-l odată pe anchetatorul său care este miza tuturor acestor acţiuni, lui Ioan Huiu i s-a răspuns că e vorba de o supraveghere preventivă. În acelaşi timp, filajele şi anchetările aveau şi un caracter de intimidare, pentru a descuraja orice tentativă de organizare, de acţiune, din partea foştilor deţinuţi politici. Mai trebuie spus că, din relatările lui Constantin Ticu Dumitrescu (care şi-a văzut, după 1989, dosarul de Securitate) reiese că existau filaje care – întrerupte din cauză că se pierdea urma "obiectivului" – erau reluate, jumătate de oră mai tîrziu, în cu totul alt punct al oraşului, ceea ce atestă că aceeaşi persoană era cunoscută, căutată şi urmărită de mai multe echipe de filaj.

Filaje:

1972: 18 iunie (parastasul de 50 de ani de la moartea lui Tache Ionescu)

1973: 3-4 februarie (C.C. joacă şah la sala de sport a Asociaţiei sportive "Fulgerul"), 1-3 martie.

1974: 19-25 iunie (*este pierdut din filaj din cauza vitezei excesive a taxiului; vizitează o pacientă în clinica de endocrinologie a Spitalului Brîncovenesc)*, 24 iulie.

1975: 11 octombrie.

1977: 18-23 august (*a călătorit fără bilet în autobuzul 35)*.

1978: 26 mai, 17-19, 28 iulie, 17-19 septembrie, 3, 23-25 octombrie (a chemat "Salvarea"), 2 noiembrie, 2, 10, 20, 23-25 decembrie.

1978: 10-12 ianuarie, 6 aprilie, 4, 11 mai, 13-14 iulie, 3-5 august, 25 noiembrie (e vizitat de Şerban Ghica).

1980: 14-15, 19, 21-22 aprilie, 5-9 mai (*În timpul deplasării pe jos cît și cu mijloacele de transport în comun, obiectivul a manifestat unele momente de autoverificare: întoarceri bruște, oprirea după colțuri de stradă, schimbarea în mod repetat a mijloacelor de transport în comun*), 17, 26-27, 30 iunie (întîlniri cu Ghica și Jovin), 1-4, 12-14, 18-19 iulie (vizită la sora sa, Cornelia Veturia, la Spitalul de Urgență, camera 315, pe 3 iulie – *în această perioadă a fost mai mult preocupat de rezolvarea unor probleme familiare* [sic!]), 1, 19, 27-28 august, 10, 30 septembrie, 6-10, 13, 17, 21, 24, 26, 29 octombrie, 5, 10-11, 26 noiembrie.
1981: 16, 22, 26, 31 ianuarie, 4, 27 februarie (a văzut piesa "Măseaua de minte"), 10-11, 14, 21, 23 aprilie, 1, 6, 21 iulie, 13-31august, 2-5, 7 septembrie, 12, 14, 16 octombrie, 9, 27, 29 decembrie.
1982: 7-8 ianuarie, 9, 15 februarie (*are aceeași preocupare de a se autoverifica și de a studia persoanele din imediata apropiere, iar în mijloacele de transport în comun se urcă printre ultimii călători*), 23-25 martie (înmormîntarea lui Ion Hudiță), 7, 14, 21 (întîlnire cu Ion Puiu), 24-26, 28 mai, 20, 22, 30-31 iulie, 2 august, 14, 16-17, 20, 27-30 septembrie, 1-6, 8, 16-17, 22 noiembrie, 17, 20, 22, 24-25 decembrie.
1983: 13, 24-25, 30 ianuarie, 1-2, 8-11, 15, 18-19, 24, 26 februarie (la înmormîntarea mamei sale participă aproximativ 80 de persoane), 29-30 martie, 11, 16, 20-22, 25 aprilie, 9-11 mai, 17-18, 24 iunie, 7, 12, 18, 20 iulie, 1, 3-4, 12, 22 august, 2, 16, 26-27 septembrie, 10-15 (a vizitat Muzeul Satului, l-a așteptat la aeroport pe Ion Vasile Constantinescu), 25, 29, 31 octombrie, 1-2, 4, (slujbă religioasă la mormîntul mamei), 18 noiembrie, 2-3, 6, 9-10, 12-14, 21, 23 decembrie (*s-a oprit la mormîntul lui Nichita Stănescu*).
1984: 10, 17-19, 20, 30-31 ianuarie, 1 februarie, 4 martie, 4, 5, 10-11 aprilie, 10, 23-27, 31 iulie, 3, 15, 19-21 august, 10 octombrie, 1, 23 (vizită la Șerban Ghica), 31 noiembrie, 11, 24, 25, 28 decembrie (*La cutia poștală de*

pe Calea Văcăreştilor a depus mai multe felicitări – s-au luat măsuri speciale).

1985: 14-15, 17, 23-24, 26, 29 ianuarie, 1, 8, 21 februarie, 5 martie (*Nu a apărut în raza posturilor*), 11-12, 14, 26 iunie, 18-20 septembrie, 1, 30 octombrie, 2 (a mers la mormîntul soţiei), 3 noiembrie, 27 decembrie.

1986: 7-8, 11-21 august, 23-24 (înmormîntarea lui Gheorghe Mocanu), 25-27 (vizită la Nicolae Carandino), 28, 31 octombrie, 2-3 (a cumpărat ţigări şi "Luceafărul"), 29 noiembrie (Acţiunea "Crucea" organizată de Securitate la parastasul lui Gheorghe Mocanu se soldează cu 34 de fotografii), 1 decembrie.

1987: 4 (*a cumpărat 1 kg. de mere*), 27 (*nu a plecat de la domiciliu*) februarie, 26 martie, 14-15 mai, 7 iulie (şi-a luat cafea şi ţigări de la "Inter"), 12 (*s-a uitat insistent după un taxi însă nereuşind să oprească vreunul a continuat pe jos*), 15, 20-23 septembrie, 2, 27 noiembrie, 12-16 decembrie.

1988: 1 aprilie, 23 mai (înmormîntarea Corneliei Veturia Coposu).

1989: 11, 17 ianuarie, 4 martie, 1-2 aprilie, 4, 23 mai, 29 iulie (*Între orele mai sus menţionate obiectivul nu a fost vizitat la domiciliu de nici o persoană. Filajul s-a terminat.*), 11 august.

24 mai

MINISTERUL DE INTERNE **STRICT SECRET**
DEPARTAMENTUL SECURITĂŢII STATULUI
SECURITATEA MUNICIPIULUI BUCUREŞTI
Serviciul Independent F/C. 5 **Exemplar unic**
Nr. F/DT 00198156 din 24.05.1988

Către,

SERVICIUL 110

NOTĂ

privind filajul obiectivului COPOSU CORNEL – "CĂLIN" domiciliat în str. Mămulari, nr. 19, efectuat în ziua de 23.V.1988 între orele 14,00 – 15,30.

La orele 14,30 din Capela Cimitirului "ŞERBAN VODĂ", a fost scos sicriul defunctei COPOSU CORNELIA-VETURIA, sora obiectivului "CĂLIN", care a fost transportat la poziţia F 26, unde a fost înmormîntată.

La ceremonie au participat circa 40 de persoane, predominînd femeile, unii din participanţi folosind următoarele autoturisme:

1. Dacia 1300 albă cu nr. 15-B-6177, înmatriculată pe numele ONCIA DAN, domiciliat în str. Av. Nicolae Vellescu, nr. 4, ap. 4, telefon acasă 79.59.00, la servici 121970/224, inginer proiectant la Institutul de Studii şi Proiectări Energetice; a plecat la ora 15,30 cu patru individe.

2. Dacia 1300 gri cu nr. 1-B-3596, ce aparţine numitului CONSTANTIN ALEXANDRU, din str. SABINELOR nr. 108, bl. 113, sc. 1 ap. 12, sector 5. A plecat cu patru individe la ora 15,15.

3. Dacia 1300 roşie cu nr. 9-B-5286, ce aparţine numitului POPESCU DUMITRU din str. Ştirbei Vodă, nr. 92, ap. 12, sector 1, telefon acasă 13.16.14, şef de secţie la trustul "Plafar".

4. Dacia 1300 galbenă cu nr. 19-B-5554 ce aparţine numitului ARDELEANU CĂTĂLIN HORIA, din str. Olari, nr. 40, sector 2, salariat la Institutul de Proiectări Investiţii pentru Construcţii de Maşini, tel. acasă 42.46.40, tel. la serviciu 50.20.94/319. A plecat cu patru individe la ora 15,20.

5. Dacia 1300 roşie cu nr. 11-B-8643, ce aparţine numitului PAP EUGEN, din str. Ilfov, nr. 1, bl. B, sc. A, ap. 2, sect. 5, tel. acasă 13.49.64. A plecat cu patru individe la ora 15,10, după care a revenit, iar la ora 15,30 a plecat din nou, în autoturism fiind şi "CĂLIN".

Filajul s-a terminat.

Anexăm 57 fotografii şi 4 negative.

23 iulie

MINISTERUL DE INTERNE **STRICT SECRET**
DEPARTAMENTUL SECURITĂȚII STATULUI
INSPECTORATUL JUDEȚEAN MARAMUREȘ
SERVICIUL SPECIAL "F". **Exemplar unic**
Nr. 009584 din 23.07.1988

Către

SERVICIUL LOCO

NOTĂ

privind filajul cu intermitență a numitului COPOSU CORNELIU, poreclit "CĂLIN", pensionar cu domiciliul temporar în Baia-Sprie str. Gutinul nr.1, efectuat în perioada 19-21.07. 1988.

La cererea dvs. F.N. din 19.07.1988 prin care solicitați stabilirea activității obiectivului, identificarea legăturilor și stabilirea adreselor pe perioada șederii sale în Baia – Sprie și Baia Mare, vă comunicăm următoarele.

ACTIVITATEA OBIECTIVULUI

În ziua de 19.07.1988. *La orele 18,15 obiectivul, avînd în mînă un geamantan și o pungă de plastic plină, a coborît din trenul rapid ce venea din direcția București. Pe peron a stat cca. 3' căutînd pe cineva care trebuia să-l aștepte, apoi văzînd că nu este nimeni a coborît în fața gării.*

Aici s-a întîlnit cu un individ, poreclit de noi "CAROL" și o fetiță, s-au sărutat, după care au mers la autoturismul 1-MM-8487 în care au urcat și s-au deplasat pînă la str. K. Marx și s-au oprit în fața imobilului cu nr. 14. Aici a coborît fetița și a intrat la scara A a imobilului mai sus menționat, de unde a ieșit imediat a venit la mașina în care a urcat și cu toți s-au deplasat în Baia – Sprie și au intrat în curtea imobilului cu nr. 1 de pe str. Gutinul orele fiind 13,50. Pînă la orele 21,00 cînd filajul a fost întrerupt obiectivul nu a părăsit această adresă.

În ziua de 20.07.1988. *La orele 10,00 obiectivul a fost văzut în curtea imobilului din Baia-Sprie îmbrăcat în pijama, iar după 30' a fost văzut servind micul dejun împreună cu legătura "CAROL".*

În după masa zilei, obiectivul a fost văzut în curtea imobilului cu gazdele adresei și doi indivizi care au sacrificat un porc. La orele 17,55 obiectivul a ieșit de la adresa de mai sus și s-a plimbat prin P-ța Libertății pînă în fața cinematografului, privind la vitrinele magazinelor, pînă la orele 13,05 cînd a reintrat la adresă. După 25' a ieșit din nou și a mers pînă în parc, apoi s-a reîntors la adresă unde a intrat la orele 18,40.

Pînă la orele 21,00 cînd filajul a fost întrerupt, obiectivul nu a părăsit imobilul unde a fost cazat.

În ziua de 21.07.1988. *Pînă la orele 9,45 cînd filajul a fost întrerupt la ordin, obiectivul nu a fost văzut să parăsească imobilul unde a fost cazat.*

Filajul s-a terminat.

REZULTATUL IDENTIFICĂRILOR.

1. Legătura "CAROL" se identifică în persoana numitului COSTEA CORIOLAN, cunoscut de către Dvs..

Alăturat anexăm 3 fotografii și 14 cm. peliculă fotografică.

30 iulie. La Blaj, Corneliu Coposu participă la aniversarea liceului.

30 august. La Baia Mare, Corneliu Coposu îl vizitează pe Ioan Simu: *S-au retras în camera sa și au prestat discuții (...) Coposu este un element inofensiv întrucît este bătrîn. Singura lui pasiune este fumatul avînd la el țigări bune* – notează sursa "Petraru".

22 septembrie. UM 0800/Securitate București informează UM 0200 că Mariana Sidonia Bochisin *intenționează să scoată în exterior o scrisoare destinată emigrației ostile, provenită de la Coposu Corneliu.*

12 noiembrie. Notă a Securității: foștii membri ai PNȚ bănuiesc că "Dreptatea" din New York e infiltrată cu securiști.

30 Decembrie

Dragă Puiule,

Îți mulțumesc pentru bunele urări de Sf. Sărbători și de Anul Nou.

La rândul nostru îți dorim ție și Familiei tale, un An Nou 1989, plin de Sănătate, Noroc și împlinirea tuturor speranțelor și dorințelor voastre!...

(...) Din Iunie crt., tot vreau să-i scriu lui Mikhail Gorbachev, dar vreau ca să iscălească și Emil. În Noembrie, am fost special la Roma în acest scop. Emil a găsit că textul meu era nițel prea tare și l-a modificat. Apoi a insistat ca să fie semnat și de Vintilă Brătianu precum și de un socialist. Nu prea vedeam de ce, dar m'am înclinat. Rezultatul este că nici până acum n'am primit ciorna pe care Vintilă a promis ca s'o facă! ... asta-i democrația noastră! ... astfel că, f. curând, voi scrie eu această scrisoare ...

(...) După mine, Gorbachev vorbește multe, dar face puține. "Glasnost"-ul e bun și trebuie utilizat, "Perestroika" e altă poveste... lumea Occidentală însă e gata ca să joace jocul lui, și vom vedea cele ce se vor petrece ! ... Dacă vreau să-i scriu lui G. este pentru că trecând prin Americani sau Englezi, este treabă de mâna a doua. Însă, eu socot că trebuie ca să-i spunem adevărul pe șleau și să nu facem pe diplomații ... Emil vrea ca să luăm seama de anumite sensibilități etc.

Înfine! ... încă va trece multă apă subt pod! ...

Cu tot dragul
La Mulți Ani!
Georges Serdici

1989

28 ianuarie. UM 0620 cere UM 0800/S să le comunice date despre Corneliu Coposu, *necesare în aprecierea obiectivă a situației operative create de legătura sa cu Pop*

Ecaterina, farmacistă la Otopeni. Pe această cerere, rezoluția, scrisă de mînă, e următoarea: *Se clasează. A vorbit tov. general cu tov. col. Ardeleanu. Ajunge ce le-am scris anterior pentru a o da afară (dacă vor).*

18 Martie 1989 **STRICT SECRET**

Ex. nr. 1

NOTĂ

MILOVAN îi mulțumește lui "U.II" (al patrulea nume de cod al lui Corneliu Coposu – n.n.) *pentru mărțișoarele trimise.*

În continuare au următorul dialog:

("U") COPOSU – Vă așteptăm să veniți încoace. Cam pe cînd?

"M" – La vară.

"U" – Prietenul nostru e destul de rău, Nico.

"M" – Îmi pare rău.

"U" – E obosit rău de tot. Îți mulțumesc că mi-ai telefonat.

"M" – Stai, că vreau să vă cer niște relații.

"U" – Spune dragă!

"M" – În primul rînd aveți influență. Ajută-l pe Rațiu domne!

(...)

"U" – I-am scris o dată și ajunge. Altceva?

"M" – Eu săptămîna cealaltă plec la Paris pentru o săptămînă. Doctorul Jovin este acasă?

"U" – Așteaptă și el să plece dar prin septembrie.

"M" – Da. Dv. ați auzit de Grabovschi?

"U" – Am auzit, dar nu cunosc personal.

"M" – Eu am informații că ăsta a fost ofițer S.S. Și e aici la noi mare preot, sau e altceva.

"U" – Nu știu. Îl știu numai după nume, dar are o atmosferă foarte dubioasă. Nu știu exact ce reprezintă, numai din auzite.

"M" – E preot aici, a fost unul din locotenenții lui Trifa.

"U" – Da, da, că e în legătură cu verzii de acolo, am auzit ceva despre el, dar nu relații bune.

"M" – Păi îl ridică ăştia în slăvi şi el a fost ofiţer S.S..
"U" – Nu ştiu, dar nu ar fi exclus, mai ales că s-a refugiat în Germania, în timpurile de criză.
"M" – Ştiu precis. În altă ordine de idei – doctorul ISĂRESCU, fostul soţ al ILEANEI – îl cunoaşteţi?
"U" – Nu. Numai din auzite. Nu-l cunosc şi nu l-am cunoscut.
"M" – Ăsta acuma, cu prilejul unei manifestaţii la Washington, pe timpul administraţiei Reagan, acum cîteva luni în urmă a reprezentat pe români, el, IANCU RAŢIU şi cu CÎRJE, cel care a fost martor în ...
"U" – În procesul nostru, da.
"M" – NICOLAE CÎRJE.
"U" – Da, bine, ăla era un pungaş. Am auzit ceva, mi se pare la radio.
"M" – Ăsta acum e omul lui HORIA SIMA, un beţiv, un alcoolic ordinar.
"U" – Păi, ăla trebuie să fie complet epuizat, că trebuie să aibe peste 80 de ani.
"M" – Cine? CÎRJE?
"U"– Nu. Şeful lui.
"M" – Da, dar e deosebit de activ. Văd că scoate cu regularitate (e întrerupt N.R.).
"U" – Bine, dar poate are ceva păduchi în jurul lui, dar el personal trebuie să fie epuizat complet, şi orb şi surd.
"M" – Îmi dau seama că el scrie. Şi normal, are posibilităţi nelimitate.
"U" – Da. Are bază materială.
"M" – Da. Şi este foarte influent. Îl urmează ăştia orbeşte. Şi şi-a făcut pui în rîndul tinerilor de aici.
"U" – Totuşi cred că un reviriment pe linia lui nu este posibil. Nici aici, nici dincolo.
"M" – Sigur că nu este posibil, dar au paralizat totul. În fine încercaţi şi-l mai ajutaţi pe RAŢIU.
"U" – Dragă, în afară de o scrisoare pe care i-am scris-o şi în care l-am admonestat pentru chestia ungurească, eu alta nu i-am scris-o, dar nici nu mi-a răspuns. Nici măcar de sărbători nu a făcut-o.

"M" – Potrivit unei afirmații căreia eu nu i-am dat crezare – mi s-a spus acum cîțiva ani asta, înainte de a începe activitatea asta febrilă – el primește bani. E plătit pentru tot ce face.
"U" – Mă îndoiesc, că eu zic că are destui, dar nu-l ajută capul.
"M" – Nu, nu, nu. Ăștia cu cît au mai mult, cu atît vor mai mult. Mie mi s-a spus precis și să vezi ce o să înceapă dl. RAȚIU acuma. Mi s-a spus în urmă cu 4-5 ani de zile.
"U" – Văd că acuma, în ultima vreme, a tăcut complet.
"M" – Cum a tăcut! Nu-i adevărat. Alaltăieri am primit ziarul lui.
"U" – Păi nu știu că la noi nu servesc din astea.
"M" – Alaltăieri am primit ziarul și de aia v-am telefonat. Bun. Rămîneți cu bine și ne vedem la vară.
"U" – Cam pe cînd?
"M" – Cred că la începutul lui iulie.

11 aprilie. SMB transmite Serviciului 1 Securitate din Cluj: *Deținem date din care rezultă că numitul Boilă Matei din Cluj-Napoca folosește pentru corespondență adresa din str. Lăcrămioarelor nr. 3 sau 7, pe care crede că autoritățile n-ar cunoaște-o.*
23 mai. Răspunsul istoricului Gheorghe Buzatu la eseul Hitler și Stalin pe care i-l trimisese Corneliu Coposu: *Ar fi cît se poate de nimerit ca să fie publicat și cu acceptul Dv. aș putea încerca acest lucru.*
3 iunie. La Bobota, Corneliu Coposu participă la dezvelirea statuii lui Gheorghe Șincai. *Pe parcursul șederii în comună și în alte localități din județ a fost anturat de trei surse din legătura noastră*, specifică raportul Securității.
28 august. Sursa "Petrescu" raportează că la masa dată de profesoara Valeria Ciocian la Bobota în cinstea unchiului ei, Corneliu Coposu, acesta a fost rugat de către Grigore Vieru să-i facă legătura cu Ion Rațiu pentru a-i solicita ajutorul în vederea procurării unei tipografii.

15 septembrie. În vizită în Franța, cu prilejul Congresului de istorie dedicat dublului centenar al Revoluției, Dan Amedeo Lăzărescu află (conform propriei declarații) despre intențiile lui Mihail Gorbaciov de a înlătura de la putere liderii țărilor din estul Europei, în următoarea ordine (verificată ulterior): Eric Honecker, Gustav Husak, Todor Jivkov, Nicolae Ceaușescu.
22 noiembrie. Securitatea din București transmite celei din Maramureș că Ionel Simu l-a vizitat pe Corneliu Coposu și i-a spus: *Am zece oameni la Baia Mare cu care am hotărît să facem o acțiune.* Corneliu Coposu l-a sfătuit să stea liniștit.
3 decembrie. La Malta, George Bush și Mihail Gorbaciov poartă discuții despre prăbușirea sistemului comunist.
4 decembrie. La Moscova, Gorbaciov îi informează pe liderii statelor din Tratatul de la Varșovia despre discuțiile de la Malta și reformele din URSS.
12 decembrie. Corneliu Coposu este arestat și anchetat pentru ultima oară, vreme de trei zile. Ultima anchetă la Securitate a avut drept subiect banii trimiși în țară de către Ion Rațiu foștilor colegi de partid. Anchetați în paralel, Corneliu Coposu și Șerban Ghica reușeau să se pună de acord asupra declarațiilor, cu excepția unei zile cînd, convocat la ora 9, Ghica a fost ridicat de acasă la ora 7 (doi colonei au venit la cele două uși ale locuinței), fără a mai apuca să treacă pe la Corneliu Coposu. Grupul de prieteni din jurul lui Corneliu Coposu a trăit permanent, după 1964, cu convingerea că, mai devreme sau mai tîrziu, lucrurile vor reveni la normal și Partidul Național Țărănesc va reintra în legalitate (de altfel, încă în perioada cînd se aflau în închisoare, oficialitățile lansau intenționat zvonuri în acest sens, pentru a urmări reacția deținuților). Deși știau că sînt urmăriți permanent, că sînt infiltrați cu informatori, iar majoritatea erau anchetați periodic de către Securitate, mențineau permanent legăturile, atît între ei cît și cu cei care reușiseră să plece din țară. În felul

acesta, decembrie 1989 i-a găsit pregătiţi şi au reacţionat cu o promptitudine care a descumpănit autorităţile nou instalate. În total, după eliberarea din 1962, suportase 27 de percheziţii la domiciliu şi zeci de convocări la Securitate, în cursul cărora i se cereau declaraţii inclusiv despre croitoreasa surorii sale sau despre vînzătorii din cartier. După decembrie 1989 a încercat să-şi recupereze filele lipsă (confiscate) din jurnalul personal. Răspunsul a fost că nu se găsesc.

16 decembrie. Începutul revoluţiei de la Timişoara.

21 decembrie. Declanşarea revoluţiei şi la Bucureşti.

21-22 decembrie. În casa lui Corneliu Coposu este elaborat Apelul PNŢ-CD, semnat iniţial de 10 persoane, atîtea cîte putuseră fi găsite, printre care: Ion Diaconescu, Ion Puiu, Ion Bărbuş, Sergiu Macarie, Nicolae Ionescu-Galbeni, Ioan Lup.

22 decembrie. În cartea sa, *Libertatea ca datorie*, Petre Roman relatează următorul episod, petrecut în noaptea de 22 decembrie 1989: *La un moment dat a fost anunţată sosirea lui Corneliu Coposu. (...) "Să plece" au strigat, aproape simultan, Bârlădeanu şi Iliescu. (...) Acum sînt convins că, exact în momentul acela, ceva din revoluţia română a luat o turnură greşită, al cărei preţ l-am plătit şi îl mai plătim şi azi.*

26 decembrie. Corneliu Coposu îi telefonează la Cluj lui Ion Andrei-Gherasim, nepot al lui Ilie Lazăr, pentru a-i propune să-i fie şef de cabinet, ceea ce s-a şi realizat.

27 decembrie. Corneliu Coposu îi telefonează la Arad lui Ioan Huiu, chemîndu-l la Bucureşti pentru reorganizarea partidului. Cum vremurile erau tulburi, Ioan Huiu nu i-a spus decît soţiei (pe care o cunoscuse la Rubla, în domiciliu obligatoriu) unde pleacă. Întîlnirea naţional-ţărăniştilor a avut loc în Casa Memorială Nicolae Titulescu, pe Şoseaua Kiseleff, în 27 decembrie şi în zilele următoare, pînă cînd partidul a primit actualul sediu central din Piaţa Rosetti.

8 ianuarie. Reînfiinţarea oficială a Partidului Naţional Ţărănesc – Creştin şi Democrat, al cărui preşedinte este Corneliu Coposu şi a Partidului Social Democrat Român, condus de Sergiu Cunescu.
12 ianuarie. Miting anticomunist în Piaţa Victoriei. Se cere reintroducerea pedepsei cu moartea, scoaterea în afara legii a PCR şi prezenţa observatorilor ONU la proiectatele alegeri. Prima sosire a minerilor la Bucureşti.
15 ianuarie. Reînfiinţarea Partidului Naţional Liberal, cu Radu Cîmpeanu ca preşedinte.
28-29 ianuarie. Miting în Piaţa Victoriei, ca urmare a deciziei FSN (creat ca o uniune a tuturor forţelor democrate) de a participa în alegeri; contra-miting organizat de FSN; incidente violente, devastarea sediilor partidelor istorice; a doua venire a minerilor la Bucureşti. În urma negocierilor, Consiliul FSN e înlocuit de CPUN. Un grup de tineri simpatizanţi ai FSN aduc în Piaţa Victoriei o maşină cu un sicriu pe care scrie "Pentru Corneliu Coposu". Un cîine jigărit este ridicat deasupra capetelor mulţimii şi se strigă "Asta e Coposu!". De asemenea, se scandează "Boşorogii fără dinţi vor s-ajungă preşedinţi!" şi "Coposu la azil!". Asediat în sediul PNŢ-CD din Piaţa Rosetti, Corneliu Coposu – despre care mulţi manifestanţi sînt convinşi că şi-a petrecut ultimele decenii în stăinătate – este evacuat de către primul-ministru, Petre Roman, într-un TAB, după ce premierul, adresîndu-se mulţimii, afirmase că partidele istorice "*s-au demascat*". Corneliu Coposu a fost dus cu TAB-ul pînă la televiziune, unde a înregistrat o declaraţie care nu s-a difuzat niciodată.

În urma evenimentelor, sora lui Corneliu Coposu, Doina, bolnavă de cardiopatie ischemică, suferă o fibrilaţie cardiacă şi se va stinge din viaţă în martie.
30 ianuarie. Corneliu Coposu declară presei:

Demonstraţia făcută de partidul nostru, la care au participat, pe lîngă liberali şi social-democraţi şi alte trei

partide noi, precum și cetățeni neangajați politicienește, a fost pașnică, civilizată și disciplinată. Nu am admis pancarte cu atacuri la persoană (...) Luni a fost organizată o demonstrație de intimidare (de către FSN – n.n.) *cu lozinci calomnioase chiar la adresa mea, prin care se pretindea că aș fi plecat din țară, cu toate că din 1938 nu am trecut peste frontieră; că aș fi deținut moșii, deși nu am avut nici o sfoară de pămînt; că aș fi plin de dolari și că aș fi cumpărat participarea oamenilor la demonstrație, cu toate că se știe bine că n-am nici un fel de situație materială.*

Februarie. Invitat în Franța de primarul Parisului, Jacques Chirac, Corneliu Coposu se supune unui control medical care nu relevă nici o afecțiune deosebită.

6 februarie. Înregistrarea ca partid a FSN.

8 februarie. Corneliu Coposu răspunde scrisorii deschise a unui cititor al ziarului "Adevărul", care susține că vechiul Partid Național Țărănesc impunea, cînd se afla la putere, apartenența la partid pentru ocuparea unui post oarecare. De remarcat ironia subțire a președintelui PNȚCD:

Invocați cazul tatălui dumneavoastră, despre care afirmați că, refuzînd să adere la partidul nostru, cu zeci de ani în urmă, ar fi fost obligat să-și ocupe un loc de muncă în Basarabia. Permiteți-mi să mă îndoiesc de veridicitatea acestei afirmații. Nu pot să cred că un guvern ar fi putut să facă ingerințe asupra unui inginer agricol spre a-l încadra în post. De altfel, nu înțeleg pentru ce incriminați funcționarea tatălui dumneavoastră într-o regiune atît de frumoasă și bogată, unde a avut fericirea să cunoască pe distinsa și inegalabila dumneavoastră mamă.

28 februarie. Miting în Piața Victoriei, încheiat cu pătrunderea în forță a unui grup violent în clădirea guvernului.

15 martie. Înființarea Partidului Unității Românilor din Transilvania (devenit ulterior PUNR).

15-20 martie. Grave incidente între români și maghiari, culminînd cu evenimentele de la Tîrgu Mureș.

Martie. Un misterios necunoscut îi înmînează lui Corneliu Coposu o hîrtiuță cu rezultatele – care aveau să se dovedească exacte – ale alegerilor din 20 mai 1990.

28 martie. Se stinge din viaţă Doina Coposu.
11 aprilie. Regele Mihai este împiedicat de către autorităţile româneşti să vină în ţară de Paşti.
22 aprilie. În urma unui miting electoral al Blocului Naţional al Partidelor de Centru (în Piaţa Unirii) şi al PNŢ-CD (în Piaţa Aviatorilor), o parte dintre manifestanţi ocupă pe termen lung Piaţa Universităţii, denunţînd deturnarea idealurilor revoluţiei din decembrie de către puterea nou instalată (FSN).
20 mai. Alegerile parlamentare şi prezidenţiale sînt cîştigate de FSN şi Ion Iliescu.
Iunie. Luînd parte, la Luxemburg, la Congresul Internaţional al Partidelor Creştin-Democrate, Corneliu Coposu lansează pentru prima dată ideea unificării forţelor de opoziţie din România.
6 iunie. Declaraţie de presă a lui Corneliu Coposu:

Pe 31 mai a.c., în partidul nostru a fost identificat un grup de tineri care făcuseră mai multe nereguli de disciplină şi moralitate.

Urmarea a fost dizolvarea grupului şi, în replică, un comunicat prin care Ion Rădoi susţinea că se va schimba conducerea PNŢ-CD, după care – cu sprijinul lui Dumitru Dincă – a blocat, vreme de cîteva ore, intrarea şi ieşirea din sediul partidului. Acest incident – minor, după cum s-a dovedit a fi pînă la urmă – a fost exacerbat de ziarele ostile PNŢ-CD-ului, care s-au străduit să susţină că în rîndurile acestuia se va produce o scindare de proporţii.
13-15 iunie. În urma acţiunii de evacuare a Pieţei Universităţii, în Capitală au loc grave incidente soldate cu morţi, răniţi şi zeci de arestaţi. A treia venire a minerilor în Bucureşti.

În noaptea de 13 spre 14, în faţa casei familiei Coposu a fost aruncat un cocteil "Molotov", după care s-au primit două telefoane: *Ca nişte şobolani o să ardeţi, ticăloşilor!* şi *Vin minerii, plecaţi de-acasă.* A doua zi, minerii au spart uşa cu o rangă şi au percheziţionat casa.

3 iulie. Regele Mihai devine (în lipsă) membru de onoare al Academiei Române.
1 decembrie. La prima sărbătorire a noii zile naționale, discursul lui Corneliu Coposu este huiduit de către simpatizanții FSN (din ianuarie 1990 și pînă la stingerea sa din viață, Corneliu Coposu a fost considerat de către toată lumea – adversari și simpatizanți – liderul neîncoronat al întregii opoziții). Iată cîteva din cuvintele lui Corneliu Coposu care au fost huiduite:

Puterea noastră născută din morminte s-a adăugat la puterea de viață și la curajul celor care, înfruntînd primejdiile, au zidit o țară care nu mai poate fi dărîmată. Stăpînirile și domniile sînt vremelnice, națiunile vrednice sînt eterne, neamurile înaintează peste opreliști pe drumul destinului lor, vrednicia marilor înainte-mergători se împletește în viața celor care sînt și a celor care vor veni.
15 decembrie. Ia ființă Convenția Națională pentru Instaurarea Democrației, leagănul viitoarei Convenții Democratice din România.
25 decembrie. Venit în țară de sărbători, regele Mihai este întors de pe autostrada București-Pitești și silit să se întoarcă în Elveția, sub motiv că ar fi trecut ilegal frontiera (la Otopeni obținuse o viză provizorie).

1991

Aprilie. Corneliu Coposu este prezent la dezvelirea bustului lui Iuliu Maniu de la Bădăcin.
13-15 aprilie. La sediul Partidului Social Democrat Român se desfășoară a III-a Convenție a Forumului Democratic Antitotalitar din România. În legătură cu selecția candidațiilor proprii pentru alegerile următoare, Corneliu Coposu precizează:

S-a hotărît, în principiu, de comun acord, că se va opta pentru persoana care are vocația de a polariza cele mai multe simpatii și care prezintă cele mai multe garanții

de seriozitate și fermitate în lupta anticomunistă. Hotărîrea va aparține fiecărui partid politic și va fi luată la momentul oportun.

6 mai. După convorbirile de la Cotroceni dintre președintele Iliescu și liderii partidelor din Convenția pentru Instaurarea Democrației, Corneliu Coposu declară presei: *Am stat de vorbă cu domnul Ion Iliescu, sugerîndu-i măsurile care trebuie luate pentru o stabilizare și normalizare a situației, care sînt în funcție de schimbarea guvernului, de schimbarea structurilor administrative pînă la nivelul comunelor, pentru ca opinia publică, care așteaptă un reviriment, să primească satisfacție, iar Țara Românească să dobîndească credibilitatea determinată de un guvern stabil, care să beneficieze de încrederea străinătății.*

Iulie. Corneliu Coposu se află în vizită la Versoix, la regele Mihai.

27 august. Republica Moldova își declară independența.

27 septembrie. În cuvîntul rostit în fața congresului PNȚ-CD, Corneliu Coposu spune:

Considerăm că numai poporul suveran are căderea să opteze pentru sistemul constituțional pe care-l dorește și că voința lui nu poate fi suplinită de veleitățile unor potentați vremelnici nereprezentativi. Sîntem adepții reconcilierii naționale. Urmărim concentrarea tuturor energiilor românești pentru depășirea solidară a impasului prin care trece țara".

Corneliu Coposu este reales președinte al Partidului Național Țărănesc Creștin-Democrat.

28 septembrie. De cîteva zile din nou în București, minerii terorizează Capitala și fac să cadă guvernul Petre Roman.Urmăriți de scutieri, o parte dintre mineri pătrund în Teatrul Național, unde se desfășura Congresul PNȚ-CD. După discuții, se permite unei mici delegații să intre în sală pentru a comunica în ce situație se află.

26 noiembrie. Se înființează Convenția Democratică din România din partidele componente ale Convenției pentru

Instaurarea Democrației și alte formațiuni din Forumul Democratic Antitotalitar Român. Corneliu Coposu și PNȚ-CD joacă un rol cheie și în acest moment important pentru forțele opoziției democratice.
30 noiembrie. Întrucît un ziar de limbă română din SUA publicase o presupusă delațiune a lui Corneliu Coposu despre Alexandru Bratu, Dan Costescu, de la "Lumea Liberă" îl contactează telefonic pe acesta din urmă, care declară: *Nota cu pricina nu-i altceva decît o declarație pe care Coposu a dat-o, pentru că i s-a cerut, dar nu înainte de a vorbi cu mine și a stabili împreună, de comun acord, ce și cum să scrie.* Reporterul urma să se întîlnească în această zi cu Alexandru Bratu, pentru mai multe detalii, dar află cu stupoare că, în cursul dimineții, acesta decedase în urma unui accident de mașină.

1992

9 februarie. Alegerile locale dau cîștig de cauză – cel puțin în orașele mari – Convenției Democratice din România.
25-27 aprilie. Vizita regelui Mihai în România. Se estimează că la București ar fi ieșit circa un milion de oameni în stradă.
29 aprilie. Înființarea Frontului Democrat al Salvării Naționale (ulterior PDSR) – aripa Iliescu a FSN. Aripa Roman păstrează vechea denumire.

Corneliu Coposu participă la un turneu de prezentare a lui Emil Constantinescu, candidatul CDR la Președinție, în Belgia, Olanda, Luxemburg, Franța, Germania și Marea Britanie.
August. Suferind, în Elveția, o hernie inghinală strangulată, Corneliu Coposu va fi operat în Germania, cu sprijinul doctorului Baican. Nerefăcut complet, va pleca în SUA, unde era invitat la Convenția Partidului Republican.

Am făcut această deplasare în urma invitației autorităților de la Washington și a Institutului Republican din SUA. Am avut la New York, Washington și Huston întîlniri pînă la cel mai înalt nivel. Am avut o discuție lungă și fructuoasă cu noul secretar de stat american, Eagelburger, am avut întrevederi cu vicepreședintele SUA, dl. Quayle, cu președintele Congresului Republican, cu un număr foarte mare de senatori și membri ai Congresului american (...) Au afirmat fără reticențe dorința de a se implica în economia românească și de a ajuta la instaurarea democrației. Clauza națiunii celei mai favorizate și fondurile pentru România depind de onestitatea și libertatea alegerilor din țara noastră.

Chestionat asupra apropiatului Congres Mondial al Maghiarilor, la Budapesta, președintele PNȚ-CD spune:

Ca și cum am face noi, la Budapesta, congres pentru Westfalia! Cred că nimeni n-a avut năstrușnica idee să-și închipuie că ar putea începe o campanie pentru dezlipirea Transilvaniei. Transilvania a fost, este și va fi românească, este pilonul unității românești, și trebuie să fie nebun de legat omul care se gîndește că ar putea fi desprinsă din trupul țării noastre.

27 septembrie. Alegerile parlamentare sînt cîștigate de PDSR. Corneliu Coposu este ales senator, pe listele CDR.

30 septembrie. Camera Reprezentanților a SUA respinge acordarea clauzei națiunii celei mai favorizate pentru România.

11 octombrie. Turul al doilea al alegerilor prezidențiale este cîștigat de Ion Iliescu.

27 noiembrie. Corneliu Coposu demisionează din funcția de președinte al CDR, pentru care îl propune pe Emil Constantinescu, rectorul Universității București.

23 decembrie. Regele Mihai renunță la o nouă vizită în România, din cauza condițiilor impuse de autorități care îi vor refuza sistematic, în viitor, intrarea în țară.

4 ianuarie. În cadrul emisiunii TVR *Prim-plan*, Ion Iliescu îl acuză pe Corneliu Coposu că ar fi furnizat Statelor Unite argumente împotriva acordării clauzei. În replică, liderul PNȚ-CD precizează: pe 7 iulie 1992 a trimis în America un comentariu critic la adresa Legii electorale. Acest comentariu a fost publicat în revista Congresului american, folosindu-se unele dintre argumentele sale în sprijinul tezei conform căreia României n-ar trebui să i se acorde clauza. În consecință, Corneliu Coposu i-a cerut președintelui Iliescu să-și retragă acuzația – lucru care nu s-a petrecut niciodată.
23 februarie. În urma faptului că în cadrul Uniunii Europene Creștin Democrate Corneliu Coposu criticase revizionismul maghiar, liderul PNȚ-CD este atacat în emisiunea "Panorama" a televiziunii de stat din Ungaria.
11 martie. Corneliu Coposu este aproape împiedicat să ajungă la microfonul Camerelor reunite ale Parlamentului pentru a anunța moțiunea de cenzură împotriva guvernului Văcăroiu.
6 iunie. Cele 18 partide și asociații componente semnează Protocolul privind organizarea CDR.
7 iunie. Corneliu Coposu declară că s-a întîlnit cu Ion Iliescu pentru a discuta apropiata vizită a lui Daniel Atkinson, președintele comisiei pentru țările nemembre ale Adunării Parlamentare a CE, invitat de PNȚ-CD pentru a-l convinge de necesitatea admiterii României în acest for.
8 iunie. Referitor la o eventuală schimbare de guvern, Corneliu Coposu declară:

PNȚ-CD nu va participa la o coaliție guvernamentală dacă nu va avea asigurate pîrghiile puterii politice și posibilitatea de a pune în aplicare programul său. Nu vrem să facem figurație.

10 iunie. Corneliu Coposu dă publicității o declarație care acuză tăcerea Occidentului față de arestarea liderului opoziției din Serbia, Vuk Drașkovici.

11 iunie. "Procesiunea cuştii" încearcă să atragă atenţia opiniei publice internaţionale asupra soartei grupului lui Ilie Ilaşcu, patriot din Basarabia, întemniţat la Tiraspol şi judecat într-o cuşcă. Corneliu Coposu se numără printre personalităţile politice şi culturale care străbat străzile Bucureştiului, simbolic, între gratii.
13 iunie. Corneliu Coposu primeşte Premiul Flacăra, ca o recunoaştere a înaltei sale ţinute morale. Diploma, însă, este furată în timpul festivităţii. O va primi prin poştă, fără comentarii şi fără numele expeditorului, o lună mai tîrziu.
19 iunie. Referindu-se din nou la posibila participare a opoziţiei la guvernare, Corneliu Coposu precizează:

Suntem dispuşi să negociem tactici şi strategii. Nu suntem dispuşi să negociem principii.

20 iulie-5 august. Corneliu Coposu face un lung turneu european (Austria, Germania, Elveţia), invitat de Partidul Popular Austriac, Partidul Creştin Social Bavarez şi Partidul Creştin Democrat din Elveţia.

Am profitat de ocazie pentru a susţine interesele României de a intra în Comunitatea Europeană, în Consiliul Europei, şi de a trece cu succes ultimul examen, din toamnă, de la început de octombrie, pentru integrarea în instituţiile politice şi financiare europene. În sensul acesta, am avut un schimb de vederi cu parlamentari din ţările pe care le-am vizitat şi care ne-au promis, la insistenţele mele, că vor sprijini solicitările româneşti (...) Sigur că nu puteam veni să combat argumentele pe care se întemeiază reticenţele lor faţă de România spunînd nişte neadevăruri. Însă am încercat să le demonstrez că încadrarea României în instituţiile europene ar prilejui posibilitatea ca, pe cale de presiuni morale, România să fie ajutată să îndeplinească, la standard european, clauzele obligatorii pentru această încadrare. Şi aici au fost de acord cu argumentele mele (...) Este o politică greşită să conteşti nişte adevăruri pe care occidentalii le cunosc. E mai bine, aşa cum am făcut noi, să solicităm cu insistenţă încadrarea României în aceste instituţii, luîndu-se angaja-

mentul că, pe parcurs, în măsura posibilului, se vor îndeplini toate clauzele (...) De aceeaşi manieră am procedat, de altfel, şi în ce priveşte insistenţele pentru acordarea clauzei naţiunii celei mai favorizate de către Congresul Statelor Unite. Şi acolo am cerut, chiar prin scrisori particulare adresate tuturor congresmenilor pe care i-am cunoscut, nu numai să fie de acord, dar chiar să susţină acordarea acestei clauze care va fi benefică pentru interesele poporului român, chiar dacă de pe urma acordării clauzei sau de pe urma intrării României în instituţiile europene vor bate monedă domnii de la guvern. Asta e o chestiune secundară.

4 octombrie. Consiliul de Miniştri al Consiliului Europei aprobă aderarea României, ca membru cu drepturi depline, la acest organism.

2 noiembrie. Bill Clinton semnează acordarea clauzei naţiunii celei mai favorizate pentru România.

25 noiembrie. La ora 22.42, programul postului Radio România Actualităţi este întrerupt pentru a se difuza un comunicat al lui Ion Iliescu în care se afirmă, între altele: *Corneliu Coposu nu mai are curajul de a recunoaşte public poziţia pe care a adoptat-o în cadrul întîlnirii cu şeful statului* (e vorba de faptul că liderul PNŢ-CD ar fi apreciat drept inoportună vizita în România a regelui Mihai cu ocazia Zilei Naţionale).

30 noiembrie. Discursul lui Corneliu Coposu în şedinţa comună a celor două Camere ale Parlamentului, dedicată Zilei Naţionale:

Domnilor preşedinţi
Doamnelor şi domnilor

Se împlinesc trei sferturi de veac de la Unirea cea Mare.

Rostul aniversărilor este acela de a folosi răgazul care ni se oferă pentru a ne întoarce o clipă cu gândul spre trecut şi pentru a ne chibzui cu adâncă înţelepciune viitorul.

Trecutul ne aminteşte de străduinţele inegalate ale înaintaşilor noştri care, înfruntând obstacole grele şi primejdii de moarte, au înălţat o ţară mândră, o ţară pe care nimeni nu o va putea înfrânge.

Prin graţia providenţei şi prin vitejia luptătorilor ei am adunat, din 3 împărăţii cotropitoare, întinderile de moşie strămoşească, pe care osânda vremii şi întâmplările nedrepte ce ne-au brăzdat istoria vreme de două milenii le-au desprins samavolnic din ţară.

Frontierele vechi n-au despărţit niciodată sufletul, tradiţia şi vorba românească. Fiecare palmă de pământ din graniţele României este a noastră, prin spiritul ei, prin numărul locuitorilor, este a noastră prin tradiţie, prin izbânzi şi înfrângeri, prin morminte de eroi şi martiri.

Integritatea unui pământ plin de vieţi sacrificate pe altarul idealului naţional nu se poate negocia. Ştirbirile lui nu sunt şi nu pot fi veşnice. Stăpânirile şi domniile sunt aşezări vremelnice. Ţara este eternă. România este eternă şi indestructibilă.

Îndreptăm gânduri evlavioase, pline de gratitudine către toţi cei care ne-au ajutat în lupta noastră de-a lungul mileniului de năzuinţe ale poporului român. Sunt marii făuritori ai Unirii: regele Ferdinand, regina Maria, Ionel Brătianu, Nicolae Iorga, Take Ionescu, Nicolae Filipescu, Ion Mihalache, Vintilă Brătianu, Nicolae Titulescu, mareşalul Prezan, mareşalul Averescu, din ţara veche, Pantelimon Halippa, Ion Inculeţ, Constantin Stere din Ţara Basarabilor, Iancu Flondor, Ion Nistor, Teofil Sauciuc Săveanu din Bucovina, Iuliu Maniu, Gheorghe Pop de Băseşti, Ştefan Cicio Pop, Vasile Goldiş, Valeriu Branişte, Alexandru Vaida Voevod, Ion Flueraş, Iosif Jumanca, Patriarhul Miron Cristea, Cardinalul Iuliu Hossu, Vasile Lucaci, Octavian Goga, Sever Bocu din Transilvania.

Ne închinăm la mormintele sutelor de mii de ostaşi căzuţi în bătăliile drepte ale naţiunii, purtate pentru libertate şi neatârnare.

Istoria românilor este luminată de precursorii Unirii şi de cei care au aprins flacăra revoluţiilor naţionale, de vlădicii şi cărturarii noştri, care s-au stins cu jalea dorului neîmplinit, de glorioşii stegari ai vremurilor noastre, domnitori ca Mihai Viteazul, tribuni ca Tudor Vladimirescu şi Avram Iancu, iobagi ca Horea şi, nu în ultimul rând, de eroii Revoluţiei din Decembrie 1989. Ei vor trăi de-a pururi în conştiinţa noastră, ca îndreptar şi ca binecuvântare.

Urmând pilda înălţătoare a ziditorilor de ţară, suntem datori, prin înălţarea noastră peste toate vicisitudinile, să ne adunăm cu toţii frăţeşte şi, desprinşi de prejudecăţi, să întronăm pe toată întinderea buna înţelegere, sfânta libertate, egalitatea şi bunăvoirea tuturor.

Trăiască România!

3 decembrie. La Bucureşti se desfăşoară Conferinţa Uniunii Europene Creştin-Democratice. În cuvîntul său, Corneliu Coposu spune:

Procesul de tranziţie prin care trec toate ţările din Europa Centrală şi de Est reprezintă tranziţia de la starea care atestă că tot ceea ce nu e explicit permis a fost interzis – la starea în care tot ceea ce nu este explicit interzis este permis.

În alocuţiunile lor, Wilfried Martens şi Wim Van Velzen îl consideră pe Corneliu Coposu un erou.

Una din calităţile speciale ale lui Corneliu Coposu era aceea că reuşea să comunice pe înţelesul tuturor, simplu şi concis, cu orice fel de interlocutor, în orice tip de societate. Îmbinînd inteligenţa cu moralitatea, dar şi cu umorul, Corneliu Coposu era un "causeur" care polariza atenţia tuturor (în domiciliul obligatoriu, de pildă, a devenit imediat "Mecca" celor din jur, deşi se aflau acolo şi colegi de partid mult mai vîrstnici). Ziariştii ştiu foarte bine că – spre deosebire de alţi lideri politici – Corneliu Coposu putea fi deranjat, fără să se supere, la orice oră din zi şi din noapte, inclusiv acasă, şi nu refuza vreodată să stea de vorbă cu cineva. Multe dintre interviuri le-a acor-

dat noaptea – de altfel, nu prea ajungea acasă înainte de ora 23 şi nu se culca decît pe la 1-2, deşi se trezea în zori, pe la 6.

8-10 decembrie. Corneliu Coposu participă, la Bruxelles, la Congresul X al Partidului Popular European, despre care va declara:

Vreau să subliniez două lucruri. Mai întîi, prezentarea pe care am ţinut-o în cadrul acestui congres în sprijinul patrioţilor români de la Tiraspol. Este semnificativ anunţul pe care preşedintele PPE, Wilfried Martens, l-a făcut de următoarea manieră: Un reprezentant autentic al poporului român face apel la Congres pentru solidarizare în tendinţa de a amortiza un abuz absolut intolerabil care se întîmplă într-o provincie românească. *Ce este important aici este sublinierea apartenenţei, cel puţin spirituale, a Basarabiei la ţara românească. În al doilea rînd, faptul că personalităţi de mare prestigiu participante la acest congres internaţional, şi enumăr pe Valery Giscard d'Estaing, pe cancelarul Helmut Kohl, şapte prim-miniştri, miniştrii de externe ai 20 de ţări, şefii opoziţiei din toată Europa, şi-au luat angajamentul, pe care l-au pus imediat în aplicare, de a trimite telegrame de protest la Moscova, Kiev şi la Chişinău, pentru salvarea lui Ilaşcu şi eliberarea patrioţilor români.*

Cu aceeaşi ocazie, Corneliu Coposu lansase propunerea ca România să se bucure de prioritate şi să fie primul dintre statele ex-comuniste care să beneficieze de protecţia şi de asigurarea securităţii naţionale şi a frontierelor de către NATO.

9 decembrie. La Tiraspol, Ilie Ilaşcu este condamnat la moarte.

24 decembrie. În "Tineretul Liber", Corneliu Coposu apreciază că "Războiul rozelor" (PDSR-PD – n.n.) e *doar o spălare a rufelor în familie (...) impresia mea e însă că aceste contradicţii dintre ei se opresc la un anumit nivel, peste care nici unii nici ceilalţi nu trec.*

3 ianuarie. Corneliu Coposu îi adresează preşedintelui Iliescu o scrisoare prin care îl invită să nu promulge legea privind abilitarea guvernului de a emite ordonanţe pe timpul vacanţei parlamentare, dacă aceasta va fi acceptată de Curtea Constituţională. Legea a fost promulgată.
14 ianuarie. Declaraţie comună a CDR şi PD (FSN), care îşi afirmă disponibilitatea de a guverna.
24 ianuarie. O delegaţie a PNŢ-CD condusă de Corneliu Coposu pleacă într-un turneu european, pentru întîlniri cu Partidul Popular Austriac, cel Bavarez şi cel Elveţian. În finalul acestui periplu, Corneliu Coposu îl vizitează la Versoix pe regele Mihai.
26 ianuarie. România este primul stat care semnează Parteneriatul Pentru Pace.
21-23 februarie. În intervenţia sa din cadrul simpozionului despre Parteneriatul Pentru Pace, cu tema *Rolul NATO în menţinerea păcii* (organizat de Fundaţia Hans Seidel şi PNŢ – CD), Corneliu Coposu spune: *Prăbuşirea comunismului a surprins Occidentul nepregătit, dezorientat, ca înainte de al doilea război mondial. Reacţiile la semnalele noastre de alarmă sînt slabe.*
28 februarie. Alegerile parlamentare de la Chişinău sînt cîştigate de Partidul Democrat Agrar din Moldova, ostil reunificării.
8 martie. Adrian Păunescu afirmă în plenul Senatului că liderul PNŢ-CD a fost informator al Securităţii după eliberarea sa din închisoare. La prima sa apariţie în faţa Parlamentului, directorul SRI, Virgil Măgureanu, va dezminţi acest lucru, arătînd că e vorba de declaraţii care erau obligatorii pentru foştii deţinuţi politici şi care – în cazul lui Corneliu Coposu – nu conţineau informaţii de natură să aducă prejudicii vreunei persoane. Într-un interviu din cotidianul "Libertatea", după ce rememorează pe scurt avatarurile sale şi ale familiei, Corneliu Coposu conchide:

Dacă în aceste împrejurări, cineva poate trage concluzia că aş fi putut colabora cu Securitatea cred că nu poate fi vorba decît de un caz clinic. Sunt întrebat de cititorii dv. de ce nu am reacţionat la acţiunea concertată de defăimare, insultă, calomnie? Pentru că m-aş degrada intrînd în polemică cu nemernicii şi mişeii care şi-au făcut profesiune de mercenari ai unor cauze pierdute şi care s-au pretat la acţiunea de terfelire, dirijată în mod centralizat, împotriva persoanelor incomode puterii politice. Activitatea acestora nu poate fi tratată decît cu dispreţul pe care-l merită netrebnicii şi ticăloşii. Nu oricine este dispus să combată trivialitatea şi vulgaritatea. Ce-aş fi putut să le răspund celor care m-au acuzat că am împuşcat ţărani în răscoalele de la 1907 sau că sunt vinovat de represiunea de la Lupeni din 1929? Calomniatorii nu s-au obosit să se informeze că în 1907 Ardealul, patria mea, era incorporat în Monarhia Habsburgică (iar Corneliu Coposu nu se născuse încă – n.n.) *şi că în timpul grevei de la Lupeni aveam doar 15 ani".*

10 martie. Ziarul "Vremea" publică articolul *Turnătoriile lui Corneliu Coposu*, în care sînt incriminate presupuse delaţiuni ale acestuia către Securitate. În aceeaşi zi, la conferinţa de presă a PD, George Stancov spune: *Virgil Măgureanu a declarat sub prestare de jurămînt, în faţa Comisiei parlamentare de anchetare a mineriadei din septembrie '91, că atacurile la adresa lui Corneliu Coposu jignesc un martir al poporului român.*

29 martie. Virgil Măgureanu declară presei: *Toate referirile la activitatea de informator a domnului Coposu sînt gratuite.*

10 aprilie. În plenul Senatului, răspunzînd interpelării lui Constantin Ticu Dumitrescu, Virgil Măgureanu arată că documentele care par să-l incrimineze pe Corneliu Coposu sînt *nerelevante*, întrucît foştii disidenţi dădeau declaraţii, nu note informative.

28 aprilie. În cadrul unei mese rotunde organizate de ziarul "Cotidianul", la care au participat şi Petre Roman,

Dinu Patriciu şi Virgil Măgureanu, Corneliu Coposu spune:

Regimul comunist, prelungit în România vreme de patru decenii şi jumătate, a avut ca principal efect nociv asupra populaţiei din ţară imprimarea complexului relei credinţe, complexul minciunii. Este foarte greu pentru persoane care s-au născut, au trăit şi au exercitat profesiuni în comunism să se emancipeze de această concepţie (...) Acestui fapt se datoreşte şi încercarea de culpabilizare generală pe care o imprimă şi caută să o lărgească puterea politică, pentru a solidariza în răspundere pe toţi cei patru milioane de foşti membri ai PCR, care nu au altă vină decît aceea a pragmatismului care i-a determinat să opteze pentru înscrierea în PCR, unde erau simpli cotizanţi (...) Această campanie a avut un obiectiv precis, pe care l-a dus la finalizare, şi anume terorizarea foştilor membri ai PCR şi îndrumarea lor la solidarizarea cu cele cîteva sute de nemernici care s-au făcut vinovaţi de crime, de dezastrul ţării, de torţionări şi de sprijin activ al dictaturii comuniste (...) După ce nişte oameni care în primele momente postrevoluţionare s-au ascuns de furia mulţimii, o dată cu consolidarea puterii criptocomuniste a celor care au confiscat din mîna generaţiei tinere revoluţia şi s-au prezentat ca "emanaţi" ai acestei revoluţii, o dată cu consolidarea puterii lor politice, au scos capul rînd pe rînd şi se manifestă prin nostalgia faţă de trecut, pe de o parte, pe de altă parte prin încercarea de demolare a democraţiei incipiente şi de organizare sistematică a unei campanii de calomnii împotriva celor care au fost victimele persecuţiei comuniste în trecut şi care continuă să fie victimizaţi de către nişte oameni lipsiţi de statură morală şi care, pentru a-şi diminua răspunderea pentru crimele şi vinovăţiile majore pe care le-au acumulat în timp ce au servit dictaturile anterioare, sigur că împroşcă cu noroi pe toată lumea. Eu, personal, am reacţionat printr-un total dispreţ, fără să mă angajez într-o polemică care m-ar degrada, cu oameni lipsiţi de răspundere şi care au colaborat efectiv la dezastrul ţării.

31 mai. Întors de la Paris, unde se întîlnise cu diaspora românească, Corneliu Coposu declară ziarului "Ora": *PNȚ-CD este împotriva actualei Constituții, deși o respectă* și că, dacă va veni la putere, va propune reinstaurarea monarhiei.
Iulie. După o suită de viroze respiratorii îngrijorătoare, Corneliu Coposu se supune unui control care relevă existența unei pungi de puroi la plămînul drept. Este operat în Germania, operație încheiată cu succes. Controalele ulterioare vor confirma reușita intervenției. Din cauza afecțiunilor pulmonare, Corneliu Coposu este silit să renunțe brusc și total la fumat.
Octombrie. Corneliu Coposu urmează, în Germania, un tratament recuperatoriu după operație. Starea post-operatorie este bună dar, la sfîrșitul lunii, se declanșează o zona Zoster la mîna dreaptă, care îi va amîna întoarcerea în țară.
8 noiembrie. În timp ce liderul PNȚ-CD se afla în Germania la tratament, Ion Rațiu declară săptămînalului "Expres Magazin": *Dacă președintele Corneliu Coposu e patriot, va lăsa locul unui om mai energic.* În aceeași perioadă, ziarul "Dimineața" publică articolul *Operațiunea învierea mortului* referitor la Corneliu Coposu.
18 noiembrie. Corneliu Coposu revine în țară după patru luni de tratament medical (inclusiv operație de neoplasm) în Germania.

M-am întors acasă cu dorința de a pune umărul pentru instaurarea democrației și pentru dărîmarea Guvernului. Îi dezamăgesc pe cei care au crezut că au scăpat de mine. Lui Ion Rațiu îi spune: *Iancule, iartă-mă că n-am murit!*
24 noiembrie. După ce eșuaseră demersurile lui Corneliu Coposu către Ion Iliescu pentru a se permite intrarea în țară a regelui Mihai (inclusiv în varianta în care se evita ziua națională), 24 noiembrie a fost stabilită ca dată limită pînă la care CDR aștepta un răspuns oficial. Întrucît acesta nu a venit, Corneliu Coposu decide să întrerupă orice legături directe cu Ion Iliescu.

5 decembrie. Corneliu Coposu declară cotidianului "Ziua": *Partidul de guvernămînt se va spulbera în momentul în care va părăsi puterea.*
6 decembrie. Reprezentanţii Partidului Conservator din Marea Britanie care îl vizitează declară: *Sîntem bucuroşi să-l vedem pe domnul Coposu din nou la treabă.*
10 decembrie. Corneliu Coposu pleacă din nou în Germania, pentru analize, pînă pe 14 decembrie.
23 decembrie. Proaspăt instalat, noul ambasador al SUA, Alfred Moses, îl vizitează pe Croneliu Coposu la sediul PNŢ-CD.
26 decembrie. Ion Iliescu susţine în faţa Comisiei parlamentare de cercetare a evenimentelor din decembrie 1989 că o delegaţie a PNŢ-CD s-a prezentat din primele zile ale revoluţiei la Ambasada URSS. În realitate, o asemenea vizită protocolară a avut loc în ianuarie 1990, şi anume la ambasadele tuturor marilor puteri: SUA, Franţa, Marea Britanie, URSS. Corneliu Coposu va aştepta zadarnic scuze pentru această dezinformare, refuzînd să mai meargă la Cotroceni.

1995

24 ianuarie. Despre problema maghiară, Corneliu Coposu declară "României Libere":

Nu cu urlete, ci prin dialog raţional îi poţi convinge pe maghiari de netemeinicia unor revendicări.

28 ianuarie. Comentariul lui Corneliu Coposu la acţiunea procurorului general Vasile Manea Drăgulin, care declanşase operaţiunea de reabilitare şi achitare a sa:

N-am cerut, nici nu mă interesează. De fapt, n-are cine să mă reabiliteze. Mai degrabă eu ar trebui să reabilitez pe o mulţime.

Februarie. Analizele medicale repetate continuă să ateste o stare bună de sănătate. Vor urma însă două viroze care agravează brusc starea sănătăţii lui Corneliu Coposu.

Între timp efectuează un nou turneu american, în cadrul căruia participă la micul-dejun spiritual oferit de preşedintele Bill Clinton (Prayer Breakfast) şi poartă discuţii cu un mare număr de congresmani americani, dar şi personalităţi politice europene: Lordul Ashborn şi Lordul Griffith, invitaţi din partea Camerei Comunelor, respectiv Camerei Lorzilor, dl. Lane, preşedintele Confederaţiei Sindicale a Transporturilor, David Funderburk, fost ambasador SUA la Bucureşti, John Aschroft, senator, fost guvernator de Missouri, senatorii Wolf şi Smith etc. Cum tocmai se dezbătea în Congresul american Legea 57, privind securitatea SUA, care – la punctul 6, articolul 11 – enumera statele care trebuie ajutate pentru a întări echilibrul mondial (grupul de la Vişegrad, ţările baltice şi Ucraina), Corneliu Coposu insistă pe lîngă senatorii cu care stă de vorbă ca şi România să fie nominalizată în această listă. De asemenea, vizitează Muzeul Holocaustului, *unde am constatat cu regret şi indignare* afirmă Corneliu Coposu *că sînt preluate datele furnizate de regimul comunist, informaţii care denaturează realitatea: abia opt români sînt menţionaţi (...) Bineînţeles că erau puse în contul României şi victimele hitlerismului, din Transilvania de pildă, din perioada '40-'44, cît a fost sub ocupaţie maghiară.*
7 februarie. Corneliu Coposu se întoarce din SUA.
14 februarie. La sediul organizaţiei "21 Decembrie", Corneliu Coposu oferă o recepţie în onoarea oamenilor de cultură. Primele sale cuvinte adresate oaspeţilor sînt: *Apa trece, pietrele rămîn.*
Martie. Corneliu Coposu efectuează o nouă vizită în SUA (la invitaţia Congresului) şi în Germania.
13 martie. Corneliu Coposu se întoarce în ţară, anunţînd că primul-ministru al landului Saxonia, dl. Bidenkoff, i-a promis să susţină un program de ajutorare a economiei româneşti.
Mai. Corneliu Coposu este numit Ofiţer al Legiunii de Onoare franceze, distincţie pe care o va primi la Bucureşti, în octombrie.

15 mai. Aflat în vizită la Bucureşti, preşedintele Germaniei, Roman Herzog, se întîlneşte cu Corneliu Coposu şi acceptă cu entuziasm propunerea acestuia de mărire a numărului de burse acordate studenţilor români, ca şi aceea de susţinere a integrării României în NATO.
Iunie. Pentru prima dată, analizele medicale relevă existenţa unor noduli pulmonari, dar nu la plămînul drept, operat în 1994, ci la cel stîng. Corneliu Coposu urmează un tratament care pare să dea rezultate bune, dar o nouă răceală va agrava situaţia.
8-22 iunie. Corneliu Coposu efectuează o vizită de două săptămîni în Bavaria, la invitaţia primului-ministru al landului.
August. Corneliu Coposu se află din nou la tratament în Germania, găzduit de doctorul Mihai Baican, la Wilkenberg. După tratament, realizează o serie de întîlniri politice cu lideri creştin-democraţi din landurile Bavaria şi Saxonia şi cu români din diaspora germană.
3 septembrie. Corneliu Coposu participă, vreme de 7 ore, la şedinţa Comitetului lărgit de conducere al PNŢ-CD. Pentru prima dată, intuind probabil criza de timp în care intrase, Corneliu Coposu impune schimbări radicale în structurile PNŢ-CD. De asemenea, este tulburător să constatăm că nu foloseşte persoana întîi atunci cînd spune:

Dacă nu veţi reuşi să cîştigaţi alegerile, aveţi "şansa" să trăiţi încă zece ani sub comunism, adăugînd că *Nimeni nu este indispensabil în PNŢ-CD, indispensabilă e doar valoarea* şi că *Mandatul lăsat de Maniu – să nu laşi partidul să moară – a fost îndeplinit* – o piatră luată de pe inimă, în ultimul său discurs politic.
18 septembrie. Într-un interviu din "Ziua", Corneliu Coposu pronostichează că în alegerile legislative din 1996 Convenţia va obţine majoritatea relativă, cu circa 30%, iar PDSR – 25% din voturi.

Părerea mea este că o organizare ideală a alegerilor pentru doborîrea criptocomunismului ar fi alinierea Opoziţiei la un singur nivel, cu un singur canditat (la preşedinţie – n.n.) *şi o singură listă.*

18 septembrie. Corneliu Coposu se întîlneşte cu Patriarhul României, despre care declară că i-a lăsat *o impresie excelentă, aceea a unui om înţelept, echilibrat, cult şi foarte dispus la dialog (...) S-a mirat de bucuria fruntaşilor Uniunii Europene Creştin-Democrate, pe care i-am tălmăcit-o eu, pentru prezenţa* (în uniune – n.n.) *partidelor din ţările ortodoxe (...) În partidul nostru există cîţiva fruntaşi care, cu toată interdicţia mea, au încercat să promoveze confesionalismul de partid. Or, partidul nostru nu este exponentul unei confesiuni, în speţă cea greco-catolică. Toată lumea ştie că această confesiune a fost nedreptăţită, şi noi suntem de acord cu repararea nedreptăţilor, dar nu suntem exponenţii acestui cult.*
19 septembrie. În "Cronica Română", Corneliu Coposu apreciază că *radicalizarea UDMR este regretabilă*, făcînd ca *însuşi dialogul cu UDMR să devină imposibil.*
2 octombrie. O declaraţie a lui Corneliu Coposu în "Curierul de Argeş" care dă măsura presupusei înverşunări de care l-au acuzat unii adversari politici:

Cel mai important eveniment (al perioadei respective – n.n.) *este plecarea lui Iliescu la New York. Sigur, ne bucură că s-a obţinut în sfîrşit această invitaţie, chiar dacă este de gradul IV, pentru că aşteptăm de la ea ameliorarea relaţiilor cu SUA şi anumite beneficii, între care şi deblocarea fondurilor care ne sunt promise de către Banca de Investiţii şi fără de care economia românească e blocată.*
6 octombrie. Corneliu Coposu este decorat de către Bernard Boyer, ambasadorul Franţei la Bucureşti, cu *Legiunea de Onoare, în gradul de ofiţer.* (Dintre români, doar Vintilă Brătianu, Eugen Ionescu şi Ion I.C. Brătianu au mai primit această înaltă distincţie). Contrar uzanţelor, înalta distincţie a fost acordată la Bucureşti, în urma rugăminţii lui Corneliu Coposu, care a dorit să devină ofiţer al Legiunii de Onoare în mijlocul compatrioţilor săi. În discursul rostit cu acest prilej, Bernard Boyer, ambasadorul francez, a spus, între altele: *N-aţi fost nici şef de stat, nici ministru, nici comandant al armatei, nici acade-*

mician şi nici măcar ambasador. Dar n-aţi avut nevoie de aceste titluri pentru a vă face un nume recunoscut şi respectat pretutindeni (...) Într-o zi, fără a-l căuta, aţi întîlnit destinul, sub o formă pe care o îmbracă frecvent de cînd cunoaştem istoria, şi aţi reacţionat la fel cu alţi cîţiva oameni care au întîlnit acelaşi destin: Iosif, care refuză să recunoască divinitatea faraonului, personajele tragediei greceşti, care refuză să accepte injustiţia, sau primii creştini, care refuză sacrificiul pentru împărat (...) Destinul pe care l-aţi întîlnit a fost cu siguranţă unul din cele mai redutabile care ar putea să apară în calea unui om, pentru că stalinismul, în forma lui cea mai sinistră, a adăugat la suprimarea victimelor plăcerea perversă a înjosirii preliminare (...) Dumneavoastră aţi spus "Nu". Aceasta v-a costat foarte scump: 17 ani de detenţie, marcaţi de rele tratamente şi presiuni de tot felul, urmaţi de un regim de supraveghere. Aţi lăsat acolo cei mai buni ani ai vieţii, dar aţi cîştigat ceva ce numai cîţiva oameni pot aprecia: respectul faţă de sine şi faptul de a putea fi în acord total cu propria conştiinţă. Era normal ca după Revoluţie să jucaţi un rol în această ţară (...) pentru care sînteţi un punct de referinţă (...) Putem gîndi, dar nu am avea dreptate, că purtarea dv. şi a unora dintre prietenii dv. este, pentru cei care nu au avut ocazia să treacă prin ceea ce aţi trecut, un fel de reproş în viaţă. Eu cred că este exact contrariul (...) Graţie dumneavoastră, graţie cîtorva oameni, România de azi e o Românie liberă şi toţi românii, oriunde ar fi ei şi orice ar fi făcut, se recunosc în dumneavoastră.

Corneliu Coposu a declarat:

Sunt recunoscător guvernului francez pentru aprecierea modestei mele activităţi şi voi căuta să corespund tuturor argumentelor pe care se întemeiază această decoraţie franceză.

Ceremonia a fost urmată de o recepţie la Casa Oamenilor de Ştiinţă.

21 octombrie. Ultima apariţie în public a lui Corneliu Coposu are loc la Conferinţa Naţională a Femeilor din PNŢ-CD.
20 octombrie. Deşi starea sănătăţii sale se agravase, Corneliu Coposu refuză să se interneze, preferînd să aştepte sosirea în ţară a doctorului Mihai Baican (fiul unui prieten din tinereţe). Pe 10 octombrie ar fi trebuit să fie la Wilkenberg, pentru controlul periodic, dar nu s-a mai putut pune problema unei deplasări.
30 octombrie. Se simte atît de rău încît surorile sale şi dr. Maria Cristina Moisin îl duc de urgenţă la Spitalul Filaret, unde se constată pierderea cunoştinţei (sufocare produsă de insuficienţa respiratorie). Este transferat la Spitalul Municipal, la Reanimare. Recăpătîndu-şi cunoştinţa, Corneliu Coposu spune celor din jur: *Gata, trebuia să vină şi momentul ăsta. Nu-mi mai faceţi nimic.* Se instituie o comisie multidisciplinară, condusă de directorul spitalului, Sorin Oprescu, care – vreme de 11 zile – va încerca tot ceea ce era omeneşte posibil pentru a-l ţine în viaţă.
1 noiembrie. Printre cei care îl vizitează la spital pe Corneliu Coposu se numără şi Virgil Măgureanu.
11 noiembrie. Corneliu Coposu se stinge din viaţă. Decesul se înregistrează la ora 9 şi 22 de minute, prin *deteriorarea progresivă a funcţiilor vitale, determinată de boala de bază: neoplasm pulmonar drept, operat în 1994 (lobectomie medie şi inferioară) şi recidivat, metastaze multiple, insuficienţă cardio-respiratorie severă.*

La catafalcul său au venit, vreme de trei zile, zeci de mii de oameni, şirul acestora întinzîndu-se pe cîteva sute de metri.

Consiliul local al municipiului Bucureşti declară zi de doliu în Capitală.

Ceremonia funerară a scos aproape tot Bucureştiul în stradă, dar înmormîntarea – la Cimitirul Bellu catolic –, conform dorinţei familiei, s-a desfăşurat cu discreţie, în prezenţa celor apropiaţi. O confuzie din timpul vieţii se

perpetuează şi după moarte: pe cruce apare, eronat, anul naşterii 1916.

Chiar şi în această tragică împrejurare, autorităţile române au interzis din nou intrarea în ţară a regelui Mihai.

La scurt timp după dispariţia lui Corneliu Coposu, în rîndurile opoziţiei s-au reaprins luptele de orgolii.

Bibliografie

1. Ion Alexandrescu, Ion Bulei, Ion Mamina, Ioan Scurtu. *Enciclopedia partidelor politice din România (1862-1994)*. Editura "Mediaprint", Bucureşti 1995.

2. Arhiva SRI, Fond Penal, Dosarele 16388 (11 volume), 100601, 44608 (14 volume).

3. Arhiva SRI, Fond Documentar, Dosarul 11519 (16 volume).

4. Roxana Badralexi şi Roxana Iordache, suită de interviuri în "România Liberă".

5. Ion Bulei. *Scurtă istorie a Românilor*. Editura "Meronia", Bucureşti, 1996.

6. Corneliu Coposu. *Confesiuni – dialoguri cu Doina Alexandru*. Editura "Anastasia", Bucureşti, 1996.

7. *Corneliu Coposu în faţa istoriei*. Institutul pentru analiză şi strategie politică Iuliu Maniu şi Fundaţia Hanns Seidel. Editura "Metropol", Bucureşti, 1996.

8. Corneliu Coposu. *Dialoguri cu Vartan Arachelian*. Editura "Anastasia", Bucureşti, 1992.

9. Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu. *Scurtă istorie a românilor*. Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1977.

10. PNŢ-CD, Direcţia departamentelor de studii, doctrine şi programe. *PNŢ-CD – scurt istoric*, Editura "Gîndirea Românească", Bucureşti, 1994.

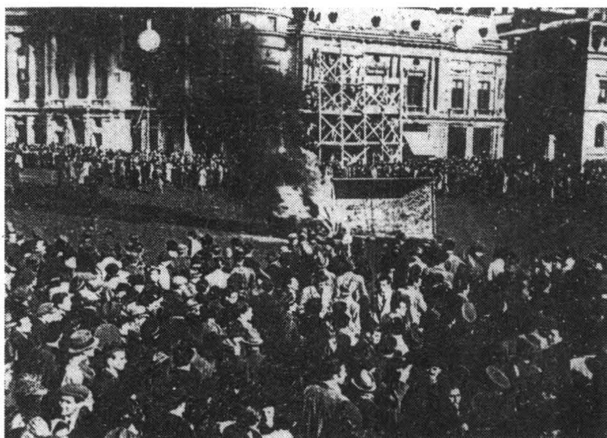
11. Petre Roman. *Libertatea ca datorie*. Editura Dacia, 1994.

12. Ioan Scurtu. *Din viaţa politică a României (1926-1947) – Studiu critic privind istoria Partidului Naţional Ţărănesc*. Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1983.

13. Domniţa Ştefănescu. *Cinci ani din istoria României: 1989-1994*. Editura "Maşina de scris", Bucureşti, 1995.

8 noiembrie 1945: În mijlocul mulțimii de oameni veniți să-l aclame pe regele Mihai apar „spontan" camioane cu muncitori.

8 noiembrie 1945: În urma ciocnirilor dintre manifestanți și contramanifestanți, unul din camioane este incendiat.

8 noiembrie 1945: Detaliu din mulțimea care îl aclama pe regele Mihai.

Dovadă Dosar Nr. 30

Subsemnatul, [2] Corneliu Coposu, adeveresc prin prezenta, că am primit mandatul de înfățișare Nr. 797 din 13 III 946, emis în contra subsemnatului, de către Domnul Procuror Instructor al Cabinetului Nr. 6 de pe lângă Curtea Marțială a [1] C-2-a

Dată în [4] București astăzi [7] 13 III 946

Semnătura învinuitului

Se certifică de noi că semnătura este proprie și sa făcut în fața noastră, astăzi [7]

Funcțiunea și semnătura agentului

18/III 946. Coposu

1) Corpului ... Armată: ... Diviziei.
2) Gradul, numele și pronumele.
3) Unitatea.
4) Comuna și județul pentru cei din comunele rurale; în plus, strada și Nr. ... pentru cei din municipii și comune urbane.
5) Delictul de: crima de: (calificarea legală).
6) Localitatea de reședință a Tribunalului Militar.
7) Ziua, luna, anul.

T. R. — c. 686.

13 martie 1946: Corneliu Coposu ia cunoștință de citarea sa ca martor în procesul „8 noiembrie 1945".

219.- Serg.Major BACESCU MIRCEA, din Reg...
Viteazu,a fost reţinut la 7 Noembrie 1945, în ...
bruscuiade, fără a se dovedi a fi luat parte ac...

220.- ILIESCU NINA, din întreprinderea ASTRA ...
semnalează pe Dumitru A.Dumitrescu, din Bucureşti ...
midarii de Jos Nr.47, că în ziua de 8 Noembrie, ...
propagandă printre funcţionarii întreprinderii ...
parte la manifestaţie. Se constată că din acea ...
au fost mulţi funcţionari la manifestaţie, dar nu ...
bileşte a fi instigaţi de învinuit şi nici acesta ...
vedeşte a fi participat prin acte de violenţă.-

221.- BRANZOIU CONSTANTIN, din Bucureşti, Ca...
Dudeşti Cioplea, a fost arestat preventiv şi nu ...
a fi întreprins o acţiune în pregătirea manifesta...
ca atare şi cuvant de ordine din partea D-rului Lu...

222.- Dr.VILD VLAVIAN, din Sibiu, a fost reţin...
Generală a Poliţiei, în faza primelor cercetări ...
a fost în compania lui Iuliu Maniu şi alţi conducăto...
care nu se stabileşte a fi luat parte la manifestaţi...
a fi întreprins o acţiune de pregătirea manifestaţiei...

223.- EUGENIA M.CROITORU, din Bucureşti,a fost ...
cu ocazia manifestaţiei în Piaţa Palatului.Numita ...
s'a dus la Biserica Zelari ca de obiceiu ca şi la ma...
ţie, dar nu se dovedese acte de manifestare violentă.

224.- COPOSU CORNELIU, din Buc.Sos.Jianu Nr.72,...
cretra particular a lui Iuliu Maniu, a fost cercetat ...
gătură manifestaţiei şi execuţia ei fără a se stabili ...
ticipare efectivă. A luat parte la manifestaţie dar nu ...
stabileşte a se fi dedat la acte de violenţă.-

225.- Serg.T.R.IVANESCU, nu a fost identificat, dar...
fi fost reţinutdintre manifestanţi, asupra lui s'a găsit
un bilet prin care cerea circa 100 cartuşe.-

226.- Sblt.Aviator COMANESCU ROMEO,Flot.I.Vânătoare, ...
fost la manifestaţie, dar nu se dovedeşte alte acţiuni în
sarcina sa.-

227.- CIOAN MIHAI, din Bucureşti, Fabrica de Oţet, a
luat parte la manifestaţie, dar nu sunt dovedite acţiuni
concrete în sarcina sa.-

228.- COMANESCU MANEA PAMFIL,din Buc.pres.Circ.34 P.N....
a fost semnalat a fi luat parte la manifestaţie şi dovedeşte
că fiind bolnav, n'a luat parte la manifestaţie.-

229.- POPESCU I.ION,din Buc.preş.Circ.36 P.N.T.,a trecu...
prin Piaţa Palatului dar n'a manifestant violent.-

230.- MARINESCU IOACHIM, din Giurgiu,în ziua de 8.XI.94...
a organizat manifestaţia tineretului în acel oraş, cu acelaş
procedeu ca şi în Buc.strigându-se lozinci anti-guvernament...
dar nu se reţin în sarcina sa acte de violenţă.-

8 noiembrie 1945: Lista (parţial arsă) cu cei reţinuţi în urma manifestaţiei anticomuniste şi promonarhiste. Corneliu Coposu figurează la nr. 224. Ulterior a fost disculpat şi chemat în proces ca martor.

Fotografii din dosarul Corneliu Coposu aflat în Arhiva S.R.I. (nedatat).

Adeverință 00307

Am primit dela Dna Coposu, următoarele pentru a le preda Dlui Coposu, prin Siguranța Generală

Două (2) prosoape
Patru (4) batiste
Două (2) perechi Ciorapi bumbac subțiri
Una (1) Chiloți
Două (2) Cămăși de zi
Una (1) pijama
Una (1) iconiță cu Iisus
Una (1) pereche pantaloni gris
Un (1) Cearceaf —
Una (1) pastă dinți
Un (1) Săpun față —
Una (1) pungă cu talc —
Una (1) Sticlă cu acid lactic
Una (1) " " Cordisan —
Una (1) " " picături Davila
Una (1) " " spirt alb.
Una (1) Cutie cu pudră Ichtyol.
Un (1) Rulou hârtie igienică
Trei (3) pachete țigări Camel
Una (1) periuță unghii

Un (1) tub Ichtyol
Un (1) Cutie cu bicarbonat sodiu
Una (1) perie dinți —

Plus un geamantan din pânză gris pentru transportul efectelor — —

Am predat,
Arlette Coposu

Am primit,
dela Siguranță —

18 Iulie 947

Arlette Coposu

18 iulie 1947: Banalele obiecte personale nu ajungeau de la familie la deținut decît prin intermediul Siguranței Generale.

DS-4146 ó mol

REPUBLICA POPULARA ROMANA
DIRECTIUNEA GENERALA A SIGURANTEI STATULUI
INSPECTORATUL DE SIGURANTA AL CAPITALEI
Serviciul I. Secţia I. Brigada IX.

DIRECŢIA A SIG. STATULUI
DIRECŢIA INFORMAŢIILOR
Nr. 24993 / 17 AUG 1948
DOSAR No. ______

Nr.18894-S [redacted]
11 Aug. [redacted]

18 AUG 1948

00380

C Ă T R E
DIRECTIUNEA G-LA A SIGURANTEI STATULUI
Serviciul II, Biroul 2.

La ordinul Dvs. nr.27935 din 30.VII.948, cu privire la soţiile lui CORNELIU COPOSU şi a lui KENDELL, consul englez, avem onoare a raporta următoarele:

COPOSU ARLETTE este născută în Constanţa, la 1915, de cetăţenie română, de religie catolică, posedând buletinul populaţiei nr.745/914.

Domiciliază în str.Heleşteu nr.19.

În prezent, susnumita locueşte cu întreaga familie COPOSU, compusă din: Cornelia, Flavia, Doina, Rodica, Tudoreanu Elena şi Sărmuţiu Elena.

Intr'adevăr, susnumita are prietinie dusă la soţia consulului englez KENDELL MILLY, din Bd. Generalisimul Stalin nr.72, care însă până în prezent nu a fost vândută.

COPOSU ARLETTE în prezent merge foarte rar pela KENDELL MILLY, deoarece aceasta se pregăteşte să părăsească ţara.

COPOSU ARLETTE are atitudine antidemocratică.

MILLY KENDELL primeşte adesea vizitele diferitelor persoane străine şi români.

Astfel, în ziua de 7.VIII.a.c. au venit la susnumita şapte persoane, dintre care doi români şi cinci englezi, care au discutat, criticând starea de lucruri din România şi lăudând situaţia din Anglia.

Din informaţii rezultă, că MILLY KENDELL este îngrijorată de soarta obiectelor achiziţionate în ţară, deoarece a investit mulţi bani în acestea şi nu ştie cum să-le scoată din ţară.

Tot la MILLY KENDELL se găsesc şi lucrurile aduse de numita CERNOVA, care a locuit în str.Română nr.26. Fiecare obiect poartă monograma numitei CERNOVA.

nu corespunde

I N S P E C T O R,

A.P.R.

ŞEFUL SERVICIULUI I,

11 august 1948: Arlette Coposu era urmărită pas cu pas după arestarea soţului — aici, pentru că se află în relaţii amicale cu familia consulului englez Milly Kendell.

11 septembrie 1948: Fișa de încarcerare a lui Corneliu Coposu de la Penitenciarul Jilava. Mențiunea „Pedeapsa începe la 11 septembrie 1948“ se referă la momentul transferului către Jilava.

PENITENCIARUL Jilava 95

COPIE DEPE FIȘA DE INCARCERARE Nr. 1080/948

DATA INCARCERĂRII Pronumele, numele și porecla, starea civilă și semnalimentele condamnatului	Durata pedepsilor, categoria penală, numirea autorității care le-a pronunțat și data completă a hotărîrii	Epoca începerii pedepsei	Comutări sau reduceri de pedepse Nr. și data decretului	Epoca expirării pedepsei
Astăzi 11 Septemvrie 1948 s'a primit dela Dir. Gl. Sig. a Sec. Poporului condamnatul Coposu V. Corneliu fiul al lui Valentin + și Aurelia născut în comuna Bobota județul Sălaj Nr. extractului de naștere — locuind în comuna București str. Șos. Jianu Nr. casa 72 județul Ilfov, de religie ortodox de naționalitate român de meserie ziarist gradul de cultură — L căsătorit având da copii —, arestat pentru — art. — — c. p. de ani) 37 talia 1 m 89 cm fruntea înaltă nasul dr. gura potrivită buzele —, bărbia ovală fața și forma ei ovală ochii căprui părul cărunțit — sprincenele cast., barba rasă — mustața —, dinții — ținuta corporală — —, semne particulare n'are la cap — la ... — la corp — la picioare — bărbia și vocea —	Internat de Dir. Gl. Sig. a Sec. Poporului cu ordin nr. 41656 din 11 Sept. 1948.	Pedeapsa începe la 11 Sept. 1948		

(ss) Administrator

(ss) Secretar Gh. Bogdanov

p. conformitate

Etatea se va pune cea din mandat sau declarată de osândit fără a i se mai schimba la transferare.

59

Declarație

25.X.1952.

Eu internatul Corneliu V. Coposu, în prezent la colonia M.A.T. Bragadiru declar următoarele:

În ziua de 25.X.1952, fiind pe terenul de muncă secția Titan, în timp ce ne întorceam dela câmp, a avut loc o conversație între deținuți, în prezența domnilor milițieni care escortau coloana, asupra pedepselor și prelungirii lor. Internatul Popescu Ion a povestit că a obținut prin muncă o reducere de 6 luni a condamnării administrative, dar nu a fost eliberat, și crede că i s'a prelungit pedeapsa cu doi ani. La aceasta d. comandant al gărzii a spus că tot e bine că acum regimul de penitenciar e bun, deoarece nu se mai bate în închisori cum a fost înainte. Subsemnatul am spus dlui comandant că nu știu cum era înainte, dar că în 1938 am fost în închisoare, și nu am fost bătut iar acum dela anul 1947 de când sunt închis nu am fost bătut de nimeni, niciodată. Am spus însă că se mai întâmplă ca să mai fie bătut câte unul, citând numele internatului Anca-ța [?], care a fost bătut. Conversația a avut loc cu d. comandant al gărzii, d. milițian, ostaleț [?]. Altceva nu am afirmat.

Aceasta este declarația pe care o semnez

C. Coposu

25 octombrie 1952: În cunoștință de cauză, Corneliu Coposu nu se sfiește să spună că traiul deținuților era mai bun înainte de 1946.

[redacted]

Nr. convertului 18467 93

PENITENCIARUL Craiova

Foaie de transferare pentru serviciul ambulanței

Deținutul Coposu Corneliu *de profesiune* avocat

condamnat la internat *pentru faptul de*

Expiră la

Penitenciarul de pornire Craiova

Penitenciarul de predare

Motivul transferării ordin nr. 36/32/1950 DGP

Identificat la penitenciarul Craiova *fișa Nr.* 3

SEMNALMENTE:

Etatea	38	*Fața*	smeadă
Statura	1,89	*Părul*	,,
Fruntea	lată	*Sprâncenele*	castanii
Nasul	drept	*Barba*	rade
Gura	potrivită	*Mustățile*	rade
Bărbia	ovală	*Attitud. corp.*	

Semne particulare nu are

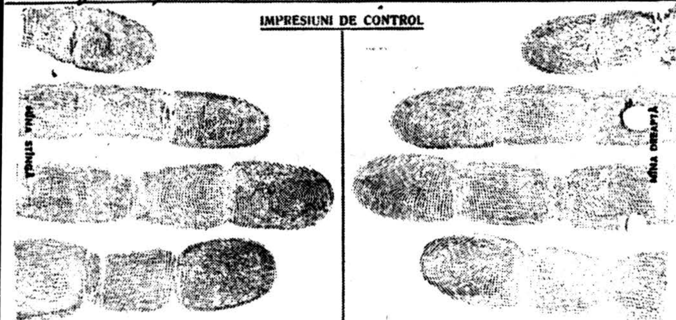
Hrana i s'a dat în natură până la destinație.

DIRECTOR, Secretar

N. B. — Fără prezentarea pe lângă convert a acestui foi de transferare deschisă, șefii de ambulanță vor refuza primirea deținutului.

[redacted]

Foaie de transfer în care apar semnalmentele personale.

Luată la Inchis. M.A.I.
Data 5.I.1955
De Lt. [illegible]

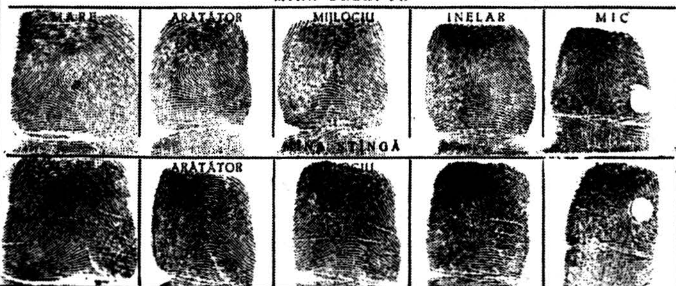
FORMULĂ DACTILOSCOPICĂ		

Clasificată la
Data
De

IMPRESIUNI DE CONTROL

MÎNA STÎNGĂ

MÎNA DREAPTĂ

MÎNA DREAPTĂ

MARE	ARĂTĂTOR	MIJLOCIU	INELAR	MIC

MÎNA STÎNGĂ

MARE	ARĂTĂTOR	MIJLOCIU	INELAR	MIC

5 ianuarie 1955: Amprentele lui Corneliu Coposu, prelevate în timpul anchetei.

Se aprobă
[illegible]
3-III-1955 Nota 3317 329

Să fie dat
[illegible]
3.III.1955

În interesul cercetărilor rog a se aproba, ca reținutului COPOSU CORNEL, să i se dea din țigările ce le are la bagaj 5 bucăți pe zi.
Posedă =100= țigări [illegible]

[illegible]

Locot. Gh. Blidaru

03-03-1955

3.III.955
Executat
[illegible]

3 martie 1955: Anchetatorul Gheorghe (Ghiță) Blidaru solicită 5 țigări pe zi pentru Corneliu Coposu, pe timpul anchetei (din cele 100 pe care le avea „la bagaj").

16

Declaratie

Subsemnata COPOSU AURELIA născută la 1893, luna Mai, ziua 3, in Surduc - Sălaj; domiciliată in Buc. col. Budesti 86, mama numitului COPOSU CORNEL, declar prin prezenta ca fiul meu, nu posedă nici un fel de avere mobilă nici imobilă. Bijuteriile, ca: un ceas de mină și un inel, au fost vindute de soția lui pentru a se întreține..

Aceasta imi este declarația ce o dau și o semnez propriu.

Coposu Aurelia

Buc. 7 Mai 1955

7 mai 1955: Declarația prin care mama lui Corneliu Coposu precizează că fiul său nu are avere (lucru verificat în numeroase rînduri de către autorități).

PENITENCIARUL JILAVA Nr. DOSARULUI 52.

ANUL 955 LUNA 07. ZIUA 27.

1. P. Aiud
2. Rm. Sărat
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

1 2 3

FIŞA MATRICOLĂ

Numele COPOSU Pronumele CORNEL.

Porecla

Născut în anul 1914 luna MAI ziua 20.

în comuna BOBOTA. Raionul SIM. SILVANIEI

Regiunea ORADIA. fiul lui VALENTIN.

şi al AURELIA. domiciliat în comuna BUC.

Str. SOS. JIANU. nr. 72.

Raionul STALIN. Regiunea BUC.

Ocupaţia la data arestării FUNCŢ. PARTICUL. în trecut AVOCAT.

Averea deţinut la data arestării F. AVERE. în trecut F. AVERE.

Ocupaţia soţ la data arestării DACTILOGRAF. în trecut IDEM.

Averea soţ la data arestării F. AVERE. în trecut F. AVERE.

Ocupaţia părinţilor în prezent DECEDAŢI în trecut PREOT.

Averea părinţilor în prezent DECEDAŢI în trecut F. AVERE.

Originea socială MIC BURGHEZĂ. categoria socială

Studii LICENŢA ÎN DREPT. cetăţenia ROMÎNĂ.

Serviciul militar ctg. 936. gradul unitatea careia aparţine REFORMAT.

Starea civilă CĂSĂTORIT. numele soţ ARLETE. copii BAEŢI / FETE —

Apartenenţa politică a deţinut la data arestării P.N.T.

în trecut P.N.T.

SEMNALMENTE: talia 1,84 m. fruntea nor. nasul nor. gura nor.

bărbia ov. faţa [illegible] ochii căprui părul [illegible] sprincenele cast.

barba rade. mustaţa rade urechea nor. semne particulare nu are

SITUAŢIA JURIDICĂ: antecedente penale

Prevenit depus la data de de către cu mandatul

de arestare nr. / pentru faptul

Descrierea pe scurt a faptului

IEŞIRI: transferări, evadări, ridicat pentru cercetări, etc. 10.IX.1959 predat MAI. U.M. 0123/H conf. adr. 49347/9.9.59 – 23.11.959 readus la Rm. Sărat. R2.

Reprimiri

27 iulie 1955: Fişa matricolă a lui Corneliu Coposu, întocmită la Penitenciarul Jilava şi aflată astăzi în evidenţa Direcţiei Generale a Penitenciarelor din Ministerul Justiţiei.

Nr. mandatului și instanța care l-a emis	Nr. hotărîrii judecătorești și instanța care a pronunțat-o	Fapta comisă Articolul Codul sau Legea în care se încadrează	Durata și felul pedepsei	Comutări, reduceri, grațieri, adăogiri, contopiri, etc.	Data începerii pedepsei Anul	Luna	Ziua	Data expirării pedepsei Anul	Luna	Ziua
25356/55 T.M.T. Buc	876/55. T.M.T. Buc	Activ. intr. e. el munit.	15 Ani	Anulat conf. mand. Nr. 876/55 a Trib. Mil. T. Buc. RZ 5 T 916	1947	VII	14	1962	VII	9
DESCRIEREA PE SCURT A FAPTULUI: Activ. intensa contra el munit.										
876/55 Trib. Mil.	876/55 T. Buc.	Activ. contra cl. muncitoare	15 ani D.G.		1947	VII	14	1962	VII	9
DESCRIEREA PE SCURT A FAPTULUI										
Cu J. 85912/	04.07.62	ord. de	elib. la termen cu D.O.							
DESCRIEREA PE SCURT A FAPTULUI: în com. Rubla Brăila reg. Galați conf. Decis. MAI E 116450 11.VI.1962										

OBSERVAȚIUNI Cu J. 70018/28.III.

Nr. Deciziei sau Proces-Verbal de internare	Nr. adresei și autoritatea care l-a depus	Motivul internării
Vezi J.		

MAJORĂRI-REDUCERI: A fost pedepsit cu 3 zile izolare și avertizare în apel... pentru atitudine necorespunzătoare și nerespectarea regulamentului

OBSERVAȚIUNI 21 octombrie 1956 ... 10.8.57. Rm. Sărat Cu J. 149347/9.9.59 ord. de predare M.A.I. ...

Impresiunea degetului arătător stâng	Semnătura deținutului	
	[signature]	IEȘIRI DEFINITIVE 09.07.962 eliberat la termen cu D.O. în com. Rubla-Brăila reg. Galați - RZ. FIȘA ÎNTOCMITĂ DE ... LA DATA ... Verificat și găsit în conformitate cu actele dela dosar COMANDANT, Lt. Col. ... ȘEF. BIROU EVIDENȚA: Lt. ...

Matricola ~~2047~~ 3474 V Unitatea Brigadiru 8

Numele Căposu V. *Pronumele* Cornel

Porecla

Născut în anul 1914 *luna* Mai *ziua* 20 *în*

Comuna Bobota *Raionul* Sălaj *Regiunea*

Fiul lui Valentin *și al* Aurelia *domiciliat în*

Comuna București *Raionul* Șos. Jianu Nr. 72 *Regiunea* Buc.

Ocupația la data arestării: avocat.

Ocupația în trecut: avocat ziarist.

Studii: Dr. în Drept

Starea materială la data arestări nimic

Starea materială în trecut nimic

Starea civilă Căsătorit f. copii *Origina socială* mic burghez

Apartenența politică la data arestări neîncadrat *în trecut* PNT

Nr. Deciziei sau Procesul-Verbal de Internare	Nr. Adresei și Autoritatea care l-a depus	Motivul Internării	Durata Internării
Dec 170/950			24 luni

Internarea începe la: 26-VI-950. *Expiră la:* 25-VI-952.

Majorări (reduceri) cu 24 luni Dec. Nr 523/953 Se elib. la 25.V.1955

Eșiri provizorii: Comunicat [illegible] 5157/53

25.[illegible]-953 pt. ordin de [illegible] 6885/53

Reprimiri:

Eșiri definitive: 4.VI.1954 Eliberat [illegible]

- 3 - 25

C O N C L U Z I U N I

Din cele arătate mai sus rezultă, că numitul COPOSU CORNEL este un element duşmănos, care pînă la 23 august 1944 a activat împotriva clasei muncitoare şi a propagat războiul anti-sovietic preamărind acţiunile criminale întreprinse de fascismul german contra U.R.S.S.

După 23 august 1944, COPOSU CORNEL în cadrul P.N.T.-Maniu şi-a continuat activitatea sa criminală contra clasei muncitoare, scriind o serie de articole împotriva acţiunilor revoluţionare întreprinse de clasa muncitoare sub conducerea P.C.R., căutînd să învrăjbească naţionalităţile conlocuitoare din ţara noastră, pentru a desbina legătura puternică dintre poporul nostru şi minorităţile conlocuitoare, în vederea întreprinderii planurilor lor criminale.

COPOSU CORNEL fost conducător al P.N.T.-ului şi slugă credincioasă a lui IULIU MANIU, nu s-a dat în lături dela cele mai mîrşave mijloace pentru a acţiona contra Statului nostru democrat popular.

Impotriva susnumitului fiind administrate suficiente probe pentru dovedirea vinovăţiei sale, declaraţiile de recunoaştere ale învinuitului coroborîndu-se cu declaraţiile arătări ale martorilor şi corpurile delicte existente la dosar,

P R O P U N E M

Trimiterea în Justiţie a numitului COPOSU CORNEL ca urmare a grupului HAGEA,DOMOCOS.

ANCHETATOR PRIM
Lt.
Bildaru Gh.

SEF DE BIROU
Căpitan,
Vintilă Romeo

SEF DE SERVICIU
Lt. Col.
Andreescu Matusei

SEFUL DIRECTIEI
Colonel,
Butyka Francisc
Mr Toman colon

1955: Concluziile referatului de anchetă asupra lui Corneliu Coposu, acuzat de „activitate criminală contra clasei muncitoare“.

R. P. R. Md. Nr. 38

TRIBUNALUL MILITAR TERITORIAL

București

Dosar Nr. 1110 /195 5

45

/317

SENTINȚA Nr. 876 **(extras)**

Tribunalul Militar Teritorial București

a pronunțat următoarea sentință:

Pentru motivele cuprinse în corpul sentinței și în unire cu concluziunile Procurorului Militar;

IN NUMELE POPORULUI

HOTĂRĂȘTE;

Cu unanimitate de voturi declară culpabil

pe COPOSU CORNEL

din București - Sos. Jianu N.72 pentru crima de activitate intensă contra clasei muncitoare

p. p. de art. 193/1 al.3 C.P.

Asemenea cu unanimitate de voturi declară că nu sunt circumstanțe atenuante în favoarea sa.

Făcând aplicațiunea art 193/1 al.3 C.P., 25 pct.6 C.P. art.463 C.P. și 304 CJM

cu ~~unanimitate~~ de voturi îl condamnă pe COPOSU CORNELIU la 15 (cinsprezece) ani detențiune grea și confiscarea totală a averii.

Computǎ preventia dela 14 iulie 1947. Obligă la 200 (douăsute) lei chelt. de judecată.

Cu decizia No.2185/55, respins recursul cu 100 lei chelt. judec. Sentința definitivă).

Dată și citită în ședință publică, astăzi anul 1955 luna iulie ziua 16

Președinte, (ss)

Cpt. de just. Apostol Gh.

Conform cu originalul,

Grefier, (ss)

Asesori populari (ss)

Lt. Caracaiuc Orest

Lt. Roșu Fănică

Grefier, (ss) Mesea I.

Starea civilă a numitului este: porecle și pseudonime COPOSU CORNELIU

Raion Șimleu anul, luna și ziua nașterii 11 sept. 1911 locul nașterii Com. Bobota-Oradea fiul lui Valentin și al Aurelia profesiunea ziarist naționalitatea romînă căsătorit da numărul copiilor un

domiciliat in București Sos. Jianu No.72, Raionul Stalin

Președinte,

Maior de just.

Grefier șef,

c. 276

Sentința procesului din 1955 include și respingerea dreptului la recurs. De remarcat că data nașterii e trecută greșit (11 septembrie 1911, în loc de 20 mai 1914).

R.P.R.
TRIBUNALUL MILITAR TERITORIAL
București

Md. Nr. 34

46

Dosar Nr. 1110 / *195*5
Poziția reg. exec. Nr. .... / *195* ...[1])

316

Mandat de executarea pedepsei

Nr. 876 din ....

Noi Maior de justiție Branovici Ioan
Președintele Tribunalului Militar Teritorial București
văzind sentința (Decizia) Nr. 876 din 16 iulie 1955 195 .... a Tribunalului
Militar Terit.Buc. prin care numitul COPOSU CORNEL
născut la data de 11 sept.911 in comuna Bobota Raionul Simlău
Regiunea Oradea, domiciliat in comuna București
Str. Sos.Jianu Nr. 72 Etaj .... Apart. ...., Raionul ....
Regiunea București de profesiune ziarist de apartenență socială ....
.... de origină socială .... fiul lui Valentin
și al Aurelia, a fost condamnat la 15 (cinsprezece) ani detențiune grea

pentru crima de activitate intensă contra clasei muncitoare

prev. și ped. 193/1 al.3 C.P.

Văzind că hotărirea a rămas definitivă prin respingerea recursului de către Trib.Milit.pentru Unit,MAI cu decizia No.2185/55.

Ordonăm tuturor agenților forței publice să aresteze și să conducă pe susnumitul condamnat la Penitenciarul Jilava

Ordonăm directorului penitenciarului menționat să primească pe condamnat, să-l rețină și să-l facă să execute pedeapsa mai sus arătată, în a cărei durată se va socoti și timpul cit a stat în detențiune preventivă dela 14 iulie 1947 pînă la ....
conform [2]) sentinței.Mand arest.25356 din 25.VII.955 emis de T.M.T.Buc. se anulează.

Executarea pedepsei începe la 14 iulie 1947
și expiră la 9 iulie 1962 cind va fi pus în libertate dacă nu va fi reținut pentru alte fapte.

Președintele Tribunalului Militar Terit.Buc.
Maior de justiție

Grefier,
F. [signature]

[1]) În corespondență se va menționa acest număr.
[2]) Actul din care rezultă durata deținerii preventive.

c. 372

1955: Mandatul de condamnare a lui Corneliu Coposu (după 8 ani de închisoare fără nici un proces). Termenul de expirare a pedepsei (9 iulie 1962) nu avea să fie redus cu nici o zi.

CERERE

CĂTRE

278

Direcţiunea Generală a Penitenciarelor, Lagărelor şi Coloniilor de Muncă — Bucureşti,

Subsemnatul Coposu V. Corneliu născut la 20.05.1914.
în comuna Bobota, raionul Şimleu, regiunea Oradea,
deţinut în Penit. Râmnicul-Sărat condamnat ~~(prevenit)~~ la 15 ani detenţiune pentru art. 193, ind. 1, lit. C. din C.P. prin sentinţa nr. 874/1955 de Tribunalul Militar M.A.I. Bucureşti Dosar nr. 1110/1955 ~~Mandat nr.~~

~~Rog a aprobe~~ ~~pentru următoarele motive:~~

Vă rog să binevoiţi, — pentru motivele esenţiale, arătate mai jos, — a autoriza Direcţiunea Penitenciarului Râmnicul-Sărat, să-mi aprobe, în interes sanitar:

1. Îmbrăcămintea personală suplimentară, de care am neapărată nevoie, pentru a preveni crizele de anghină pectorală, şi anume: 2 flaneluţe, 1 căciulă, 1 pătură şi 1 flanelă (pe care le am la magazia Penitenciarului)
2. Să-mi aprobe „pat permanent", adecă repaos pe pat de care sînt nevoie, în special după orele 17.

Motive:

Subsemnatul sufăr de hipertrofia miocardului (cord bovin) şi aortită acută, cu crize de anghină pectorală, accentuate la frig şi oboseală. Solicit autorizarea menţionată mai sus, pentru menajarea boalei, întrucât în lipsa posibilităţii de repaos şi a îmbrăcămintei cerute, sănătatea mea, — şi aşa serios afectată de cei aproape 11 (unsprezece) ani de închisoare, — ar fi grav primejduită.

Menţionez că aceste drepturi, solicitate prin prezenta cerere, le-am avut la toate Penitenciarele, în cursul detenţiunii. Rog să se consulte şi Serviciul Medical.

Tot în motivarea cererii mele menţionez că în prezent sînt singur într-o celulă rece, cu tavan de fier şi fără duşumea şi că efectele reglementare, pentru un deţinut bolnav în situaţia mea, sînt insuficiente.

Vă rog să binevoiţi a-mi aproba cererea.

Coposu V. Corneliu

Râmnicul-Sărat
la 23 Octombrie 1957.

23 octombrie 1957: La Rîmnicu Sărat, bolnav, Corneliu Coposu solicită câteva haine mai groase. În dosar nu apare vreo aprobare.

9 iulie 1962: Declarația-tip prin care foștii deținuți erau obligați să promită că nu vor relata ceea ce au trăit și au văzut în închisoare. Nu era permis nici măcar să anunțe familia altui deținut unde se află acesta.

Locul de deținere *Penitenciarul Rm. Sărat.*

230

DECLARAȚIE

Subsemnatul *Coposu Cornel*
domiciliat în comuna *Rubla*
raionul *Brăila* regiunea *Galați*
strada — nr. -

La punerea mea în libertate din locul de deținere am luat cunoștință de faptul că nu am voie să divulg nimănui nimic din cele văzute și auzite de mine în legătură cu locurile de deținere pe unde am trecut și nici despre persoanele încarcerate.

De asemenea nu voi comunica nimic scris și nici verbal rudelor sau altor persoane despre deținuții rămași în penitenciar.

In cazul că nu voi respecta cele arătate mai sus, am luat cunoștință că sînt pasibil de a suporta rigorile legilor Republicii Populare Romîne.

SEMNĂTURA,
Coposu

Data *09.07.1962.*

229

1) Penitenciarul Rm. Sărat.

Nr. 0660 din 09 iulie 1962.

CĂTRE

DIRECŢIA GENERALĂ A MILIŢIEI

SERVICIUL EVIDENŢEI OPERATIVE

Vă facem cunoscut, că în ziua de 09 iulie 1962 *a* 2) fost pus în libertate din Penitenciarul Rm. Sărat *numitul* COPOSU CORNEL

fiul lui Valentin *şi al* Aurelia *născut în anul* 1914 *luna* Mai

ziua 20 *în comuna* Bobota *raionul* Şimleul-Silvaniei *regiunea* Crişana

profesia avocat.

A fost depus la data de 14 iulie 1947 *în baza mandatului de arestare*

nr. 876 / 1955 *emis de* Tribunalul Militar Teritorial Buc.

fiind condamnat la 3) 15 (cincisprezece) ani detenţie grea.

prin hotărîrea nr. 876 / 16.07.1955 *a* 4) Trib. Milit. Terit. Bucureşti.

pentru 5) Crimă de activit. intensă contra clasei muncit. *art.* 193/1 al. 3 C.P.

S-a eliberat 6) la expirarea pedepsei.-

~~A declarat că-şi va stabili~~ cu *domiciliul* obligatoriu în Reg. Galaţi *raionul* Brăila

comuna Rubla *strada* — *nr.*

COMANDANT,

/ Şeful Bir. Evidenţei

1) Formaţiunea. — 2) Fost pus în libertate de, evadat, decedat la. — 3) Hotărîrea pronunţată. — 4) Instanţa care a dat hotărîrea. — 5) Infracţiunea comisă şi articolul din C. P. în baza căruia a fost condamnat. — 6) Motivul eliberării (la termen, graţiat conf. Decret nr. .... etc.).

c. 0224

9 iulie 1962: Corneliu Coposu este eliberat din penitenciarul Rîmnicu Sărat, după 15 ani de detenţie, pentru încă 2 ani de domiciliu obligatoriu, timp în care această adeverinţă va fi singurul său act de identitate.

Fotografii din filajele executate pe urmele lui Corneliu Coposu, vreme de un sfert de secol (1964 - 1989). Unele dintre persoanele surprinse alături de Corneliu Coposu sunt cunoștințe ocazionale sau simpli trecători. Pentru celelalte, în dosarul de Securitate, nu există identificări sigure, iar datarea este incertă. Numărul acestor fotografii este mult mai mare, de ordinul sutelor, dar majoritatea se află într-o stare care face imposibilă reproducerea lor.

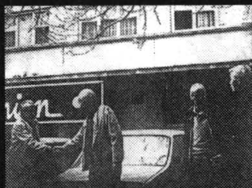

Nr. F/DII 20 198 164 din 28.IX.87 297
23.09.87

MINISTERUL DE INTERNE
UNITATEA 0800/S
Subunitatea F/C3
Nr. 300 din 23.IX.

STRICT SECRET

Loc pentru fotografie 223

VALERIU CECILIA
IND. 130

NOTĂ DE FILARE ȘI IDENTIFICARE

În ziua de 22.09.1987 între orele 15^{40} – 15^{55}

obiectivul „CICI" a fost ~~vizitat~~ (contactat) de INDIVID

cu următoarele semnalmente: 65-70 ani; 1,80-1,85 m; conformația corpului atletică; părul alb; fața ovală; ochii căprui; costum gris-petrol; pantofi maron deschis

Semne particulare:

Îmbrăcăminte și obiecte portabile:

Stabilit (ă) în str. LUTERANĂ nr. 14 ~~bloc~~ casă mică

etaj ...... apart. ...... scară ...... sector 1 la ora 16^{10}

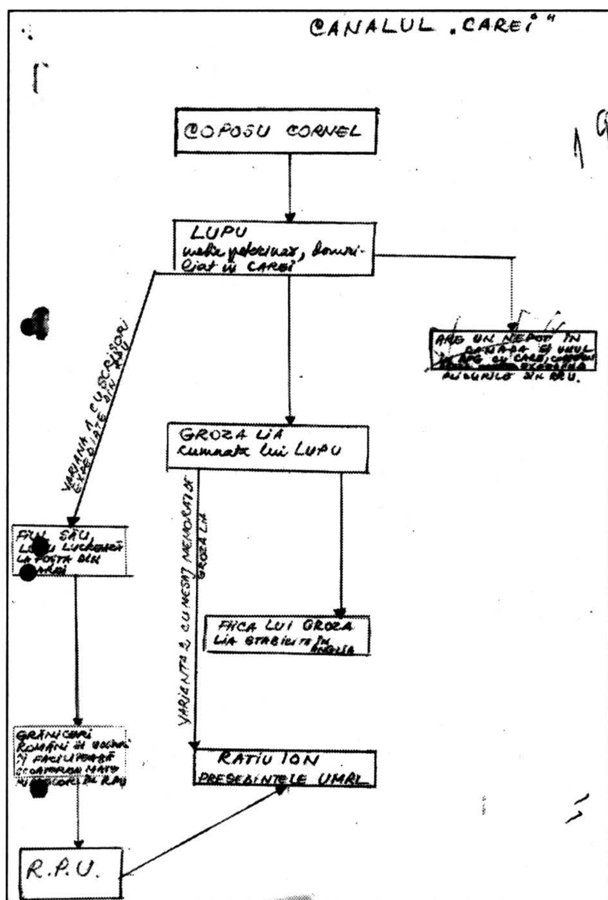
Datele rezultate din timpul acțiunii de filaj, utile identificării: Individul a descuiat a doua ușă pe dreapta după intrarea în curtea imobilului. Pe cutia de scrisori era scris: Doctor DINU EREMIA

Cine a executat filarea legăturii: Lt. UNGUREANU
Lt. CONSTANTIN

ȘEFUL SERVICIULUI
Cpt Ilie Niculae

Cd. 427/1978 — V 11 — I-g 010

23 septembrie 1987: Așa arăta o „Notă de filare și identificare". În dosarul Corneliu Coposu există cîteva sute de asemenea note, atît referitoare la el cît și la toți cei care intrau în legătură cu el.

Schemă a Securității referitoare la relațiile personale ale lui Corneliu Coposu (nedatată). Se urmăreau cu atenție canalele de comunicație cu străinătatea (scrisori expediate din Ungaria pentru Occident). Conform schemei, grăniceri români și unguri îi facilitau fiului medicului veterinar Lupu scoaterea „materialelor" în R.P.U.

MINISTERUL DE INTERNE
DEPARTAMENTUL SECURITATII STATULUI
Unitatea militară o62o Bucureşti

STRICT SECRET
Ex.nr. 1

Nr.8/DD 00549275 / 28.01.1989

112/CV

Către

UNITATEA MILITARA o8oo/S BUCURESTI

Urmare la adresa dvs. nr.112/CV/D/I/oo71o9o din 16.12.1988, vă rugăm să ne comunicaţi următoarele date despre COPOSU CORNEL, fost secretar general adjunct al P.N.T.:

- dacă în prezent are manifestări ostile ţării noastre şi sub ce formă ;

- dacă întreţine relaţii neoficiale cu cetăţeni străini care ne vizitează ţara;

- dacă menţine legătura cu emigraţia reacţionară din străinătate ori cercuri, organizaţii cu caracter extremist-terorist.

Datele ne sînt necesare în aprecierea obiectivă a situaţiei operative create de legătura sa cu POPP ECATERINA, farmacistă, ce-şi desfăşoară activitatea în aerogara Aeroportului Otopeni.

SEFUL UNITATII

SEFUL SERVICIULUI

DD/CG
o51/6
2 ex.

28 ianuarie 1989: Cunoştinţele lui Corneliu Coposu erau urmărite la rîndul lor.

6 octombrie 1995. Primește, din partea statului francez, Legiunea de Onoare, la cîteva săptămîni înainte de moarte.

Tehnoredactare computerizată
MIHAI GRECU

Editura MAŞINA DE SCRIS

Tiparul executat la Regia Autonomă „Monitorul Oficial"

R. P. R.
TRIBUNALUL MILITAR TERITORIAL
București
Dosar Nr. 1110 /195 5

Md. Nr. 38

SENTINȚA Nr. 876

Tribunalul Militar Teritorial București
a pronunțat următoarea sentință:

Pentru motivele cuprinse în corpul sentinței și în unire cu concluziunile Procurorului Militar;

IN NUMELE POPORULUI
HOTĂRĂȘTE;

Cu unanimitate de voturi declară culpabil
pe COPOSU CORNEL
din București - Șos. Jianu N. 72 pentru crima de activitate intensă contra clasei muncitoare
p. p. de art. 193/1 al.3 C.P.

Asemenea cu unanimitate de voturi declară că nu
sunt circumstanțe atenuante în favoarea sa.

Făcând aplicațiunea art 193/1 al.3 C.P., 25 pct.6 C.P. art.463 C.P. și 304 CJM
cu ~~unanimitate~~ de voturi îl condamnă pe COPOSU CORNELIU
la 15 (cinsprezece) ani detențiune grea și confiscarea totală a averii.

Compută prevenția dela 14 iulie 1947. Obligă la 200 (douăsute) lei chelt. de judecată.

Cu decizia No.2185/55, respins recursul cu 100 lei chelt. judec. Sentința definitivă).

Dată și citită în ședință publică, astăzi anul 1955 luna iulie ziua 16

Președinte, (ss)
Cpt. de just.
Apostol Gh.

Asesori populari (ss)
Ll. Caracuic Orest
Ll. Roșu Fănică

Conform cu originalul,
Grefier, (ss)

Grefier, (ss) Mesea I.

Starea civilă a numitului este: porecle și pseudonime COPOSU CORNELIU
Raion Șimleu anul, luna și ziua nașterii 11 sept. 1911 locul nașterii
com. Bobota-Oradea fiul lui Valentin și al Aurelia profesiunea
ziarist naționalitatea romînă căsătorit da numărul copiilor un
domiciliat în București Sos. Jianu No.72, Raionul Stalin

Președinte,
Maior de just.

Grefier șef,

c. 276

ISBN 973-97126-7-3